

Saliedētas sabiedrības politika – neskaidra un nekoordinēta

Rīga 2025

Latvijas Republikas
Valsts kontrole

Revīzijas ziņojums

Saliedētas sabiedrības politika – neskaidra un nekoordinēta

31.01.2025.

Lietderības revīzija “Vai politika sabiedrības saliedētības jomā tiek mērķtiecīgi plānota un īstenota?”

Revīzija veikta, pamatojoties uz Valsts kontroles Ceturtā revīzijas departamenta 05.06.2023. revīzijas grafiku Nr. 2.4.1-28/2023

Vāka noformējumā izmantots attēls no tīmekļvietnes *www.depositphotos.com*, *Group of business people assembling jigsaw puzzle*, autors “.shock”.

Cienījamais lasītāj!

Valsts kontrole publisko lietderības revīzijas ziņojumu par Kultūras ministrijas atbildībā esošo saliedētas sabiedrības politiku.

Saliedētas sabiedrības politikas centrā ir cilvēks. Tā ir horizontāla, saistīta ar daudzu citu jomu politikām. Bet jāpiebilst, Kultūras ministrijas pārziņā esošās politikas tvērumā nav iekļauti sabiedrību šķeļošie sociālekonomiskie aspekti, un ministrijas norādītā sasaiste ar citu jomu politikām ir bez pamatojuma selektīva. Līdz ar to pēc revīzijas ir jautājumi arī par *Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam* saturu. Vai tiešām tā ir saliedētas sabiedrības politika? Vai tā iezīmē mērķus un rīcības virzienus attiecībā uz dažādām sabiedrības mērķa grupām? Vai ar ierasto institucionalizētā nevaldības sektora finansēšanu paaugstināsies indivīdu līdzdalība? Izceļot Pamatnostādņēs pausto, ka uzticēšanās vairošana ir izvirzīta kā augstākā līmeņa prioritāte, – kā paredzēts panākt uzticēšanās vairošanu?

Revīzijā kritizējam Kultūras ministrijas politikas formu un īstenošanas organizāciju: politika nav mērķtiecīga, tā ir vispārīga, nesniedz izpratni par risināmajām problēmām, vēlamo situāciju un sasniedzamajiem rezultātiem. Izveidotais sadarbības mehānisms – Pamatnostādņu uzraudzības padome ar vairāk nekā 20 locekļiem ir vērtējams kā neefektīvs. Reālā politikas veidošana daļēji pārvirzījies uz īstenošanai institūciju – Sabiedrības integrācijas fondu – un ir atkarīga no tā iniciatīvas un aktivitātēm. Izveidojusies savdabīga situācija, ka politiķu iesaiste politikas īstenošanā ir aktīvāka nekā politikas veidošanā, jo Sabiedrības integrācijas fonda padomē darbojas Ministru prezidenta pārstāvis un pieci ministri. Sabiedrības saliedētībai tiek atvēlēti valsts budžeta līdzekļi miljonu eiro apmērā, bet, kas par tiem sasniegts, nav skaidrs.

Revīzijā arī vērtējam saliedētai sabiedrībai svarīgu pasākumu – latviešu valodas mācību pieaugušajiem organizēšanu un īstenošanu. Tā notiek sadrumstaloti, iesaistoties Izglītības un zinātnes ministrijai, Kultūras ministrijai, Labklājības ministrijai, Sabiedrības integrācijas fondam un Nodarbinātības valsts aģentūrai, kā arī ar saviem līdzekļiem latviešu valodas apguves

nodrošināšanā pēc savas iniciatīvas iesaistās pašvaldības. Interesentiem vienuviet nav pieejama informācija par iespējām mācīties latviešu valodu. Visām minētajām valsts institūcijām nodrošinot viena veida pakalpojumu, pastāv augsts risks, ka publiskie resursi netiek izmantoti ekonomiski un produktīvi. Revīzijā netika konstatēti objektīvi apstākļi, kas ierobežotu iespēju nākotnē latviešu valodas mācības pieaugušajiem organizēt vienā iestādē.

Kultūras ministrija 2024. gada septembrī, informējot sabiedrību par būtiskāko veikumu valdības pirmajā gadā, par paveikto sabiedrības saliedētībā sniegusi šādu informāciju (pilns teksts) – *Lai nodrošinātu nacionālas, solidāras, atvērtas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstību izstrādāts Saliedētas, pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pasākumu plāns 2024.–2027. un Plāns rasisma un antisemitisma mazināšanai Latvijā 2024.–2027. Mazākumtautību pārstāvju saliedētības un valstspiederības sekmēšanai organizēts un divu dienu garumā krāšņi un sirsniņīgi noritējis Mazākumtautību festivāls Liepājā*. Sagaidām, ka ieviešot revīzijas ieteikumus, Kultūras ministrijas politika saliedētai sabiedrībai būs skaidra, mērķtiecīga, ar efektīvu koordinācijas un sadarbības mehānismu, un sabiedrībai tiks sniegta skaidra un izsmeltoša informācija par paveikto, sasniegto un politikas īstenošanai izlietoto finansējumu.

Pateicamies Kultūras ministrijai, Sabiedrības integrācijas fondam, Izglītības un zinātnes ministrijai, Labklājības ministrijai un to padotības iestādēm par sadarbību šajā revīzijā. Mūsu pateicība Saeimas, augstskolu, nevaldības organizāciju pārstāvjiem, pētniekiem un ekspertiem par revīzijā sniegtajiem faktiem un viedokļiem, pašvaldībām un izglītības iestādēm, kas īsteno latviešu valodas mācības pieaugušajiem, par piedalīšanos aptaujās un informācijas sniegšanu.

Cienā
departamenta direktore

Inga Vilka

Saturs

Kopsavilkums	7
Galvenie secinājumi	8
Būtiskākie ieteikumi.....	11
Ziņojuma struktūra	12
Saliedētas sabiedrības jomas raksturojums	13
1. Saliedētas sabiedrības jomas politikas plānošana un īstenošana	25
1.1. Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam neaptver visu saliedētas sabiedrības jomu.....	26
1.2. Pasākumi Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam īstenošanai nav efektīvi.....	31
1.3. Ne visiem saliedētas sabiedrības jomas pasākumiem finansējums ir noteikts un pieejams	39
2. Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam īstenošanas pārraudzība	44
2.1. Nav iespējams novērtēt īstenotās politikas ietekmi uz sabiedrības saliedētību	45
2.2. Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu īstenošanas uzraudzības padome pilnvērtīgi nepilda tai noteiktās funkcijas	51
3. Sabiedrības līdzdalība sabiedrības saliedētības jomas attīstības plānošanā	54
4. Latviešu valodas mācības pieaugušajiem	57
4.1. Latviešu valodas mācības pieaugušajiem – resoriska pieeja, bez skaidriem mērķiem un vienota ietvara sabiedrības saliedētības veicināšanai.....	58
4.2. Nepilnības, kas jānovērš, veidojot vienotu latviešu valodas mācību sistēmu pieaugušajiem	66

Revīzijas raksturojums, kritēriji un metodes	74
Termini, saīsinājumi un skaidrojumi	85
1. pielikums. KM un SIF izdevumi sabiedrības saliedētības jomai	87
2. pielikums. Pētnieciskie darbi, kas saistīti ar sabiedrības saliedētības jomu, laikā no 2014. līdz 2025. gadam	88
3. pielikums. Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam rīcības virzieni, uzdevumi un sasniedzamie rezultāti	95
4. pielikums. Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plāna 2022.–2023. gadam un plāna 2024.–2027. gadam pasākumi	96
5. pielikums. Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plāna 2022.–2023. gadam pasākumi, kuri nav izpildīti pēc būtības	102
6. pielikums. NVO fonda programmas darbības virzienu un programmas rezultātu 2023. gadā sasaistes novērtējums	104
7. pielikums. Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plāna 2022.–2023. gadam un plāna 2024.–2027. gadam īstenošanai plānotais finansējums un faktiskā izpilde 2022. un 2023. gadā	105
8. pielikums. Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam, Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plāna 2022.–2023. gadam un plāna 2024.–2027. gadam rezultatīvie rādītāji	106
9. pielikums. Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam rezultatīvo rādītāju novērtējums 2024. gadā	108
10. pielikums. Sabiedriskās politikas centrs “PROVIDUS” pārskata “Sabiedrības saliedētības radara ziņojums: 2023” rādītāju novērtējums	109

11. pielikums. Vērtējums par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu īstenošanas uzraudzības padomes uzdevumu izpildi un tiesību izmantošanu laikā no 2022. gada līdz 2024. gada jūlijam	110
12. pielikums. Iedzīvotāju sniegtās rekomendācijas Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plāna 2024.–2027. gadam projekta izstrādei	112
13. pielikums. Latviešu valodas mācību pieaugušajiem mērķa grupu pazīmes un definīcijas	115
14. pielikums. Nodarbinātības valsts aģentūras latviešu valodas mācību pieaugušajiem mērķa grupas raksturojums	116
15. pielikums. Vienotas latviešu valodas mācību sistēmas izveide valdības rīcības plānā un attīstības plānošanas dokumentos	117
16. pielikums. Kultūras ministrijas, Nodarbinātības valsts aģentūras un Sabiedrības integrācijas fonda organizēto projektu konkursu par latviešu valodas mācībām pieaugušajiem nosacījumi	119
17. pielikums. Latviešu valodas mācību pieaugušajiem vienas vienības likmes un kopējās izmaksas	122
Atsauces.....	123

Kopsavilkums

Saliedētas sabiedrības jēdziens Latvijas politikas dienaskārtībā sāka veidoties līdz ar Satversmes preambulas pieņemšanu 2014. gadā, paplašinot un pakāpeniski nomainot sabiedrības integrācijas un pilsoniskas sabiedrības jēdzienu, vienlaikus iekļaujot šos jautājumus saliedētas sabiedrības tvērumā.

Saliedēta sabiedrība ir valsts iekšējās drošības pamats. 2019. gadā apstiprinātā Nacionālās drošības koncepcija kā vienu no prioritātēm paredzēja saliedētas sabiedrības veidošanu, tajā skaitā sabiedrības līdzdalības veicināšanu lēmumu pieņemšanā. 2023. gadā apstiprinātā Nacionālās drošības koncepcija kā prioritāti paredz saliedētas sabiedrības stiprināšanu. Tas nozīmē, ka visiem iesaistītajiem (atbildīgajām valsts institūcijām, pašvaldībām, nevalstiskajām organizācijām u. c.) līdz 2023. gadam bija jā rūpējas par to, lai izveidotu saliedētu sabiedrību, savukārt kopš 2023. gada saliedēta sabiedrība jau jāstiprina.

Saliedēta sabiedrība ir arī viens no rīcības virzieniem Nacionālajā attīstības plānā 2021.–2027. gadam, lai īstenotu prioritāti “Vienota, droša un atvērta sabiedrība”, kuras mērķis ir: pieaug iedzīvotāju īpatsvars, kas izjūt piederību un uzticas Latvijas sabiedrībai un tiesiskai valstij, tāpēc cilvēki sniedz ieguldījumu savā, savu līdzcilvēku un valsts drošībā, labklājībā un attīstībā, mazinās negodīga rīcība.

Saliedēta sabiedrība ir sabiedrība, kas darbojas visu sabiedrības locekļu labklājībai, cīnās pret sociālo atstumtību, veido piederības sajūtu, veicina uzticēšanos un nodrošina tās locekļiem augšupejošu sociālo mobilitāti jeb līdzdalības un rīcības iespēju paaugstināšanos neatkarīgi no sociālā statusa – tā, atsaucoties uz Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācijas definējumu, norādīts Ministru kabineta 2021. gadā apstiprinātajās Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnēs 2021.–2027. gadam. Tajās arī norādīts, ka Eiropas Savienības un citos starptautiskos pētījumos sabiedrības saliedētība tiek saistīta ar kopības izjūtu, sabiedrības spēju atjaunoties un orientāciju uz kopīgu labumu. Sabiedrības saliedētība tiek cieši saistīta arī ar ekonomisko izaugsmi un valstu labklājību.

Kopš 2000. gada par sabiedrības integrācijas jomu, vēlāk par saliedētas sabiedrības jomas politiku atbildīgā valsts pārvaldes iestāde ir mainījies piecas reizes. No 2011. gada par saliedētas sabiedrības (sabiedrības integrācijas) jomas politiku atbildīga ir Kultūras ministrija. No 2001. gada ar mērķi atbalstīt un veicināt sabiedrības integrāciju darbojas Sabiedrības integrācijas fonds. Saliedētas sabiedrības joma ir izteikti horizontāla. Arī citu valsts pārvaldes institūciju pārziņā esošajām nozarēm, jomām, un arī pašvaldībām, ir būtiska ietekme saliedētas sabiedrības nodrošināšanā.

Kultūras ministrijas atbildībā esošajā saliedētas sabiedrības jomas tvērumā sociālekonomiskie aspekti nav iekļauti. Savukārt, lai arī pēc būtības sabiedrības saliedētība iekļauj pilsoniskas sabiedrības aspektu, Kultūras ministrija dokumentos, struktūrvienību nosaukumos un komunikācijā saliedētas sabiedrības terminu papildina ar pilsoniskas sabiedrības terminu. Kultūras ministrija to skaidro – saliedētas sabiedrības politika ir vērsta uz indivīda attiecībām, savukārt pilsoniskas sabiedrības centrā ir nevalstisko organizāciju sektors.

Šajā revīzijā ir vērtēta šaura tvēruma saliedētas sabiedrības jomas politikas plānošana, īstenošana un uzraudzība. Atsevišķa uzmanība ir pievērsta latviešu valodas mācību nodrošināšanai pieaugušajiem kā būtiskam saliedētību veicinošam pasākumam.

Galvenie secinājumi

Revīzijā secināts, ka Kultūras ministrijas atbildībā esošā saliedētas sabiedrības jomas politikas veidošana un īstenošana nav mērķtiecīga. Izveidotais sadarbības mehānisms koordinētas politikas veidošanai un īstenošanai nav optimāls. Sabiedrības integrācijas finansiālajam atbalstam speciāli izveidotā institūcija – nodibinājums Sabiedrības integrācijas fonds – ir ne tikai politikas īstenoātājs, bet uzņemas arī politikas veidotāja uzdevumu izpildi, savukārt Kultūras ministrija, kas ir politikas veidotāja, iesaistās arī politikas īstenošanās pasākumos.

Līdz šim veiktās darbības saliedētas sabiedrības jomā nav bijušas efektīvas, lai veidotu saliedētu sabiedrību un virzītos uz Nacionālajā attīstības plānā 2021.–2027. gadam noteikto mērķu sasniegšanu.

Saliedētas sabiedrības joma ir horizontāla, jo sabiedrības saliedētību ietekmē pasākumi arī citās nozarēs un jomās. Pieeja saliedētas sabiedrības jomas attīstības plānošanai un īstenošanās aktivitātes sabiedrības saliedētībai ir fragmentētas un sadrumstalotas. Proti, nav pieejama visaptveroša informācija par valstī plānotajām un īstenojamajām aktivitātēm saliedētas sabiedrības jomā, aktivitāšu savstarpējo mijiedarbību un ietekmi uz sagaidāmajiem rezultātiem. Vienlaikus netiek apkopots kopējais jomai piešķirtais un izlietotais valsts budžeta un Eiropas Savienības fondu finansējums. Atbilstoši Nacionālajā attīstības plānā 2021.–2027. gadam plānotajiem indikatīvajiem investīciju aprēķiniem tie varētu būt vismaz 24 milj. *euro* gadā.

Valsts kontrole vērš uzmanību, ka Kultūras ministrijas izstrādātā saliedētas sabiedrības politika aptver tikai Kultūras ministrijas kompetences jautājumus, tā nesniedz informāciju par citu ar sabiedrības saliedētību saistītu institūciju īstenojamiem pasākumiem. Saliedētas sabiedrības jomas politika neaptver pašvaldību līmeni, kurām ir vistiešākā saikne ar tās iedzīvotājiem un sabiedrības saliedētības jautājumi arī ir aktuāli. Tāpēc Valsts kontroles ieskatā, saliedētas sabiedrības jomas politikā būtu svarīgi aptvert visu iesaistīto institūciju (gan valsts, gan pašvaldību) veicamos pasākumus, kā arī noteikt iesaistīto institūciju lomu politikas plānošanā un īstenošanā. Arī Kultūras ministrijas izstrādāto Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam rīcības plānos pasākumi ir sadrumstaloti un nav mērķtiecīgi.

Mērķtiecīgu pasākumu īstenošanu apgrūtina arī tas, ka Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņēs 2021.–2027. gadam nav norādīts, kādas konkrētas problēmas tiek risinātas ar šo politiku un kuras sabiedrības mērķa grupas tās skar. Risināmās problēmas identificēja pētnieki, izvērtējot paveikto saliedētas sabiedrības jomā 2022. un 2023. gadā. Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam īstenošanai apstiprināto plānu pasākumi nav mērķtiecīgi un orientēti uz konkrētu rezultātu sasniegšanu. Kā politikas īstenošanas pasākumi ir noteiktas tādas darbības, kas pēc būtības nerisina problēmas saliedētas sabiedrības jomā. Piemēram, kā politikas pasākums ir noteikts Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu īstenošanas uzraudzības padomes darbība, kuras darbību paredz jau Ministru kabineta noteikumi, vai kā pasākums ir izvirzīta datos balstītas saliedētas sabiedrības jomas politikas īstenošana, kas ir viens no ministrijas uzdevumiem. Daļai no Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam īstenošanas pasākumiem nav noteikts skaidrs rezultāts, ko šī pasākuma rezultātā sabiedrība un valsts iegūs. Piemēram, vairākiem pasākumiem sasniedzamais rezultāts ir noteikts veikto pētījumu vai aptauju skaits. Papildus tam pasākumi ir sadrumstaloti starp īstenojamiem, kaut arī to mērķis ir vienots – atbalstu NVO un mazākumtautībām sniedz gan Sabiedrības integrācijas fonds, gan Kultūras ministrija.

Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam īstenošanai plānotais finansējums ir 42 milj. *euro*, bet tas ir tikai Kultūras ministrijas budžeta finansējums. Ne visiem Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam īstenošanai plānotajiem pasākumiem ir noteikts nepieciešamā finansējuma apmērs. Būtisku finansējuma daļu politikas īstenošanai saliedētas sabiedrības jomā Kultūras ministrija piesaista no Eiropas Savienības struktūrfondu līdzekļiem vai pieprasa prioritāro pasākumu gadskārtējā budžeta likumprojekta ietvaros.

Pēc finansējuma apjoma būtiskākais Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam īstenošanas pasākums ir NVO fonda programma. Piemēram, 2024. gadā NVO fonda programmas finansējums bija 2,4 milj. *euro*. Valsts kontroles ieskatā, Kultūras ministrija nepietiekami efektīvi izmanto NVO fonda programmas finansējumu, kā instrumentu, lai nodrošinātu Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam uzdevumu īstenošanu un risinātu aktuālos problēmjautājumus. NVO fonda programmas finansējums nav vērsts uz konkrētām sabiedrības mērķa grupām, sasniedzamie rezultāti ir noteikti vispārīgi un nav skaidra to sasaiste ar NVO fonda darbības virzieniem. Vienlaikus būtu jāpārskata NVO fonda programmas atbalstāmo darbības virzienu saskaņošanas process, jo tas nav produktīvs.

Neefektīva Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam īstenošanas pārraudzība

Lai arī kopš Latvijas neatkarības atgūšanas saliedētas sabiedrības, tajā skaitā integrācijas, jautājumi, ir bijuši aktuāli politikas dienaskārtībā, līdz šim nav noteikts rādītāju kopums, kā saliedētas sabiedrības politikas ietekmi Latvijā novērtēt ilgtermiņā. Rezultātā nav iespējams novērtēt, vai īstenojamiem pasākumiem un ieguldījumiem resursiem ir bijusi ietekme uz sabiedrības saliedētību kopumā.

Viens no pētnieku ierosinājumiem, kas periodiski tiek sniegts Kultūras ministrijai, ir monitoringa ieviešana sabiedrības saliedētības regulārai mērīšanai. Šim aicinājumam Kultūras ministrija nav atsaukusies, kā arī nav skaidrs, vai Kultūras ministrija sabiedrības saliedētības monitoringam izmantos pēc Sabiedrības integrācijas fonda pasūtījuma izstrādātos Sabiedrības saliedētības radara rādītājus. Vienlaikus Kultūras ministrijas rīcībā esošie dati par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam īstenošanas plānos iekļauto pasākumu izpildes rezultātiem nav pilnīgi, tie nav strukturēti, lai datus būtu iespējams salīdzināt un analizēt.

Daļu no esošajiem politikas rezultātīvajiem rādītājiem nav iespējams novērtēt, jo nav pieejami aktuālie dati vai ir mainīta datu ieguves metodoloģija. Piemēram, nav pieejami dati par rādītāja “Pieaugušo iedzīvotāju īpatsvars, kuri prot latviešu valodu un kuru dzimtā valoda nav latviešu valoda” izpildi.

Saliedētas sabiedrības jomā ir izveidota uzraudzības institūcija – Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu īstenošanas uzraudzības padome, kuras funkcijas ir veicināt vienotu politikas izstrādi, politikas īstenošanu un iesaistīto institūciju sadarbību. Tomēr uzraudzības padome aktīvi neiesaistās un nelīdzdarbojas saliedētas sabiedrības politikas veidošanā un īstenošanā, tās darbība ir raksturojama kā informējoša, nevis vērsta uz aktīvu iesaistīto institūciju sadarbību, lai nodrošinātu efektīvākas saliedētas sabiedrības politikas īstenošanu. Uzraudzības padome pilnvērtīgi nepilda tai noteiktos uzdevumus, kā arī pilnvērtīgi neizmanto tai piešķirtās tiesības.

Saliedētas sabiedrības jomā ir nepieciešama pārresoriska pieeja un iesaistīto institūciju izpratne par to darbības nozīmi kopējā mērķa sasniegšanā – lai ikviens justos iederīgs un pieņemts Latvijas sabiedrībā. Līdz ar to, Valsts kontroles ieskatā, būtu jāpārskata attīstības plānošanas dokumentu saturs un forma saliedētas sabiedrības jomā, lai tas aptvertu pilnīgu informāciju par notiekošo šajā jomā, kā arī nodrošinātu pilnvērtīgu informācijas apmaiņu starp politikas īstenošanā iesaistītajiem, kā arī sniegtu visaptverošu novērtējumu par īstenoto pasākumu rezultātiem sabiedrībai, Saeimai un Ministru kabinetam.

Sabiedrības līdzdalība saliedētas sabiedrības jomas attīstības plānošanā nesniedz vēlamo rezultātu

Kultūras ministrijas īstenotā sabiedrības iesaiste saliedētas sabiedrības jomas attīstības plānošanā nav bijusi pietiekami mērķtiecīga. Rezultātā sabiedrības līdzdalība kļūst par formālu procesu, veltot tam gan ministrijas, gan iedzīvotāju resursus, bet negūstot nepieciešamo rezultātu.

Jāuzlabo arī tas, kā Kultūras ministrija sniedz atgriezenisko saiti iedzīvotājiem, kuri veltīja savu laiku, līdzdarbojoties attīstības plānošanā. Sniegtie priekšlikumi ir jāizvērtē pēc būtības, sniedzot arī pamatojumu tam, kādēļ priekšlikumi nav ņemti vērā.

Sabiedrības līdzdalības attīstības, ticības ietekmēt rīcībpolitiku un uzticības valsts pārvaldei pamatā ir iedzīvotāju pozitīvā pieredze. Tāpēc Kultūras ministrijai ir pārdomāti un pēc būtības jāīsteno sabiedrības līdzdalība attīstības plānošanā un kvalitatīvas atgriezeniskās saites sniegšana iedzīvotājiem, lai nodrošinātu veiksmīgas politikas īstenošanu, par kuru pati ministrija ir atbildīga.

Nekoordinēta latviešu valodas mācību sistēma pieaugušajiem

Viens no saliedētas sabiedrības jomas nozīmīgākajiem jautājumiem ir latviešu valodas mācības pieaugušajiem.

Revīzijā secināts, ka vienota un koordinēta mācību sistēma valsts valodas apguvei pieaugušajiem valstī nav izveidota un identificētās problēmas šajā jomā pārklājas ar problēmām saliedētas sabiedrības jomā kopumā. Latviešu valodas apguves pasākumi tiek plānoti, īstenoti un rezultāti vērtēti resoriski trīs ministrijās – Izglītības un zinātnes ministrijā, Kultūras ministrijā un Labklājības ministrijā –, un divās iestādēs – Sabiedrības integrācijas fondā un Nodarbinātības valsts aģentūrā. Latviešu valodas apguvi pieaugušajiem piedāvā arī daļa pašvaldību.

Izglītības un zinātnes ministrija ir atbildīgā iestāde par valsts valodas politikas izstrādi, organizēšanu un koordināciju, taču valodas mācību pieaugušajiem pārvaldības koordinācija nav notikusi, un ir acīmredzami, ka esošais pārvaldības modelis ir būtiski pilnveidojams.

Dati par valsts un pašvaldību īstenotajām latviešu valodas mācībām pieaugušajiem tiek iegūti fragmentēti. Valsts līmenī netiek iegūti un apkopoti dati par valsts un pašvaldību īstenotajām latviešu valodas mācībām pieaugušajiem (par mērķa grupām, mērķa grupu vajadzībām, mācību rezultātiem un iegūto prasmju ietekmi uz personu nodarbinātību un iekļaušanos sabiedrībā, mācībām nepieciešamo, piešķirto un izlietoto finansējumu u.tml.). Šādu datu esamība ir priekšnoteikums, lai veidotu uz pierādījumiem balstītu latviešu valodas apguves un pilnveides politiku pieaugušajiem un mērķtiecīgi veicinātu sabiedrības saliedētību.

Revīzijā konstatētais liecina, ka decentralizētas un bez efektīvas latviešu valodas mācību pieaugušajiem sistēmas pārvaldības, mērķa grupas starp atbildīgajām iestādēm pārklājas, un atbildīgo iestāžu darbības nav koordinētas. Kultūras ministrijas, Nodarbinātības valsts aģentūras un Sabiedrības integrācijas fonda projektu konkursos ir atšķirīgas iespējas un pienākumi mācību dalībniekiem, atšķirīgi nosacījumi izvirzīti izglītības iestādēm, kas nodrošina latviešu valodas mācības pieaugušajiem.

Revīzijā arī netika konstatēti objektīvi apstākļi, kas, Valsts kontroles ieskatā, ierobežotu iespēju nākamajā Eiropas Savienības fondu plānošanas posmā samazināt iestāžu skaitu, kas organizē latviešu valodas mācības pieaugušajiem.

Saeimā nav pieņemts Iekšlietu ministrijas 2021. gadā izstrādātais Imigrācijas likumprojekts, kas paredzēja noteikt agrīnas integrācijas pasākumu tvērumu, tajā skaitā, kurām jauniebraucēju¹ grupām, kādā līmenī, cik ilgā laikā un par kādiem līdzekļiem jāapgūst latviešu valoda. Līdz ar to latviešu valodas apguves politika pieaugušajiem tiek īstenota bez skaidriem uzstādījumiem jauniebraucējiem.

Ierobežota finansējuma apstākļos īpaša nozīme ir pārdomātam un mērķtiecīgi sniegtam valsts atbalstam saliedētas sabiedrības veicināšanai. Taču fragmentēti, bez pastāvīgi pieejama finansējuma un skaidri definētām prioritātēm īstenota latviešu valodas mācību sistēma pieaugušajiem nesniedz sabiedrībai kā nodokļu maksātājiem pārliecību par līdz šim ieguldītā finansējuma ekonomisku un produktīvu² izmantošanu.

Jautājums par esošās latviešu valodas mācību sistēmas pieaugušajiem sadrumstalotību aktualizēts tikai 2024. gadā. Lai arī atbildīgās iestādes problēmas un risināmos jautājumus ir apzinājušas, revīzijā secinātais liecina, ka attiecībā uz iespējamiem risinājumiem turpina dominēt resoriskums, katrai iestādei redzot savu risinājumu. Taču šajā jomā kritiski svarīga ir uz skaidriem mērķiem virzīta vienota izpratne un koordinēta darbība, jo latviešu valodas apguve pieaugušajiem ir ne tikai valsts valodas politikas sastāvdaļa, bet var būt arī daļa no drošības, imigrācijas, valsts valodas, nodarbinātības vai integrācijas politikas atkarībā no tās konteksta un mērķiem.

Būtiskākie ieteikumi

Pamatojoties uz revīzijas secinājumiem, Kultūras ministrijai kā atbildīgajai iestādei par saliedētas sabiedrības jomas politiku, ir sniegti divi ieteikumi, kurus ieviešot tiks nodrošināti priekšnoteikumi efektīvai un produktīvai saliedētas sabiedrības jomas politikas plānošanai, īstenošanai un uzraudzībai.

Valsts valodas zināšanas ir viens no saliedētas sabiedrības un integrācijas priekšnoteikumiem un vienlaikus arī horizontāli skatāms jautājums, kas cieši saistīts ar vairāku institūciju īstenojamām valsts politikām (valsts valodas, integrācijas, nodarbinātības u. c.). Līdz ar to Izglītības un zinātnes ministrijai, Kultūras ministrijai, Labklājības ministrijai un Sabiedrības integrācijas fondam ir sniegts viens ieteikums vienotas latviešu valodas mācību pieaugušajiem sistēmai izveidei.

Lai nodrošinātu pastāvīgu un pārskatāmu valsts valodas stiprināšanas politikas uzraudzību, Saeima 09.01.2025. pirmajā lasījumā atbalstīja grozījumus Saeimas kārtības rullī, kas paredz, ka Ministru kabinets iesniedz ziņojumu Saeimai par paveikto un iecerēto darbību valsts valodas politikā. Valsts kontrole vērs uzmanību, ka saliedēta sabiedrība ir valsts iekšējās drošības pamats un ir nepieciešams atklāti vērtēt šīs politikas īstenošanas pasākumu efektivitāti. Līdz ar to aicinām izvērtēt iespēju līdzīgu politikas uzraudzību ieviest arī saliedētas sabiedrības jomā.

Ziņojuma struktūra

Informācija ziņojumā izklāstīta šādā secībā:

- saliedētas sabiedrības jomas raksturojums;
- revīzijas secinājumi, konstatējumi un ieteikumi, sadalot tos četrās nodaļās: katras nodaļas ievadā ir sniegts Valsts kontroles viedoklis, izdarot būtiskākos secinājumus, tos tālāk pamatojot ar revīzijas konstatējumiem. Pēc revīzijas secinājumu un konstatējumu izklāsta ir sniegts atbilstošs ieteikums;
- revīzijas raksturojums, kritēriji un metodes.

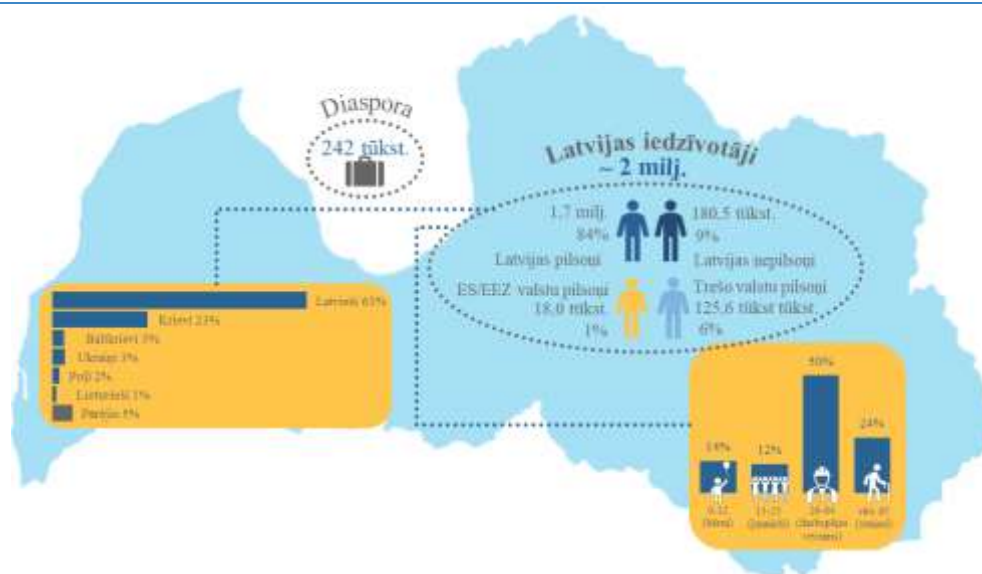
Ziņojuma pirmajā nodaļā ir vērtēta saliedētas sabiedrības jomas politikas plānošana un īstenošana, otrajā nodaļā – Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam īstenošanas pārraudzība. Trešajā nodaļā ir vērtēti sabiedrības līdzdalības aspekti saliedētas sabiedrības jomas politikas plānošanā.

Ceturtajā nodaļā iekļauts vērtējums par latviešu valodas mācību pieaugušajiem nodrošināšanu Latvijā.

Sadaļā “Revīzijas raksturojums, kritēriji un metodes” ir informācija par revīzijas veikšanas mērķi, juridisko pamatojumu, atbildību, apjomu, kā arī norādīti vērtēšanas kritēriji.

Saliedētas sabiedrības jomas raksturojums

Latvijā ir apmēram divi miljoni iedzīvotāju (01.01.2024. pēc PMLP datiem bija 2 043 480 iedzīvotāju³, pēc CSP datiem – 1 871 882 iedzīvotāju⁴). Latvijas diasporu ārpus Latvijas veido vairāk kā 240 tūkstoši personu⁵. 84 % valsts iedzīvotāju ir Latvijas pilsoņi, 63 % valsts iedzīvotāju ir latvieši⁶ (skatīt 1. attēlu). Latvijas demogrāfijā vērojama ilgstoša negatīva dabiskā kustība. Ilgstoši negatīvais migrācijas saldo pēc kara sākšanās Ukrainā ir mainījies – līdz ar Ukrainas civiliedzīvotāju kustību Latvijā. Iebraukšu personu skaits 2022. un 2023. gadā pārsniedz izbraukšu skaitu⁷, palielinās arī no citām valstīm ienākušo personu skaits.

1. attēls. Latvijas sabiedrības raksturojums atbilstoši etniskajai un valstiskajai piederībai un sadalījumam pa vecuma grupām 01.01.2024.⁸

Mūsdienu sabiedrības daudzveidība palielinās (etniski, sociāli, reliģiskas pārliecības, politisko viedokļu ziņā u. c.), tāpēc veidot, uzturēt un stiprināt sabiedrības saliedētību ir būtiski un arī sarežģīti.

Latvijā par valsts politiku saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības jomā (turpmāk – saliedētas sabiedrības joma) atbildīga ir KM⁹. Atbilstoši KM nolikumam tā veic šādus uzdevumus¹⁰:

- īsteno valsts politiku saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības jomā;
- koordinē atbalsta sistēmas pilnveidi, lai veicinātu imigrantu veiksmīgu iekļaušanos sabiedrībā.

Kopš 2014. gada KM ir Eiropas Savienības Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonda (PMIF) deleģētā iestāde Latvijā integrācijas jomā¹¹.

Laika gaitā ir mainījusies izpratne par sabiedrības saliedētības un sabiedrības integrācijas būtību, līdz ar to arī attīstības plānošanā noteiktie sasniedzamie mērķi. 2000. gada attīstības plānošanas dokumentā, Sabiedrības integrācijas programmā¹², ar sabiedrības integrācijas attīstību tika saprasta indivīdu un grupu savstarpējā saprašanās un sadarbība kopīgas valsts ietvaros. Integrācijas mērķis bija izveidot demokrātisku, saliedētu pilsonisku sabiedrību, kas balstās uz kopīgām pamatvērtībām, tai skaitā katram Latvijā pastāvīgi dzīvojošajam piekļūstot laikam atbilstošu, Eiropas civilizācijas sasniegumos balstītu dzīvesveidu, kas nodrošina labklājību, izglītību, drošību un labvēlīgas attiecības starp pamatnāciju un mazākumtautībām.

KM 2011. gadā, pārņemot no TM¹³ funkciju – valsts politikas izstrāde sabiedrības integrācijas jomā –, izstrādāja attīstības plānošanas dokumentu – Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādnes 2012.–2018. gadam (Pamatnostādnes 2012–2018)¹⁴, kurā sabiedrības integrāciju neskatīja vairs kā atsevišķu politiku, bet gan kā daļu no Latvijas nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas. Tās mērķis bija stipra, saliedēta Latvijas tauta: nacionāla un demokrātiska kopiena, kura nodrošina tās vienojošā pamata – latviešu valodas, kultūras un nacionālās identitātes, eiropisko demokrātisko vērtību, unikālās kultūrtelpas – saglabāšanu un bagātināšanu Latvijas nacionālas demokrātiskas valsts līdzsvarotai attīstībai. Šis attīstības plānošanas dokuments iezīmēja jaunu politikas attīstības virzību, ietverot pirms tam neapvertus jautājumus, kā piemēram, nacionālā identitāte, valoda, kultūrtelpa, informācijas telpa un sociālā atmiņa.

Pēctecīgajā attīstības plānošanas dokumentā – Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam (Pamatnostādnes 2021–2027)¹⁵ –, sabiedrības integrācija tiek skatīta tikai kā viens no rīcības virzieniem saliedētas sabiedrības jomas politikā. Pamatnostādnes 2021–2027 noteiktais virsmērķis ir nacionāla, solidāra, atvērta un pilsoniski aktīva sabiedrība, kuras pastāvēšanas pamats ir Satversmē noteiktās demokrātiskās vērtības un cilvēktiesības, latviešu valoda un latviskā kultūrtelpa.

Saliedētas sabiedrības joma ir ļoti komplicēta, jo saliedētību un savstarpējo uzticēšanos sabiedrībā ietekmē daudz un dažādi faktori. Piemēram, vēsturiskie, iekšpolitiskie un ārpolitiskie faktori, procesi informatīvajā telpā, vienlīdzīgas attieksmes esamība vai trūkums, iespējas ietekmēt lēmumu pieņemšanas procesus, sociālie apstākļi, ekonomisko aktivitāšu iespējas. Viens no saliedētas sabiedrības priekšnoteikumiem ir valsts valodas zināšanas. Kopēja valoda veido kopēju pasaules redzējumu, informācijas un diskusiju telpu, kas nepieciešama, lai demokrātiskā sabiedrībā pieņemtu lēmumus un savstarpēji sadarbotos¹⁶.

Saliedētas sabiedrības joma ir izteikti horizontāla, un tā tiešāk vai netiešāk skar daudzu valsts institūciju atbildībā esošās nozares un jomas. Piemēram, izglītības nozari, jaunatnes un valsts valodas politikas jomas, kas ir IZM pārziņā, migrācijas politikas jomu, kas ir IeM pārziņā, sociālās aizsardzības politikas jomu un nodarbinātības jautājumus, kas ir LM kompetencē.

Politikas mērķi saliedētas sabiedrības jomā

Pamatnostādnes 2021–2027 ir hierarhiski saistītas ar augstākiem nacionāla līmeņa attīstības plānošanas dokumentiem (skatīt 2. attēlā).

2. attēls. Sabiedrības saliedētības jautājumi galvenajos nacionāla līmeņa attīstības plānošanas dokumentos

Ilgtermiņa konceptuālajā dokumentā “Latvijas izaugsmes modelis: Cilvēks pirmajā vietā”¹⁷ par izaugsmes mērķi noteikta cilvēka dzīves kvalitātes paaugstināšana. Latvijas iedzīvotājiem kopumā nākotnē sasniedzamo labklājības un drošības līmeni, izaugsmes procesa ilgtspēju un līdz ar to kopējo augsto dzīves kvalitāti kā daudzdimensiju jēdzienu nosaka virkne savstarpēji cieši saistītu aspektu, to skaitā arī sabiedrības saliedētība.

Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2030. gadam¹⁸ ir noteikti galvenie stratēģiskie principi, kuru ievērošana var būtiski palielināt Latvijas ilgtspējīgas attīstības iespējas, – tolerance, sadarbība, līdzdalība. Uz sabiedrības saliedētības jomu attiecināmas divas ilgtspējīgas stratēģijas prioritātes.

- Inovatīva pārvaldība un sabiedrības līdzdalība. Tās ietvaros izvirzīts mērķis – izveidot publisko pārvaldību, kas ir efektīva, spēj ne tikai ātri reaģēt uz pārmaiņām, bet arī paredzēt un virzīt tās, radot sabiedrībai nozīmīgus un nākotnē nepieciešamus pakalpojumus, un kurā aktīvi līdzdarbojas lielākā daļa Latvijas sabiedrības.
- Kultūrtelpas attīstība (rīcības virziens “Piederības izjūtas Latvijas kultūras telpai stiprināšana”). Tā paredz galvenās komponentes, kas nodrošina piederības izjūtu noteiktai kopienai un veicina sabiedrības saliedētību: kopīgs kultūras mantojums, valoda, tradīcijas un vērtību izpratne.

NAP2027¹⁹ prioritātes “Vienota, droša un atvērta sabiedrība” paredz divus rīcības virzienus: “Saliedētība” un “Tiesiskums un pārvaldība”, kas sabiedrības saliedētības jomā izvirza trīs sasniedzamos mērķus.

- Pieaug piederības sajūta Latvijas sabiedrībai, latviskai un eiropēiskai kultūrtelpai. Saziņa un sadarbība starp dažādām iedzīvotāju grupām manāmi palielinājusies, mazinot spriedzi un nepamatotus aizspriedumus. Cilvēki gādā viens par otru, aktīvi veido un piedalās sabiedriskajās aktivitātēs, kā arī saredz sabiedrības daudzveidību kā vērtīgu resursu un spēju savstarpēji saprasties un cienīt vienu otru.
- Iedzīvotāji vairāk lieto latviešu valodu, gūst izpratni par sabiedrību demokrātiskā Latvijas informatīvajā telpā un vērtē informācijas kvalitāti. Tādējādi palielinās gatavība sniegt atbalstu līdzcilvēkiem un vairojas sabiedriskais labums.
- Iedzīvotāji mijiedarbībā ar publiskām institūcijām veido labāku sabiedrību un pārvaldību, īsteno savas tiesiskās intereses. Publiskā pārvaldība visos varas atzaros kļuvusi profesionālāka – tā ir atvērtāka, mūsdienīgāka un labāk un ātrāk sasniedz rezultātus. Ikviens jūt, ka valsts strādā iedzīvotāju labā, tā vairojot apmierinātību ar pakalpojumiem un uzticēšanos valsts pārvaldei un tiesībsardzības sistēmai. Pakalpojumi ir personificēti, un politika līdzsvaro sabiedrības intereses. To nodrošina digitalizācijas laikmeta sniegtās iespējas un starpnozaru koordinēta rīcība.

Atbilstoši NAP2027 prioritātes “Vienota, droša un atvērta sabiedrība” uzstādījumiem KM ir izstrādājusi Pamatnostādnes 2021–2027²⁰, nosakot politikas ietvaru saliedētas sabiedrības jomā. KM ir noteikta par atbildīgo institūciju Pamatnostādņu 2021–2027 īstenošanā²¹.

Saliedētas sabiedrības jomas politikas virsmērķis ir nacionāla²², solidāra, atvērta un pilsoniski aktīva sabiedrība, kuras pastāvēšanas pamats ir Satversmē noteiktās demokrātiskās vērtības un cilvēktiesības, latviešu valoda un latviskā kultūrtelpa. Mērķa sasniegšanas vispārējais princips – iekļaujoša līdzdalība, kas ikvienam nodrošina iespējas iesaistīties valsts pārvaldībā un nodrošina plašu sabiedrības pārstāvniecību visā tās daudzveidībā, – ir pamats zināšanu un prasmju apguvei, lai stiprinātu nacionālo identitāti, latviešu valodu, sociālo uzticēšanos, iedzīvotāju solidaritāti un sadarbību. Pamatnostādņēs 2021–2027 ir izvirzītas piecas tematiskas caurviju prioritātes (nacionālā identitāte, latviešu valoda, uzticēšanās, solidaritāte un sadarbība) un norādīts, ka NAP2027 viena no augstākā līmeņa prioritātēm ir uzticēšanās. Līdz ar to uzticēšanās vairošana ir izvirzīta kā Pamatnostādņu 2021–2027 augstākā līmeņa prioritāte.

Pamatnostādnes 2021–2027 paredz trīs rīcības virzienus, un to īstenošanai ir apstiprināts Plāns 2022–2023²³ un Plāns 2024–2027²⁴ (skatīt 3. attēlu).

Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam			
NACIONĀLĀ IDENTITĀTE, LATVIEŠU VALODA, UZTICĒŠANĀS, SOLIDARITĀTE, SADABĪBA			
Caurviju prioritātes			
Rīcības virzieni	1. Nacionālā identitāte un piederība	2. Demokrātijas kultūra un iekļaujošs pilsoniskums	3. Integrācija
Politikas rezultāti	<ul style="list-style-type: none"> • paaugstinājies Latvijas iedzīvotāju īpatsvars, kas jūtas piederīgi Latvijai, izprot un apzinās Latvijas valstiskuma vērtību • uzlabojušās latviešu valodas prasmes dažādās mērķa grupās un tās tiek praktiski lietotas ikdienas situācijās 	<ul style="list-style-type: none"> • palielinājies iedzīvotāju skaits, kas aktīvi iesaistās dažādās sabiedrības līdzdalības aktivitātēs • pieaugusi iedzīvotāju ticība spējai ietekmēt rīcīpolitiku un apmierinātība ar demokrātijas darbību • uzlabojusies iedzīvotāju savstarpējā sadarbība un uzticēšanās • paaugstinājies visas sabiedrības pilsoniskā un politiskā uzticēšanās • uzlabojusies iedzīvotāju medijpratība 	<ul style="list-style-type: none"> • Latvijas iedzīvotāju vidū ir uzlabojusies dažādu sabiedrības grupu savstarpējā uzticēšanās, līdzdalība un sadarbība, un pieaudzis tolerances līmenis • ir mazinājušies stereotipi un aizspriedumi pret dažādu sabiedrības grupu pārstāvjiem
Īstenošanas pasākumi	Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plāns 2022.–2023. gadam 47 pasākumi		Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plāns 2024.–2027. gadam 51 pasākums

3. attēls. Sabiedrības saliedētības jomas politikas ietvars 2021.–2027. gadam

KM pārziņā esošās saliedētas sabiedrības jomas politikas tvērumā netiek iekļauts sociālekonomiskais aspekts – nav paredzēti mērķi sociālekonomiskās nevienlīdzības mazināšanai – šie jautājumi ir LM atbildībā esošo nozaru un jomu politikās.

Papildu Pamatnostādņēm 2021–2027 un to īstenošanas plāniem KM, pildot starptautiskās saistības, ir izstrādājusi vēl šādus atsevišķus dokumentus, kas arī ir attiecināmi uz saliedētas sabiedrības jomu:

- Plāns rasisma un antisemitisma mazināšanai 2023. gadam²⁵ un Plāna rasisma un antisemitisma mazināšanai 2024.–2027. gadam projekts²⁶;
- Plāns romu stratēģiskā ietvara pasākumu īstenošanai 2022.–2023. gadam²⁷ un Plāns romu stratēģiskā ietvara pasākumu īstenošanai 2024.–2027. gadam²⁸.

Saliedētas sabiedrības nozīme ir uzsvērtā arī citos valsts līmeņa dokumentos. Saliedētas sabiedrības veidošana, kas ir vairāku valsts institūciju atbildība, bija noteikta kā prioritāte iekšējai drošībai un konstitucionālajai iekārtai radītā apdraudējuma novēršanai 2019. gadā apstiprinātajā Nacionālās drošības koncepcijā²⁹. Prioritāte nav zaudējusi aktualitāti 2023. gadā, apstiprinot Nacionālās drošības koncepciju 2023³⁰: iekšējās drošības un saliedētas sabiedrības stiprināšanas nolūkā ir jāveicina sabiedrības vairākuma saliedēšana ap kopīgām vērtībām, kuru pamatā ir valsts neatkarība, tās piederība Rietumu pasaulei, latviešu valoda kā vienīgā valsts valoda un tāda vēstures izpratne, kas nosoda totalitāro režīmu veiktos noziegumus pret cilvēci un analogisku vēstures notikumu atkārtošanos mūsdienās.

Uzdevumus saliedētas sabiedrības jomā laikā no 2019. līdz 2023. gadam paredzēja arī Artura Krišjāņa Kariņa vadītās Valdības rīcības plāni³¹. No 2024. gada janvāra Evikas Siliņas Valdības rīcības plāns³² paredz uzdevumu “Veicināsim iedzīvotāju, uzņēmēju un nevalstisko organizāciju līdzdalību sabiedriskajos un politiskajos procesos un sabiedrības saliedētību, attīstīsim sociālo un pilsonisko dialogu, palielināsim finansējumu sabiedriskā labuma iniciatīvām un saliedētībai”, kura izpildei ir plānoti deviņi pasākumi, paredzot gan pastāvīgu atbalstu pilsoniskās sabiedrības attīstībai, gan sabiedrības iesaisti saliedētas sabiedrības politikas plānošanas, izstrādes un ieviešanas procesos, gan izveidojot paredzamu integrācijas atbalsta pasākumu sistēmu, gan atbalstu NVO, diasporai u. c.

Pamatnostādņu 2021–2027 īstenošana ir saistīta arī ar ANO ilgtspējas attīstības mērķu sasniegšanu³³, kuru piemērošanu Latvija ir akceptējusi³⁴. KM, īstenojot Pamatnostādnes 2021–2027, ir noteikta par atbildīgo četru apakšmērķu sasniegšanā³⁵ (skatīt 1. tabulu).

ANO ilgtspējas attīstības mērķi un to apakšmērķi, par kuru sasniegšanu atbildība ir noteikta Kultūras ministrijai³⁶

	<p>10.2. nodrošināt un veicināt visu iedzīvotāju sociālo, ekonomisko un politisko iekļaušanu neatkarīgi no vecuma, dzimuma, invaliditātes, rases, etniskās piederības, izcelsmes, reliģiskās pārliecības vai ekonomiskā vai cita statusa</p>
	<p>16.07. nodrošināt elastīgu, iekļaujošu, iesaistošu un pārstāvniecisku lēmumu pieņemšanu visos līmeņos</p> <p>16.10. nodrošināt publisku piekļuvi informācijai un aizsargāt pamatbrīvības saskaņā ar valstu tiesību aktiem un starptautiskajiem nolīgumiem</p> <p>16.b. veicināt un ieviest nediskriminējošus tiesību aktus un politikas ilgtspējīgas attīstības jomā</p>

Saliedētas sabiedrības jomas politikas īstenošanā iesaistītie

Kopš 2000. gada par saliedētas sabiedrības jomas politiku atbildīgā valsts pārvaldes iestāde ir mainījies piecas reizes (skatīt 4. attēlu). Kopš 2011. gada par saliedētas sabiedrības jomas politiku atbildīgā ir Kultūras ministrija.

4. attēls. Atbildīgās valsts pārvaldes iestādes par saliedētas sabiedrības jomas politiku laikā no 2000. gada

KM ir izveidots Saliedētas sabiedrības politikas departaments, kura funkcijas ir: (1) politikas izstrāde, īstenošana, koordinēšana un uzraudzība pilsoniskās sabiedrības attīstības, sabiedrības integrācijas un informatīvās vides integrācijas jomā; (2) attīstības plānošanas dokumenta³⁷ īstenošana, koordinēšana un uzraudzība; (3) PMIF³⁸ ieviešana departamenta kompetences ietvaros³⁹. KM Saliedētas sabiedrības politikas departamentā ir divas nodaļas – Saliedētas sabiedrības politikas un pilsoniskās sabiedrības nodaļa un Informatīvās vides integrācijas nodaļa – un departamentā strādā 11 darbinieki⁴⁰. PMIF ieviešanā ir iesaistīts arī KM Eiropas Savienības fondu departaments. KM ir valsts sekretāra vietnieks starptautisko lietu, integrācijas un mediju jautājumos.

Politikas īstenošanā ir iesaistītas ne tikai divas KM padotības iestādes – LNB un LNKCC, bet arī KM centrālais aparāts, uzņemoties atbildību par attīstības plānošanas dokumentos noteikto pasākumu īstenošanu. KM ir atbildīga par lielāko daļu no Pamatnostādņu 2021–2027 īstenošanas plānu pasākumu ieviešanu.

2001. gadā, Saeimai pieņemot Sabiedrības integrācijas fonda likumu⁴¹, tika izveidots SIF. Likums nosaka, ka SIF mērķis ir atbilstoši attīstības plānošanas dokumentiem finansiāli atbalstīt un veicināt sabiedrības integrāciju⁴². SIF atbalsta arī publiskā un nevalstiskā sektora attīstības programmu un projektu īstenošanu⁴³.

SIF uzdevumi⁴⁴ ir:

- piesaistīt, uzkrāt, pārvaldīt līdzekļus un sadalīt tos sabiedrības integrācijas un publiskā un nevalstiskā sektora attīstības projektu īstenošanai;
- noteikt kritērijus un izstrādāt pamatprincipus sabiedrības integrācijas un publiskā un nevalstiskā sektora attīstības projektu izvērtēšanai;
- noteikt kritērijus un izstrādāt metodiskos norādījumus sabiedrības integrācijas un publiskā un nevalstiskā sektora attīstības projektu sagatavošanai un pieteikšanai;
- izsludināt un organizēt sabiedrības integrācijas un publiskā un nevalstiskā sektora attīstības projektu konkursus finansējuma saņemšanai u. c.

SIF ir atvasināta publisko tiesību juridiskā persona (publiskis nodibinājums), atrodas Ministru prezidenta institucionālā pārraudzībā un Ministru prezidents pārrauga SIF darbības tiesiskumu⁴⁵. Administrējot valsts budžeta apakšprogrammas sabiedrības integrācijas jomā, SIF atrodas kultūras ministra funkcionālā pārraudzībā⁴⁶. SIF darbojas saskaņā ar MK apstiprinātu nolikumu⁴⁷. SIF pārvalda SIF padome⁴⁸, kuras sastāvā ir Ministru prezidenta pārstāvis, kultūras ministrs, izglītības un zinātnes ministrs, labklājības ministrs, viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrs, tieslietu ministrs un četri nevalstisko organizāciju pārstāvji⁴⁹. SIF izpildinstitūcija ir sekretariāts, kas atbilstoši normatīvajiem aktiem pilda SIF padomes noteiktos uzdevumus un nodrošina SIF darbību⁵⁰. SIF ir 73 darbinieki⁵¹.

Pamatnostādņu 2021–2027 uzdevumu un to ieviešanas plānu (Plāns 2022–2023 un Plāns 2024–2027) pasākumu izpildē ir iesaistītas arī citas ministrijas un institūcijas: sešas ministrijas – AiM, IeM, IZM, LM, TM, VARAM; Valsts kanceleja, VPK, NEPLP un LNKBA⁵².

Saliedētas sabiedrības jomu ietekmē arī citu nozaru un jomu attīstība, t. i., vienlaikus ar Pamatnostādņem 2021–2027 tiek īstenoti citi nozaru un jomu attīstības plānošanas dokumentos noteiktie uzdevumi un pasākumi. Līdz ar to arī saliedētas sabiedrības jomas politikas īstenošanā iesaistīto institūciju loks var būt arī plašāks. Citu nozaru un jomu attīstības plānošanas dokumenti ir apkopoti 2. tabulā, bet saskaņā ar KM sniegto informāciju⁵³, iespējams, šis saraksts nav pilnīgs, jo līdz šim KM nav veikusi citu attīstības plānošanas dokumentu analīzi un to sasaisti ar saliedētas sabiedrības jomu.

2. tabula

Citu nozaru un jomu, kurām ir būtiska ietekme uz saliedētas sabiedrības jomu, attīstības plānošanas dokumenti

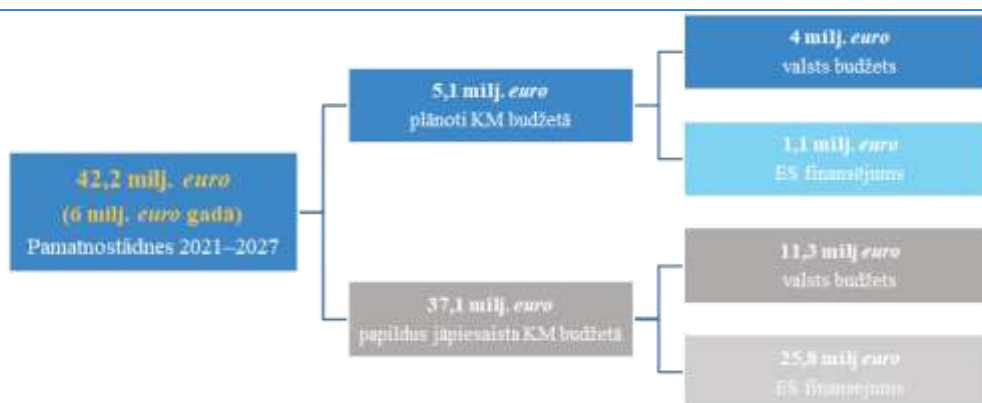
Institūcija	Attīstības plānošanas dokuments
KM	Kultūrpolitikas pamatnostādnes 2022.–2027. gadam “Kultūrvalsts” ⁵⁴
IeM	Pasākumu plāns atbalsta sniegšanai Ukrainas civiliedzīvotājiem Latvijas Republikā 2024. gadam ⁵⁵ Valsts civilās aizsardzības plāns ⁵⁶ Rīcības plāns personu, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība, pārvietošanai un uzņemšanai Latvijā ⁵⁷
IZM	Izglītības attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam “Nākotnes prasmes nākotnes sabiedrībai” ⁵⁸ Valsts valodas politikas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam ⁵⁹
LM	Sociālās aizsardzības un darba tirgus politikas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam ⁶⁰ Bērnu, jaunatnes un ģimenes attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam ⁶¹ Sieviešu un vīriešu vienlīdzīgu tiesību un iespēju veicināšanas plāns 2024.–2027. gadam ⁶² Plāns personu ar invaliditāti vienlīdzīgu iespēju veicināšanai 2024.–2027. gadam ⁶³
ĀM	Plāns darbam ar diasporu 2024.–2026. gadam ⁶⁴
VARAM	Digitālās transformācijas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam ⁶⁵ Reģionālās politikas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam ⁶⁶

Valsts kanceleja	Latvijas Piektais nacionālās atvērtās pārvaldības rīcības plāns 2022.–2025. gadam ⁶⁷ Konceptuālais ziņojums par valsts stratēģisko komunikāciju un informatīvās telpas drošību 2023.–2027. gadam ⁶⁸
------------------	--

Par sabiedrības saliedētības jautājuma svarīgumu liecina fakts, ka kopš 2012. gada Saeimā ir izveidota Pilsonības, migrācijas un sabiedrības saliedētības komisija, īstenojot parlamentāro uzraudzību pār saliedētas sabiedrības attīstību ietekmējošiem procesiem⁶⁹. Revīzijas laikā komisijas sēžu darba kārtībā ir bijuši dažādi jautājumi saliedētas sabiedrības jomā, tai skaitā par plānotajiem un īstenotajiem pasākumiem saliedētas sabiedrības politikas nodrošināšanā, kā arī par vienotas valsts valodas apguves sistēmas pieaugušajiem izveidi⁷⁰.

Finansējums saliedētas sabiedrības jomas politikai

Pamatnostādnēs 2021–2027 norādīts to īstenošanai nepieciešamā finansējuma apmērs – 42,2 milj. *euro* – tas ir tikai KM administrēto valsts budžeta programmu un apakšprogrammu plānotais finansējums (skatīt 5. attēlu).

5. attēls. Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnēs 2021.–2027. gadam norādītais to īstenošanai plānotais finansējums⁷¹

Apstiprinot Pamatnostādnēs 2021–2027, no 42,2 milj. *euro* KM budžetā bija ieplānoti 5,1 milj. *euro*, savukārt 37,1 milj. *euro* norādīti kā papildus nepieciešamais finansējums. No 2022. līdz 2024. gadam KM un SIF Pamatnostādņu 2021–2027 īstenošanai prioritāro pasākumu pieteikumus ir iesniegušas par kopējo summu 54,9 milj. *euro*, bet faktiski likumos par valsts budžetu kārtējam gadam⁷² (laikā no 2022. līdz 2024. gadam) KM un SIF prioritārajiem pasākumiem sabiedrības saliedētības jomā ir piešķirti 5,5 milj. *euro*.

Saskaņā ar KM gada pārskatu datiem, KM izdevumi sabiedrības saliedētībai periodā no 2021. līdz 2024. gadam bija vairāk kā 20 milj. *euro*.

KM budžetā ir četras apakšprogrammas, kas tieši saistītas ar saliedētas sabiedrības jomu:

- 26.01.00 “Sabiedrības integrācijas pasākumu īstenošana”;
- 26.02.00 “Diasporas pasākumu īstenošana”;
- 70.24.00 “Iekšējās drošības un Patvēruma, migrācijas un integrācijas fondu un finansiāla atbalsta instrumenta robežu pārvaldībai un vīzu politikai projektu un pasākumu īstenošana (2021–2027)”;
- 70.18.00 “Iekšējās drošības un Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonda projektu un pasākumu īstenošana” (2014–2020).

Četru gadu laikā no 2021. gada līdz 2024. gadam kopējie izdevumi šajās apakšprogrammās bija 20 milj. *euro* (skatīt 3. tabulu un 1. pielikumu). Daļa no KM finansējuma tiek piešķirta SIF dažādu pasākumu īstenošanai.

Piemēram, 2021., 2022. un 2023. gadā finansējums programmai “NVO fonds”, 2023. gadā finansējums latviešu valodas mācībām un kultūrorientācijas kursiem Ukrainas civiliedzīvotājiem, un šis finansējums tiek norādīts SIF budžetā. KM centrālā aparāta Saliedētas sabiedrības politikas departamenta darbinieku atlīdzības izdevumi un citi izdevumi ir iekļauti citā KM administrētā valsts budžeta programmā – 97.00.00 “Nozares vadība”.

3. tabula

KM izdevumi sabiedrības saliedētības jomai (euro)⁷³

Budžeta apakšprogramma	2021. gads	2022. gads	2023. gads	2024. gads
26.01.00 Sabiedrības integrācijas pasākumu īstenošana	1 809 384	2 603 509	5 733 314 ⁷⁴	874 958
26.02.00 Diasporas pasākumu īstenošana	778 705	832 323	712 912	787 639
70.18.00 Iekšējās drošības un PMIF projektu un pasākumu īstenošana	1 067 998	1 106 253	116 800	–
70.24.00 Iekšējās drošības un PMIF un finansiāla atbalsta instrumenta robežu pārvaldībai un vīzu politikai projektu un pasākumu īstenošana (2021–2027)	–	–	1 602 348 ⁷⁵	1 939 078
Kopā	3 656 087	4 542 085	8 165 374	3 601 675

SIF izdevumi četrus gadus laikā no 2021. gada līdz 2024. gadam bija 118,9 milj. euro (skatīt 4. tabulu un 1. pielikumu). Šajā periodā vērojama situācija, ka faktiskie izdevumi ievērojami pārsniedz sākotnēji piešķirto finansējumu (skatīt 1. pielikumu). Jāņem vērā, ka SIF īsteno arī pasākumus, kas nav KM atbildībā esošajā saliedētas sabiedrības jomas tvērumā, piemēram, atbalsts vistrūcīgākajām personām. Laikā no 2021. gada līdz 2024. gadam vidēji ap 14 milj. euro jeb 46 % no SIF budžeta ik gadu veidoja atbalsts trūcīgajām, maznodrošinātajām un krīzēs situācijā esošām personām (pārtikas preču, skolas piederumu, higiēnas un saimniecības preču komplekti un papildpasākumi).

4. tabula

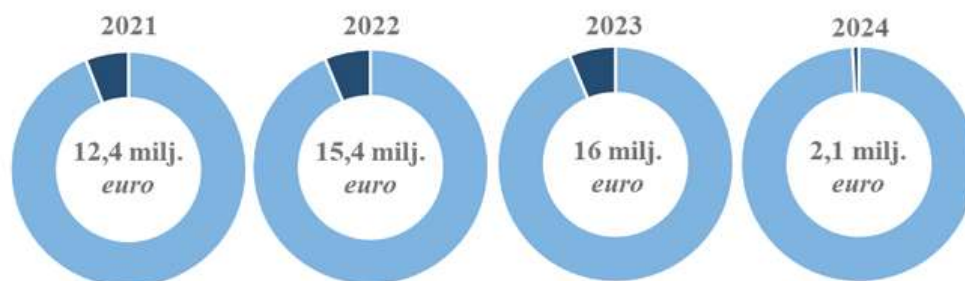
SIF izdevumi sabiedrības saliedētībai (euro)⁷⁶

Budžeta apakšprogramma	2021. gads	2022. gads	2023. gads	2024. gads
Kopā valsts budžeta programmas	9 298 625	12 174 404	15 470 236	17 575 357
01.00.00 Sabiedrības integrācijas fonda vadība	1 807 480	2 912 429	7 555 842	709 852
02.00.00 Latvijas NVO fonda un latviešu valodas apguves programmas	1 485 292	2 029 169	2 585 749	–
03.00.00 Reemigrācijas atbalsta programma	252 973	412 584	398 630	–
04.00.00 Mediju projektu īstenošana	4 573 806	4 977 870	4 930 015	4 814 314
05.00.00 NVO atbalsta un sabiedrības saliedētības programma	–	–	–	8 013 037
06.00.00 Latviešu valodas apmācības programma	–	–	–	4 038 154
99.00.00 Līdzekļu neparedzētiem gadījumiem izlietojums	1 179 074	1 842 352	–	–
Kopā Eiropas Savienības fondu programmas kopā	10 648 149	14 183 098	21 303 663	18 245 939
Kopā	19 946 774	26 357 502	36 773 899	35 821 296

Saskaņā ar likumu SIF līdzekļus var veidot valsts budžeta un pašvaldību budžetu līdzekļi, juridisko un fizisko personu dāvinājumi un ziedojumi, un ienākumi no saimnieciskās darbības⁷⁷. Pēdējos gados (no 2021. gada līdz 2024. gadam) SIF ieņēmumus veidoja tikai valsts budžeta transferti, dotācijas un ārvalstu finanšu palīdzības līdzekļi⁷⁸. SIF neizmanto savu nodibinājuma statusu privāto līdzekļu piesaistei.

Lai noteiktu kopējo sabiedrības saliedētībai izlietoto valsts budžeta un ES fondu finansējuma apjomu, KM un SIF administrēto valsts budžeta programmu un apakšprogrammu izpildi nevar summēt kopā, jo daļa no KM valsts budžeta apakšprogrammu līdzekļiem revidējamā laika posmā bija piešķirta SIF.

Finanšu ministrija savā tīmekļvietnē katru gadu sniedz informāciju par plānoto valsts budžeta līdzekļu sadalījumu pa jomām, tajā skaitā izdalot izdevumus sabiedrības integrācijai⁷⁹. Finanšu ministrijas publicētā informācija par sākotnēji plānotajiem izdevumiem sabiedrības integrācijai periodā no 2021. gada līdz 2024. gadam apkopota 6. attēlā.

6. attēls. Finanšu ministrijas publicētā informācija par sabiedrības integrācijai piešķirto finansējumu saskaņā ar gadskārtējo likumu par valsts budžetu

Rādītāji sabiedrības saliedētības novērtēšanai

Sabiedrības saliedētību nav viegli izmērīt. Dažādi pētnieki un amatpersonas pievēršas pavisam atšķirīgām sabiedrības saliedētības šķautnēm, papildus tās savijas ar katras sabiedrības vēsturiskajiem, kultūras un sociālekonomiskajiem kontekstiem, apgrūtinot jebkārus centienus izveidot universālus saliedētības mērīinstrumentus. Tādēļ dažādas organizācijas vai pētnieki sabiedrības saliedētību mēra atšķirīgi. Kāds lielāku uzsvāru liek uz ienākumu sadalījumu attiecīgajā sabiedrībā, citi uz kultūras viendabību, vēl citi uz uzticēšanos valsts iestādēm⁸⁰.

Pamatnostādnēs 2021–2027 ir noteikti 18 rezultatīvie rādītāji un to sasniedzamās vērtības (skatīt 5. tabulu). Par demokrātijas kultūru un iekļaujošu pilsoniskumu ir noteikti ievērojami vairāk rādītāju nekā par nacionālo piederību un identitāti (divi rādītāji) un par integrāciju (viens rādītājs). Iepriekšējās Pamatnostādnēs 2012–2018 tika izmantoti citi rezultatīvie rādītāji.

5. tabula
Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam rezultatīvie rādītāji⁸¹

Rezultatīvie rādītāji	Bāzes vērtība (gads)	Sasniedzamā vērtība 2027
1. Nacionālā piederība un identitāte		
Lepnums par piederību Latvijai (ļoti tuvs, tuvs), ESS, %	88,9 (2015)	95
Pieaugušo iedzīvotāju īpatsvars, kuri prot latviešu valodu un kuru dzimtajā valoda nav latviešu valoda (25–64 g. v.), CSP, %	81,5 (2016)	84
2. Demokrātijas kultūra un iekļaujošs pilsoniskums		
Iedzīvotāju savstarpējais atbalsts, ESS, skala 0–10	4,77 (2015)	5,5
Savstarpējā uzticēšanās (no 16 g.), CSP, Eurostat, skala 0–10	6,4 (2018)	>7
Iesaistīšanās sabiedriskajās organizācijās, respondenti, kuri atbild “nekur”, SKDS, %	71,5 (2019)	68
Iedzīvotāju pilsoniskā uzticēšanās – NVO/ arodbiedrībām (pilnībā uzticas vai drīzāk uzticas), SKDS, %	37,6/ 37,1 (2018)	42,2/45,8
Apmierinātība ar to, kā darbojas demokrācija (pilnīgi apmierināts, drīzāk apmierināts), SKDS, %	41 (2019)	45
Iedzīvotāju pilsoniskās līdzdalības indekss, ESS, %	10 (2015)	30
Iedzīvotāju uztvere par iespēju ietekmēt rīcībpolitiku, ESS, skala 0–10	1,51 (2015)	3,5
Iedzīvotāju politiskās uzticēšanās indekss (Saeima, tiesību aizsardzības sistēma, policija, politiskās partijas, Eiropas Parlaments, ANO), ESS, skala 0–10	3,3 (2015)	4,1
Politiskās uzticēšanās indekss, SKDS, %:		

Saeima	18,2 (2018)	25
Ministru kabinets	21,4 (2018)	28
Jūsu novada/pilsētas pašvaldība	56,3 (2018)	62,2
politiskās partijas	10,8 (2018)	15,4
Medijpratības pieredze (pārbauda, ar ko dalās sociālajos medijos / pārliecinās par informācijas avotu uzticamību), RSU medijpratības pētījums, %	11,3 (2019)	20
3. Integrācija		
Subjektīvā diskriminācijas pieredze, ESS, %	7,4 (2015)	7

Līdz 2023.gadam Latvijā nebija prakse regulāri apkopot datus, kurus varētu izmantot sabiedrības saliedētības monitorēšanai ilgtermiņā, jo nebija noteikts rādītāju kopums, kuru izmantot sabiedrības saliedētības novērtēšanai. 2023. gadā pēc SIF pasūtījuma PROVIDUS sagatavoja pārskatu “Sabiedrības saliedētības radara ziņojums: 2023”⁸², kura mērķis bija apkopot un sistematizēt pēdējo trīs gadu datus, kas attiecas uz sabiedrības saliedētību, kā arī piedāvāt piemērotākās metodes tam, lai nākotnē būtu iespējams noteikt, vai Latvijas sabiedrība kļūst saliedētāka.

Pētījumi sabiedrības saliedētības jomā

Valsts kontrole ir konstatējusi, ka laikā no 2014. gada līdz 2024. gadam valsts institūcijas un Rīgas valstspilsētas pašvaldība ir pasūtījušas vismaz 84 pētnieciskus darbus sabiedrības saliedētības un integrācijas jomā. No tiem 62 var klasificēt kā pētījumu un 22 kā politikas novērtējumu, viedokļa apzināšanu. Pētījumos visbiežāk aptvertās tēmas ir: diskriminācija (20 pētījumi), iekļaušanās (18 pētījumi), NVO (7 pētījumi) un līdzdalība (5 pētījumi). Pasūtījumu kopējās izmaksas ir vairāk kā 1,3 milj. *euro* (bez PVN), bet precīzi nav nosakāmas, jo ne par visiem pasūtījumiem ir pieejama šāda informācija, kā arī ir pasūtījumi, kas ietver ne tikai ar sabiedrības saliedētību saistītus pētnieciskos darbus. Detalizēts pētniecisko darbu saraksts ir aplūkojams 2. pielikumā. Visvairāk pētnieciskos darbus pasūtījis SIF – 28 kopsummā par vairāk kā 0,5 milj. *euro*. Papildu tam SIF ir līdzfinansējis vai piedalījies kā NVO sadarbības partneris vēl sešos pētījumos par 0,1 milj. *euro*. KM pasūtījis 21 pētnieciskus darbus, tajā skaitā 14 darbus, kas ir saistīti ar sabiedrības saliedētības politikas izstrādi un novērtēšanu.

Četru gadu periodā no 2021. gada līdz 2024. gadam pasūtīti vismaz 40 pētnieciski darbi kopsummā par vairāk kā 0,6 milj. *euro*, no tiem KM pasūtījis 10, SIF – 14.

Papildu minētajiem pētnieciskajiem darbiem laikā no 2018. gada līdz 2024. gadam Fundamentālo un lietišķo pētījumu programmas ietvaros, ko administrē Latvijas Zinātnes padome, ir veikti 17 pētījumi, kas ir saistīti ar sabiedrības saliedētības jomu (skatīt 2. pielikuma 2. tabulu). Atsevišķos pētījumos ir ietvertas arī rekomendācijas jomas politikas veidotājiem. Vēl pieci pētījumi 2024. gadā nebija noslēgušies un septiņi pētījumi tiks uzsākti 2025. gadā. Kopā šiem pētījumiem piešķirtais finansējums veido 7,5 milj. *euro*.

Vienlaikus arī Valsts pētījumu programmu projektu konkursu ietvaros laikā no 2018. gada līdz 2024. gadam ir veikti 10 pētījumi, kas saistīti ar sabiedrības saliedētības jomu (skatīt 2. pielikuma 3. tabulu). Šiem pētījumiem piešķirtais finansējums kopā bija 8,5 milj. *euro*. 2023. gadā ir uzsākta valsts pētījumu programmas “Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstība”⁸³ īstenošana. Tajā LU īsteno projektu “Sabiedrības saliedētības vektori: no saliedētības ap valstsnāciju (2012–2018) uz saliedēto pilsonisko kopienu valsts, sabiedrības un indivīdu drošības labā (2024–2025)” ar valsts budžeta finansējumu 1,25 milj. *euro*.

2024. gada nogalē Eiropas Pētniecības padomes (*European Research Council*) grantu gandrīz 2 milj. *euro* apmērā saņēma LU tenūrprofesore⁸⁴. Arī šis finansējums tiks ieguldīts sabiedrības saliedētības jomas pētniecībā, jo turpmākos piecus gadus starptautisku zinātnieku komanda pētīs sabiedrības attieksmes pret migrantiem atšķirības un iemeslus Krievijas Federācijas kara Ukrainā kontekstā. Bez tam sabiedrības saliedētības jomā ir konstatēti vēl cita veida pētnieciskie darbi (skatīt 2. pielikuma 4. tabulu), piemēram, PMLP

kā Eiropas migrācijas tīkla Latvijas kontaktpunkts⁸⁵ kopš 2018. gada sagatavo ziņojumu par stāvokli migrācijas un patvēruma jomā Latvijā.

Latviešu valodas vieta valsts un saliedētas sabiedrības politikā

2019. gadā apstiprinātā Nacionālās drošības koncepcija⁸⁶ paredz valsts valodas pozīcijas un lietojuma ikdienas situācijās nostiprināšanu, lai nodrošinātu saliedētas sabiedrības veidošanu, kas ir prioritāri iekšējās drošības un konstitucionālajai iekārtai radītā apdraudējuma novēršanai. Valstij ir jānodrošina valsts valodas apguves iespējas tiem interesentiem, kas to vēlas, kā arī jānodrošina sistēmiska piekļuve latviešu valodas mācībām tiem sabiedrības jauniešiem, kas Latvijā ieceļo no trešajām valstīm. Ir jāpanāk tāds stāvoklis, ka visi iedzīvotāji spēj sazināties un uztvert informāciju valsts valodā⁸⁷.

Atbilstoši NAP2027 prioritātes “Vienota, droša un atvērta sabiedrība” rīcības virziena “Saliedētība” definētajam mērķim, viens no saliedētas sabiedrības pamatiem ir plaša latviešu valodas lietošana. Saliedēta sabiedrība aktīvi piedāvā valodas apguves un prasmju pilnveides iespējas tiem, kas to vēlas, un valodas pratēji brīvprātīgi un aktīvi atbalsta tos, kas valodas apgūst, atbalstošā veidā sarunājoties ar tiem latviski. NAP2027 paredz uzdevumu: latviešu valodas lietojuma palielināšana ikdienas saziņā, tostarp digitālajā un sabiedrisko mediju vidē, paplašinot valodas apguves pieejamību un uzlabojot kvalitāti.

Latviešu valoda ir viena no Pamatnostādņu 2021–2027 caurviju prioritātēm. Pamatnostādnes 2021–2027 paredz veicināt latviešu valodas kā sabiedrību veidojoša pamata nostiprināšanos ikdienas saziņā un veicināt Latvijā dzīvojošo ārvalstu pilsoņu integrāciju sabiedrībā (viens no biežāk minētajiem faktoriem, kas kavē ārvalstu pilsoņu iekļaušanos sabiedrībā, ir latviešu valodas nezināšana)⁸⁸.

Latviešu valodas apguves piedāvājums pieaugušajiem, kas finansēts no valsts budžeta līdzekļiem, ir daļa no saliedētas sabiedrības jomas politikas horizontālajiem pasākumiem, par kuru ir atbildīgas vairākas iesaistītās institūcijas.

Vadošā valsts pārvaldes iestāde valsts valodas politikas jomā ir IZM⁸⁹, savukārt LVA nodrošina atbalstu latviešu valodas apguvei Latvijā un ārvalstīs⁹⁰, piemēram, pedagogu profesionālajai pilnveidei un metodisko materiālu nodrošināšanai (skatīt 7. attēlu).

7. attēls. Latviešu valodas mācību sistēma pieaugušajiem valsts budžeta finansējuma ietvaros

Latviešu valodas mācības pieaugušajiem par valsts un ES līdzfinansējumu projektu konkursu kārtībā organizē KM, NVA un SIF, bet mācības laikā no 2021. līdz 2023.gadam piedāvāja ap 60 izglītības iestādēm. Šajā periodā latviešu valodas mācības KM, NVA un SIF nodrošināja vairāk nekā 7000 dalībniekiem⁹¹, dažādām iedzīvotāju mērķa grupām – Latvijas pastāvīgajiem iedzīvotājiem, ES valstu un trešo valstu pilsoņiem,

reemigrantiem, kā arī bezdarbniekiem, darba meklētājiem un bezdarba riskam pakļautām personām –, tam novirzot 3,7 milj. *euro* ES fondu un valsts budžeta finansējuma.

Papildu tam no 2022. gada latviešu valodas mācības tiek nodrošinātas arī Ukrainas civiliedzīvotājiem, kas Latvijā ieradušies Krievijas Federācijas pilna mēroga iebrukuma Ukrainā dēļ. 2022. un 2023. gadā mācības SIF organizētās mācības pabeidza gandrīz 7000 Ukrainas civiliedzīvotāju, tam novirzot 4 milj. *euro* valsts budžeta finansējuma.

Latviešu valodas kursus savā pašvaldībā deklarētajiem pieaugušajiem iedzīvotājiem piedāvā arī pašvaldības. Saskaņā ar Valsts kontroles veiktās aptaujas datiem laikā no 2021. līdz 2023. gadam latviešu valodas kursus organizējušas 18 pašvaldības⁹². Piemēram, Rīgas valstspilsētas pašvaldības organizētos latviešu valodas kursus trīs gadu laikā apmeklējuši 2300 pieaugušie, tam izlietojot 0,3 milj. *euro* pašvaldības finansējuma.

1. Saliedētas sabiedrības jomas politikas plānošana un īstenošana

Revīzijā secināts, ka nav pieejama visaptveroša informācija par valstī plānotajām un īstenotajām aktivitātēm saliedētas sabiedrības jomā, aktivitāšu savstarpējo mijiedarbību un ietekmi uz sagaidāmajiem rezultātiem, ņemot vērā, ka par jomu ir līdzatbildīgas daudzas valsts pārvaldes institūcijas, veicot pasākumus savas kompetences ietvaros. Arī plānotais un izlietotais finansējums sabiedrības saliedētības aktivitātēm nav zināms. Atbilstoši NAP2027 indikatīvajiem investīciju aprēķiniem, finansējums plānots vismaz 24 milj. *euro* gadā dažādām institūcijām. Savukārt Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam īstenošanai plānoti 42 milj. *euro* (6 milj. *euro* gadā), bet tie ir tikai KM budžetā plānotie līdzekļi.

Lai saliedētas sabiedrības jomā sasniegtu vēlamos rezultātus, ir nepieciešama pieejas maiņa gan šīs jomas politikas koordinēšanas jautājumiem, gan pasākumu plānošanai un īstenošanai, ko jomas politika paredz. Lai gan KM apzinās saliedētas sabiedrības jomas horizontālo raksturu un citas jomas, kuras būtiski ietekmē sabiedrības saliedētību, tās izstrādātie attīstības plānošanas dokumenti – Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam un to īstenošanas plāni – neietver informāciju par citu ar sabiedrības saliedētību saistītu institūciju īstenotajiem pasākumiem. Turklāt KM, sniedzot informāciju par saliedētas sabiedrības jomu, vērtējumu izsaka tikai par KM izstrādātajiem attīstības plānošanas dokumentiem. Saliedētas sabiedrības jomas politika praktiski neaptver pašvaldību līmeni, kurām ir vistiešākā saikne ar tās iedzīvotājiem un sabiedrības saliedētības jautājumi arī ir aktuāli.

Saliedētas sabiedrības jomā ir nepieciešama pārresoriska pieeja un iesaistītajiem ir jāapzinās, ka viņu veiktās darbības būtiski ietekmē to, vai ikviens iedzīvotājs jūtas iederīgs un pieņemts Latvijas sabiedrībā. Saliedētas sabiedrības jomas jautājumi ir risināmi dažādu nozaru un jomu institūcijām savstarpēji sadarbojoties, lai noteiktu saliedētas sabiedrības politikas tvērumu un būtiskākos sadarbības virzienus.

Jāsecina, ka Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam īstenošanas pasākumi nav mērķtiecīgi un orientēti uz konkrētu rezultātu sasniegšanu. Kā politikas īstenošanas pasākumi ir noteiktas tādas darbības, kas pēc būtības nerisina problēmas saliedētas sabiedrības jomā. Īstenoto pasākumu efektivitāti ietekmē arī tas, ka netiek ievērota darbības rezultātu un rezultatīvo rādītāju sasaiste, kā arī, vērtējot pasākumu izpildi 2022. un 2023. gadā, ir konstatētas atkāpes no sākotnēji plānotā, kas arī ietekmē īstenoto pasākumu efektivitāti. Pasākumi ir sadrumstaloti starp īstenotajiem, kaut arī to mērķis ir vienots. Tas neveicina resursu izlietojuma pārskatāmību un vienotu principu piemērošanu resursu pārvaldīšanā.

No Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam īstenošanas plānu pasākumiem lielākā finansējuma daļa ir paredzēta NVO fonda programmas īstenošanai (piemēram, finansējums 2024. gadā tai bija 2,4 milj. *euro*). Valsts kontroles ieskatā, KM nepietiekami efektīvi izmanto NVO fonda programmas finansējumu kā instrumentu, lai nodrošinātu Saliedētas un pilsoniski aktīvas

sabiedrības attīstības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam uzdevumu īstenošanu un risinātu aktuālos problēmjaudījumus. NVO fonda programmas īstenošana nav vērsta uz atbalsta sniegšanu konkrētām sabiedrības mērķa grupām, NVO fonda sasniedzamie rezultāti ir noteikti vispārīgi un nav skaidra to sasaiste ar NVO fonda darbības virzieniem. Vienlaikus būtu jāpārskata NVO fonda programmas atbalstāmo darbības virzienu saskaņošanas process, jo tas nav produktīvs.

Būtisku finansējuma daļu Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam īstenošanai KM plāno piesaistīt kā prioritāros pasākumus vai no ES fondiem. Daļai pasākumu sabiedrības saliedētības jomā KM nepieciešamo finansējumu nav noteikusi vispār. Prioritāro pasākumu gadījumā pastāv augsta nenoteiktība, vai konkrētais pasākums tiks atbalstīts un vai tam būs pieejams finansējums, savukārt ES fondu gadījumā tiek ietekmēta pasākumu nepārtrauktība un ilgspēja, jo tie tiek īstenoti kā projekti. Piemēram, Nacionāla līmeņa koordinācijas sistēma, lai nodrošinātu atbalstu imigrantu līdzdalībai, kas saņēmuši tiesības uzturēties Latvijas teritorijā, katrā ES fondu plānošanas periodā tiek veidota no jauna, jo projekts no iepriekšējā perioda, kurā tika izveidota šāda sistēma, tika pabeigts.

Atbilstoši KM sniegtajai informācijai 2022. un 2023. gadā Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam īstenošanai ir izlietoti vismaz 18,1 milj. *euro*, taču atsevišķiem pasākumiem, kas finansēti no valsts budžeta, informāciju par izlietoto finansējumu KM neapkopo.

1.1. Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam neaptver visu saliedētas sabiedrības jomu

Attīstības plānošanā ir jāievēro interešu saskaņotības princips, t. i., attīstības plānošanā dažādas intereses saskaņo un nodrošina, lai attīstības plānošanas dokumenti nedublētos⁹³. Vienlaikus attīstības plānošanas dokumentā ir jāietver informācija par saistītiem rīcības virzieniem, uzdevumiem vai pasākumiem, kas jau minēti citos attīstības plānošanas dokumentos, tos nedublējot, bet iekļaujot atsauci uz plānošanas dokumentiem, kuros šāda informācija jau ir sniegta (norādot konkrēto mērķi, rīcības virzienu, uzdevumu, pasākumu), kā arī, ja nepieciešams, sniedz īsu aprakstu⁹⁴.

Pamatnostādnēs 2021–2027 ir sniegts ieskats citu institūciju kompetencē esošajos jautājumos, kuriem ir ietekme uz sabiedrības saliedētības jomu⁹⁵, taču tas nav pilnīgs. Pamatnostādnēs 2021–2027 ietverta attīstības plānošanas dokumentu uzskaitījumu, kuriem sabiedrības saliedētības politika ir savstarpēji papildinoša⁹⁶, KM veidoja, pamatojoties uz MK apstiprināto sarakstu (indikatīvs)⁹⁷ par nozaru politiku pamatnostādnēm plānošanas periodam no 2021. līdz 2027. gadam⁹⁸.

Revīzijā KM Valsts kontrolei sniedza uzskaitījumu ar valsts pārvaldes institūcijām un to atbildībā esošo nozari vai jomu, kuras, KM ieskatā, būtiski ietekmē sabiedrības saliedētības jomu (skatīt 8. attēlu)⁹⁹. Vienlaikus KM neuzrādīja tās atbildībā esošas citas jomas, kā sabiedrības saliedētību ietekmējošas. Piemēram, tautas mākslas apakšnozare, masu informācijas (plašsaziņas) līdzekļu joma (mediju politika).

8. attēls. KM norādītie resori un to atbildībā esošās nozares un jomas, kurām ir būtiska ietekme uz sabiedrības saliedētību¹⁰⁰

Jāņem vērā, ka katrā no šīm nozarēm vai jomām arī tiek veikta attīstības plānošana – izstrādāti attīstības plānošanas dokumenti, nosakot prioritātes, izvirzot sasniedzamos mērķus un veicamos uzdevumus. Detalizētāku citu institūciju, kuru kompetence arī skar sabiedrības saliedētības jomu, attīstības plānošanas dokumentu analīzi (tajos ietvertu uzdevumu līmenī) un sasaisti ar sabiedrības saliedētības jomu KM nav veikusi.

Valsts kontrole uzsver, ka valsts pārvaldes mērķus visefektīvāk iespējams sasniegt, valsts pārvaldes iestādēm sadarbojoties¹⁰¹, jo uz valsts pārvaldes iestādēm attiecas arī tiesību aktos noteiktie principi un noteikumi, kuri ir jāpiemēro politikas veidotājiem un īstenotājiem:

- valsts pārvaldes iestādes sadarbojas, lai veiktu savas funkcijas un uzdevumus¹⁰²; ar sadarbību valsts pārvaldē saprot situāciju, kad viena iestāde palīdz citai iestādei izpildīt pārvaldes uzdevumu¹⁰³;
- valsts un pašvaldību institūcijas sadarbojas, tai skaitā, izpildot attīstības plānošanas dokumentos izvirzītos uzdevumus un informējot cita citu par nosprausto mērķu un paredzēto rezultātu sasniegšanu¹⁰⁴;
- valsts pārvaldē nodarbinātajiem jāievēro ētikas pamatprincips “Sadarbība valsts pārvaldē” – darbu veic kā kopīgos mērķos balstītu komandas darbu, kas ietver saliedētību un saskaņotu rīcību, iesaistās jautājumu risināšanā, kas skar vairākas struktūrvienības, iestādes vai nozares, ir atvērts sadarbības iniciatīvām ar citu jomu speciālistiem¹⁰⁵.

Viens no jomas ekspertiem intervijā Valsts kontrolei ir paudis viedokli, ka, viņa ieskatā, resoriskā domāšana ir nopietna sabiedrības saliedētības politikas problēma un tāpēc pēc būtības tā arī ir saskaldīta un fragmentēta¹⁰⁶.

KM revīzijā sniedz skaidrojumu¹⁰⁷:

KM pārstāvji bija iesaistīti vairāku citu institūciju plānošanas dokumentu sagatavošanas darba grupās, sanāsmēs vai citos sadarbības formātos, tostarp sniedzot atzinumus un priekšlikumus. Tādējādi tiek veikta citu institūciju politikas plānošanas dokumentu analīze to sagatavošanas posmā, tostarp novēršot pārklāšanās riskus, bet sekmējot plānoto pasākumu savstarpēju papildinātību un sinerģiju. KM pārstāvji

ir iesaistīti dažādu konsultatīvo padomju un komisiju darbā, lai nodrošinātu regulāru informācijas apriti, kā arī sekmētu dažādu jomu pasākumu savstarpēju papildinātību.

Lai raksturotu citās politikās īstenotus pasākumus, 6. tabulā ir apkopoti piemēri īstenotajiem un plānotajiem uzdevumiem/pasākumiem no IZM un Valsts kancelejas attīstības plānošanas dokumentiem.

6. tabula

Piemēri uzdevumiem/pasākumiem, kas iekļauti citu institūciju attīstības plānošanas dokumentos un ir saistāmi ar sabiedrības saliedētības jomu

Institūcija	Attīstības plānošanas dokuments	Rīcības virziens	Uzdevumi/pasākumi	Sasaiste ar Pamatnostādņem 2021–2027
IZM	Valsts valodas politikas pamatnostādņu 2021.–2027. gadam īstenošanas plāna 2024.–2027. gadam projekts ¹⁰⁸	2. rīcības virziens “Resursi un ilgtspēja” 3. rīcības virziens “Sabiedrības līdzdalība un atbildība”	2.3. uzdevums “Paplašināt latviešu valodas apguves iespējas dažādām mērķa grupām un pilnveidot prasmju vērtēšanu” (no 2.3.3. līdz 2.3.7. pasākumam) 3.3. uzdevums “Uzturēt institūciju līdzdalību un attīstīt sadarbību valsts valodas jomas pārvaldībā” (3.3.6. pasākums)	1. rīcības virziens “Nacionālā identitāte un piederība” 3. rīcības virziens “Integrācija”
IZM	Jaunatnes politikas īstenošanas plāns 2023.–2024. gadam ¹⁰⁹	2. rīcības virziens “Plašākas un aktīvākas jauniešu līdzdalības veicināšana”	2.1. uzdevums “Attīstīt jauniešu pilsonisko kompetenci, t.sk. stiprināt piederības sajūtu Latvijai un Eiropai, demokrātisko vērtību cieņu” 2.2. uzdevums “Sekmēt jauniešu aktīvo pilsonisko un politisko līdzdalību, t.sk. iesaistī nevalstisko organizāciju, jauniešu domju un politisko partiju aktivitātēs un pamatdarbībā, kā arī brīvprātīgā darba veikšanā” 2.4. uzdevums “Uzlabot jauniešu digitālo kompetenci, t.sk. medijpratību, lai veicinātu jauniešu jēgpilnu līdzdalību digitālā vidē” 2.7. uzdevums “Stiprināt jauniešu un jaunatnes organizāciju līdzdalības mehānismus lēmumu pieņemšanā visos līmeņos”	2. rīcības virziens “Demokrātiska kultūra un iekļaujošs pilsoniskums”
Valsts kanceleja	Latvijas Piektais nacionālās atvērtās pārvaldības rīcības plāns 2022.–2025. gadam ¹¹⁰	1. rīcības virziens “Jēgpilna un efektīva sabiedrības līdzdalība izsvērtu un kvalitatīvu lēmumu izstrādē”	1. uzdevums, 1. apņemšanās: stiprināt sabiedrības līdzdalības ietvaru un vairot izpratni par efektīvu līdzdalības procesu (1.1., 1.2., 1.5. pasākums) 3. uzdevums, 3. apņemšanās: stiprināt sabiedrības pārstāvniecību un dialogu ar sabiedrību lēmumu pieņemšanas procesos ikvienā nozarē” (3.1., 3.2. pasākums) 6. uzdevums, 6. apņemšanās: veicināt atvērtību un iedzīvotāju iesaisti un līdzdalību pašvaldībās” (6.3. pasākums)	2. rīcības virziens “Demokrātiska kultūra un iekļaujošs pilsoniskums”

Vienlaikus citu institūciju attīstības plānošanas dokumentos ir ietverti pasākumi, par kuru izpildi ir atbildīga KM un tiem ir tieša ietekme uz sabiedrības saliedētību. KM revīzijā norādīja šādus dokumentus¹¹¹:

- Plāns darbam ar diasporu 2021.–2023. gadam¹¹² un 2024.–2026. gadam¹¹³ (ĀM);
- Valsts valodas politikas pamatnostādņu 2021.–2027. gadam īstenošanas plāns 2022.–2023. gadam¹¹⁴ (IZM);
- Sieviešu un vīriešu vienlīdzīgu tiesību un iespēju veicināšanas plāns 2024.–2027. gadam¹¹⁵ (LM).

Ņemot vērā sabiedrības saliedētības jomas izteikti horizontālo raksturu, lai atbildīgo institūciju darbības būtu koordinētas, plānojot un īstenojot sabiedrības saliedētības politiku, primāri būtu jāapzina pasākumi, kas tiek jau īstenoti vai tiek plānoti atbildīgo institūciju politikas ietvaros, kāda ir to ietekme uz sabiedrības saliedētības jomu. Turklāt atbildīgajām valsts institūcijām ir jāsadarbjas, lai būtu iespējams vispusīgi pārraudzīt un efektīvi koordinēt šo jomu. Tā kā viena no Valsts kancelejas funkcijām ir veikt nozaru politiku pārresoru uzraudzību un analīzi¹¹⁶, tad arī Valsts kancelejai vajadzētu iesaistīties šīs pārnozarisks politikas īstenošanas uzraudzības sistēmas veidošanā.

Valsts kancelejas iesaisti sabiedrības saliedētības jomas koordinēšanā saskata arī jomas eksperti, pamatojot to ar viedokli, ka sabiedrības saliedētības jomas politika pēc būtības ir caurviju politika tādām valsts politikām kā kultūras nozarē, valsts valodas jomā, izglītības nozarē, iekšlietu, tajā skaitā valsts drošības, nozarē u. tml.¹¹⁷

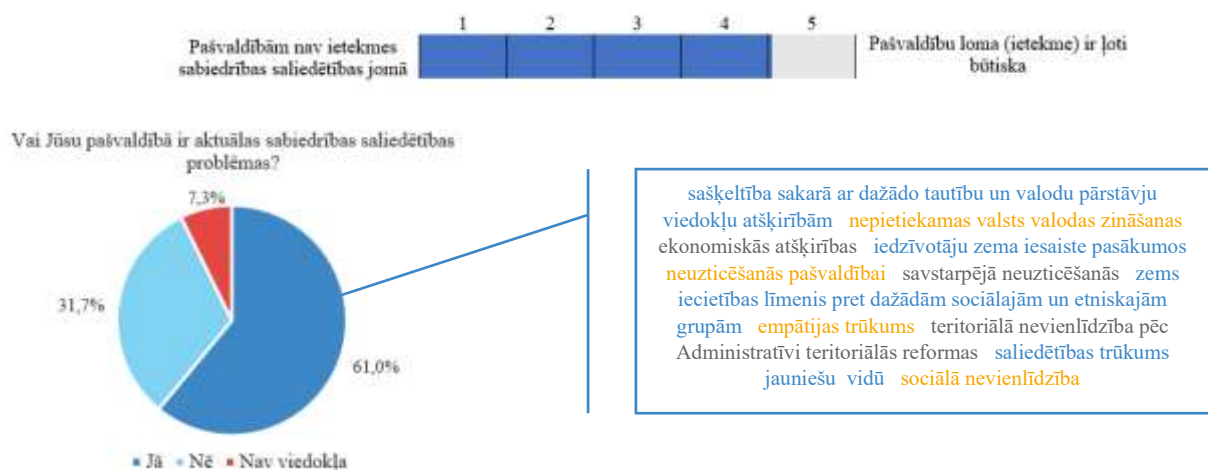
Valsts kontroles ieskatā, Valsts kanceleja varētu sniegt atbalstu efektīva sadarbības mehānisma veidošanā sabiedrības saliedētības jomas politikas īstenošanā. Vienlaikus apsverams būtu risinājums, kurā izmantots SIF specifiskais statuss un organizācija – atrašanās Ministru prezidenta pārraudzībā un SIF padomes sastāvs ar Ministru prezidenta pārstāvi un pieciem ministriem. Attiecīgi paredzot, ka SIF sabiedrības saliedētības jomas politikas īstenošanā nodrošina koordinēšanas funkciju, vienkopus apkopojot aktuālo informāciju par iesaistīto resoru īstenotajiem pasākumiem.

Publisko institūciju, tajā skaitā pašvaldību, ciešāka savstarpēja sadarbība ir kļuvusi vēl aktuālāka pēc Krievijas Federācijas pilna mēroga iebrukuma Ukrainā, kad iekšējās drošības nozīme ir strauji pieaugusi gan nacionālajā, gan ES līmenī. Nestabilā starptautiskā drošības vide un drošības situācijas pasliktināšanās Eiropā rada vairākus apdraudējumus Latvijai, jo sevišķi valsts austrumu robežas drošības, nelegālās migrācijas, sabiedrības saliedētības, hibrīdo uzbrukumu un organizētās noziedzības jomā¹¹⁸. Nacionālās drošības koncepcijā 2023¹¹⁹ sabiedrības saliedētības joma ir izvirzīta kā viena no prioritātēm, jo iekšējās drošības pamatā ir saliedēta pilsoniskā sabiedrība ar vienotu izpratni par pamatvērtībām un vēlmi redzēt Latviju kā neatkarīgu, demokrātisku, tiesisku un Rietumu pasaulei piederīgu valsti.

Nepietiekama pašvaldību iesaiste saliedētas sabiedrības jomas politikas īstenošanā

Saliedētas sabiedrības veidošana neietilpst starp pašvaldības autonomajām funkcijām, vienlaikus pašvaldībām ir tiesības veikt brīvprātīgās iniciatīvas. Pašvaldība kā iedzīvotājiem tuvākais varas un pārvaldes līmenis labāk apzinās savu iedzīvotāju problēmas un vajadzības, jo tai ir vairāk informācijas par to, kas notiek konkrētās administratīvās teritorijas ietvaros. Pašvaldības ir ieinteresētas saliedētas sabiedrības veidošanā.

Valsts kontrole revīzijā veica pašvaldību aptauju, kurā no 43 pašvaldībām aptaujā piedalījās 41 pašvaldība. Aptaujas rezultāti liecina, ka pašvaldību vērtējumā tām ir ietekme uz saliedētas sabiedrības veidošanu (vidējais vērtējums “4” skalā no 1 līdz 5, kur “5” – pašvaldību loma (ietekme) ir ļoti būtiska), un lielākajai daļai pašvaldību (61 %) sabiedrības saliedētības problēmas ir aktuālas (skatīt 9. attēlu).

9. attēls. Valsts kontroles veiktās pašvaldību aptaujas rezultāti

Vairākums aptaujāto pašvaldību (25 jeb 61 %) uzskatīja, ka to pašvaldībās ir aktuālas sabiedrības saliedētības problēmas. Reģionālā griezumā uz problēmu aktualitāti visvairāk norādīja pašvaldības Latgalē (sešas no deviņām), tām seko Rīgas reģiona pašvaldības (sešas no deviņām) un Kurzemes reģiona pašvaldības (četras no sešām). Attēlā apkopotas arī pašvaldību norādītās problēmas sabiedrības saliedētības jomā.

Revīzijā KM sniegtā informācija¹²⁰ liecina, ka KM sadarbība ar pašvaldībām sabiedrības saliedētības jautājumos pēc būtības ir formāla, bez praktiskas sadarbības ar pašvaldībām. Latvijas Pašvaldību savienība ir Pamatnostādņu 2021–2027 īstenošanas uzraudzības padomes locekle, lai nodrošinātu regulāru informācijas apripi starp ministriju un pašvaldībām. KM norāda:

Reģionālā līmenī plānotie pasākumi pārsvarā skar sociālās atmiņas un pilsoniskās sabiedrības attīstības tematiku. Lai nodrošinātu šo pasākumu īstenošanu, KM organizē atklātus konkursus par atsevišķu valsts pārvaldes uzdevumu īstenošanu. Vēršam uzmanību, ka sadarbība ar pašvaldībām minēto pasākumu īstenošanā un norisē ir katra konkursa uzvarētāja kompetencē, atbilstoši iesniegtajam piedāvājumam, piemēram, sadarbība ar pašvaldību muzejiem vienotas sociālās atmiņas veicināšanas pasākumos.

Ciešāka sadarbība ar pašvaldībām KM ir romu līdzdalības veicināšanas jautājumos, taču romu tautības pārstāvji ir tikai viena specifiska mērķa grupa no visām sabiedrības saliedētības jomas mērķa grupām.

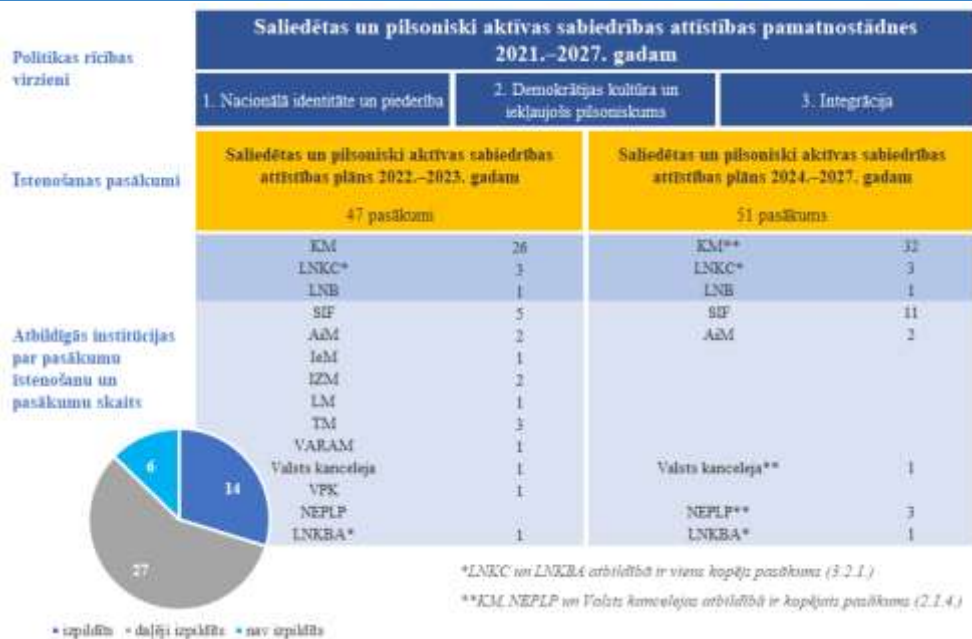
Lai arī pašvaldību aptaujas rezultāti liecina, ka lielākā daļa pašvaldību (63 %) bija informētas par valsts attīstības plānošanas dokumentu sabiedrības saliedētības jomā, t. i., Pamatnostādnēm 2021–2027, tomēr vairāk nekā trešā daļa pašvaldību par šādu dokumentu nebija informētas (19 % pašvaldību atbildēja “Nē” un 18 % atbildēja “Tikko iepazīnos”). Pašvaldību informētība par Plānu 2022–2023, kurā ir iekļauti konkrēti pasākumi sabiedrības saliedētības jomā, ir sliktāka: nedaudz vairāk nekā puse bija informētas (56 %), savukārt gandrīz puse pašvaldību nebija informētas (32 % pašvaldību atbildēja “Nē” un 12 % atbildēja “Tikko iepazīnos”).

Jāsecina, ka arī lielākā daļa, t. i., 66 %, pašvaldību nebija iesaistītas valsts attīstības plānošanas dokumentu sabiedrības saliedētības jomā izstrādē.

Latvijas Pašvaldību savienība Plāna 2024–2027 projektu sākotnēji nesaskaņoja, sniedzot iebildumu, ka Plāna 2024–2027 pasākumu izpildē nav iesaistītas pašvaldības, kā arī nav norādīta ietekme uz pašvaldību budžetu¹²¹.

1.2. Pasākumi Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam īstenošanai nav efektīvi

Pamatnostādņu 2021–2027 rīcības virzieni, tajos izvirzītie uzdevumi un to sasniedzamie rezultāti ir apkopoti 3. pielikumā. Pamatnostādņu 2021–2027 īstenošanas plānu raksturojoša informācija ir iekļauta 10. attēlā.

10. attēls. Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plānā 2022.–2023. gadam¹²² un plānā 2024.–2027. gadam¹²³ iekļauto pasākumu skaits un par to izpildi atbildīgās institūcijas

2022. un 2023. gadā Pamatnostādņu 2021–2027 īstenošanai bija plānoti 47 pasākumi, no kuriem:

- 14 tika īstenoti;
- 27 tika īstenoti daļēji;
- seši pasākumi netika īstenoti – divi no rīcības virziena “Demokrātijas kultūra un iekļaujošs pilsoniskums” un četri no rīcības virziena “Integrācija”¹²⁴.

Četri pasākumi no Plāna 2022–2023 netika īstenoti, jo to īstenošanai nebija finansējuma, un viens pasākums bija zaudējis aktualitāti¹²⁵ (par šo pasākumu īstenošana atbildīgā bija KM). Par viena pasākuma īstenošanu, kas bija Valsts kancelejas pārziņā, KM nav norādījusi neizpildes iemeslu¹²⁶.

Periodā no 2024. līdz 2027. gadam Pamatnostādņu 2021–2027 īstenošanai plānots 51 pasākums. No tiem:

- 39 pasākumi turpināsies no Plāna 2022–2023 (atsevišķiem precizēts formulējums);
- 12 ir jauni pasākumi.

Atbilstoši tiesību aktam¹²⁷ Plāns 2024–2027 KM bija jāsaņem un MK jāiesniedz līdz 31.05.2023. Publiskai apspriešanai KM Plāna 2024–2027 projektu nodeva no 18.04.2024. līdz 20.05.2024., iebildumus un priekšlikumus par Plāna 2024–2027 projektu ministrijas un citas institūcijas varēja sniegt no 22.07.2024. līdz 05.08.2024. Pēc Plāna 2024–2027 projekta precizēšanas atkārtotai iebildumu un priekšlikumu sniegšanai ministrijām un citām institūcijām dokumenta projekts tika nodots vēl divas reizes: no 26.11.2024. līdz 03.12.2024. un no 06.12.2024. līdz 13.12.2024.¹²⁸ MK Plāna 2024–2027 projektu apstiprināja 17.12.2024.¹²⁹

Sadrumstalots sabiedrības saliedētības pasākumu īstenotāju loks

Par lielāko daļu Pamatnostādņu 2021–2027 īstenošanas plānu pasākumiem atbildīgā institūcija ir noteikta KM: Plānā 2022–2023 – 26 pasākumi jeb 55 %, Plānā 2024–2027 – 32 pasākumi jeb 62 %.

Īstenojot Plānu 2022–2023, KM lielāko daļu pasākumu, kas bija tās atbildībā – 11 no 21 (pieci pasākumi netika īstenoti), nodeva izpildei citām institūcijām, slēdzot līdzdarbības līgumus:

- piecus pasākumus 11 NVO¹³⁰;
- trīs pasākumus SIF;
- trīs pasākumus citām institūcijām.

Minēto pasākumu izpildi pārbauga, sasniegtos rezultātos rādītājus izvērtē un piešķirtā valsts budžeta finansējuma izlietojumu kontrolē KM.

KM centrālais aparāts pats nodrošināja 10 pasākumu īstenošanu: ES finansējuma projektu konkursi (pieci pasākumi); pētījumu organizēšana (trīs pasākumi); Mazākumtautību konsultatīvās padomes un Romu konsultatīvās padomes darbība (divi pasākumi) un Uzraudzības padomes darbība.

KM nolikums paredz, ka ministrija īsteno politiku sabiedrības saliedētības jomā¹³¹. 2016. gadā pasūtītajā atzinumā norādīts, ka šāds modelis, ka ministrija pati īsteno politiku apstākļos, kad tam ir izveidota īpaša institūcija – SIF –, neatbilst labas pārvaldības praksei¹³². SIF mērķis ir atbilstoši attīstības plānošanas dokumentiem finansiāli atbalstīt un veicināt sabiedrības integrāciju¹³³. SIF uzdevumi ir jāpilda, ņemot vērā attīstības plānošanas dokumentus, to skaitā Pamatnostādnes 2021–2027. SIF pamatuzdevums ir finansiāli atbalstīt un veicināt sabiedrības integrāciju.

Arī 2017. gadā KM pasūtītajā pētījumā par priekšlikumiem sabiedrības saliedētības jomas politikai periodā no 2019. līdz 2025. gadam¹³⁴ ir norādīts, ka pasākumu sadrumstalotība starp dažādām valsts institūcijām bieži vien rezultējas ar vāju un neprofesionālu uzraudzību. Pētnieki konstatēja, ka SIF un KM funkciju pārklāšanās saliedētības problēmu risināšanai veltītu projektu konkursu administrēšanā un konkurence neveicina politikas veidotāja (KM) un ieviešēja un finansētāja (SIF) produktīvu sadarbību.

Minētais atbildības pārklājums starp KM un SIF par pasākumu īstenošanu ir saglabāts arī Pamatnostādņu 2021–2027 īstenošanas plānos. Tas rada pasākumu īstenošanas sadrumstalotību, neļaujot iegūt skaidru priekšstatu, ko ar konkrētajiem pasākumiem vēlas panākt un kādus rezultātus sasniegt. Kā piemēru var minēt valsts budžeta atbalstu mazākumtautībām – vairākus pasākumus īsteno KM centrālais aparāts, atsevišķus SIF, KM pakļautības iestāde LNKC un biedrība LNKBA. Līdzīga situācija ir ar NVO atbalsta pasākumiem, tos īsteno gan KM centrālais aparāts, gan SIF (skatīt 4. pielikumu).

Valsts kontroles ieskatā, SIF uzdevums noteikt kritērijus un izstrādāt pamatprincipus sabiedrības integrācijas un publiskā un nevalstiskā sektora attīstības projektu izvērtēšanai¹³⁵ un SIF padomes kompetence apstiprināt projektu konkursa nolikumus¹³⁶, gadījumos, kad politikas plānošanas dokumentos nav noteiktas konkrētas mērķa grupas un sasniedzamie rezultāti, pēc būtības ir iesaistīšanās politikas veidošanā. Papildus tam SIF pasūta dažādus pētnieciskus darbus, tajā skaitā sabiedrības saliedētības monitoringa izveidei, kam vajadzētu būt politikas veidotāja iniciatīvai, lai novērtētu īstenotās politikas ietekmi uz sabiedrību.

Vērtējot SIF budžeta izpildi pa īstenotajām aktivitātēm¹³⁷ 2022. un 2023. gadā, konstatēts, ka no tām KM izstrādāto sabiedrības saliedētības jomas politikas ietvara īstenošana veido 35 % 2022. gadā un 36 % 2023. gadā. Savukārt lielākā daļa SIF īstenoto aktivitāšu – 61 % gan 2022., gan 2023. gadā –, bija saistītas ar citu resoru plānotajām aktivitātēm sabiedrības saliedētības jomā¹³⁸. Piemēram, ES fonda vistrūcīgākajām personām ieviešana Latvijā, programmas “Ģimenei draudzīga pašvaldība” īstenošana, diskriminācijas novēršanas pasākumu īstenošana u. c.

Neskaidras risināmās problēmas, pasākumi un sasniedzamie rezultāti

Uzsākot Pamatnostādņu 2021–2027 izstrādi, KM rīcībā bija pētījumi: Pamatnostādņu 2012–2018 starpposma novērtējums par periodu no 2012. līdz 2014. gadam¹³⁹, priekšlikumi politikas ietvaram laikā no 2019. līdz 2025. gadam¹⁴⁰ un Pamatnostādņu 2012–2018 ietekmes izvērtējums¹⁴¹. Minētajos pētījumos izvērtētas sabiedrības saliedētības jomas aktuālās problēmas, kā arī sabiedrības mērķa grupas, kuras tās vistiešāk skar. Tomēr Pamatnostādņēs 2021–2027 nav ietvertas identificētās problēmas, kuru risināšanai nepieciešama noteiktas politikas īstenošana (tajā skaitā, sniedzot pamatojumu, ja atsevišķas problēmas netiks risinātas)¹⁴², arī Pamatnostādņēs 2021–2027 izvirzītie uzdevumi neatspoguļo ne risināmo problēmu, ne konkrētu mērķa grupu vai grupas, uz kurām īstenotā politika attieksies (skatīt 3. pielikumu).

Ar konkrētu problēmu uzskaitījumu, kuru risināšanai bija nepieciešams īstenot noteiktu valdības politiku, var iepazīties KM 2023. gadā pasūtītajā pētījumā par Plāna 2022–2023 ietekmes izvērtējumu¹⁴³. Savukārt sabiedrības mērķa grupu uzskaitījumu, uz kuru vajadzību apmierināšanu/problēmu risināšanu vērsti Pamatnostādņu 2021–2027 uzdevumi, KM Valsts kontrolei sniedza revīzijas laikā¹⁴⁴.

Pamatnostādņu 2012–2018 ietekmes izvērtējumā¹⁴⁵ KM bija ieteikts visus pasākumus grupēt atbilstoši mērķa grupu vajadzībām un vēlamajiem rezultātiem. Uz mērķa grupu definēšanas un to vajadzību apzināšanas nepieciešamību sabiedrības saliedētības jomā revīzijā norādīja arī jomas eksperti¹⁴⁶. Piemēram, viens eksperts uzskata, ka arī nepilsoņi ir sabiedrības saliedētības politikas mērķa grupa, turklāt valodas barjera nav vienīgais iemesls tam, kāpēc nepilsoņi nevēlas iegūt Latvijas pilsonību¹⁴⁷. Savukārt cits eksperts pauda viedokli, ka mērķa grupas nebūtu jādala tikai pēc tautības un jāatsakās no pasākumiem vienas grupas saliedēšanai vai konkrēta reģiona ietvaros, bet ir jāorientējas uz starpgrupu un starpreģionu pasākumiem¹⁴⁸. Jomas eksperti iesaka identificēt problēmas un to, kā tās tiks risinātas un attiecināmas uz konkrētām mērķa grupām, un atspoguļot to Pamatnostādņu 2021–2027 īstenošanas plānos¹⁴⁹.

Iepazīstoties ar Plāna 2022–2023 ietekmes izvērtējumā¹⁵⁰ iekļauto problēmu uzskaitījumu, kuru risināšanai ir izstrādātas Pamatnostādnes 2021–2027, konstatēts, ka ne visām problēmām ir identificējami pasākumi to risināšanai. Piemēram, Pamatnostādņu 2021–2027 īstenošanas plāni neparedz pasākumus šādu problēmu risināšanai:

- angļu valodas lietojuma pieauguma apdraudējums latviešu valodas pozīcijām Latvijā;
- cīņa ar dezinformāciju ar nolūku ietekmēt sabiedrisko domu un vērtīborientāciju u. c.

Ņemot vērā sabiedrības saliedētības jomas horizontālo raksturu, iespējams, šīs problēmas risina citas institūcijas savu attīstības plānošanas dokumentu ietvaros, taču ne Pamatnostādņēs 2021–2027, ne Pamatnostādņu 2021–2027 īstenošanas plānos nav iekļauta informācija par saistītiem rīcības virzieniem, uzdevumiem vai pasākumiem, kas tiek īstenoti vai plānoti citu institūciju attīstības plānošanas dokumentos.

Pamatnostādņu 2012–2018 ietekmes izvērtējumā¹⁵¹ KM tika ieteikts: sabiedrības saliedētības jomas politika nākotnē plānojama, organizējama un administrējama kā horizontāla politikas joma, jau politikas plānošanas sākumā paredzot katras iesaistītās institūcijas aktivitātes un darbību, izvērtējot mijiedarbību starp iesaistītajām institūcijām un potenciālo pārklāšanos un/vai sinerģiju, pasākumu kopumu veidojot tīkla veidā, nevis hierarhiski lineāri. Revīzijā konstatēts, ka KM, izstrādājot Pamatnostādnes 2021–2027 un tās īstenošanas plānus, pieeju nav mainījusi. Līdz ar to KM, vērtējot un sniedzot informāciju par sabiedrības saliedētības jomu, skata tikai KM izstrādāto attīstības plānošanas dokumentu sabiedrības saliedētības jomā īstenošanu un izlases kārtā citas savas aktivitātes, ne visu jomu kopumā pēc būtības.

Piemēram, apritot gadam, t. i., 15.09.2024., kopš valdību vada Evika Siliņa, KM publiskojusi būtiskākos veikumus sabiedrības saliedētības politikas jomā šajā laika periodā¹⁵²:

Lai nodrošinātu nacionālas, solidāras, atvērtas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstību izstrādāts Plāna 2024–2027 projekts un Plāns rasisma un antisemitisma mazināšanai Latvijā 2024–2027.

Mazākumtautību pārstāvju saliedētības un valstspiederības sekmēšanai organizēts un divu dienu garumā krāšņi un sirsnīgi noritējis Mazākumtautību festivāls Liepājā.

Plāna 2022–2023 ietekmes izvērtējumā norādīts, ka Plānā 2022–2023 nav skaidri parādīta mijiedarbība starp definētajām problēmām, īstenotajiem pasākumiem un politiskajiem mērķiem, kā arī KM uzmanība vērsta uz to, ka tiešā veidā netiek pievērsta pietiekama uzmanība riska grupām – iedzīvotāji ar zemiem ienākumiem, mazākumtautību pārstāvji, seniori, iedzīvotāji ar zemām tehnoloģiju prasmēm, Latvijas pierobežā dzīvojošie u. tml.¹⁵³. Plāna 2022–2023 ietekmes izvērtējumā¹⁵⁴ sniegtais plāna pasākumu raksturojums atbilstoši Pamatnostādņu 2021–2027 rīcības virzieniem ir apkopots 7. tabulā.

7. tabula

Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plāna 2022.–2023. gadam¹⁵⁵ pasākumu raksturojums atbilstoši tā ietekmes izvērtējumam¹⁵⁶

Rīcības virziens	Īstenoto pasākumu raksturojums
1. Nacionālā identitāte un piederība	Pamanāma nekonsekvenca starp izvērsto pasākumu klāstu, kas orientējas uz valstiskuma apziņas, piederības un sociālās atmiņas uzdevumiem, un latviešu valodas stiprināšanu, kam pārskata periodā ir bijis veltīts tikai viens pasākums. Jāņem vērā, ka ģeopolitiskās izmaiņas Latvijā ir palielinājušas sabiedrības daļu, kura saziņā izmanto krievu valodu (politiski motivētu Krievijas Federācijas pilsoņu imigrācija, Ukrainas bēgļi), ko ir svarīgi izcelt nākamajā plānā.
2. Demokrātijas kultūra un iekļaujošs pilsoniskums	Pilsoniskās sabiedrības stiprināšanas pasākumi galvenokārt orientēti uz NVO kā pilsoniskās sabiedrības kodolu. Lai gan atbalsts NVO viennozīmīgi ir nepieciešams un nepietiekams, šāds skatījums, ka sabiedrības pilsonisko aktivitāti nodrošina NVO, ir novecojis. Ir pagājis lielu un ietekmīgu NVO, kas apvieno lielu skaitu cilvēku, laiks. Šobrīd pilsoniskā līdzdalība arvien vairāk ir individualizēta un norisinās ārpus NVO, tostarp interneta vidē, un ar to jāreķinās, arī veicinot sabiedrības iesaisti. Sasniegt tos, kas nav organizētās sabiedrības daļa, ir būtisks mūsu laika izaicinājums. Pasākumi veicina līdzdalību un iesaisti tajā sabiedrības daļā, kas jau ir pilsoniski aktīva, taču jo īpaši liels izaicinājums ir nepieciešamība lielāku uzmanību pievērst “neorganizētās”, mazaktīvās, sociāli atstumtās sabiedrības daļas uzklaušanās un iesaistīšanai. Tieši tās grupas, kuras visvairāk nepieciešams iesaistīt un iekļaut, šobrīd esošie pasākumi efektīvi nesasniedz.
3. Integrācija	Plānotās aktivitātes, kas bija vērstas uz uzņemošo sabiedrību – speciālistiem un mediju pārstāvjiem – un kas varētu palīdzēt risināt starpkultūru komunikācijas prasmju trūkuma problēmu un veicināt iekļaujošāku vidi kopumā, netika īstenotas. Liela nozīme veiksmīgā riska grupu integrācijā darba tirgū ir darba devējiem, turklāt darba vide ir nozīmīga, bet līdz šim nepietiekoši novērtēta vieta, kurā arī notiek integrācijas procesi. Galvenie integrācijas pasākumi – valodas un integrācijas kursi – Latvijā tiek nodrošināti sporādiski, atkarībā no konkrētajā brīdī pieejamā finansējuma, kas neveicina kvalitāti un neļauj nodrošināt sistemātisku atbalstu. Problēmjaudājums ir nesakārtotā un sadrumstalotā latviešu valodas kursu apguves sistēma, kas neļauj nodrošināt efektīvu, secīgu un kvalitatīvu valodas apguvi, kas būtu balstīta uz valodas līmeņu izvērtējumu, pēctecību, mērķtiecīgumu un kvalitātes kontroli apmācību procesā. Līdz šim latviešu valodas kursi nav bijuši pietiekamā apmērā pieejami visiem, kam tie nepieciešami.

Izvērtējot Pamatnostādņu 2021–2027 īstenošanas plānos iekļautos pasākumus, konstatēts, ka KM nav pilnvērtīgi izmantojusi iespēju uzlabot īstenošanas politikas kvalitāti, ņemot vērā Plāna 2022–2023 ietekmes izvērtējumā norādīto. Rīcības virziena “Nacionālā identitāte un piederība” īstenošanai Plānā 2024–2027 ir iekļauti pasākumi latviešu valodas stiprināšanai, tostarp paredzēts izveidot efektīvu un koordinētu valsts valodas apguves sistēmu. Tomēr tajā nav sniegta informācija, vai un kā tiek risināts jautājums, ka kopš 2022. gada Latvijā ir palielinājusies tā sabiedrības daļa, kas ikdienas saziņā lieto krievu valodu. Rīcības virziena “Demokrātijas kultūra un iekļaujošs pilsoniskums” īstenošanai Plāns 2024–2027 neparedz pasākumus, kas paredzēti mazaktīvās, sociāli atstumtās sabiedrības daļas uzklaušanās un iesaistei. Rīcības virziena “Integrācija” ietvaros joprojām nav izmantota iespēja iesaistīt darba devējus integrācijas procesos, kā arī trūkst jēgpilnu pasākumu uzņemošai sabiedrībai. Ir izveidots jauns pasākums – “Aktivitātes, kas nodrošina

inovatīvu pieeju trešo valstu pilsoņu līdzdalībai sabiedrības dzīvē” –, kura rezultatīvais rādītājs daļēji ir saistīts ar uzņemošo sabiedrību: īstenoti pasākumi ar trešo valstu pilsoņu un uzņemošās sabiedrības iesaisti, veicinot kontaktus un konstruktīvu dialogu starp trešo valstu pilsoņiem un uzņemošo sabiedrību.

Pamatnostādņu 2021–2027 īstenošanas plānos ir iekļauti pasākumi, kuri nerisina konkrētas sabiedrības saliedētības jomā identificētās problēmas. Piemēram, vairākiem pasākumiem kā rezultatīvais rādītājs ir norādīts “pētījums, aptauja, izvērtējums” (detalizētāku pasākumu uzskaitījumu skatīt 4. pielikumā). Valsts kontrole neapšaubā, ka pētījumus var izmantot kā instrumentu politikas veidošanā, taču esošo problēmu tas vēl nerisina.

KM šādu pasākumu iekļaušanu Pamatnostādņu 2021–2027 īstenošanas plānos skaidro¹⁵⁷:

Šādi pasākumi Pamatnostādņu 2021–2027 īstenošanas plānos tika īpaši uzsvērts, lai KM būtu iespēja piesaistīt papildu nepieciešamo finansējumu pasākumā minēto iniciatīvu īstenošanai, jo 2011. gadā, pārņemot saliedētas sabiedrības politikas funkcijas no TM, tika nodrošināts finansējums tikai darbinieku atalgojumam. Tādējādi citas funkcijas, tostarp pētījumus, aptaujas un citas metodes sabiedrības iesaistīšanai politikas plānošanas procesā, iespējams īstenot, piesaistot papildu finanšu resursus.

Pamatnostādņu 2021–2027 īstenošanas plānos ir iekļauti arī tādi pasākumi, kas saistīti ar KM vai citu institūciju uzdevumiem, to izpilde ir noteikta normatīvajos aktos un to izpilde notiktu neatkarīgi no sabiedrības saliedētības jomā izvirzītajiem rīcības virzieniem un plānotajiem pasākumiem. Piemēram, plānos ir iekļauts pasākums “Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu īstenošanas uzraudzības padomes darbība”, kuras darbību paredz jau MK noteikumi un kuras uzdevums ir uzraudzīt Pamatnostādņu 2021–2027 īstenošanu¹⁵⁸.

Valsts kontroles ieskatā, nav iespējams risināt problēmu, ja plānotais pasākums, tā ietvaros veicamo darbību rezultāts un pasākuma rezultatīvais rādītājs nav savstarpēji saskaņoti un tajos nav iekļautas konkrētas mērķa grupas. Piemēram, pasākuma “Lasīšanas veicināšanas un valodas pilnveides programma “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija”” darbības rezultāts ir noteikts: uzlabojusies attieksme pret latviešu valodas lietošanu ikdienas saziņā dažādās sabiedrības grupās, tajā skaitā mazākumtautību auditorijā. Savukārt rezultatīvais rādītājs šim pasākumam ir noteikts: katru gadu ir organizēts konkurss “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija” un dalībnieku skaits tajā ir vismaz 20 000. Valsts kontrole neapšaubā pasākuma nozīmīgumu bērnu un jauniešu lasītprasmes veicināšanā, tomēr pastāv risks, ka dalībnieku skaits minētajā konkursā liecinās, ka ir uzlabojusies attieksme pret latviešu valodas lietošanu ikdienas saziņā. Turklāt rezultatīvais rādītājs neatspoguļo sasniegtās mērķa grupas – bērni, jaunieši, to vecāki – un to pārstāvniecību no mazākumtautībām.

Vēl kā piemēru var minēt pasākumu “Konsultatīvais mehānisms trešo valstu pilsoņu līdzdalībai”, kura darbības rezultāts ir noteikts: ir uzlabojusies trešo valstu pilsoņu, tajā skaitā starptautiskās aizsardzības saņēmēju, līdzdalība. Šī pasākuma rezultatīvais rādītājs ir: attīstīts starpresoru koordinācijas un uzraudzības konsultatīvais mehānisms starp institūcijām, kas ir iesaistītas mērķa grupas integrācijas procesā. Tomēr šāda mehānisma esamība vēl nenozīmē, ka ir uzlabojusies konkrētās mērķa grupas līdzdalība (vēl citus piemērus pasākumiem skatīt 4. pielikumā).

Valsts kontrole revīzijas laikā sniedza atzinumu Tiesību aktu portālā par Plāna 2024–2027 projektu¹⁵⁹, iebilstot, ka vairāki plānoto pasākumu rezultatīvie rādītāji neatbilst plānotajam darbības rezultātam vai rezultatīvajiem rādītājiem nav noteiktas sasniedzamās vērtības. KM ir precizējusi tikai divus Plāna 2024–2027 pasākumus, kurus Valsts kontrole norādīja kā piemērus.

Lai sasniegtu politikā noteiktos mērķus, būtiski ir tas, kādas darbības tiek īstenotas un kāda informācija tiek pieņemta par pasākuma izpildi. Iepazīstoties ar Plāna 2022–2023 pasākumu izpildē norādīto¹⁶⁰, konstatēts, ka atsevišķu pasākumu¹⁶¹ ietvaros paveiktais ne vienmēr atbilst plānotajam, kas ietekmē rezultatīvā rādītāja izpildi pēc būtības. Līdz ar to pasākumu izpildei nav mijiedarbības ar definētajām problēmām un politikajiem

mērķiem (skatīt 5. pielikumu). Piemēram, par pasākuma “Atbalsts mazākumtautību kultūras savpatnības saglabāšanai” izpildi tiek pieņemts fakts, ka ir organizēti semināri un apmācības, nevērtējot, vai šie pasākumi sasniedza noteikto mērķi un mērķa grupu – ik gadu ir sniegts atbalsts vismaz 10 mazākumtautību kolektīvu profesionālajai pilnveidei katrā reģionā. Pasākuma “Atbalsts Latgales kultūras tradīciju saglabāšanai un popularizēšanai” īstenošanai 2022.gadā ir organizēti pieci pasākumi (vismaz desmit bija plānoti) un visi pasākumi notika vienā vietā Latgales reģionā, nevis aptverot plašāku teritoriju, sasniedzot pēc iespējas lielāku mērķauditoriju.

Pasākums “NVO fonds” – sarežģīta prioritāšu apstiprināšanas kārtība, nav skaidrs, kādas mērķa grupas un ko vēlas sasniegt

Viens no Pamatnostādņu 2021–2027 īstenošanas plānu finansiāli ietilpīgākajiem pasākumiem ir “Programma NVO fonds”. Plānā 2022–2023 šim pasākumam bija plānoti 5,8 milj. *euro* jeb 38 % no kopējā plānotā finansējuma un Plānā 2024–2027 šim pasākumam plānots finansējums 17,1 milj. *euro* jeb 33 % no visa plānam aprēķinātā nepieciešamā finansējuma (no tiem vidēja termiņa budžeta ietvara likumā plānotais finansējums – 7,5 milj. *euro*, nepieciešamais papildu finansējums – 9,6 milj. *euro*).

NVO fonds tika izveidots 2015. gadā ar mērķi finansiāli atbalstīt biedrības un nodibinājumus, lai veicinātu iedzīvotāju līdzdalību un sadarbību sabiedriskajos procesos, uzlabotu iedzīvotāju dzīves kvalitāti un stiprinātu demokrātiju Latvijā¹⁶². NVO fondā pieejamais finansējums kopš tā izveides laika ir būtiski palielinājies, proti, sešas reizes. Ja 2016. gadā pieejamais NVO fonda finansējums bija 0,4 milj. *euro*, tad 2024. gadā pieejamais programmas finansējums ir 2,4 milj. *euro*.

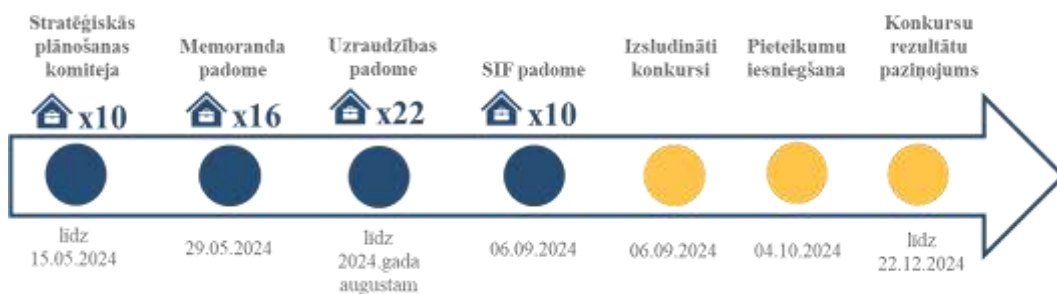
Pamatnostādņu 2021–2027 īstenošanas plānu pasākuma “Programma NVO fonds” rezultatīvais rādītājs ir noteikts:

- katru gadu NVO fonda ietvaros sniegts pielāgots atbalsts (atbalsts, kas pieejams dažādām mērķa grupām un dažāda profila organizācijām) vismaz 75 NVO projektiem;
- īstenota mērķtiecīga pilsoniskās sabiedrības attīstības politika, pilsoniskās sabiedrības stiprināšanai.

NVO fonda administrēšanu veic SIF, finansējumu sadalot projektu konkursa kārtībā. Projektu konkursa nolikumu izstrādā SIF un apstiprina SIF padome¹⁶³. SIF padomi veido Ministru prezidenta pārstāvis, kultūras ministrs, izglītības un zinātnes ministrs, labklājības ministrs, viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrs, tieslietu ministrs, kā arī četri NVO pārstāvji¹⁶⁴.

NVO fonda ietvaros tiek atbalstīti tādi projekti, kuros ietvertās aktivitātes ir vērstas uz NVO fonda programmas mērķa¹⁶⁵ – stiprināt pilsoniskās sabiedrības ilgtspējīgu attīstību –, sasniegšanu un kuru ietvaros tiek sasniegti projektu konkursa nolikumā definētie NVO fonda programmas rezultāti. Ik gadu NVO fonda projektu konkursa nolikumā ir noteikti programmas atbalstāmie darbības virzieni un sagaidāmie rezultāti.

NVO fonda atbalstāmos darbības virzienus nosaka NVO fonda Stratēģiskās Plānošanas komiteja¹⁶⁶, tos saskaņojot ar SIF padomi, Memoranda padomi un Uzraudzības padomi. Process NVO fonda programmas atbalstāmo darbības virzienu apstiprināšanai 2025. gada projektu konkursiem ir norādīts 11. attēlā. Konstatēts, ka diskusijas par NVO fonda atbalstāmajiem darbības virzieniem notiek četrās dažādās institucionālās vienībās un katru no tām veido vairāk kā 10 dalībnieki. Papildus jānorāda – mēdz būt situācijas, kad vieni un tie paši dalībnieki piedalās dažādos diskusiju formātos, t. i., gan Stratēģiskās vadības komitejas, gan Memoranda padomes, gan Uzraudzības padomes vai SIF padomes sastāvā¹⁶⁷.

11. attēls. NVO fonda programmas 2025. gada projektu konkursu darbības virzienu saskaņošanas process institucionālajā struktūrā¹⁶⁸ un projektu konkursu laika grafiks atbilstoši SIF sniegtai informācijai¹⁶⁹

Iepazīstoties ar tiesību aktu¹⁷⁰, kas pamato NVO fonda programmas izveidi, konstatēts, ka tajā jau ir noteikti seši NVO fonda darbības virzieni (skatīt 8. tabulu). 8. tabulā ir apkopota informācija, kādus NVO fonda atbalstāmos darbības virzienus piecu gadu laikā ir noteikusi NVO fonda Stratēģiskās Plānošanas komiteja, attiecīgi tos saskaņojot pārējās institucionālajā struktūrā (11. attēls). Atbilstoši 8. tabulas datiem, secināms, ka četrus gadus izmaiņas programmas darbības virzienos nav bijušas, savukārt 2025. gadā viens no atbalsta virzieniem ir izslēgts.

8. tabula

NVO fonda programmas darbības virzieni atbilstoši normatīvajam aktam¹⁷¹ un NVO fonda programmas projektu konkursu nolikumos¹⁷² iekļautie darbības virzieni (2021., 2022., 2023., 2024., 2025. gada projektu konkursi)

NVO fonda darbības virzieni ¹⁷³	2021. gads	2022. gads	2023. gads	2024. gads	2025. gads
NVO darbības stiprināšana ¹⁷⁴	✓	✓	✓	✓	✓
Atbalsts NVO pilsoniskās sabiedrības aktivitātēm ¹⁷⁵	✓	✓	✓	✓	✓
Līdzfinansējums NVO projektiem, kas finansēti ar ārvalstu finanšu instrumentiem ¹⁷⁶	✗	✗	✗	✗	✗
NVO savstarpējās sadarbības stiprināšana ¹⁷⁷	✓	✓	✓	✓	✗
NVO interešu aizstāvības stiprināšana ¹⁷⁸	✓	✓	✓	✓	✓
Atbalsts biedrībām un nodibinājumiem neparedzētiem gadījumiem	✗	✗	✗	✗	✗

NVO programmas sagaidāmos rezultātus izstrādā SIF, kas arī tiek saskaņoti NVO fonda Stratēģiskās Plānošanas komitejā. Iepazīstoties ar NVO fonda programmas sasniedzamajiem rezultātiem laikā no 2021. līdz 2025. gadam, konstatēts, ka arī tajos būtiskas izmaiņas netiek veiktas. Izmaiņas ir redakcionālas un ir no viena līdz diviem programmas rezultātiem gadā.

Valsts kontroles ieskatā būtu jāpārskata NVO fonda programmas atbalstāmo darbības virzienu saskaņošanas process. Ņemot vērā saskaņošanas procesā iesaistīto institucionālo struktūru skaitu, to dalībnieku pārklāšanos dažādos diskusiju formātos, kā arī to, ka NVO fonda programmas atbalstāmajos pasākumos un sasniedzamajos rezultātos būtiskas izmaiņas netiek veiktas, šis process vērtējams kā zemas produktivitātes un vienlaikus neekonomisks.

Tajā pašā laikā NVO fonda finansējums nav vērsts uz kādu konkrētu sabiedrības mērķa grupas vajadzības apmierināšanu vai konkrētu problēmu risināšanu. NVO fonda projektu konkursa nolikumos sabiedrības mērķa grupu raksturojums ir samērā vispārīgs, tas norādīts arī NVO fonda 2022. gada izvērtējumā¹⁷⁹. Piemēram, dažādas iedzīvotāju grupas (tajā skaitā diaspora), biedrības un nodibinājumi, to dalībnieki, biedri, darbinieki un brīvprātīgie¹⁸⁰. Projektā sasniedzamo sabiedrības mērķa grupu noteikšana tiek atstāta projektu īstenotāju

ziņā – projekta pieteikumā skaidri aprakstot NVO mērķa grupas un to vajadzības, var iegūt visaugstāko punktu skaitu (pieci punkti), tas ir viens no projektu kvalitātes vērtēšanas kritērijiem¹⁸¹.

NVO fonda ikgadējos novērtējumos¹⁸² ir vērsta uzmanība uz nepilnībām NVO fonda noteiktajos rezultātos.

- NVO fonda rezultāti ir definēti plaši un vispārīgi¹⁸³. Daļa definēto rezultātu var tikt identificēti projektu saturā, bet daļa ir pārāk vispārīgi, lai būtu iespējams identificēt korelāciju starp projekta aktivitātēm un sasniedzamo rezultātu (“veicināta sabiedrības izpratne par pilsonisko līdzdalību un līdzdarbības veidiem”, “veicināta uzticēšanās nevalstiskajam sektoram”, “veicināta piederība Latvijai” u. c.). Līdz ar to noteikt īstenoto projektu reālo ietekmi uz konkrētajiem rezultātiem ir apgrūtināsi¹⁸⁴. Kā uzskatāms piemērs 6. pielikumā ir apkopoti NVO fonda projektu īstenošanas darbības virzieni un sagaidāmie rezultāti 2023. gadā¹⁸⁵.
- Būtu veicināma NVO fonda rezultātu saskaņotība ar Pamatnostādņēs 2021–2027 noteiktajiem uzdevumiem¹⁸⁶. Lai uzsāktu vai palielinātu NVO fonda programmas ietekmi uz Pamatnostādņēs 2021–2027 definētajiem rīcības virzieniem un uzdevumiem, būtu nepieciešams turpmāko projektu konkursu nolikumos integrēt (piemēram, koriģējot programmas rezultātus, iekļaujot tiešu sasaisti ar politikas rezultātiem) vai netiešā veidā akcentēt nepieciešamību projektus virzīt uz konkrētu rīcības virzienu tematikām (piemēram, piešķirot papildu punktus projektu vērtēšanā)¹⁸⁷.
- Projektu pieteicējiem ir grūtības ar NVO fonda programmas darbības virzienu un programmas rezultātu izpratni, jo konkursa nolikumā un pieteikuma formā fonda programmas darbības virzieni un rezultāti jeb jomas, kurās veicamas atbalstāmās darbības, ir sniegti atsevišķos sarakstos un nav izskaidrota savstarpējā sasaiste starp tiem. Katrs no programmas rezultātiem primāri saistīts ar vienu vai vairākiem prioritārajiem virzieniem (skatīt 6. pielikumu). Gan projektu pieteicējiem un īstenotājiem, gan programmas vērtētājiem būtu svarīgi saprast un nodalīt primāros un sekundāros ietekmes virzienus. Ir vērts apsvērt, kā nodalīt atbalstu prioritārajos virzienos vai kā ļaut projektu pieteicējiem izprast atšķirības starp darbības virzieniem un sasaisti ar programmas rezultātiem un projekta rezultātiem¹⁸⁸.

Kopš 2020. gada NVO fonda novērtējumos uzmanība ir vērsta arī uz to, ka NVO fonda finansējuma saņēmēji un to potenciālais skaits nav skaidri nosakāms. Definētās atbilstības prasības ir neskaidras, pieļauj interpretācijas iespējas, tās neļauj atlasīt organizācijas pēc kāda noteikta klasifikatora, ne arī viennozīmīgi ļauj noteikt pieteicēja atbilstību. Viens no diskutējamiem jautājumiem ir, vai būtiska ir organizācijas kā juridiskas vienības definētā darbības joma vai arī jāvērtē aktivitātes, ko šī organizācija piedāvā īstenot. Piemēram, arī amatieru kultūras organizācijas var īstenot uz pilsonisko sabiedrību vai sabiedrības interešu aizstāvību vērstus projektus, bet tās kā neatbilstošas nolikumam var tikt noraidītas pēc atbilstības vērtēšanas kritērijiem¹⁸⁹.

NVO fonda finansējums ir nozīmīgs NVO, lai tās spētu pastāvēt un iedzīvotājiem būtu iespēja piedalīties sabiedrības līdzdalības procesos. Taču, Valsts kontroles ieskatā, NVO fonds nav pietiekami efektīvi izmantots kā instruments, lai nodrošinātu Pamatnostādņu 2021–2027 uzdevumu īstenošanu un risinātu atsevišķu sabiedrības mērķa grupu aktuālos problēmjautājumus. Arī NVO fonda ietvaros būtu iespējams periodiski izdalīt atbalstu kādai prioritārajai mērķa grupai. Jānorāda, ka arī NVO fonda izveidošanas mērķis iekļauj iedzīvotāju dzīves kvalitāti uzlabošanu¹⁹⁰.

Pārskatot NVO fonda finansējuma piešķiršanas nosacījumus, būtu jāņem vērā arī Pamatnostādņu 2021–2027 rezultatīvā rādītāja “Iedzīvotāju pilsoniskā uzticēšanās NVO” izpilde 2024.gadā. Rezultatīvā rādītāja bāzes vērtība 2018.gadā bija 37,6 %, sasniedzamā vērtība 2027.gadā noteikta 42,2 %, taču rādītāja izpilde 2024.gadā bija 36,5 %¹⁹¹, tas nozīmē, ka virzība uz vēlamo rādītāja “Iedzīvotāju pilsoniskā uzticēšanās NVO” vērtību nenotiek, rādītājs ir pat zemāks par bāzes vērtību 2018.gadā.

Plāna 2022–2023 ietekmes izvērtējumā¹⁹² KM uzmanība vērsta uz to, ka pilsoniskās sabiedrības stiprināšanas pasākumi Plānā 2022–2023 galvenokārt ir orientēti uz NVO kā pilsoniskās sabiedrības kodolu, šobrīd pilsoniskā līdzdalība arvien vairāk ir individualizēta un norisinās ārpus NVO, tostarp, interneta vidē. Plānā

2022–2023 pasākumi visefektīvāk sasnieguši un iesaistījuši tos, kuri jau tāpat ir aktīvi, ieinteresēti un jūtas piederīgi, bet mazāk spēj iesaistīt no pilsoniskuma viedokļa problemātiskās grupas – latviski nerunājošos, vai vāji runājošos, ar zemiem ienākumiem un izglītību, ārpus Rīgas un lielajiem rajonu centriem. Nākotnē, efektivitātes un ietekmes palielināšanai, šos pasākumus būtu vairāk jāmērķē uz konkrētām problēmgrupām.

Revīzijā SIF Valsts kontrolei sniedza informāciju¹⁹³, ka:

2025.gadā ir plānots darbs pie NVO Fonda stratēģijas un būs iespēja veikt izmaiņas programmas fokusā, kā arī veikt pārnesi no Pamatnostādņēs 2021–2027 definētajiem rezultatīvajiem rādītājiem.

NVO fonds nav vienīgais instruments, kur NVO var pretendēt uz valsts finansējumu. Piemēram, biedrība “Latvijas Pilsoniskā alianse” ir apkopojusi un savā tīmekļvietnē publiskojuši informāciju par potenciālā finansējuma kartējumu¹⁹⁴ un pašvaldībās pieejamajiem resursiem¹⁹⁵. Revīzijā tika konstatēts, ka valsts vienuviet šādu informāciju neapkopo un NVO nesniedz, informācija ir sadrumstalota, arī tematiski tā nav pieejama vienuviet.

Biedrības “Latvijas Platforma attīstības sadarbībai” apkopotā informācija liecina¹⁹⁶, ka informācijas pieejamību par finanšu un citām atbalsta iespējām NVO sektors vērtē ļoti kritiski. Proti, 49 % aptaujāto respondenti apliecināja, ka viņiem nav pieejama informācija par finanšu piesaistes iespējām. Arī NVO fonda darbības novērtējumā norādīts¹⁹⁷, ka NVO ir grūti orientēties SIF tīmekļvietnes NVO fonda sadaļā, lai arī SIF nodrošina pieejamo informāciju par visiem īstenotajiem projektiem. Ir nepieciešama vienkārša un viegli uztverama informācija, tostarp par NVO sektoram pieejamo finansējumu kopumā.

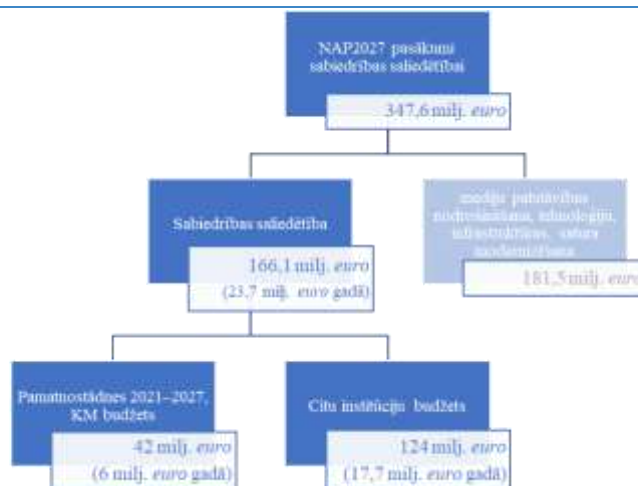
KM ir noslēgusi līdzdarbības līgumus¹⁹⁸ ar plānošanas reģionu NVO (kopā piecām) par atsevišķu valsts pārvaldes uzdevumu veikšanu: aktuālās informācijas pieejamības par reģionāla, nacionāla un starptautiska mēroga finansējuma iespējām NVO kapacitātes stiprināšanas, starpkultūru komunikācijas veicināšanas, pilsoniskās sabiedrības attīstības u. tml. mērķu sasniegšanai, kā arī NVO šiem mērķiem piešķirtā finansējuma ietvaros sasniegtajiem rezultātiem nodrošināšanu. Vienlaikus KM plānošanas reģionu NVO nav noteikusi, kā būtu jānodrošina aktuālās informācijas pieejamība, turklāt informācijas pieejamības uzskaites vienības reģionu NVO ir noteiktas dažādas – vienību skaits, publikāciju skaits, stundu skaits.

Iepazīstoties ar reģionu NVO tīmekļvietnēm¹⁹⁹, konstatēts, ka trīs reģionu NVO tīmekļvietnēs nav pieejama informācija par reģionāli un nacionāli pieejamo finansējumu NVO sektoram, tajā skaitā arī informācija par SIF un NVO fonda projektu konkursiem²⁰⁰.

1.3. Ne visiem saliedētas sabiedrības jomas pasākumiem finansējums ir noteikts un pieejams

Dažādos attīstības plānošanas dokumentos plānotais finansējums sabiedrības saliedētības pasākumiem ir atšķirīgs

NAP2027 indikatīvo investīciju projektu kopumā²⁰¹ plānotais finansējums pasākumiem, kas saistīts ar sabiedrības saliedētības jomu, ir 347,9 milj. *euro*. Taču vairāk nekā puse no šī finansējuma (181,5 milj. *euro* jeb 52 %) ir plānota sabiedrisko mediju patstāvības nodrošināšanai, tehnoloģiju, infrastruktūras un satura modernizēšanai, tas ir jomai, ko KM neiekļauj sabiedrības saliedētības jomas politikas tvērumā. Līdz ar to sabiedrības saliedētībai plānotā finansējuma apmērs ir 166,1 milj. *euro* septiņu gadu periodā, t. i., laikā no 2021. līdz 2027. gadam (skatīt 12. attēlu), vidēji gadā tas ir 23,7 milj. *euro*.

12. attēls. Finansējums, kas atbilstoši NAP2027 laikā no 2021. līdz 2027. gadam plānots sabiedrības saliedētības jomai²⁰²

Pamatnostādņu 2021–2027 īstenošanai plānotais finansējums ir 42,2 milj. *euro* (6 milj. *euro* gadā), taču tas ir tikai KM administrēto valsts budžeta programmu un apakšprogrammu finansējums. Līdz ar to var secināt, ka aptuveni 124 milj. *euro* (vidēji 17,7 milj. *euro* gadā) citas institūcijas plāno veltīt sabiedrības saliedētības jomai.

No 42,2 milj. *euro*, apstiprinot Pamatnostādnes 2021–2027, KM budžetā plānoti bija 5,1 milj. *euro* un 37,1 milj. *euro* jeb 88 % no plānotā ir norādīts kā indikatīvs valsts budžeta finansējums, kas tiks precizēts likumprojekta par valsts budžetu kārtējam gadam izstrādes procesā, iesniedzot prioritāro pasākumu pieteikumus vai piesaistot ES fondu finansējumu (skatīt 5. attēlu nodaļā “Sabiedrības saliedētības jomas raksturojums”). Savukārt, apskatot Pamatnostādņēm 2021–2027 plānotā finansējuma sadalījumu pa avotiem – valsts budžets vai ES fondu finansējums –, konstatēts, ka vairāk nekā puse finansējuma jeb 64 % tiek plānots no ES fondiem.

Plāna 2022–2023 pasākumu īstenošanai KM plānoja valsts budžetu finansējumu 15,4 milj. *euro*, bet 11 pasākumiem jeb 23 % nebija noteikts to īstenošanai nepieciešamais finansējuma apmērs. Līdz ar to, apstiprinot Plānu 2022–2023 tajā aprēķinātais finansējums 15,4 milj. *euro* apmērā bija tikai daļa no nepieciešamā finansējuma.

Būtiskāko Plāna 2022–2023 finansējuma daļu, 12,5 milj. *euro* jeb 81 %, veidoja KM un SIF finansējums: 10,1 milj. *euro* bija plānoti jau esošā KM un SIF budžeta ietvaros, 1,2 milj. *euro* bija plānots finansēt prioritāro pasākumu ietvaros atbilstoši valsts budžeta finansiālajām iespējām un 1,2 milj. *euro* papildus piesaistot ES fondu līdzekļus. Citu institūciju, kas iesaistītas Plāna 2022–2023 pasākumu īstenošanā, finansējums bija noteikts 2,9 milj. *euro* (skatīt 7. pielikumu).

Atbilstoši KM norādītajai informācijai Plāna 2022–2023 īstenošanai tika izlietots vismaz 18,1 milj. *euro*²⁰³ (skatīt 7. pielikumu). Bet arī šī informācija nav pilnīga, jo atsevišķiem pasākumiem konkrēts izlietotā finansējuma apmērs netiek norādīts, bet ir norāde “valsts budžeta ietvaros”.

Plānā 2024–2027 pasākumu īstenošanai paredzēts finansējums 52,0 milj. *euro*. Nepieciešamais finansējums Plānā 2024–2027 nav noteikts deviņiem pasākumiem. Salīdzinot abu plānu īstenošanai noteikto finansējumu, konstatēts, ka Plāna 2024–2027 īstenošanai lielāko daļu finansējuma plānots piesaistīt prioritāro pasākumu ietvaros (KM līdz 66 % no valsts budžeta un SIF 64 %). Tas nozīmē, ka plānotie pasākumi netiks īstenoti, ja prioritāros pasākumus neatbalstīs.

Plānā 2022–2023 10 pasākumu īstenošanai (22 % no kopējā pasākumu skaita) KM un SIF plānoja piesaistīt finansējumu no valsts budžeta, sagatavojot prioritāro pasākumu pieteikumus par 1,2 milj. *euro*, kas bija nepieciešami pasākumu īstenošanai 2023. gadā. Valsts kontrole revīzijā apkopoja tos KM un SIF prioritāro pasākumu pieteikumus 2021., 2022., 2023. un 2024. gadā, kuri ir saistīti ar Pamatnostādņu 2021–2027

īstenošanu. Plāna 2022–2023 pasākumu īstenošanai bija sagatavoti pieteikumi prioritārajiem pasākumiem par kopējo summu 51,3 milj. *euro*, no kuriem piešķirts tika 5,1 milj. *euro* jeb 10 % no nepieciešamā finansējuma (skatīt 13. attēlu).

13. attēls. Pieteikumi prioritārajiem pasākumiem Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam īstenošanai²⁰⁴ un atbalstītie prioritārie pasākumi līdz 2024. gadam²⁰⁵

Vērtējot sagatavotos prioritāro pasākumu pieteikumus un atbalstītos prioritāros pasākumus Plāna 2022–2023 īstenošanai, konstatēts turpmāk uzskaitītāis.

- Vismaz 3,6 milj. *euro* tika pieprasīti tādiem pasākumiem, kuriem tas nebija plānots. Šādiem pasākumiem finansējumu piešķīra vismaz 0,6 milj. *euro* apmērā. Piemēram, Plāna 2022–2023 pasākumam “Reģionu NVO atbalsta programma” nebija paredzēts piesaistīt finansējumu, tomēr 2022. gadā KM sagatavoja prioritārā pasākuma pieteikumu vidējam termiņam, iekļaujot finansējuma pieprasījumu “Reģionu NVO atbalsta programma 2022. gadā un turpmāk ik gadu – 150 000 *euro*”. Finansējums pasākumam tika piešķirts²⁰⁶.
- Finansējums pieprasīts tādiem pasākumiem, kas nav iekļauti Plānā 2022–2023, bet ir saistāmi ar sabiedrības saliedētības jomu. Piemēram, SIF sagatavoja prioritārā pasākuma pieteikumu 2022. un 2023. gadā “Latviešu valodas apguve pieaugušajiem” par kopējo summu 5,5 milj. *euro*. Šie pieteikumi nav atbalstīti.

KM revīzijā norādīja²⁰⁷:

Sākotnēji KM sagatavoja Plāna 2022–2023 projektu, kurā bija iekļauta informācija par papildu nepieciešamo finansējumu. Ņemot vērā, ka MK Plānu 2022–2023 apstiprināja 2022. gadā, saskaņā ar normatīvajiem aktiem papildu nepieciešamais finansējums Plānam 2022–2023 jau bija piešķirts un tika uzrādīts kā vidēja termiņa budžeta ietvara likumā plānotais finansējums.

Plānā 2024–2027 prioritāro pasākumu ietvaros paredzēts finansēt pasākumus par 22,5 milj. *euro* (skatīt 13. attēlu). Lai gan Plānu 2024–2027 MK apstiprināja 17.12.2024., tā izpildei jau bija sagatavoti prioritāro pasākumu pieteikumi par 22,6 milj. *euro* un piešķirts finansējums 1,4 milj. *euro* periodā no 2024. gada līdz 2026. gadam.

Valsts budžeta līdzekļu apmērs, kas tiek izlietots sabiedrības saliedētībai, nav nosakāms, jo KM nav veikusi sabiedrības saliedētības jomas sasaisti ar citu institūciju pasākumiem, kas arī būtiski ietekmē sabiedrības saliedētības jomu un tiek īstenoti citu attīstības plānošanas dokumentu ietvaros.

Paļaušanās uz ES fondu finansējumu nenodrošina pasākumu īstenošanas nepārtrauktību un ilgtspēju

Daļa no Pamatnostādņu 2021–2027 īstenošanas plānu pasākumiem tiek īstenota, izmantojot ES fondu finansējumu: Plānā 2022–2023 tie bija 26 % pasākumu un Plānā 2024–2027 32 % pasākumu īstenošanai plāno izmantot ES fondu finansējumu. Tas nozīmē, ka pasākumu īstenošana tiek nodrošināta pēc projekta principa – projekts sākas un beidzas.

Tāpat pasākumiem, kuriem jānodrošina nepārtraukta darbība, nav pieejams nepārtraukts finansējums, pasākumu darbība ir jāpārtrauc un tiek ietekmēta to ilgtspēja. Piemēram, Plānā 2022–2023 lielāko daļu no pasākumiem rīcības virziena “Integrācija” uzdevumu izpildei bija plānots finansēt no ES fondu finansējuma (4,1 milj. *euro* jeb 84 %), tajā skaitā PMIF. Viens no pasākumiem, kas tiek nodrošināts, izmantojot PMIF finansējumu, ir “Nacionāla līmeņa koordinācijas sistēmas izveide, lai nodrošinātu atbalstu imigrantu līdzdalībai, kas saņēmuši tiesības uzturēties Latvijas teritorijā”.

Valsts kontrole vērs uzmanību, ka PMIF 2014.–2020. gada plānošanas periodā nacionāla līmeņa koordinācijas sistēmas izveide tika uzticēta biedrībai “Patvērums “Drošā māja””. Biedrība izveidoja Informācijas centru iebraucējiem, kas kopš 2016. gada²⁰⁸ darbojās pēc vienas pieturas aģentūras principiem Rīgā un četros Latvijas reģionu centros – Daugavpilī, Jelgavā, Cēsīs un Liepājā. Biedrība “Patvērums “Drošā māja”” sniedza arī atbalsta pasākumus starptautiskās aizsardzības personām, un arī šie pasākumi tika finansēti no PMIF līdzekļiem, piesaistot valsts budžeta līdzfinansējumu. Atbilstoši KM sniegtajai informācijai²⁰⁹ faktiski izlietotais finansējums Informācijas centra iebraucējiem izveidei bija 2,7 milj. *euro*, no tiem PMIF finansējums bija 2 milj. *euro* un valsts budžeta finansējums – 0,7 milj. *euro*.

Valsts kontrole norāda, ka Informācijas centrs iebraucējiem darbojās līdz 31.12.2022. un biedrības “Patvērums “Drošā māja”” izveidotie informācijas centri Liepājā, Daugavpilī, Jelgavā un Valmierā tika slēgti. Kopš 02.01.2023. šīs funkcijas pārņēma SIF, nacionāla līmeņa koordinācijas sistēmas izveidi pārdēvējot par Vienas pieturas aģentūru. SIF projektu īsteno, nodrošinot pakalpojuma saņemšanu piecās vietās – Rīgā, Liepājā, Daugavpilī, Jelgavā un Valmierā. Līdz ar to SIF veidotais Vienas pieturas aģentūras tīkls teritoriāli ir gandrīz tāds pats, kā bija biedrības “Patvērums “Drošā māja”” informācijas centriem.

SIF Vienas pieturas aģentūras izveides projekta kopējais finansējums ir 2,6 milj. *euro*, tajā skaitā PMIF finansējums 1,9 milj. *euro* un valsts budžeta līdzfinansējums 0,6 milj. *euro*²¹⁰. Projekta īstenošanu plānots pabeigt 31.12.2025. un projekta maksājumus vēl varēs veikt līdz 31.01.2026., tāpat nepieciešamais finansējums ir plānots līdz 2025. gada beigām²¹¹. Par tālāko Vienas pieturas aģentūras darbību KM norāda²¹², ka 2025. gada trešajā ceturksnī tiks uzsākta ierobežota projekta iesniegumu atlase “13.1. Vienas pieturas aģentūras izveide un darbības nodrošināšana” otrā posma projekta īstenošanas nodrošināšanai, paredzot projekta īstenošanu no 2026. gada līdz 2029. gadam. Saskaņā ar KM sniegto informāciju²¹³ par projekta nākotni pēc 2029. gada tiks lemts pēc darbības rezultātu izvērtēšanas un Vienas pieturas aģentūras turpmākās finansēšanas iespēju izskatīšanas.

KM revīzijā norāda²¹⁴, ka biedrības “Patvērums “Drošā māja”” īstenotais projekts tika pabeigts. Projekta laikā finansējums tika iegūts aktivitātei “Nacionāla līmeņa koordinācijas sistēmas izveide, lai nodrošinātu atbalstu imigrantu līdzdalībai, kas saņēmuši tiesības uzturēties Latvijas teritorijā”. Tomēr, diskutējot par vienas pieturas principa turpmāku attīstību, tika secināts, ka:

- līdzšinējā izpratne par vienas pieturas aģentūru ir bijusi nepilnīga, ne pietiekoši visaptveroša;
- vienas pieturas aģentūra līdz šim izprasta, primāri, kā pakalpojumu saņemšanas vieta, starpinstiūciju sadarbību atstājot novārtā, turklāt pat brīžos, kad bijuši centieni iesaistīt valsts un pašvaldību iestādes, atsaucība ir bijusi kūtra; turklāt Starpsektorālajai dialoga platformai nav bijis mandāts iesaistīt šīs iestādes caur pienākumu vai arī nodot sanāksmju rezultātus tālāk politikas veidotājiem.

2021.gada nogalē, pamatojoties uz IeM sagatavoto informatīvo ziņojumu²¹⁵, MK nolēma SIF noteikt par atbildīgo iestādi patvēruma meklētāju un starptautiskās aizsardzības saņēmēju sociālekonomiskās iekļaušanas

koordinācijas jomā²¹⁶. Šī uzdevuma īstenošanai no 01.01.2022. SIF ir izveidotas divas amata vietas (programmas koordinators un projekta vadītājs), amata vietas (bez finansējuma) pārdalot no IeM²¹⁷. 2022. gadā amata vietas finansēja no valsts budžeta programmas “Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem” (84 004 euro, tajā skaitā atlīdzībai 47 604 euro)²¹⁸, bet 2023. gadam un turpmāk finansējumu (54 004 euro, tajā skaitā atlīdzībai 47 604 euro) iekļāva SIF pamatbudžeta bāzes izdevumos²¹⁹.

Vēršam uzmanību, ka gan biedrības “Patvērums “Drošā māja””²²⁰, gan SIF īstenotā projekta vispārīgais mērķis²²¹ paredz nodrošināt ilgtspējīgas koordinācijas sistēmas izveidi. Taču šajā gadījumā šāds mērķis neatbilst faktiskajai situācijai, jo sistēma, kas tiek izveidota, apturēta, veidota no jauna un nav skaidrības par tās tālākās darbības iespējām, neatbilst ilgtspējas konceptam.

Valsts kontrole norāda, ka vēl pirms biedrības “Patvērums “Drošā māja”” izveidotā Informācijas centra iebraucējiem KM īstenoja projektu “Nacionālais integrācijas centrs”, kas tika īstenots ar Eiropas Trešo valstu valstspiederīgo fonda atbalstu²²². Nacionālā integrācijas centra darbību nodrošināja SIF²²³.

Ieteikums

Kultūras ministrijai sadarbībā sabiedrības saliedētības jomā iesaistītajām valsts pārvaldes institūcijām, izvērtējot nepieciešamību iesaistīt arī pašvaldības, nodrošināt, ka politika sabiedrības saliedētības jomā ir skaidra, visaptveroša un uz rezultātu orientēta.

Ir sagaidāms, ka Kultūras ministrija veiks darbības ieteikuma ieviešanai un panāks, ka:

- *ir definētas prioritārās risināmās problēmas un sabiedrības mērķa grupas, kuras tās skar;*
- *primāri tiek apzināti pasākumi, kas jau tiek īstenoti saistītajās nozarēs un jomās, tajā skaitā pašvaldībās, un vērtēta to ietekme, secīgi tam tiek lemts par papildus nepieciešamajiem pasākumiem problēmu risināšanā;*
- *ir norādīts viss pasākumu kopums un atbildīgie par to īstenošanu;*
- *sabiedrības sniegtie priekšlikumi tiek vērtēti un iekļauti sabiedrības saliedētības jomas attīstības plānošanas dokumentos;*
- *Kultūras ministrijas darbības primāri vērstas uz politikas plānošanu, nevis īstenošanu.*

2. Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam īstenošanas pārraudzība

Lai arī kopš Latvijas neatkarības atgūšanas sabiedrības saliedētības, tajā skaitā integrācijas, jautājumi, ir bijuši aktuāli politikas dienaskārtībā, līdz šim nav noteikts rādītāju kopums, kā saliedētas sabiedrības politikas ietekmi Latvijā novērtēt ilgtermiņā. Rezultātā nav iespējams novērtēt, vai īstenotajiem pasākumiem un ieguldītajiem resursiem ir bijusi ietekme uz sabiedrības saliedētību kopumā.

Viens no pētnieku ierosinājumiem, kas periodiski tiek sniegts KM, ir monitoringa ieviešana sabiedrības saliedētības regulārai mērīšanai. Šim aicinājumam KM nav atsaukusies. 2023. gadā ir uzsākts darbs pie monitoringa ieviešanas, taču tas nenotiek koordinēti – pēc SIF pasūtījuma ir izstrādāti Sabiedrības saliedētības radara rādītāji, kuriem periodiski tiks veikti mērījumi, un 2023. gada nogalē ir uzsākta valsts pētījumu programma “Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstība”, kuras viens no rezultātiem arī ir noteikt datu kopas sabiedrības saliedētības monitoringam. Vienlaikus KM rīcībā nav strukturētu, analizējamu un salīdzināmu datu par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam īstenošanas plānu pasākumu rezultātiem.

Daļu no esošajiem politikas rezultātīvajiem rādītājiem nav iespējams novērtēt, jo nav pieejami aktuālie dati vai ir mainīta datu ieguves metodoloģija. Turklāt par atsevišķu rezultatīvo rādītāju izmaiņu nozīmīgumu nav iespējams spriest, jo rādītāju vērtības ir noteiktas statistiskās kļūdas robežās. Gan NAP2027 izpildes novērtējums 2024. gadā, gan PROVIDUS saliedētības radara ziņojums atklāj rādītājus, kuri Latvijā ir pasliktinājušies vai ir vērtējami kā zemi, salīdzinot ar ES valstu vidējo līmeni. Šāds rādītāju novērtējums liecina par īstenotās politikas neefektivitāti, tajā skaitā rosina pārvērtēt īstenoto pasākumu kopumu – vai tie ir piemērotākie problēmu risināšanai.

Lai arī Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam īstenošanas uzraudzībai ir izveidots mehānisms, tā darbības efektivitāte ir apšaubāma. Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu uzraudzības padome tikai daļēji nodrošina tai normatīvajā aktā dotos uzdevums un pilnvērtīgi neizmanto tai piešķirtās tiesības. Uzraudzības padomes iesaiste un līdzdarbība nav pietiekami aktīva, lai veicinātu vienotas valsts politikas izstrādi un īstenošanu saliedētas sabiedrības jomā, kā arī lai veicinātu valsts pārvaldes un citu iesaistīto institūciju sadarbību Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam mērķu sasniegšanā. Tās darbība ir vairāk informatīva, nevis vērsta uz aktīvu iesaistīto institūciju sadarbību, lai nodrošinātu efektīvākas saliedētas sabiedrības politikas īstenošanu. Tikai retos gadījumos Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu uzraudzības padome sēdēs mēģina identificēt pasākumu īstenošanas kavējošos faktoros. Turklāt, lai arī Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu uzraudzības padomē ir iesaistīti citu institūciju pārstāvji, kuru kompetencē ir jautājumi, kas skar saliedētas sabiedrības jomu, horizontāla rakstura jautājumi padomes sēdēs netiek

izskatīti. Šāda pieeja politikas īstenošanas uzraudzībai neveicina saliedētas sabiedrības politikas vienotu īstenošanu, valsts pārvaldes un citu iesaistīto institūciju savstarpēju sadarbību politikas mērķu sasniegšanā.

2.1. Nav iespējams novērtēt īstenotās politikas ietekmi uz sabiedrības saliedētību

Apkopotā informācija par pasākumu izpildi saliedētas sabiedrības jomā nav analizējama

Par Plāna 2022–2023 pasākumu īstenošanu atbildīgās institūcijas KM sniedza apkopojošu informāciju par īstenotajiem pasākumiem. Šo informāciju KM fiksēja vienotā dokumentā par Plāna 2022–2023 īstenoto pasākumu rezultātiem. KM pārskatā par Plāna 2022–2023 īstenoto pasākumu rezultātiem informācija netiek grupēta, strukturēta, lai to būtu iespējams analizēt, salīdzināt pa gadiem un izdarīt secinājumus par īstenotajiem pasākumiem kopumā, to ietekmi uz mērķu sasniegšanu. Piemēram, kāda veida pasākumi Pamatnostādņu 2021–2027 uzdevuma izpildei tika organizēti (informatīvi, pieredzes apmaiņas, izglītojoši), kādai mērķauditorijai pasākumi bija organizēti, cik personas pasākumu apmeklēja, kurā Latvijas reģionā pasākums notika, kāds finansējums izlietots pasākuma īstenošanai u. c.

2019. gadā KM pasūtītajā Pamatnostādņu 2012–2018 ietekmes izvērtējumā²²⁴ bija sniegti vispārēji ieteikumi politikas aktivitāšu un rezultatīvo rādītāju uzraudzības sistēmas izveidei:

- īstenojot pasākumus, būtu nepieciešams uzskaitīt to dalībnieku skaitu, vēlams unikālo;
- finanšu resursu uzskaites nolūkā iesaistītajām institūcijām, kuras aktivitātes veic esošā budžeta ietvaros, būtu ieteicams nodalīt aktivitātēm izlietos naudas līdzekļus;
- īstenojot reklāmas kampaņas, būtu nepieciešams iegūt datus par sasniegto auditoriju dažādās mērķa grupās;
- atbalstot dažāda veida projektus, ieteicams veikt projektu dalībnieku skaita apkopošanu;
- veicot iepriekš minēto datu apkopošanu, perspektīvā būtu ieteicams izveidot indikatoru sistēmu, kas ļautu aprēķināt izlietos finanšu resursus uz vienu mērķa grupas pārstāvi (*euro/cilvēku*), vai vienu mērķa grupas pārstāvja patērēto laiku (*euro/cilvēkdienu*).

Valsts kontroles ieskatā, vērā ņemamas ir Pamatnostādņu 2012–2018 ietekmes novērtējumā sniegtās rekomendācijas par pasākumu un to rezultatīvo rādītāju uzraudzības sistēmas izveidi, lai KM rīcībā būtu pārskatāmi, izmantojami dati par īstenotās politikas rezultātu. Taču, lai šādus datus iegūtu no pasākumu īstenotajiem, jau sākotnēji KM ir jādefinē datu kopums, kas tiks fiksēts un uzkrāts, kā arī jāvienojas ar pasākumu īstenotajiem par informācijas sniegšanas formu par pasākumu izpildi. Savukārt vērtējama ir līdzšinējā prakse, cik racionāli ir katru gadu apkopot informāciju par īstenotajiem pasākumiem, ja tie nav salīdzināmi un nesniedz priekšstatu par sasniegto progresu²²⁵.

Arī revīzijas laikā viens no sabiedrības saliedētības jomas ekspertiem uzsvēra nepieciešamību informācijā par pasākumu izpildi ieskicēt, no kurienes cilvēki ir, kuri piedalījās diskusijā vai kādā citā pasākumā, tādējādi saprotot, vai pasākums sasniedza arī to teritoriju iedzīvotājus, kuri dzīvo ārpus Rīgas²²⁶.

Sabiedrības saliedētības raksturojošie rezultatīvie rādītāji – fragmentāri

Latvijā nav noteikts rādītāju kopums, par kuriem periodiski būtu apkopoti salīdzināmi dati sabiedrības saliedētības novērtēšanai, t. i., situācijas apzināšanai un monitorēšanai ilgtermiņā. Arī īstenotās sabiedrības saliedētības jomas politikas rezultatīvos rādītājus starp attīstības plānošanas periodiem²²⁷ nav iespējams

salīdzināt, jo katrā periodā ir noteikti atšķirīgi politikas rezultatīvie rādītāji, lai gan politikas rīcības virzienos būtiskas izmaiņas nav bijušas. Kā norādīts Pamatnostādnēs 2021–2027²²⁸, tās nodrošina nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas²²⁹ pēctecību. Iespējams būtu salīdzināt tikai viena rādītāja vērtību “Lepnums par piederību Latvijas iedzīvotājiem”, taču attīstības plānošanas dokumentos ir atšķirīgs tā formulējums un informācija iegūšanas avots²³⁰.

2015. gadā pēc KM pasūtījuma veiktajā Pamatnostādņu 2012–2018 starpposma novērtējumā²³¹ eksperti KM uzmanību vērta uz monitoringa veida pētījumu ieviešanas nepieciešamību, kuru priekšrocība ir tā, ka tajos tiek izmantota vienota metodika, ievērotas vienotas mērķa grupas pazīmes un tie tiek veikti ar noteiktu regularitāti. Novērtējumā arī norādīts, ka ir jau izstrādātas monitoringu metodoloģijas, kuras līdz šim nav pielietotas, bet kuru izmantošana sniegtu nepieciešamos datus par vairākiem politikas rezultātiem un rezultatīvajiem rādītājiem: (1) 2011. gadā izstrādātais trešo valstu pilsoņu integrācijas monitorings (KM), kas ir piemērojams imigrantu integrācijas politikas novērtējumam, (2) 2014. gadā izstrādātais pretdiskriminācijas politikas uzraudzības monitorings (KM).

Minētie monitoringi tā arī nav ieviesti, par ko KM revīzijā sniedza komentāru²³²:

Kopš 2011. gada ir notikušas būtiskas izmaiņas gan ģeopolitiskajā situācijā, gan saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības politikas plānošanā, tostarp izveidojot jaunas pieejas un instrumentus trešo valstu pilsoņu, starptautiskās aizsardzības saņēmēju un Ukrainas civiliedzīvotāju atbalstam.

Arī 2017. gadā pēc KM pasūtījuma sagatavotajā ekspertu ziņojumā par priekšlikumiem sabiedrības saliedētības politikai laikā no 2019. līdz 2025. gadam²³³ atkārtoti KM uzmanība tika vērta uz monitoringa pētījumu nepieciešamību. Daudzu sabiedrības integrācijas rezultatīvo rādītāju izmērīšanai nepietiek ar publiski pieejamiem vai valsts institūciju pastāvīgi apkopotajiem datiem, līdz ar to, lai iegūtu regulāru informāciju par visām interesējošajām mērķa grupām, ieteicams veikt šādus monitoringa pētījumus: (1) sabiedrības integrācijas monitorings; (2) jauniebraucēju viedokļu un situācijas monitorings; (3) diasporas monitorings.

2020. gadā, izvērtējot Pamatnostādņu 2021–2027 projektu²³⁴, PROVIDUS sniedza iebildumu, norādot, ka jāparedz Pamatnostādņu 2021–2027 sasniegto rezultātu regulārs monitorings, jo Pamatnostādnēs 2021–2027 izvēlētie rezultatīvie rādītāji balstīti uz avotiem, par kuru turpinātību nav pilnīgas pārliecības. KM norādīja, ka detalizētāka monitoringa sistēma tiks izstrādāta vienlaikus ar Plānu 2022–2023, piedāvājot saskaņotu, izmērāmu un pēctecīgu politikas un makroietekmes rezultātu, darbības rezultātu un rezultatīvo rādītāju iekļaušanu pamatnostādņu īstenošanas plānos, kas vispilnīgāk raksturo Pamatnostādnēs 2021–2027 noteikto mērķu un uzdevumu sasniegšanu.

KM revīzijā norādīja²³⁵, ka sabiedrības saliedētības politikas īstenošanas monitoringam izmanto Plāna 2022–2023 un Plāna 2024–2027 rezultatīvos rādītājus. Taču, Valsts kontroles ieskatā, šis rādītāju kopums nav uzskatāms par monitoringu, jo rādītāji ir attiecināmi tikai uz noteiktu attīstības plānošanas periodu un atbilstoši Plāna 2022–2023 ietekmes izvērtējumā²³⁶ secinātajam, nav iespējams novērtēt trešdaļu noteikto rezultatīvo rādītāju, jo trūkst datu vai ir mainīta datu ieguves metodoloģija.

KM, atsaucoties uz Plāna 2024–2027 projekta sagatavošanas darba grupas aicinājumu²³⁷, Plānā 2024–2027 iekļāva daļu no SIF pasūtītā un PROVIDUS sagatavotā pārskatā “Sabiedrības saliedētības radara ziņojums: 2023”²³⁸ piedāvātajiem rādītājiem. Taču iniciatīva no KM kā politikas veidotājas, ka šāds rādītāju kopums ir atzīstams un izmantojams sabiedrības saliedētības mērīšanai Plāna 2024–2027 izpildes rezultātā un ilgtermiņā, nav konstatēta.

SIF izdevumi par pārskata “Sabiedrības saliedētības radara ziņojums: 2023”²³⁹ sagatavošanu 2023. gadā bija 49 000 euro (bez PVN)²⁴⁰. 2024. gadā SIF noslēdza līgumu uz trīs gadiem 95 700 euro (bez PVN) vērtībā ar PROVIDUS par saliedētības radara turpināšanu²⁴¹.

Valsts kontrole vērs uzmanību, ka, iespējams, tiek izstrādāta vēl viena monitoringa sistēma kopš 2023. gada īstenotajā valsts pētījumu programmā “Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstība”²⁴². Tās ietvaros

LU īsteno projektu “Sabiedrības saliedētības vektori: no saliedētības ap valstsnāciju (2012–2018) uz saliedēto pilsonisko kopienu valsts, sabiedrības un indivīdu drošības labā (2024–2025)”. Viens no programmas sasniedzamajiem rezultātiem ir sagatavot pierādījumos balstītas rekomendācijas rīcībpolitikai un datu kopas pilsoniskās sabiedrības un sabiedrības saliedētības un demokrātijas politikas plānošanai, īstenošanai, monitoringam un ietekmes izvērtēšanai²⁴³.

Vienlaikus Igaunijā sabiedrības integrācija sistemātiski tiek pētīta jau 20 gadus, ir izveidots integrācijas monitoringa. Kopš 2000. gada ir veikti astoņi integrācijas monitoringa mērījumi, kas ir vērsti uz dažādu jautājumu izpēti, kas saistīti ar valodas lietojumu, materiālo labklājību, darba tirgu, izglītību, pilsonību, medijiem, līdzdalību sabiedriskajā dzīvē un uzticību valsts iestādēm. Pēdējos monitoringos ir iekļauti jautājumi arī par reemigrantu adaptāciju un jauno imigrantu adaptāciju²⁴⁴.

Pamatnostādņu 2021–2027 un to īstenošanas plānu rezultatīvo rādītāju noteikšanai KM pasūtīja pētījumu²⁴⁵. Pētījumā tika piedāvāti 50 rezultatīvie rādītāji: 21 pamata rādītājs, kas ir minimālais rādītāju kopums, lai novērtētu politikas rezultātu dinamiku, un 29 papildu rādītāji – izmantojami atkarībā no reāli īstenotās rīcībpolitikas un politikas īstenošanai pieejamajiem resursiem politikas mērķu sasniegšanas izvērtēšanai.

KM, izmantojot pētījumu²⁴⁶, Pamatnostādņu 2021–2027 un to īstenošanas plānu rezultatīvo rādītāju noteikšanai nav ņēmusi vērā sniegtās norādes par piedāvātajiem rezultatīvajiem rādītājiem: (1) rādītāju vērtības ir norādītas statistiskās kļūdas ietvaros; (2) atsevišķiem rādītājiem ir apgrūtināta vai neiespējama datu ieguve rādītāju novērtēšanai.

Pamatnostādņēs 2021–2027 KM iekļāva 18 rezultatīvos rādītājus no 21 piedāvātā pamata rādītāja (skatīt 8. pielikumu).

Plāna 2022–2023 pasākumu ietekmes novērtēšanai KM noteica 26 rezultatīvos rādītājus, izmantojot gan pētījumā piedāvātos pamata rādītājus, gan papildu rādītājus. Taču vēršam uzmanību, ka no 18 Pamatnostādņu 2021–2027 rezultatīvajiem rādītājiem Plānā 2022–2023 ir iekļauti tikai septiņi. Tas rada jautājumu, vai plāna pasākumu īstenošana nav saistīta ar pārējiem 11 Pamatnostādņu 2021–2027 rezultatīvajiem rādītājiem un kādēļ netiek nodrošināta pēctecība attīstības plānošanas dokumentu līmeņos.

Plāna 2022–2023 ietekmes izvērtējumā par rezultatīvajiem rādītājiem ir norādīts²⁴⁷ turpmāk uzskaitītais.

- Rezultatīvo rādītāju vērtības ir norādītas statistiskās kļūdas ietvaros. Tas nozīmē, ka rezultatīvo rādītāju mērķa vērtību atšķirības no bāzes vērtības ir nelielas un tās iekļaujas statistiskās kļūdas robežās. Tādēļ Plāna 2022–2023 rezultatīvie rādītāji neļauj spriest par izmaiņu statistisko nozīmību un īstenošanās politikas ietekmi, jo statistisko kļūdu ietekmē, piemēram, atšķirīgs aptaujas izlases apjoms un veidošana vai atšķirīgas aptaujas tehnikas.
- Apgrūtināta vai neiespējama datu ieguve rādītāju novērtēšanai. Piemēram, viens no Pamatnostādņu 2021–2027 īstenošanas plānu rezultatīviem rādītājiem ir iedzīvotāju īpatsvars, kuri prot latviešu valodu un kuru dzimtā valoda nav latviešu valda atbilstoši CSP datiem un LVA aptaujām.
- Pārskatīt izvēlētos rezultatīvos rādītājus un apsvērt iespēju tos papildināt vai aizvietot ar alternatīviem rādītājiem.

Kopumā no 26 Plāna 2022–2023 rezultatīvajiem rādītājiem astoņus jeb apmēram trešdaļu nevar novērtēt vispār, jo trūkst datu vai ir mainīta datu ieguves metodoloģija (skatīt 8. pielikumu).

Neraugoties uz iepriekš norādīto, KM Plāna 2022–2023 rezultatīvos rādītājus nav precizējusi, tie ir iekļauti arī Plānā 2024–2027. Plāna 2024–2027 rezultatīvie rādītāji ir papildināti ar atsevišķiem PROVIDUS pārskatā “Sabiedrības saliedētības radara ziņojums: 2023”²⁴⁸ piedāvātajiem rādītājiem, taču jānorāda, ka tiem nav noteiktas sasniedzamās vērtības, ir noteikta tikai tendence – sarūkoša vai pieaugoša salīdzinājumā ar bāzes vērtību.

Norādām, ka Valsts kontrole Tiesību aktu portālā sniedza iebildumu par to, ka Plāna 2024–2027 projekta rezultātīvo rādītāju formulējums ir tāds pats kā iepriekšējā perioda plānā (atsevišķos gadījumos mainītas rezultātīvo rādītāju vērtības, vienā gadījumā sniegts papildu skaidrojums) un vērā ņemamas ir pētnieku sniegtās rekomendācijas²⁴⁹.

Pamatnostādņu 2021–2027 rezultatīvie rādītāji ir saskaņoti ar NAP2027 rezultatīvajiem rādītājiem. 2024. gadā ir veikts NAP2027 mērķu īstenošanas pirmais novērtējums, tajā skaitā apzināts un analizēts progress NAP2027 mērķu sasniegšanā²⁵⁰, līdz ar to ir pieejams vērtējums par Pamatnostādņu 2021–2027 rezultātīvo rādītāju izpildi (skatīt 14. attēlu, detalizētāka informācija par rezultatīvajiem rādītājiem un to izpildi 9. pielikumā). No 18 Pamatnostādņu 2021–2027 rezultatīvajiem rādītājiem tikai trīs rādītājiem virzība uz noteikto mērķa vērtību atbilst plānotajam.

Politikas rīcības virziens	Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2021.–2027.gadam		
	1. Nacionālā identitāte un piederība	2. Demokrātijas kultūra un iekļaujošs pilsoniskums	3. Integrācija
Rezultatīvo rādītāju skaits	2	15	1
Rezultatīvo rādītāju vērtējums	2 – nevar novērtēt, nav pieejami dati	3 – atbilst plānotajam 2 – virzība pozitīva, bet nepietiekama 2 – svārstība ap bāzes vērtību 3 – zema varbūtība, ka mērķi sasniegs 2 – mērķi nesasnies 3 – nevar novērtēt, nav pieejami dati	1 – mērķi nesasnies

14. attēls. Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam rādītāju novērtējums 2024. gadā

Pamatnostādņu 2021–2027 pirmā rīcības virziena “Nacionālā identitāte un piederība” rezultatīvos rādītājus (Iepņums par piederību Latvijai, pieaugušo iedzīvotāju īpatsvars, kuri prot latviešu valodu un kuru dzimtā valoda nav latviešu valoda) nav iespējams novērtēt, jo nav pieejami dati par rādītāja izpildi.

No otrā rīcības virziena “Demokrātijas kultūra un iekļaujošs pilsoniskums” 15 rezultatīvajiem rādītājiem mērķa vērtības 2027. gadā, visdrīzāk, nesasnies deviņi rezultatīvie rādītāji, t. i., iedzīvotāju:

- savstarpējais atbalsts;
- savstarpējā uzticēšanās;
- iesaistīšanās sabiedriskajās organizācijās, respondenti, kuri atbild “nekur”;
- pilsoniskā uzticēšanās – NVO (pilnībā uzticas vai drīzāk uzticas);
- pilsoniskā uzticēšanās – arodbiedrībām (pilnībā uzticas vai drīzāk uzticas);
- apmierinātība ar to, kā darbojas demokrācija (pilnīgi apmierināts, drīzāk apmierināts);
- pilsoniskās līdzdalības indekss;
- politiskās uzticēšanās indekss novada/pilsētas pašvaldībai;
- politiskās uzticēšanās indekss politiskajām partijām.

Vienīgie rezultatīvie rādītāji, kuru novērtējums atbilst plānotajām vērtībām, ir otrā rīcības virziena rezultatīvie rādītāji:

- iedzīvotāju politiskās uzticēšanās indekss²⁵¹;
- politiskās uzticēšanās indekss Saeimai;
- politiskās uzticēšanās indekss Ministru kabinetam.

Atbilstoši trešā rīcības virziena “Integrācija” vienīgā rezultatīvā rādītāja “Subjektīvā diskriminācijas pieredze” izpildei secināms, ka īstenotie pasākumi integrācijas jomā līdz 2024. gadam nav devuši plānoto rezultātu.

Rādītāja vērtība 2022.gadā bija 18,31 %²⁵², bet 2024.gadā šī rādītāja vērtība bija plānota 7,2 %, tas nozīmē, ka subjektīvās diskriminācijas pieredze pieaug nevis samazinās.

Plāna 2022–2023 veiktajā ietekmes izvērtējumā norādīts, ka, vērtējot politikas rezultātīvo rādītāju izmaiņas, jāņem vērā, ka izmantotās metodes neļauj ar pārliecību apgalvot, ka izmaiņas ir notikušas, pateicoties konkrētai KM īstenotajai politikai. Šādu saistību var tikai pieņemt, balstoties uz kritisku konteksta un veikto aktivitāšu izvērtējumu²⁵³.

Jānorāda, ka Pamatnostādnēs 2021–2027 noteikto uzdevumu īstenošana ir saistīta arī ar ANO IAM īstenošanu²⁵⁴, kuru piemērošanu Latvija ir akceptējusi²⁵⁵. KM, īstenojot Pamatnostādnes 2021–2027, atbilstoši Valsts kancelejas kartējumam ir noteikta kā atbildīga par četru apakšmērķu īstenošanu (skatīt 1. tabulu, nodaļa “Sabiedrības saliedētības jomas raksturojums”).

Ar ANO ilgtspējas apakšmērķu īstenošanu ir saistīti trīs Pamatnostādņu 2021–2027 rezultatīvie rādītāji, no kuriem diviem plānotās mērķa vērtības 2027. gadā netiks sasniegtas²⁵⁶, kas ietekmē Latvijas kopējo sniegumu ANO IAM īstenošanā:

- apmierinātība ar to, kā darbojas demokrātija (mērķi nenasiegs);
- iedzīvotāju politiskās uzticības indekss (atbilst plānotajam);
- subjektīvās diskriminācijas pieredze (mērķi nenasiegs).

NAP2027 novērtējumā vērsta uzmanība uz pēdējo trīs gadu notikumiem, kas ir ietekmējuši visu pasauli, kā arī virzību uz daudziem NAP2027 izvirzītajiem mērķiem – Covid-19 pandēmija un Krievijas Federācijas uzsāktais neizprovocēta uzbrukuma karš pret Ukrainu. Minētie apstākļi ir būtiski ietekmējuši Latvijas sabiedrības noskaņojumu, ekonomikas aktivitāti un ārējos ekonomiskos sakarus, tādēļ NAP2027 īstenošanas progress nav vērtējams tikai matemātiski, bet jāņem vērā, ka virzību uz to sasniegšanu būtiski ietekmē ārējie faktori. Ņemot vērā ģeopolitisko situāciju un dažādu sabiedrības grupu atšķirīgos viedokļus par to, pastiprināta uzmanība jāpievērš vienotas, drošas un atvērtas sabiedrības prioritātei, īpaši strādājot pie saliedētas sabiedrības veidošanas un stiprināšanas²⁵⁷.

Arī 2023. gadā PROVIDUS sagatavotajā pārskatā “Sabiedrības saliedētības radara ziņojums: 2023”²⁵⁸ iekļauti secinājumi, kas raksturo jautājumus sabiedrības saliedētības jomā, kuriem būt jāvelta pastiprināta uzmanība, lai nodrošinātu saliedētas sabiedrības veidošanos un stiprināšanu. Rādītāju apkopojumu skatīt 10. pielikumā, bet 9. tabulā atbilstoši sabiedrības saliedētības politikas rīcības virzieniem ir apkopoti galvenie secinājumi.

Sabiedriskās politikas centra “PROVIDUS” pārskata “Sabiedrības saliedētības radara ziņojums: 2023” secinājumi atbilstoši Pamatnostādņu 2021–2027 rīcības virzieniem²⁵⁹

Politikas rīcības virzieni	Sabiedrības saliedētības radara ziņojumā 2023 secinātais
1. Nacionālā identitāte un piederība	<p>Potenciāls militārs uzbrukums ir spilgts pārbaudījums iedzīvotāju piederības sajūtai valstij un patriotismam. Vairākums Latvijas iedzīvotāju (72 %) nebūtu gatavi militāra iebrukuma gadījumā sargāt Latviju ar ieročiem, taču būtu gatavi citādi atbalstīt bruņotos spēkus.</p> <p>Zemāka piederības un iesakņotības sajūta ir jauniešiem (18–24 gadi) – vairāk kā puse jauniešu (52 %) labprāt pārceltos uz dzīvi citā valstī.</p>
2. Demokrātijas kultūra un iekļaujošs pilsoniskums	<p>Latvijā ir daudz pilsoņu (17 %), kuri pēdējos gados vai nu vispār nav piedalījušies vēlēšanās vai tajās piedalās reti. Tas ir sliktākais rādītājs ES. Vienlaikus tikai nedaudz vairāk kā puse Latvijas pilsoņu (56 %) uzskata, ka piedalīties vēlēšanās būtu svarīgi, arī šis ir viens no zemākajiem rādītājiem ES.</p> <p>Latvijas pilsoņi caurmērā retāk iesaistās pilsoniskās aktivitātēs nekā ES pilsoņi vidēji, taču īpaši reti iesaistās jaunieši (18–24 gadi 7 %, 25–34 gadi 18 %). Tas var radīt atsvešināšanās un izolācijas sajūtu no saviem kaimiņiem, kopienas, valsts, kas laika gaitā mazina uzticēšanos, spēju saprasties un rast kopīgas vērtības.</p> <p>Vairāk kā trešā daļa (35 %) Latvijas iedzīvotāju apgalvoja, ka neuzticas nevienai no demokrātijas institūcijām, kas rada piemērotu augsni dezinformācijai un sabiedrību šķelošiem naratīviem. Īpaši krasas atšķirības vērojamas starp latviski un krieviski runājošajiem iedzīvotājiem jautājumā, vai piekrīt viedoklim, ka Latvijā var bez bailēm paust savus uzskatus par politiku. Šādam viedoklim piekrīt gandrīz ceturtdaļa iedzīvotāju (23%), kuru sarunvaloda ģimenē ir krievu valoda.</p> <p> Aizvainojumu pret valsti izjūt vairāk nekā puse krieviski runājošo iedzīvotāju (55 %) un liels īpatsvars no cilvēkiem ar zemiem ienākumiem (44 %).</p> <p>Satraucošs rādītājs ir tas, ka gandrīz ceturtdaļa (23%) Latvijas pilsoņu uzskata, ka kukuļi ir pieņemama saskarsmes forma ar valsts pārvaldi, cilvēki apšaubā valsts pārvaldi un tās orientēšanos uz sabiedrisko labumu.</p>
3. Integrācija	<p>2023. gada pavasarī Latvijas krieviski runājošie iedzīvotāji uzskatīja, ka Latvijā tiek diskriminēti tie iedzīvotāji, kuri nezina vai slikti zina latviešu valodu. Šādi uzskatīja dažādas krieviski runājošo iedzīvotāju paaudzes, tai skaitā jaunieši (zem 30 gadu vecuma 67 %), kam savukārt nepiekrīt Latviski runājošie iedzīvotāji.</p> <p>Pret dažām grupām Latvijas sabiedrībai ir aizspriedumi. Visbiežāk Latvijas iedzīvotāji nevēlētos dzīvot kaimiņos musulmaņiem (37 %), romiem (36 %), seksuālo minoritāšu pārstāvjiem (30 %), kā arī cilvēkiem no Dienvidāzijas valstīm, kuri pēdējos gados Latvijā daudz studē un strādā kurjerdienestos un informācijas tehnoloģiju sektorā.</p> <p>Ļoti maz Latvijas iedzīvotāju izslēdz asu etnisku konfliktu iespēju Latvijā (ģimenē sarunājas latviešu valodā 18 %, ģimenē sarunājas krievu valodā zem 30 gadiem 9 %, virs 50 gadiem 14 %).</p>

PROVIDUS sabiedrības saliedētības rādītājus iedala šādās dimensijās: (1) rādītāji, kuri attiecas uz identitāti un piederības sajūtu; (2) rādītāji, kuri attiecas uz sociālajām attiecībām; (3) rādītāji, kuri attiecas uz ekonomisko solidaritāti²⁶⁰. Kā būtisks sabiedrības saliedētības aspekts iezīmējas ekonomiskā solidaritāte – cilvēku izglītība un ienākumi, proti, jo zemāka izglītība un mazāki ienākumi, jo atšķirīgāks viedoklis. Sociālekonomiskā nevienlīdzība ietekmē gan uzticēšanos valstij, gan līdzcilvēkiem, gan apmierinātību ar to, kā darbojas demokrācija, sabiedriskās līdzdalības aktivitātes, gan toleranci pret citām sabiedrības grupām, kā arī piederības sajūtu valstij.

Arī revīzijā jomas eksperti norāda, ka nepieciešams sabiedrības saliedētības jomas politikā iekļaut rādītājus par sociālekonomisko iekļaušanos²⁶¹. Tika pausts viedoklis, ka kopumā Latvijā vissliktākā situācija ir tieši ekonomiskās saliedētības aspektā – būtiskas atšķirības ir starp iedzīvotājiem ar dažādiem ienākumu līmeņiem, līdz ar to ir iespējams identificēt pastāvošo ekonomisko plaisu sabiedrībā. Šajā jomā īpaša uzmanība jāpievērš iedzīvotāju atšķirīgajiem ienākuma līmeņiem un no tām izrietošām atšķirīgām iespējām saņemt sociālos un ārstniecības pakalpojumus²⁶².

Minētais rezultātīvo rādītāju kopums atkārtoti uzsver sabiedrības saliedētības jomas horizontālo raksturu. Tas nozīmē, ka bez ciešas sadarbības ar citām institūcijām, kuru kompetence ir tieši vai pastarpināti saistīta ar sabiedrības saliedētības jomu, KM vienai šajā jomā ir grūti vai pat neiespējami panākt vēlamās izmaiņas.

Piemēram, atbilstoši PROVIDUS rādītājiem jauniešiem ir salīdzinoši zemāka piederības sajūta Latvijai un tie reti iesaistās pilsoniskajās aktivitātēs. Šo jautājumu risināšana KM būt jāskata kopā ar IZM, kura ir vadošā valsts pārvaldes iestāde jauniešu politikas jomā²⁶³, un Valsts kanceleju, kuras kompetencē ietilpst pilsoniskās sabiedrības attīstības un sabiedrības līdzdalības, tai skaitā pilsoniskā un sociālā dialoga, veicināšana²⁶⁴.

2.2. Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu īstenošanas uzraudzības padome pilnvērtīgi nepilda tai noteiktās funkcijas

Lai veicinātu saskaņotu Pamatnostādņu 2021–2027 rīcības virzienu īstenošanu, MK noteikumi²⁶⁵ paredz Uzraudzības padomes darbību, kuras funkcijas ir veicināt:

- vienotas valsts politikas izstrādi un īstenošanu sabiedrības integrācijas jomā;
- valsts pārvaldes un citu iesaistīto institūciju sadarbību Pamatnostādņu 2021–2027 rīcības virzienu apakšmērķu sasniegšanā²⁶⁶.

Uzraudzības padomi veido kultūras ministrs, kas ir tās vadītājs, un 22 locekļi²⁶⁷. Padomes locekļu pārstāvniecība ir attēlota 15. attēlā. Līdz 2024. gada jūlijam Uzraudzības padomes sastāvā bija arī VM un VARAM, kuras lūdza tās izslēgt no Uzraudzības padomes sastāva²⁶⁸.

IZM	Ministru prezidenta birojs	6 NVO
TM	Padomes vadītājs kultūras ministrs	LM
IeM		KM
SM	Valsts kanceleja	Latvijas Pašvaldību savienība
AM	SEPLP	SIF
2 augstākās izglītības un pētniecības institūcijas	NEPLP	AIM

15. attēls. Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu īstenošanas uzraudzības padomes sastāvs²⁶⁹

KM revīzijā raksturoja Uzraudzības padomes darbību²⁷⁰:

Uzraudzības padome darbojas kā koordinācijas mehānisms, kurā ir pārstāvētas dažādu jomu ministrijas, institūcijas un NVO. Uzraudzības padome sniedz ieguldījumu politikas īstenošanas uzraudzībā, jo tajā tiek diskutēti gan plānotie prioritārie pasākumi, gan pasākumi valdības rīcības plānam saliedētas sabiedrības attīstības kontekstā. Tādējādi tiek nodrošināta politikas plānošanas dokumentā plānoto pasākumu pārraudzība, kā arī savstarpēja papildinātība. Šāds formāts ļauj iegūt, apspriest un diskutēt par aktuālāko informāciju un pasākumiem, kam ir tieša vai mazāk tieša ietekme, vai sasaiste ar saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības politikas īstenošanu.

Valsts kontrole iepazīnās ar Uzraudzības padomes sēžu protokoliem laikā no 2022. gada līdz 2024. gada jūlijam²⁷¹ (kopā deviņas sēdes) un konstatēja, ka ne visi tās dalībnieki aktīvi piedalījās padomes sēdēs un iesaistījās izskatāmajos jautājumos²⁷². Galvenokārt Uzraudzības padomes locekļi piedalījās tikai balsojumos, bet ne diskusijās un aktīvās apspriedēs par padomē izskatāmiem jautājumiem (skatīt 10. tabulu).

10. tabula

Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu īstenošanas uzraudzības padomes locekļu dalība padomes sēdēs laikā no 2022. gada līdz 2024. gada jūlijam²⁷³

Uzraudzības padomes loceklis	kultūras ministrs	Ministru prezidenta birojs	AM	ĀM	IeM	IZM	KM	LM	PKC*	SM	TM	VM**	VARAM**	Valsts kanceleja	SEPLP	SIF	NEPLP	Latvijas Pašvaldību savienība	augstākā izglītības un pētniecības institūcija	Nr.1	Nr.2	Nr.3	Nr.4	Nr.5	Nr.6	
Dalība padomes sēdēs, skaits	9	1	7	9	7	8	9	9	7	6	1	1	9	9	6	8	9	8	2	2	3	6	5	9	6	8
Aktīva dalība padomes sēdēs, skaits	9	0	2	1	1	1	9	1	4	1	1	0	2	7	5	7	5	0	0	2	0	0	1	0	3	7

* likvidēts no 01.03.2023., pievienojot to Valsts kancelejai

** padomes sastāvā līdz 16.07.2024.

Aktīvākie Uzraudzības padomes sēžu dalībnieki bija KM, SIF, Valsts kanceleja, PKC²⁷⁴, NEPLP, SEPLP, kā arī divas NVO.

Vairāk nekā pusi no Uzraudzības padomes sēdēm pārstāvēja septiņas no 10 ministrijām, bet aktīvi šo ministriju pārstāvji piedalījās vienu līdz divas reizes. Līdzīgu dalību padomes sēdēs demonstrēja arī Latvijas Pašvaldību savienība un divas NVO.

No deviņām Uzraudzības padomes sēdēm vienu reizi tika pārstāvēts Ministru prezidenta birojs, TM un VM. Mazāk par pusi no Uzraudzības padomes sēdēm apmeklēja arī augstākās izglītības un pētniecības institūcijas pārstāvji un viena NVO. Kopumā aptuveni puse no Uzraudzības padomes locekļiem nepauda savu viedokli vai nesniedza komentārus par padomes sēdēs izskatāmajiem jautājumiem, tikai viena trešā daļa no padomes locekļiem aktīvi līdzdarbojās sēdēs.

MK noteikumi paredz Uzraudzības padomes uzdevumus²⁷⁵. Uzraudzības padomes uzdevumi un Valsts kontroles vērtējums par to izpildi laikā no 2022. gada līdz 2024. gada jūlijam ir apkopots 11. pielikumā. Kopā no sešiem uzdevumiem Uzraudzības padome daļēji ir izpildījusi trīs uzdevumus, nav izpildījusi divus uzdevumus un vienam uzdevumam nav iestājies izpildes termiņš. Kopumā Uzraudzības padomes darbības formāts ir raksturojams kā informatīvs, pārsvarā informācija tiek pieņemta zināšanai, diskusijas tiek izvērstas par atsevišķiem sabiedrības saliedētības jomas pasākumiem. Nevienā no Uzraudzības padomes sēdēm netika diskutēts par Plāna 2022–2023 pasākumu kopumu, par to ietekmi uz Pamatnostādņu 2021–2027 politikas rezultātiem un rezultatīviem rādītājiem, to neizpildes cēloņiem un priekšlikumiem problēmu novēršanai.

Jāatzīmē, ka Uzraudzības padomei ir noteiktas arī tiesības²⁷⁶, kuras, Valsts kontroles ieskatā, tā pilnvērtīgi neizmanto (skatīt 11. pielikumu). Uzraudzības padome apskatītajā laika periodā nav izmantojusi iespējas:

- sniegt KM priekšlikumus par pamatnostādņu īstenošanai nepieciešamo politikas plānošanas dokumentu un tiesību aktu izstrādi, grozījumiem spēkā esošajos tiesību aktos un politikas plānošanas dokumentos;
- pieprasīt un bez maksas saņemt no valsts pārvaldes un pašvaldību iestādēm to rīcībā esošo padomes funkciju izpildei nepieciešamo informāciju;
- sadarboties ar citām padomēm, komisijām un darba grupām, kuras izveidotas, lai īstenotu politiku atsevišķās pamatnostādņēs ietvertajās jomās.

Vēršam uzmanību, ka sadarbība ar citām padomēm, komisijām un darba grupām, kuru darbība ir saistīta ar kādu no sabiedrības saliedētības jomām, būtu jāattīsta. Kā piemēru var minēt Memoranda padomi, kura ir konsultatīva institūcija, un tās darbības mērķis ir sekmēt NVO un MK sadarbības memorandā noteikto mērķu sasniegšanu²⁷⁷: sekmēt efektīvas un sabiedrības interesēm atbilstošas valsts pārvaldes darbību, nodrošināt

pilsoniskās sabiedrības attīstību un iesaisti lēmumu pieņemšanas procesos valsts pārvaldē, tādējādi veicinot pilsoniskās sabiedrības līdzdalību un attīstību²⁷⁸.

Memoranda padomes darba plānā 2024.–2026. gadam²⁷⁹ kā viens no uzdevumiem ir iekļauts: uzraudzīt Pamatnostādņu 2021–2027 īstenošanu (pasākuma “Uzraudzīt rīcībpolitikas dokumentu ieviešanu praksē atbilstoši pastāvošajam regulējumam” ietvaros).

Iepazīstoties ar Memoranda padomes sastāvu²⁸⁰, konstatēts, ka no 15 institūcijām, kas ir iekļautas Memoranda padomes sastāvā, septiņas tiek pārstāvētas arī Uzraudzības padomē.

Salīdzinot abu padomju darba kārtības, konstatēts, ka tajās izskatāmie jautājumi mēdz pārklāties:

- Plāna 2024–2027 projekta prezentācija²⁸¹;
- Plāna 2022–2023 ietekmes izvērtējuma prezentācija²⁸²;
- NVO fonda prioritārie virzieni²⁸³ u. c.

Vienlaikus Memoranda padomē tiek prezentēti pētījumi par sabiedrības līdzdalības procesiem Latvijā (problēmas un to cēloņi), informācija par ES fondu projektiem, kas saistāmi ar sabiedrības saliedētības jomu, kas arī būtu noderīgi Uzraudzības padomes uzdevumu izpildē.

Uzraudzības padomes 2024. gada aprīļa sēdē²⁸⁴ noritēja diskusija par pilsoniskās sabiedrības attīstības apakšgrupas izveidi, kurā kultūras ministre arī aktualizēja jautājumu par aktivitāšu dublēšanos starp darba grupām:

Būtu risināms jautājums par to, kā abas padomes veidotu savstarpējo informācijas apmaiņu, atzīmējot, ka kādam no Memoranda padomes sekretariāta būtu jālīdzdarbojas šādā apakšgrupā. Viens no izaicinājumiem ir tas, ka vairāki no ieskicētajiem jautājumiem tiek aktualizēti dažādos formātos (šajā padomē, Memoranda padomē, SIF padomē, darba grupās). Tāpēc būtu jāsaprot, kas ir vislabākais formāts, kurā uzrunāt iesaistītās puses, kas strādā ar konkrēto jautājumu, lai novērstu aktivitāšu dublēšanos, lai secinātu, kā tās savstarpēji mijiedarbojas un viena otru papildina. Padomes apakšgrupas formātam būtu lielāka izsekojamība un tiktu veidota sistemātiskāka pieeja.

Vēršam uzmanību, ka sabiedrības saliedētības jomā darbojas arī SIF un SIF padome, kuras sastāvā ir Ministru prezidenta pārstāvis (revīzijas laikā Finanšu ministrijas parlamentārā sekretāre), pieci ministri (kultūras ministrs, izglītības un zinātnes ministrs, tieslietu ministrs, labklājības ministrs un viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrs) un četri NVO pārstāvji.

Ieteikums

Kultūras ministrijai sadarbībā ar sabiedrības saliedētības jomas politikas plānošanā un īstenošanā iesaistītajām institūcijām izveidot pārskatāmu jomas uzraudzības sistēmu.

Ir sagaidāms, ka Kultūras ministrija veiks darbības ieteikuma ieviešanai un panāks, ka sabiedrības saliedētības jomas politikā tiks izveidota uzraudzības sistēma, kurā:

- ir noteikts rādītāju kopums, ko izmanto sabiedrības saliedētības jomas monitorēšanai;
- tiek apkopota visaptveroša informācija par pasākumu, to rezultatīvo rādītāju izpildi un izlietoto finansējumu, kā rezultātā iegūstami pārskatāmi, izmantojami dati politikas rezultātu salīdzināšanai un novērtēšanai;
- Uzraudzības padome pilda tai dotos uzdevumus un nepieciešamības gadījumā izmanto piešķirtās tiesības, tā regulāri informē Saeimu/Saeimas Pilsonības, migrācijas un sabiedrības saliedētības komisiju par notiekošo sabiedrības saliedētības jomā.

3. Sabiedrības līdzdalība sabiedrības saliedētības jomas attīstības plānošanā

Saliedētas sabiedrības joma nav izņēmums, arī tajā attīstības plānošanas rezultātam ir jāatbilst sabiedrības vajadzībām un interesēm, līdz ar to nodrošināma sabiedrības līdzdalība tajā. Turklāt, KM, nodrošinot sabiedrības iesaisti attīstības plānošanā, pati nonāk sabiedrības saliedētības jomas politikas īstenotāja lomā, jo tam ir ietekme uz Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam sasniedzamo rezultātu – pieaug iedzīvotāju ticība spējai ietekmēt rīcībpolitiku un apmierinātība ar demokrātijas darbību.

KM īstenotā sabiedrības iesaiste sabiedrības saliedētības jomas attīstības plānošanā nav bijusi efektīva un atbildīga. Rezultātā sabiedrības līdzdalība kļūst par formālu procesu, veltot tam gan ministrijas, gan iedzīvotāju resursus, bet negūstot nepieciešamo rezultātu – politikas pasākumos ir iekļautas sabiedrības vajadzības.

Jāuzlabo arī ir tas, kā KM sniedz atgriezenisko saiti iedzīvotājiem, kuri veltīja savu laiku, līdzdarbojoties attīstības plānošanā. Sniegtie priekšlikumi ir jāizvērtē pēc būtības, sniedzot arī pamatojumu tam, kādēļ priekšlikumi nav ņemti vērā. Vienlaikus nepieciešams arī iedzīvotājiem skaidrot sabiedrības saliedētības jomas horizontālo raksturu, kura institūcija un kā risina jautājumus, kas nav KM kompetencē, bet ir svarīgi sabiedrības saliedētības jomā.

Pamatā sabiedrības līdzdalības attīstībai, iedzīvotāju ticībai ietekmēt rīcībpolitiku un uzticībai valsts pārvaldei ir iedzīvotāju pozitīvā pieredze. Tāpēc KM ir pārdomāti un pēc būtības jāīsteno sabiedrības līdzdalība attīstības plānošanā un kvalitatīvas atgriezeniskās saites sniegšana iedzīvotājiem, lai nodrošinātu veiksmīgas politikas īstenošanu, par kuru pati ministrija ir atbildīga.

Valsts attīstības plānošanas process paredz savlaicīgu un atbildīgu sabiedrības līdzdalību tajā, lai attīstības plānošanas rezultāts atbilstu sabiedrības interesēm un būtu pierādījumos balstīts²⁸⁵. Sabiedrības līdzdalība valsts pārvaldē arī veicina demokrātijas kvalitāti, solidaritāti, atvērtu un iekļaujošu pārvaldību²⁸⁶, kas ir tieši saistīta ar sabiedrības saliedētības politikas rīcības virzienu: Demokrātijas kultūra un iekļaujošs pilsoniskums (skatīt 3. pielikumu). Būtībā katras ministrijas politikas plānošanas dokumentu vai tiesību aktu projektu sagatavošanas process ir iespēja uzlabot demokrātijas kultūru un iekļaujošu pārvaldību Latvijā.

Būtisks priekšnoteikums sabiedrības iesaistei valsts attīstības plānošanā ir kvalitatīvas atgriezeniskās saites nodrošināšana par sniegtajiem viedokļiem vai ierosinājumiem, jo tā motivē un veicina cilvēkus iesaistīties. Nepietiekama atgriezeniskā saite no valsts institūcijām vairo iedzīvotāju neticību savām spējām ietekmēt sociālos un politiskos procesus, kas ir iemesls kūtrai sabiedrības līdzdalībai.

Lai identificētu, kurus mērķa grupas pārstāvjus iesaistīt attīstības plānošanā un uz kurām mērķa grupām orientēt politikas īstenošanas pasākumus, ir jāapzinās esošā problēma un kurai sabiedrības daļai tā ir aktuāla. Lai to noskaidrotu, uzsākot attīstības plānošanu, ministrijas apkopo un analizē pētījumu rezultātus, publikācijas un statistiku, analizē esošo normatīvo regulējumu, pēta ārvalstu pieredzi²⁸⁷.

2019. gada jūlijā KM izveidoja darba grupu Pamatnostādņu 2021–2027 izstrādei, tajā iekļaujot tikai valsts institūciju pārstāvjus – 10 ministrijas, SIF, PKC, Valsts kanceleja un VPK²⁸⁸.

KM izveidotā darba grupa definēja Pamatnostādņēs 2021–2027 risināmos jautājumus – uzticēšanās (sociālā un politiskā), nacionālās identitātes stiprināšana, latviešu valodas lietošana ikdienas saziņā, pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstība, migrācijas (emigrācijas un imigrācijas) ietekme uz sabiedrības attīstību²⁸⁹. Atbilstoši darba grupas noteiktajiem risināmajiem jautājumiem tika izstrādāts diskusiju dokuments konsultācijām ar Latvijas iedzīvotājiem un organizēti divi diskusiju cikli Latvijas reģionos.

Informācija par to, kādi sabiedrības mērķa grupu pārstāvji un NVO piedalījās KM organizētajās diskusijās par Pamatnostādņu 2021–2027 projektu, nav pieejama. Taču PROVIDUS veiktajā pētījumā²⁹⁰ par sabiedrības līdzdalību valsts pārvaldē ir norādīts, ka šajās diskusijās lielākoties piedalījās cilvēki, kuri ir iesaistījušies kādās vietējās aktivitātēs vai NVO, t. i., jau ierasti aktīvākie cilvēki, NVO pārstāvji. PROVIDUS norāda: ja konsultāciju mērķa izpildei ir svarīgi aizsniegt pēc iespējas reprezentatīvāku sabiedrību, tas būtu mērķtiecīgi jārisina.

KM ir apkopojusi iedzīvotāju priekšlikumus Pamatnostādņu 2021–2027 izstrādei un publiskojusi tīmekļvietnē²⁹¹. Iepazīstoties ar iedzīvotāju priekšlikumiem, tie raksturojami kā konkrētas darbības vai pasākumu kopums katra Pamatnostādņu 2021–2027 uzdevuma ietvaros, savukārt Pamatnostādņu 2021–2027 rīcības virzienu un uzdevumu formulējums ir tik vispārīgs, ka iedzīvotāju izteiktajiem priekšlikumiem pēc būtības nav ietekmes uz to saturu.

Viens no efektīviem organizētas sabiedrības līdzdalības principiem paredz apsvērt visus sabiedrības sniegtos priekšlikumus un atspoguļot izvērtējumus, ja sabiedrības priekšlikumu nav iespējams ņemt vērā, sniedz objektīvu atteikuma pamatojumu²⁹². KM šo principu ievēro tikai daļēji, jo, iepazīstoties ar KM norādītajiem komentāriem par iedzīvotāju sniegtajiem priekšlikumiem²⁹³, secināms, ka netiek sniegts priekšlikumu izvērtējums vai atteikuma pamatojums pēc būtības. KM informē par to, kā iedzīvotājus interesējošā tēma, kuras ietvaros ir izteikti priekšlikumi, ir aprakstīta Pamatnostādņu 2021–2027 projektā, bieži vien pat pretēji iedzīvotāju priekšlikumos izteiktajam virzienam. Līdz ar to iedzīvotājiem nebija iespējas izsekot, vai un kādā veidā viedoklis ir ņemts vērā, sagatavojot Pamatnostādņu 2021–2027 projektu.

Pamatnostādņu 2021–2027 projektu KM prezentēja Mazākumtautību konsultatīvajā padomē un Memoranda padomē, atsevišķi tiekoties vēl ar Memoranda padomi pārstāvošajām NVO²⁹⁴.

Secīgi Pamatnostādņu 2021–2027 projekta izstrādei tika organizēta to ieviešanas Plāna 2022–2023 izstrāde. Plāna izstrādi turpināja tā pati darba grupa, tajā iekļaujot divus pārstāvjus no NVO²⁹⁵. Plāna 2022–2023 projekta izstrādes procesā konkrētas mērķa grupas (piemēram, mazākumtautības, trešo valstu pilsoņi vai starptautiskās aizsardzības saņēmēji) vai to pārstāvji netika iesaistītas. Plāna 2022–2023 pasākumiem nav identificējama arī sasaiste ar iedzīvotāju priekšlikumiem no diskusiju cikliem Latvijas reģionos Pamatnostādņu 2021–2027 izstrādei.

Nepietiekama sadarbība ar mērķa grupām politikas attīstības plānošanas sākumposmā atspoguļojas arī Plāna 2022–2023 ietekmes izvērtējumā²⁹⁶, kurā norādīts:

- ne visiem pasākumiem vai virzieniem ir noteikts precīzs mērķauditorijas apmērs; piemēram, ir pasākumi, kur nav iespējams spriest par iesaistīto personu reģionālo izkliedi, ir gadījumi, kur būtu jāīsteno pasākumi sociālekonomiski mazaizsargātajām grupām, gados vecākiem cilvēkiem, nepilsoņiem, diasporas jauniešiem, mazākumtautību jauniešiem, mazākumtautību pārstāvjiem, ES un EEZ pilsoņiem, darba devējiem, bet tas nav darīts;
- pasākumu efektivitāti mazina nepietiekami daudzveidīgais dalībnieku profils, tādēļ nākotnē svarīgi pārliecināties, lai diskusijās ir pārstāvētas visas skartās (ietekmētās) grupas, tostarp arī paši mērķa grupas pārstāvji.

Lai identificētu sabiedrības rekomendācijas Plāna 2024–2027 projekta izstrādei, KM organizēja iedzīvotāju iesaisti pēc delibērātīvās metodes²⁹⁷, kurā 23 dalībnieki iespēju robežās tika komplektēti atbilstoši Latvijas sabiedrības kopējai struktūrai pēc valodas ģimenē, dzimuma un reģionālā pārklājuma kritērija²⁹⁸. Pasākuma dalībnieki izstrādāja un vienojās par septiņām rekomendācijām.

Plāna 2024–2027 projekta izstrādi nodrošināja darba grupa²⁹⁹, kuru veidoja valsts pārvaldes sektors un divi pārstāvji no NVO. Jauni pasākumi Plāna 2024–2027 ietvaros atbilstoši iedzīvotāju rekomendācijām netapa. KM ieskatā, sniegtās rekomendācijas jau tiek īstenotas vai ir īstenojamas esošo atbalsta instrumentu, citu politikas plānošanas dokumentu vai citas institūcijas darbības ietvaros, izņemot vienu rekomendāciju³⁰⁰, kuras īstenošana tika uzsākta iepriekš un Plāna 2024–2027 ietvaros ir turpināma³⁰¹.

KM norāda, ka atgriezeniskā saite pasākuma dalībniekiem par rekomendāciju piemērošanu tiks sniegta Plānā 2024–2027, kad to apstiprinās MK³⁰². Iepazīstoties ar Plānā 2024–2027 norādīto par iedzīvotāju sniegtajām rekomendācijām, konstatēts, ka KM nav nodrošinājusi pietiekamu atgriezenisko saiti pasākuma dalībniekiem (skatīt 12. pielikumu), jo par:

- divām rekomendācijām KM iedzīvotājiem un Valsts kontrolei revīzijas laikā ir sniegusi pretrunīgu informāciju;
- trīs rekomendācijām nav norādīti konkrēti Plāna 2024–2027 pasākumi, kuros tās tiks īstenotas;
- par trīs rekomendācijām norādīts, ka tās attiecināmas uz citiem attīstības plānošanas dokumentiem, nenorādot konkrētus īstenotos vai plānotos pasākumus.

Abi Pamatnostādņu 2021–2027 īstenošanas plānu projekti bija nodoti sabiedriskajai apspriešanai: Plāns 2022–2023 KM tīmekļvietnē³⁰³ un Plāns 2024–2027 Tiesību aktu projektu publiskajā portālā³⁰⁴. Iespējams, ka šādā veidā daļa no pasākumu mērķa grupas varēja izteikt savu viedokli par plānotajiem pasākumiem sabiedrības saliedētības jomā, taču faktiski tiem nebija ietekmes uz attīstības plānošanas dokumenta saturu.

Ar KM sniegto viedokli par sabiedrības iebildumiem/priekšlikumiem var iepazīties KM tīmekļvietnē (Plāns 2022–2023) un Tiesību aktu projektu publiskajā portālā (Plāns 2024–2027). Papildus, reaģējot uz vairāku iedzīvotāju līdzīga satura iebildumiem, KM ir arī publicējusi komentāru savā tīmekļvietnē³⁰⁵. Valsts kontroles ieskatā, ir uzlabojama KM sniegtā atgriezeniskā saite iedzīvotājiem, jo tā ne visos gadījumos ir pietiekama vai sniegta pēc būtības. KM sabiedrībai ir jāskaidro politikas horizontālais raksturs, norādot konkrētus pasākumus, kas tiek īstenoti citu politiku ietvaros.

Darbības sabiedrības līdzdalības pilnveidošanai KM ir jāveic ieviešot 1. nodaļā “Sabiedrības saliedētības jomas politikas plānošana un īstenošana” sniegto ieteikumu.

4. Latviešu valodas mācības pieaugušajiem

Valsts valodas zināšanas ir viens no saliedētas sabiedrības un integrācijas priekšnoteikumiem. *OECD* aicina atbalstu valsts valodas mācībām pieaugušajiem skatīt kā ieguvumu visai sabiedrībai un investīciju tautsaimniecības attīstībai³⁰⁶.

Līdzīgi kā saliedētas sabiedrības jautājums, valsts valodas mācības pieaugušajiem ir horizontāli īstenojams jautājums un cieši saistīts ar vairāku nozaru ministriju (IZM, KM, LM, IeM) atbildībā esošām valsts politikām – valsts valodas, imigrācijas, drošības, nodarbinātības un integrācijas politiku. Latviešu valodas mācību pieaugušajiem īstenošanā ir iesaistītas arī citas valsts iestādes, kā arī pašvaldības, privātas, valsts un pašvaldību dibinātas izglītības iestādes (2021.–2023. gada periodā apmēram 60 izglītības iestādes).

Palielinoties migrācijas rādītājiem, valsts atbalsta nozīme latviešu valodas apguvei vai pilnveidei pieaugušajiem tikai pieaug. Iebraucējiem jaunas valodas apguve ir ne tikai praktiska nepieciešamība, bet arī iespēja integrācijai, sociālo sakaru veidošanai un piederības sajūtas veicināšanai konkrētai kopienai un valstij.

Latviešu valodas nostiprināšana ikdienas saziņā ir aktuāls jautājums kopš valsts neatkarības atjaunošanas, taču vienota un koordinēta mācību sistēma valsts valodas apguvei pieaugušajiem valstī nav izveidota joprojām. Izstrādāt, organizēt un koordinēt latviešu valodas politikas īstenošanu ir IZM noteikta funkcija. Revīzijā secināts, ka valsts valodas mācību pieaugušajiem pārvaldības koordinācija nav notikusi.

Nav zināms faktiskais pieprasījums pēc latviešu valodas mācībām pieaugušajiem. Latviešu valodas apguves pasākumi tiek plānoti, īstenoti un rezultāti tiek vērtēti resoriski, piecu valsts institūciju – trīs ministriju – IZM, KM un LM – un divu iestāžu – SIF, NVA – ietvaros, iesaistās arī vairākas pašvaldības. Nacionālā līmenī sistemātiski netiek iegūti un apkopoti visaptveroši dati par valsts un pašvaldību īstenojamām latviešu valodas mācībām pieaugušajiem. Līdz ar to nav radīti priekšnoteikumi efektīvai darbībai politikas īstenošanā, kā arī produktīvam un ekonomiskam publisko resursu izlietojumam³⁰⁷.

Projektu konkursus valsts budžeta līdzekļu un ES fondu līdzfinansējuma piešķiršanai izglītības iestādēm valsts valodas apguves pieaugušajiem nodrošināšanai organizē trīs iestādes – KM, SIF un NVA – dažādām iedzīvotāju mērķa grupām, taču mērķa grupas pārklājas.

Revīzijā secināts, ka izpalikusi stratēģiska un kompleksa latviešu valodas mācību sistēma, kuras pamatā būtu uz cilvēku vērsta un veidota pieeja. Mācīties gribētājiem jābūt labi informētiem un jāspēj orientēties esošajos piedāvājumos un mācību nosacījumos. Jautājums par latviešu valodas mācību sistēmu pieaugušajiem netiek skatīts kompleksi – izprotot visu mērķa grupu raksturojumu un katras grupas vajadzības un, piemēram, apzinot iespējas un valstiskā līmenī organizējot latviešu valodas pilnveides sarunu valodu klubus kopā ar iedzīvotājiem, kam latviešu valoda ir dzimtā valoda, vienlaikus izmantojot šo instrumentu kā pasākumu sabiedrības saliedētības veicināšanai.

Salīdzinot KM, NVA un SIF organizētās latviešu valodas mācības pieaugušajiem, secināms, ka atšķirīgi nosacījumi tiek izvirzīti izglītības iestādēm, pedagogiem, mācību dalībniekiem un mācību procesa organizācijai. Rezultāti starp iestādēm nav salīdzināmi un novērtējami, būtiski atšķirīgas ir arī viena dalībnieka izmaksas, vienlaikus nav novērtējama to pamatotība. Nevienlīdzīga pieeja ir pret izglītības

iestādēm – vienā gadījumā tās saņem samaksu par mācību dalībniekiem, kuri sekmīgi nokārtojuši pārbaudes darbu VISC (NVA projektos), citā – par dalībnieku faktiski apmeklētām stundām (KM un SIF projektos).

Trīs iestādēm nodrošinot viena veida pakalpojumu, vienlaikus skaidri nenodalot mērķa grupas un nenodrošinot mācību satura pielāgošanu specifiskām vajadzībām, pastāv augsts risks, ka esošie resursi netiek izmantoti ekonomiski un produktīvi. Revīzijā netika konstatēti objektīvi apstākļi, kas ierobežotu iespēju nākamajā ES fondu plānošanas posmā latviešu valodas mācības organizēt vienā iestādē.

Valsts finansētās latviešu valodas mācības tiek īstenotas bez jauniebraucēju integrācijas politikas. Trīs gadu garumā Saeimā nav notikusi virzība Iekšlietu ministrijas 2021. gadā izstrādātajam Imigrācijas likumprojektam, kas paredzēja noteikt agrīnas integrācijas pasākumu ietvaru jauniebraucējiem. Attīstības plānošanas dokumentos nav atspoguļotas Latvijas iedzīvotāju, kuri ilgstoši dzīvo vai dzimuši te un kuru latviešu valodas zināšanas nav pietiekamas pilnvērtīgai integrācijai, vajadzības un piemērotākie risinājumi. Latvijas pastāvīgajiem iedzīvotājiem valsts valodas mācības tiek risinātas caur nodarbinātības politiku.

Šāda sistēma neveido skaidru priekšstatu par valsts nostāju Latvijas pastāvīgo iedzīvotāju un jauniebraucēju vidū – gan to augsti kvalificēto jauniebraucēju vidū, par kuru piesaisti šobrīd cīnās daudzas ES valstis, gan Latvijā iebraukušo Ukrainas civiliedzīvotāju vidū, kuru potenciāls Latvijā nav pilnvērtīgi izmantots, gan to iebraucēju vidū, kuri, izmantojot integrācijas imigrācijas politikas neesamību, nemēģina integrēties Latvijas sabiedrībā.

4.1. Latviešu valodas mācības pieaugušajiem – resoriska pieeja, bez skaidriem mērķiem un vienota ietvara sabiedrības saliedētības veicināšanai

Kā iepriekš tika minēts, NAP2027 prioritātes “Vienota, droša un atvērta sabiedrība” rīcības virziena “Saliedētība” ietvaros ir plānots veicināt arī latviešu valodas prasmes. Viens no minētā rīcības virziena mērķiem paredz, ka iedzīvotāji vairāk lieto latviešu valodu, gūst izpratni par sabiedrību demokrātiskā Latvijas informatīvajā telpā un vērtē informācijas kvalitāti. Tādējādi palielinās gatavība sniegt atbalstu līdzcilvēkiem un vairojas sabiedriskais labums.

Valsts valodas politika ir ietverta Valodas pamatnostādņēs 2021–2027, un tās virsmērķis ir nodrošināt latviešu valodas ilgtspēju saliedētas Latvijas sabiedrības veicināšanai, latviešu valodas lietojumu visās sabiedrības darbības jomās, sekmēt latviešu valodas izpēti, valodas resursu, t. sk. digitālo, attīstību, stiprinot sabiedrības ieinteresētību un līdzdalību latviešu valodas izaugsme³⁰⁸.

Valsts finansētās latviešu valodas mācības pieaugušajiem tiek paredzētas dažādām iedzīvotāju mērķa grupām, kas noteiktas Valodas pamatnostādņēs 2021–2027, Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņēs 2021–2027 un citos attīstības plānošanas dokumentos un tiesību aktos³⁰⁹, veidojot nepārskatāmu valsts īstenoto atbalsta politiku valsts valodas apguvē pieaugušajiem.

Galvenie attīstības plānošanas dokumenti, atbildīgās iestādes, mērķa grupas un plānotais mācību dalībnieku skaits ir apkopots 11. tabulā. Piemēram, Valodas pamatnostādņu īstenošanas plāna 2024–2027 projekts paredz latviešu valodas mācības ik gadu nodrošināt indikatīvi 2629 bezdarbniekiem, darba meklētājiem un bezdarba riskam pakļautajām personām, savukārt Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plāns 2024–2027 visā periodā paredz latviešu valodas mācības vismaz 2930 trešo valstu pilsoņiem un starptautiskās aizsardzības saņēmējiem. Mērķa grupu definīcijas un pazīmes skatīt 13. pielikumā.

11. tabula

Ar latviešu valodas mācībām pieaugušajiem saistītie attīstības plāni dokumenti, atbildīgās iestādes, finansējuma avots, mērķa grupas un dalībnieku skaits

Politikas plānošanas dokuments (attīstības plāni)	Atbildīgā iestāde par politikas īstenošanu	Finansējuma avots	Mērķa grupa (darbības rezultāts)	Atbildīgā iestāde par pasākuma īstenošanu	Plānoto dalībnieku skaits (rezultatīvais rādītājs)	
					2022–2023	2024–2027 projekts
Valsts valodas politikas pamatnostādņu 2021.–2027. gadam īstenošanas plāns 2022.–2023. gadam un plāns 2024.–2027. gadam projekts	IZM	ES fondi	<ul style="list-style-type: none"> Bezdarbnieki, darba meklētāji; bezdarba riskam pakļautas personas 	NVA	1800 gadā	2629 gadā
		Valsts budžets	<ul style="list-style-type: none"> bēgļi un alternatīvo statusu ieguvušas personas 	NVA	25–30 gadā	30 gadā
		Valsts budžets	<ul style="list-style-type: none"> * Latvijas iedzīvotāji (pilsoņi, nepilsoņi, kas nav reģistrēti NVA kā bezdarbnieki/darba meklētāji) 	SIF	1000 gadā	
			<ul style="list-style-type: none"> *bēgļi un alternatīvo statusu ieguvušas personas (latviešu valodas mentora pakalpojumi) 	NVA	5–7 gadā	50 gadā
Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plāns 2022.–2023. gadam un plāns 2024.–2027. gadam	KM	ES fonds	<ul style="list-style-type: none"> Trešo valstu pilsoņi patvēruma meklētāji bēgļi personas ar alternatīvo statusu 	KM	500 gadā	2930 periodā
			<ul style="list-style-type: none"> Latviešu valodas klubi patvēruma meklētāju izmitināšanas centros “Mucenieki” un “Liepna” starptautiskās aizsardzības saņēmējiem 	KM	n/a	nav noteikts
		Valsts budžets	<ul style="list-style-type: none"> * Jauniebraucēji 	SIF	n/a	vismaz 2000 gadā
Plāns darbam ar diasporu 2021.–2023. gadam un Plāns darbam ar diasporu 2024.–2026. gadam	ĀM	Valsts budžets	<ul style="list-style-type: none"> Reemigranti un viņu ģimenes locekļi 	SIF	150 gadā	vismaz 32 gadā
Pasākumu plāns atbalsta sniegšanai Ukrainas civiliedzīvotājiem 2023. gadam, 2024. gadam	Daudzas institūcijas	Valsts budžets	Ukrainas civiliedzīvotāji	SIF	Tiek noteikts, piešķirot finansējumu	

*Finansējums netika piešķirts. *Pasākums 2023. gadā netika īstenots, jo publiskā iepirkuma procedūra beidzās bez rezultāta. N/a – pasākums nav iekļauts konkrētā gada plānā.

11. tabulā minētie attīstības plāni dokumenti nesniedz informāciju:

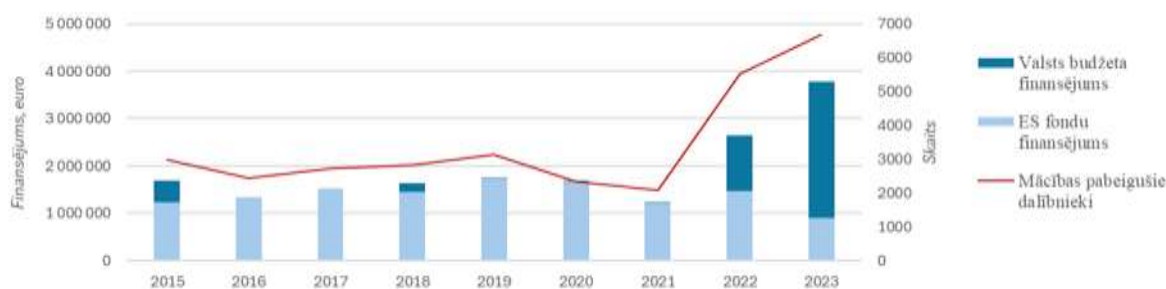
- cik liela ir kopējā mērķa grupa, kurai būtu nepieciešamas latviešu valodas apguves un pilnveides iespējas, kurām mērķa grupām mācības nav pieejamas, kāds ir faktiskais pieprasījums katrā mērķa grupā;
- par sinerģiju un papildinātību starp dažādiem finansējuma avotiem;
- par latviešu valodas apguves pieaugušajiem vajadzībām un risinājumiem reģionālā griezumā, tostarp, kādas ir pašvaldību vajadzības un kapacitāte nodrošināt mācības.

IZM kā atbildīgā ministrija par valsts valodas politiku³¹⁰ sistemātiski neiegūst un neapkopo datus par visos attīstības plānošanas dokumentos iekļautajām iestāžu piedāvātajām latviešu valodas apguves iespējām un mērķa grupām. Šādu informāciju neiegūst arī KM kā atbildīgā iestāde par sabiedrības saliedētības politiku un

atbalsta sistēmas koordinēšanu imigrantu veiksmīgai iekļaušanai sabiedrībā. Līdz ar to nacionālā līmenī apkopotā veidā nav pieejami dati par plānoto un faktisko dalībnieku (un personu) skaitu valsts finansētās latviešu valodas mācībās. Vērtējot iestāžu līmenī, līdz 2024. gadam tikai NVA projektos bija pieejami vēsturiski detalizēti dati par valsts valodas programmu un datiem personas līmenī.

Nav skaidri saprotama atbildības nošķiršana starp iestādēm, plānojot un definējot mērķa grupas, kurām tiek piedāvāta latviešu valodas apguve. Aprēķinus par tām pašām mērķa grupām un plānoto dalībnieku skaitu veica un Valsts kontrolei iesniedza gan IZM, gan SIF, vienlaikus aprēķinu pamatojumi bija atšķirīgi. Norādāms, ka 11. tabulā minētajos attīstības plānošanas dokumentos atšķirīgi ir formulēti sasniedzamie rezultātīvie rādītāji, vienā gadījumā norādot personu skaitu, kuras plānots iesaistīt latviešu valodas mācībās, citā – personu skaitu, kas paaugstinājušas latviešu valodas prasmes līmeni par vienu pakāpi.

Latviešu valodas mācības laikā no 2015. līdz 2021. gadam Latvijā pamatā tika finansētas no ES fondu finansējuma. No 2022. gada tiek piešķirts ievērojams valsts budžeta finansējums latviešu valodas mācībām Ukrainas civiliedzīvotājiem. Atbilstoši revīzijā sniegtajai informācijai KM, SIF un NVA projektu konkursos laikā no 2015. gada līdz 2023. gadam latviešu valodas mācībām pieaugušajiem piešķirts ES fondu un valsts budžeta līdzfinansējums 17,3 milj. *euro* (skatīt 16. attēlu).

16. attēls. Finansējums (*euro*) un dalībnieku skaits KM, NVA un SIF projektos laikā no 2015.–2023. gadam³¹¹

Saskaņā ar revīzijā KM, NVA un SIF iesniegto informāciju revidējamā laikā – no 2021. līdz 2023. gadam – latviešu valodas mācības pabeidza 14 tūkstoši dalībnieku (ne unikālo personu skaits³¹²), tam izlietojot 7,6 milj. *euro* (skatīt 12. tabulu).

12. tabula

Finansējums un dalībnieku skaits³¹³ KM, NVA, SIF projektos 2021.–2023. gadā

Iestāde	Finansējums, <i>euro</i>				Dalībnieku skaits			
	2021	2022	2023	2021–2023	2021	2022	2023	2021–2023
KM	410 607	765 163	368 887*	1 544 658	769	1 475	0	2 244
NVA	810 684	708 588	536 841	2 056 113 ³¹⁴	1 303	1 423	2 269	4 995
SIF	10 821	1 177 406	2 883 084	4 071 311		2 628	4 420	7 048
Kopā	1 232 112	2 651 157	3 788 812	7 672 081**	2 072	5 526	6 689	14 287

*Veikts avansa maksājums.

** Lielāko finansējuma daļu veido finansējums latviešu valodas mācībām Ukrainas civiliedzīvotājiem.

Vienas vienības likmes un kopējās izmaksas par vienu mācību dalībnieku KM, NVA un SIF projektos skatīt revīzijas ziņojuma sadaļā “Viena dalībnieka izmaksas – būtiski atšķirīgas, nav salīdzināmas un nav novērtējama to pamatotība”.

Kultūras ministrijas organizētās mācības

KM kā deleģētā iestāde PMIF 2014.–2020. gada un 2021.–2027. gada plānošanas periodā īstenoja vairākus PMIF līdzfinansētus integrācijas pasākumus, tajā skaitā latviešu valodas mācības un sarunu valodas kluba nodarbības, kurus laikā no 2021. līdz 2023. gadam pabeidza 2244 dalībnieki³¹⁵.

KM organizēto mācību mērķa grupa ir: (1) trešo valstu pilsoņi (jaunieši no 13 līdz 25 gadiem un pieaugušie), kas saņēmuši tiesības uzturēties Latvijas teritorijā; (2) personas, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība un kurām ir pieņemts galīgais lēmums par bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanu; (3) patvēruma meklētāji.

Revīzijā konstatēts, ka trešo valstu pilsoņi latviešu valodu var apgūt arī NVA organizētajās mācībās.

Būtiski atzīmēt, ka PMIF tiesiskais regulējums paredz, ka atbalsts var tikt sniegts tikai trešo valstu pilsoņiem. KM organizētās latviešu valodas mācības nav pieejamas ES valstu pilsoņiem un EEZ vai Šveices Konfederācijas pilsoņiem.

KM projektu konkursa nolikums paredz mācības prioritāri nodrošināt trešo valstu pilsoņiem, kuri likumīgi uzturas Latvijas teritorijā un ieradušies Latvijā pēdējo piecu gadu laikā, taču KM nenodrošina uzskaiti, cik daudzi no projektā iesaistītajiem trešo valstu pilsoņiem ir tādi, kuri uzturas Latvijā ne vairāk kā piecus gadus, cik – ilgāku periodu.

KM projektos viena no mērķa grupām ir patvēruma meklētāji (trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks, kas ir izteicis vēlmi iegūt bēgļa vai alternatīvo statusu līdz brīdim, kad ir pieņemts lēmums par šāda statusa piešķiršanu vai atteikšanu).³¹⁶ Patvēruma meklētāji visbiežāk tiek nogādāti un uzturas patvēruma centrā “Mucenieki” un “Liepna”. Saskaņā ar PMLP publicētajiem datiem 2023. gadā bija reģistrēti 1624 patvēruma meklētāji, no tiem bēgļa statusu vai alternatīvo statusu ieguva apmēram 8 %, 2022. gadā – 44,5 %, 2021. gadā – 18 % no patvēruma meklētājiem³¹⁷.

Datu par to, cik no patvēruma meklētājiem, kuri piedalījās KM vai NVA organizētajās latviešu valodas mācībās, ieguva bēgļa vai alternatīvo statusu, nav. Valstiskā līmenī nav arī datu, vai un cik no šīm personām joprojām atrodas Latvijas teritorijā. Jāņem vērā, ka, atšķirībā no citām Eiropas valstīm, Latvija visbiežāk nav imigrantu mērķa valsts.

Valsts kontrole neapšaubā agrīna integrācijas procesa nozīmīgumu imigrantu integrācijai uzņēmējvalstī, taču, ņemot vērā, ka laikā no 2021. līdz 2023. gadam vidēji tikai 23 % no visiem patvēruma meklētājiem piešķirts bēgļa vai alternatīvais statuss, kas ļauj tiem likumīgi uzturēties Latvijā, būtu vērtējams, kādā apmērā latviešu valodas kursi arī turpmāk piedāvājami mērķa grupai – patvēruma meklētāji³¹⁸. 2023., 2024. gadā KM projektos latviešu valodas mācības apmeklēja 60 patvēruma meklētāji. Datus par patvēruma meklētāju skaitu PMIF 2014.–2020. gada plānošanas periodā KM nevarēja iesniegt.

Uz grūtībām ar šīs mērķa grupas motivāciju un apmācību revīzijā pauda izglītības iestādes, kas nodrošina mācības patvēruma meklētājiem. Arī 2023. gada pētījumā vērsta uzmanība uz patvēruma meklētāju motivācijas trūkumu apgūt valsts valodu, kamēr viņiem draud deportācija un nav pieņemts lēmums par statusa piešķiršanu vai tas nesakrīt ar viņu turpmākajiem mērķiem (piemēram, mērķis ir nokļūt Vācijā)³¹⁹.

Turklāt SIF revīzijā norādīja³²⁰:

pēdējos gadus valstī nav nevienas ilgstošas integrācijas programmas patvēruma meklētājiem, kas vērstas uz mērķa grupas motivācijas stiprināšanu apgūt latviešu valodu un izvēlēties palikt Latvijā, kurā ir pieprasīts patvēruma. Latviešu valodas kursi ir tikai viens no komponentiem sociālekonomiskajā iekļaušanas procesā un valodas mācību process nerada motivāciju pilnvērtīgi iekļauties sabiedrībā.

Pēdējos trīs gados iebraucēju skaits Latvijā ir ievērojami palielinājies. Saskaņā ar PMLP publiskotajiem datiem, salīdzinot ar 2021. gadu, pirmreizēji izsniegto termiņuzturēšanās atļauju skaits 2023. gadā ir palielinājies par 239 % jeb vairāk nekā trīs reizes³²¹. Lielākā daļa iebraucēju ir Ukrainas pilsoņi, kas ieradās

Latvijā pēc Krievijas Federācijas iebrukuma Ukrainā, nākamā lielākā grupa ir Indijas, Uzbekistānas, Krievijas Federācijas, Baltkrievijas, Šrilankas pilsoņi. Kā tika minēts iepriekš, kontekstā ar pieaugošajiem jauniebraucēju statistiskajiem rādītājiem valsts valodas apguves nodrošinājums var kļūt kritiski būtisks valsts drošībai.³²² Arvien pieaugušā migrācija daudzās valstīs liek pārskatīt valstu imigrācijas un integrācijas politiku, apzinoties gan ekonomiskos ieguvumus tautsaimniecības izaugsmei, ko var veicināt pārdomāta un mērķtiecīgi virzīta valsts migrācija, gan riskus valsts drošībai un sabiedrības saliedētībai.

Atšķirībā no lielas daļas ES dalībvalstu (Vācija, Nīderlande, Francija u. c.), kur pastāv prakse integrācijas pienākumu (noklausīties integrācijas kursu par uzņemošo valsti un apgūt valsts valodas mācības noteiktā līmenī) noteikt likumā, Latvijā dalība integrācijas pasākumos joprojām ir brīvprātīga³²³. Normatīvajos aktos prasība apgūt latviešu valodu noteiktā līmenī Latvijā ir noteikta atsevišķos gadījumos³²⁴:

- personām, kuras pretendē saņemt Latvijas pilsonību naturalizācijas kārtībā un kuras pretendē uz ES pastāvīgā iedzīvotāja statusa iegūšanu vai uz pastāvīgās uzturēšanās atļaujas³²⁵ saņemšanu;
- personām, kuras pretendē uz darbu noteiktās darba vietās un noteiktos amatos (izņēmums ir noteikts Ukrainas civiliedzīvotājiem – darba devējam ir tiesības nodarbināt Ukrainas civiliedzīvotāju arī bez valsts valodas zināšanām tiktāl, ciktāl tas netraucē darba pienākumu pildīšanu. Valsts kontroles ieskatā, ir vērtējams, cik ilgi šāds izņēmums ir saglabājams).

Piemēram, personai, kura uzturas Latvijā, pamatojoties uz termiņuzturēšanās atļauju, un ir nodarbināta amatā, kas neprasa latviešu valodas zināšanas noteiktā līmenī, nav pienākuma noklausīties integrācijas kursu vai apgūt valsts valodu vismaz pamata līmenī.

Latvijā ir bijis mēģinājums normatīvajos aktos definēt imigrācijas politiku un integrācijas programmas tvērumu un nosacījumus, taču tas joprojām nav izdarīts. MK uzdevumā IeM izstrādāja likumprojektu “Imigrācijas likums”, kas 2021. gadā iesniegts Saeimas otrajam lasījumam, taču turpmākas darbības nav notikušas³²⁶. Likumprojekts paredzēja:

Ārzemniekam (trešās valsts pilsonim) ne vēlāk kā 18 mēnešu laikā no brīža, kad viņš saņēmis uzturēšanās atļauju, kuras termiņš ir vismaz trīs gadi, pienākumu par saviem līdzekļiem apgūt agrīnās integrācijas programmu (kultūras ievirzes kursu un latviešu valodas apguvi vismaz pamata līmeņa pirmajā pakāpē (A1)). Citi ārzemnieki būtu tiesīgi piedalīties agrīnās integrācijas pasākumos brīvprātīgi. Ārzemnieku agrīnās integrācijas pasākumus koordinē Kultūras ministrija. Agrīnās integrācijas pasākumu saturu, apjomu, kā arī to apstiprināšanas, finansēšanas un organizēšanas kārtību nosaka Ministru kabinets.

Vēršam uzmanību, ka likumprojekta pieņemšana būtu nodrošinājusi skaidru jauniebraucēju agrīnās integrācijas politiku Latvijā, tajā skaitā, cik ilgā laikā un kurām jauniebraucēju mērķa grupām jānoklausās ievadkurss par Latvijas valsti un jāapgūst latviešu valoda pamata līmenī.

Nodarbinātības valsts aģentūras organizētās mācības

NVA īsteno valsts politiku bezdarba samazināšanas un bezdarbnieku, darba meklētāju un bezdarba riskam pakļauto personu atbalsta jomā³²⁷. Iespēja apgūt vai pilnveidot latviešu valodu NVA īstenoto nodarbinātības veicināšanas pasākumu ietvaros ir personām, kas atbilst bezdarbnieka vai darba meklētāja statusam. No 2022. gada novembra mācības ir pieejamas arī bezdarba riskam pakļautām personām jeb nodarbinātām personām, kā arī ar dažiem nosacījumiem pašnodarbinātām personām³²⁸. Bezdarbnieka, darba meklētāja un bezdarba riskam pakļautas personas statusa pazīmes skatīt 13. pielikumā.

Laikā no 2021. līdz 2023. gadam valsts valodas programmu apguva 4656 dalībnieki, no tiem 85 % bezdarbnieki un darba meklētāji, 15 % – bezdarba riskam pakļautas personas. Pēc valstiskās piederības un

valstiskās piederības veida lielākā daļa jeb 60 % NVA mācību dalībnieku ir Latvijas pilsoņi un nepilsoņi, 39 % – trešo valstu pilsoņi, 1 % – ES valstu pilsoņi (skatīt 13. tabulā).

13. tabula

Dalībnieku skaits pēc valstiskās piederības 2021.–2023. gadā

Valsts	Dalībnieku valstiskās piederības veids	Dalībnieku skaits, kas pabeiguši vienu valodas līmeni				
		2021	2022	2023	2021–2023	
					skaits	īpatsvars (%)
Latvija	Pilsoņi un nepilsoņi	998	1019	766	2783	60
ES valsts	Pilsoņi	22	17	22	61	1
Trešā valsts (valsts, kas nav ES valsts)	Pilsoņi, tajā skaitā ar alternatīvo, bēgļa, patvēruma meklētāja statusu ³²⁹	283	386	1143	1812	39
Kopā		1303	1422	1931	4656	

2023. gadā, salīdzinot ar 2022. gadu, vairākkārt lielāks bija Krievijas Federācijas pilsoņu skaits, kas pabeidza NVA organizētās mācības. Tas varētu būt skaidrojams arī ar grozījumiem Imigrācijas likumā³³⁰, kas paredzēja noteiktai daļai Krievijas Federācijas pilsoņu līdz 01.09.2023. iesniegt valsts valodu apliecināšu dokumentu, lai turpinātu uzturēties Latvijas Republikā³³¹.

Latvijas pilsoņu un nepilsoņu profilu analīze liecina, ka lielākā daļa personu (56 %) bija personas ar iegūtu vidējo vai vidējo profesionālo izglītību, 45 % vecumā no 51 līdz 63 gadiem. Mērķa grupas raksturojumu skatīt 14. pielikumā.

Norādāms, ka NVA īsteno arī aktīvās nodarbinātības pasākumu “Valsts valodas prasmju attīstīšana”, kura ietvaros 40 stundu apmērā personai ir iespēja apgūt būtiskus ar darba meklēšanu saistītus tematus³³². Laikā no 2021. līdz 2023. gadam šo kursu pabeidza 891 dalībnieks.

Saskaņā ar EM darba tirgus vidējā un ilgtermiņa prognozēm līdz 2040. gadam vidējā termiņā un ilgtermiņā darbaspēka nepietiekamība varētu veidoties atsevišķās augstākās kvalifikācijas profesijās – informāciju un komunikācijas tehnoloģiju speciālistu profesijās, zinātnes un inženierzinātņu profesijās, veselības jomas vecāko speciālistu profesijās, kā arī dažādu līmeņu vadītāju profesijās³³³.

Revīzijā secināts, ka nacionālā līmenī latviešu valodas mācību piedāvājums netiek veidots un pielāgots noteiktiem amatiem vai profesijās strādājošiem, tostarp iepriekš minētām augstākās kvalifikācijas profesijās strādājošiem iebraucējiem vai vietējiem iedzīvotājiem. Nav arī pasākumu, kas veicinātu latviešu valodas apguvi vienlaikus ar noteiktu profesionālo prasmju apguvi darbavietās. Uz valodas kursu nepieciešamību trešo valstu pilsoņiem un starptautiskās aizsardzības saņēmējiem, kas koncentrējas uz profesionālo valodas prasmju apgūšanu, un noteiktās nozarēs norādīja arī KM³³⁴. Piemēram, Zviedrijā pielāgoti valodas kursi tiek piedāvāti medicīnas speciālistiem un daudziem citiem augsti kvalificētiem darbiniekiem, Vācijā īpaši valodu kursi paredzēti medicīnas speciālistiem, inženieriem un informācijas tehnoloģiju speciālistiem³³⁵.

Tas, cik labi persona prot latviešu valodu, nosaka to, vai un kādā mērā tā var izmantot savu profesionālo kvalifikāciju, kā arī nodokļu apmēru, ko valsts iegūst no nodarbinātas personas ar lielāku atalgojumu. Piemēram, Ukrainas civildiedzīvotāju 2024. gadā veiktajā aptaujā³³⁶ uz jautājumu, vai dalībnieki strādā savai kvalifikācijai atbilstošu darbu, lielākā daļa atbildēja noraidoši, kā galveno iemeslu norādot latviešu valodas zināšanu trūkumu un izvirzītās valodas prasības noteiktās profesijās. Gandrīz 40 % no Latvijā oficiāli nodarbinātajiem Ukrainas civildiedzīvotājiem strādāja vienkāršās profesijās – apkopēji, virtuves strādnieki, palīgstrādnieki u. c. (par 40 % darbaspējīgā vecumā datu nav). Vienlaikus latviešu valodas zināšanas ir cieši saistītas ar piekļuvi citiem NVA profesionālās pilnveides un konkurētspējas veicināšanas pasākumiem.

Sabiedrības integrācijas fonda organizētās mācības

SIF nodrošina latviešu valodas apguvi reemigrantiem un viņu ģimeņu locekļiem, kas 2021.–2023. gada periodā, salīdzinot ar citām mērķa grupām, bija neliela daļa – 0,5 % (71 dalībnieks). No 2022. gada SIF organizē latviešu valodas mācības Ukrainas civiliedzīvotājiem, mācības 2022.–2023. gadā pabeiguši 6977 Ukrainas civiliedzīvotāji.

Vēršam uzmanību, ka Ukrainas pilsonis var izvēlēties apgūt latviešu valodu arī KM organizētajās mācībās kā trešo valstu pilsonis vai NVA organizētajās mācībās kā bezdarba riskam pakļauta persona (sākot ar A2 līmeni), bezdarbnieks vai darba meklētājs. Līdzīgi arī reemigranti vai to ģimenes locekļi var pieteikties NVA mācībās vai, ja tie ir trešās valsts pilsoņi, – KM mācībās.

2023. gada beigās SIF izveidota un no 2024. gada KM un SIF latviešu valodas projektiem tiek izmantota vienota Integrācijas pasākumu uzskaites datubāze. No 2024. gada vidus arī Rīgas valstspilsētas pašvaldības latviešu valodas programmas dati ir iekļauti šajā datubāzē. Līdz ar to ir novērsts dubultās finansēšanas risks, proti, gadījumi, kad viena persona vienlaikus mācās minēto iestāžu projektos vai vairākkārt apgūst vienu un to pašu valsts valodas līmeni. Datu apmaiņa starp Integrācijas pasākumu uzskaites datubāzi un NVA datiem nav nodrošināta.

Pašvaldību finansētas latviešu valodas mācības un mērķa grupas

Kā iepriekš minēts, plānojot latviešu valodas apguvi pieaugušajiem un apkopojot datus par latviešu valodas mācību dalībniekiem un rezultātiem, netiek ņemts vērā pašvaldību ieguldījums latviešu valodas apguves nodrošināšanā pieaugušajiem. Saskaņā ar Valsts kontroles pašvaldību aptaujas datiem periodā no 2021. līdz 2023. gadam 18 jeb 44 % aptaujāto pašvaldību ir piedāvājušas pašvaldības finansētus vai līdzfinansētus latviešu valodas kursus pieaugušajiem. Piemēram, Rīgas valstspilsētas pašvaldības un Daugavpils valstspilsētas pašvaldības organizētās mācības laikā no 2021. līdz 2023. gadam pabeigušas 3163 personas³³⁷, kas ir lielāks dalībnieku skaits nekā KM projektos un ir 63 % no dalībnieku skaita NVA mācībās šajā pašā periodā.

No pašvaldībām, kas piedāvāja pašvaldības finansētas latviešu valodas mācības, 12 jeb 43 % pašvaldību mācības piedāvāja Ukrainas civiliedzīvotājiem, astoņas jeb 29 % mācības piedāvāja jebkuram pašvaldībā deklarētam iedzīvotājam, trīs jeb 11 % pašvaldību – reemigrantiem. Piemēram, Daugavpils valstspilsētas pašvaldība kursus piedāvāja vecākiem (nešķirojot pēc valstiskās piederības), kuru bērni uzsāk mācības izglītības iestādē.

Pašvaldību iesaiste latviešu valodas mācību piedāvāšanā liecina gan par nepieciešamību nodrošināt vienotu datu ieguvu nacionālā līmenī, gan esošā valsts piedāvājuma nepietiekamību vairākās pašvaldībās, gan par iespēju valsts un pašvaldību resursus izmantot efektīvāk, pēc iespējas nedublējot mērķa grupas, kuru mācībām piešķirts būtisks valsts budžeta finansējums.

Izmaiņas revīzijas laikā – vienotas latviešu valodas apguves sistēmas izveide – uzdevums valdības rīcības plānā

2024. gada janvārī apstiprinātajā Evikas Siliņas Valdības rīcības plānā³³⁸ iekļauts pasākums *Izveidot vienotu latviešu valodas apguves mehānismu atbilstoši piešķirtajam valsts budžeta finansējumam: valsts valodas apguves pieaugušajiem kursu piedāvājuma vienotas sistēmas izstrāde, atbalsts kursu kvalitātes nodrošināšanai, pedagogu pieaugušajiem sagatavošanai un mācību procesa nodrošināšanai*. Pasākuma īstenošanas termiņš – 30.10.2026. IZM noteikta kā atbildīgā iestāde par pasākuma īstenošanu, KM, SIF, LM, LVA par līdzatbildīgajām iestādēm. Valdības rīcības plānā iekļautais uzdevums iekļauts gan Valodas plāna 2024–2027 projektā, gan Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plānā 2024–2027. (plānos iekļautās darbības un rezultātīvos rādītājus un atbildīgās iestādes skatīt 15. pielikumā).

Norādāms, ka SIF vairākkārt (kopš 2020.gada) ir sniedzis priekšlikumus IZM, KM un atbildīgajām Saeimas komisijām par to, ka nepieciešams izveidot vienotu, skaidru, koordinētu mehānismu valsts valodas apguvei pieaugušajiem.

Būtisks jautājums ir informācijas sistēmas, kas tiek izmantotas latviešu valodas mācību programmu pieaugušajiem sistēmas administrēšanai. Līdzās NVA informācijas sistēmai, kas tiek izmantota NVA pakalpojumu uzskaitē, SIF 2023. gadā izveidota un tiek pilnveidota informācijas sistēma latviešu valodas programmas administrēšanai trešo valstu pilsoņiem, tajā skaitā Ukrainas civiliedzīvotājiem. KM un SIF ieskatā, šī platforma ir izmantojama un paplašināma uz visām iedzīvotāju mērķa grupām (t. sk. Latvijas pastāvīgajiem iedzīvotājiem un ES valstu pilsoņiem).

Vienlaikus IZM attīsta individuālo mācību kontu³³⁹ platformu, kas ir VIAA uzturēta tīmekļvietne, kurā būs pieejama informācija par pieaugušo izglītību, izglītības programmu, izglītības pakalpojumu, karjeras attīstības atbalsta un papildu atbalsta pasākumu piedāvājumu pilngadīgām fiziskām personām, neatkarīgi no to nodarbinātības statusa, kā arī informācija par pieejamo publisko finansējumu pieaugušo izglītības mācību piedāvājumam un finansēšanas nosacījumiem. IZM ieskatā, šī platforma nākotnē būtu izmantojama latviešu valodas mācībām pieaugušajiem. Vēršam uzmanību, ka, veidojot un uzturot vairākas informācijas sistēmas, resursu efektīvai izmantošanai ir kritiski svarīgi laikus paredzēt šo sistēmu datu integrāti un savietojamību.

Jautājums par koordinētas latviešu valodas apguves sistēmas pieaugušajiem izveidi skatīts Stratēģiskās vadības tematiskās komitejā (izveidota, lai koordinētu un pārraudzītu Deklarācijas par Evikas Siliņas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību izpildi un mērķu sasniegšanu³⁴⁰). Stratēģiskās vadības tematiskās komitejas 02.07.2024. sēdē IZM sadarbībā ar citām ministrijām uzdots uzdevums līdz 15.11.2024. sniegt priekšlikumus institucionālās sistēmas pilnveidei³⁴¹. Līdz revīzijas ziņojuma apstiprināšanai IZM priekšlikums netika iesniegts un skatīts Stratēģiskās vadības tematiskajā komitejā.

Valsts kontrole vērš uzmanību, ka lai stiprinātu valsts valodas politiku, Saeima 09.01.2025. pirmajā lasījumā atbalstīja grozījumus Saeimas kārtības rullī, kas paredz noteikt MK pienākumu ne retāk kā reizi divos gados sniegt Saeimai ziņojumu par paveikto un iecerēto darbību valsts valodas politikā.

Likumprojekta “Grozījumi Saeimas kārtības rullī” anotācijā norādīts, ka (1) valsts valoda ir viens no svarīgajiem valsts resursiem sabiedrības locekļu un valsts attīstībai; (2) tas ir identitātes pamats gan nācijai, gan valsts nacionālajai kultūrai, tāpēc valsts valoda ir vienojoša vērtība visiem Latvijas iedzīvotājiem; (3) latviešu valodas kā vienīgās valsts valodas esība ir saliedētas sabiedrības pamats. MK iesniedzamais ziņojums Saeimai par paveikto un iecerēto darbību valsts valodas politikā nepieciešams, lai nodrošinātu pastāvīgu un pārskatāmu valsts valodas stiprināšanas politikas uzraudzību. Ziņojuma iesniegšana Saeimai ļautu sekot līdzi paveiktajiem darbiem un plānotajām iniciatīvām valsts valodas saglabāšanā un attīstībā. Savukārt atklāta ziņojuma izskatīšana Saeimas komisijā nodrošina atklātību un iespēju sabiedrībai un deputātiem aktīvi piedalīties diskusijās, kā arī izvērtēt, cik efektīvi tiek realizēti šie pasākumi.

4.2. Nepilnības, kas jānovērš, veidojot vienotu latviešu valodas mācību sistēmu pieaugušajiem

Mērķa grupu apzināšana un mācību grupu komplektēšana

Revīzijā konstatētais liecina, ka datu uzskaitē iestādēs nenodrošina iespēju visos projektos gūt vispusīgu priekšstatu par pieprasījumu pēc latviešu valodas mācībām. Izglītības iestādēm nav arī skaidra valsts pasūtījuma, cik daudz dalībniekus, kādos valodu līmeņos, kurās pilsētās izglītības iestādēm būtu jāspēj apmācīt.

SIF no 2021. gada katru gadu sniedz papildu finansējuma pieprasījumus, lai paplašinātu latviešu valodas mācību pieejamību arī citām mērķa grupām – Latvijas iedzīvotājiem (pilsoņiem, nepilsoņiem, mazākumtautībām), ES pilsoņiem, taču finansējums netika piešķirts. Vienlaikus šīm mērķa grupām valsts valodas mācības pieejamas NVA projektos un, kā revīzijā norādīja NVA, “(..) līdz šim finansējums valsts valodas apguves nodrošināšanai ir bijis pietiekams un novirzīts tādā apjomā, lai apmierinātu interesi pilnībā”.³⁴² Minētais liecina par nepieciešamību uzlabot iestāžu sadarbību un latviešu valodas apguves sistēmas pārvaldības trūkumu.

Vēršam uzmanību, ka neviennozīmīgu vērtējumu par esošā latviešu valodas mācību piedāvājuma pietiekamību un mērķa grupām, kurām esošais latviešu valodas mācību piedāvājums nav pietiekams, Valsts kontroles aptaujās puda gan pašvaldības, gan izglītības iestādes. Piemēram, esošo valsts valodas mācību piedāvājumu kā atbilstošu pieprasījumam novērtēja 10 (34 %) izglītības iestādes, kā nepietiekamu – četras (13,8 %) izglītības iestādes, 15 (51 %) izglītības iestādēm bija grūti pateikt.

Vienlaikus par mācību piedāvājuma nepietiekamību pašvaldībās, kurās ir lielākais skaits mazākumtautību un iebraucēju, liecina tas, cik ātrā laikā tiek nokomplektētas grupas pašvaldības izsludinātajosursos. Rīgas valstspilsētas pašvaldībā 2023. gadā un 2024. gada pirmajā pusgadā grupas tika nokomplektētas vienas dienas laikā pēc izsludināšanas³⁴³. Daugavpils valstspilsētas pašvaldības iestādes pārstāve norādīja, ka visas grupas tiek nokomplektētas, pieprasījums noteikti būtu lielāks, ja pašvaldība vairāk izplatītu informāciju par kursu pieejamību³⁴⁴.

Valsts kontroles veiktajā aptaujā vairākas izglītības iestādes norādīja uz nespēju NVA projektos nokomplektēt pilnas mācību grupas, jo izglītības iestāžu piedāvājums ir pārāk liels:

[..] nav pārdomāts grupu komplektēšanas process. [..] izglītības iestāžu piedāvājums ir tik plašs, ka students apjūk, piesakās kaut kur un grupu nav iespējams nokomplektēt 3–4 mēnešu garumā, jo nav pietiekams studentu skaits. [..]; [..] NVA finansētajosursos kaut kas nav pareizi organizēts, ja uz vienu līmeni var būt atvērtas 65 grupas, bet ir izsniegti tikai 50–100 kuponi...[..].

NVA revīzijā norādīja, ka iemesls valsts valodas apguves neuzsākšanai interesenta izvēlētajās izglītības iestādēs ir saistīts ar lielo izglītības iestāžu skaitu, ierobežoto pedagogu skaitu, citu dalībnieku rīcības, piesakoties mācībām, kā arī dalībnieku personīgiem iemesliem³⁴⁵. Papildus NVA sniedza skaidrojumu, ka, lai nodrošinātu mācību iespējas ikvienam interesentam, NVA uztur plašu izglītības piedāvājumu, kas veicina pakalpojuma pieejamību. Plaša piedāvājuma nodrošināšana un informācijas sistēmas funkcionalitāte veicina apmācību pieejamību un elastību, atbilstot sabiedrības atšķirīgajām interesēm un vajadzībām. Valsts kontroles ieskatā, nespēja nokomplektēt mācību grupas NVA projektos, kuros pieeja mācībām ir visplašākajām mērķa grupām, iespējams, var liecināt par pieprasījuma neesamību, pieteikšanās sistēmas, atbalsta nosacījumu nepiemērotību vai informācijas trūkumu par šādiem atbalsta pakalpojumiem.

Esošā datu uzskaitē iestādēs nenodrošina arī iespēju visos projektos iegūt mācību dalībnieku raksturojošu informāciju, piemēram – vecums, iegūtā izglītība, motivācija apgūt latviešu valodu (nodarbinātība vai sociālā iekļaušanās), vēlamais mācību grafiks (darba dienas, brīvdienas, rīta, dienas vai vakara laiks), mācību forma

(attālināti, klātienē) un pilsēta, ja persona vēlas mācības apmeklēt klātienē. Līdz ar to izglītības iestāžu mācību piedāvājumi netiek veidoti, pamatojoties uz šiem kritērijiem.

Ņemot vērā projekta nosacījumus, latviešu valodas mācību piedāvājumu (laika grafiku) nosaka katra izglītības iestāde. Nacionālā līmenī netiek apzināts, vai izglītības iestāžu piedāvājums visos projektos ir optimāls, tas aptver visu Latviju vai pilsētas, kur pieprasījums ir lielāks, vai, piemēram, ir grupas brīvdienās.

Uz izaicinājumiem grupu komplektēšanā un grūtībām nodrošināt vienādu izglītības apguves procesu grupā vairākas izglītības iestādes norādīja Valsts kontroles veiktajā aptaujā, jo, piemēram, vecāka gadagājuma personām ir grūtības apgūt mācību vielu grupā ar daudz jaunākiem dalībniekiem. Lai sekmētu vienādu mācību progresu un personas pabeigtu mācības, piemēram, Daugavpils valstpilsētas pašvaldības finansētās valsts valodas mācībās atbildīgais darbinieks apzina personu, kuras izteikušas vēlmi mācīties, vajadzības un esošās prasmes (tajā skaitā digitālās prasmes), vecumu un pēc iespējas komplektē līdzīgas mācību grupas.

Izglītības iestādēm un mācību procesam izvirzītas atšķirīgas prasības

Revīzijā, apkopojot un salīdzinot KM, NVA un SIF projektu regulējošo tiesisko ietvaru, secināms, ka projektos izvirzītas atšķirīgas prasības. Piemēram, atšķiras:

- izglītības iestādēm izvirzītie kritēriji, lai kvalificētos dalībai projektu konkursā (darbības joma, iepriekšējā pieredze, iepriekšējā gada mācību dalībnieku rezultāti);
- izglītības iestāžu pieteikumu vērtēšanas kritēriji, iesniedzamo dokumentu skaits un detalizācija;
- prasības projekta personālam, pedagogu kvalifikācijai un pieredzei;
- maksimālo dalībnieku skaits grupā un nodarbību regularitāte. *KM un NVA projektos ir noteikts maksimālais dalībnieku skaits grupā (attiecīgi 15 un 12 dalībnieki), SIF projektos nav noteikts. KM projektos nodarbības jāorganizē ne biežāk kā divas reizes nedēļā, NVA projektos mērķa grupai – bezdarbnieki, darba meklētāji – nodarbības tiek īstenotas katru darba dienu. SIF projektos nodarbību regularitāte nav regulēta. Saskaņā ar SIF iesniegtajiem 2024. gada datiem izglītības iestādes mācības piedāvājušas divas reizes, trīs reizes, dažos gadījumos četras reizes nedēļā. Norādāms, ka nodarbību regularitāte un dalībnieku skaits grupā (piemēram, ja grupā var piedalīties ne vairāk kā 11 cilvēki vai 30 cilvēki) ietekmē mērķa grupas pieejamību mācībām.*

Revidentu ieskatā, būtiskākās prasības KM, NVA un SIF projektos salīdzinošā griezumā skatīt 16. pielikumā)

Uz KM projektu nodarbību regularitāti vērsa uzmanību izglītības iestāde Valsts kontroles veiktajā aptaujā:

[..] daži mācību procesa organizācijas nosacījumi ir pārāk pārdefinēti un nav pamatoti, piemēram, mācības var notikt ne biežāk kā 2 reizes nedēļā, kas viena līmeņa (piem., A1) mācību kursa apguvi "izstiepj" līdz pusgadam. Lai iegūtu latviešu valodas pamata zināšanas vismaz A2 līmenī, trešo valstu valstspiederīgajam nepieciešams 1 gads. Tikai pēc tam viņš var nonākt darba tirgū Latvijā.

Aptaujā sniegti komentāri arī par citiem problēmjasajumiem, piemēram, 12 (41 %) izglītības iestādes norādīja, ka ne visiem valodas apguvējiem un ne visos prasmes līmeņos 120 akadēmiskās stundas ir pietiekamas viena valodas līmeņa apguvei. Izglītības iestādes norādīja arī uz mācību materiālu trūkumu augstākos latviešu valodas līmeņos un A1, A2, B1 valodas prasmes līmeņa apguvei, kas būtu piemēroti cilvēkiem ar zemu izglītības līmeni un mācību līdzekļu trūkumu konkrētām profesiju grupām profesionālās leksikas apguvei. Izglītības iestādes apstiprināja, ka izglītības kvalitāti var palielināt visiem saistoša vienota mācību dalībnieku sākotnējo valsts valodas zināšanu novērtēšana. Šobrīd KM, NVA un SIF projektos sākotnējo zināšanu novērtēšana ir izglītības iestāžu pārziņā.

Valsts kontroles ieskatā, iepriekš minētās atšķirīgās prasības projektos rada ne vien nevienlīdzīgu situāciju izglītības iestādēm un kursu dalībniekiem, bet arī neefektīvas mācību sistēmas risku. Nepietiekama pedagoga profesionālā kvalifikācija, liels mācību dalībnieku skaits grupā, pēc atšķirīgiem kritējiem novērtēts dalībnieku sākotnējais zināšanu līmenis – šie un citi kritēriji var būtiski ietekmēt mācību procesu, iegūtās izglītības kvalitāti, kā arī to, vai dalībnieks pabeigs uzsāktās mācības un ar pirmo reizi sekmīgi nokārtos valsts valodas pārbaudes darbu.

Nepabeidzot mācību kursu, personai var zust motivācija turpināt mācības, savukārt, turpinot tās, valstij, pašvaldībai vai personai pašai būs atkārtoti jāiegulda laika un finanšu resursi valodas apguvei un pārbaudes darbu kārtošanai. Ieguldījums šādu personu izglītībā nesasniedz valstiski plānotos rezultātus, ko var uzskatīt par publisko līdzekļu neefektīvu izlietošanu. Šos līdzekļus varētu novirzīt citiem izglītības atbalsta pakalpojumiem.

Izprotot, ka ES fondu regulējums nosaka ES fondu līdzfinansētu pasākumu īstenošanas, uzraudzības un kontroles pasākumu tvērumu, iespēju robežās būtu unificējamas arī projektos izglītības iestādēm atšķirīgi noteiktās prasības pārskatu sniegšanai par projektu rezultātiem un dalībnieku apmeklējuma uzskaiti.

Valodas apguves, pilnveides pasākumu piedāvājumi un lietošana – ir paplašināmi

Jautājums par latviešu valodu un īpaši valodas lietojumu ir plašs un prasa atsevišķu izpēti. Revīzijā netika skatīti IZM un KM plānotie un īstenotie pasākumi lingvistiskās attieksmes maiņai, latviešu valodas prestiža palielināšanai atsevišķās sociolingvistiskajās grupās un jomās. Taču, revīzijā apkopojot KM, NVA un SIF piedāvātos pasākumus pieaugušo valsts valodas apguvei un pilnveidošanai, revidentu ieskatā, pietiekama uzmanība nav pievērsta iespējai īstenot atbalsta pasākumus, kas sekmētu valodas pilnveides iespējas un tās lietojumu, īpaši vietās, kur latviešu valodas lietojumam ir nepietiekama valodas vide.

LVA aptaujā 58,7% respondentu kā efektīvākos apguves veidus norādīja: komunikācija latviešu valodā ikdienā (sadzīvē, darbā, ģimenē, sabiedriskajās vietās), atrašanās latviskā vidē, valodas lietojums sabiedriskajās vietās, pašu latviešu valodas lietojuma ieradumi un runāšana latviski ar cittautiešiem³⁴⁶. Tikai KM projekti paredz izglītības iestādēm nodrošināt sarunvalodas klubu trešo valstu pilsoņiem kopā ar latviešu valodas nesējiem (proporcijā 50 % un 50 %). Sarunu valodas klubu nodarbības paredz arī Rīgas valstspilsētas pašvaldības īstenotie projekti.

Izvērtējot KM un Rīgas valstspilsētas pašvaldības secinājumus par sarunvalodas klubu darbību, Valsts kontroles ieskatā, būtu izvērtējama šādu pasākumu īstenošana plašākai mērķa grupai, tostarp, šādus klubus organizējot visā Latvijā koordinēti nacionālā vai pašvaldību līmenī un iesaistot nevalstiskās organizācijas, apkaimju biedrības, vietējās rīcības grupas. Veidojot sarunu valodas klubus pēc interešu tematiem, ir iespēja līdz ar valodas lietošanas praktizēšanu veicināt dažādu mērķa grupu saliedētību. Arī izglītības iestādes Valsts kontroles veiktajā aptaujā kā iespēju palielināt valsts valodas izglītības kvalitāti un valodas lietošanas veicināšanu norādīja sarunu valodas klubus, kā arī valsts valodas apguves pasākumus pie darba devēja.

Revidenti vērs uzmanību uz Igaunijas pieeju, kur Integrācijas fonds valsts valodas pilnveidei un lietošanas veicināšanai nodrošina vairākas programmas³⁴⁷ – valodas draugu programma, valodu klubi, valodu kafejnīcas, kurās var piedalīties arī Igaunijas rezidenti, kas nav pietiekami integrējušies sabiedrībā. Tāpat ikviens, kurš ir nokārtojis igauņu valodas eksāmenu B2 vai C1 līmenī, var pilnveidot savas prasmes igauņu valodas kultūras klubos.

Finansējuma pieejamība un latviešu valodas mācību pēctecība – jāmeklē iekšējie resursi un sadarbības iespējas

Valodu apguves gadījumā valodas apguves pēctecība ir īpaši nozīmīga, jo valsts valodas apguve tiek īstenota trīs valodas prasmes līmeņos un divās pakāpēs, kopā veidojot sešus līmeņus – A1, A2, B1, B2, C1, C2³⁴⁸. Ja mērķa grupai nākamā līmeņa apmācības nav pieejamas vai tās ir pieejamas pēc ilgstoša pārtraukuma, netiek

nodrošināts strukturēts un sistemātisks valodas apguves progress, kas var arī radīt nepieciešamību atkārtoti apgūt iepriekš apgūto valsts valodas līmeni.

Latviešu valodas mācību pieejamību un pēctecību negatīvi ietekmē tas, ka tās pamatā tiek finansētas no ES fondiem. Nav rasts risinājums, kādā veidā nodrošināt sistemātiski pieejamas mācības, kad ES fondu finansējums nav pieejams. Piemēram, KM projektā gadu (no 2022. gada vasaras līdz 2023. gada rudenim) nebija pieejamas PMIF finansētās latviešu valodas mācības trešo valstu pilsoņiem un starptautiskās aizsardzības saņēmējiem³⁴⁹.

Arī valsts budžeta finansētām valodas mācībām Ukrainas civiliedzīvotājiem nebija nodrošināta kursu nepārtrauktība, jo finansējums SIF tiek piešķirts aproprāciju veidā vai no līdzekļiem neparedzētiem gadījumiem (neparedzot konstantu finansējumu ikgadējā valsts budžetā). Lai arī Pasākumu plāns atbalsta sniegšanai Ukrainas civiliedzīvotājiem Latvijas Republikā 2024. gadam tika apstiprināts 2023. gada beigās³⁵⁰, faktiski mācības tika uzsāktas 2024. gada jūnijā (laikā, kad, izglītības iestāžu ieskatā, nav labākais laiks, kad plānot un īstenot mācības³⁵¹). Izglītības iestādes aptaujā norādīja uz grūtībām šādos gadījumos plānot resursus, piesaistīt un ilgstoši *pieturēt* pedagogus, kā arī *uz valsts tēlu citu valstu pilsoņu acīs*, informējot Ukrainas civiliedzīvotājus par mācību pieejamību, bet faktiski mācības uzsākot pēc pusgada.

Ja vienā projektā konkrētā gadā kursi nav pieejami, tas rada lielāku pieprasījumu nākamajā gadā vai arī mērķa grupas pārstāvji izmanto mācību iespējas citā iestādē, jo mērķa grupas pārklājas. Līdz ar to palielinās administratīvais slogs atbildīgajām iestādēm, izglītības iestādēm un pedagogiem. Minētais apliecina nepieciešamību KM, NVA un SIF vairāk sadarboties, koordinējot savas darbības, iespēju robežās pielāgojot mācību grafikus.

Mācību rezultāti – nav salīdzināmi un novērtējami

Nacionālā līmenī nav nodrošināta vienota metodika, kā sistēmiski novērtēt neformālās izglītības ietvaros pieaugušo iegūtās latviešu valodas prasmes. Tikai NVA projektos visiem dalībniekiem jākārtos noslēguma pārbaudes darbs gan izglītības iestādē, gan VISC (atbildīgā iestāde, kas nodrošina valsts valodas prasmes pārbaudi profesionālo un amata pienākumu veikšanai, pastāvīgās uzturēšanās atļaujas saņemšanai un Eiropas Kopienas pastāvīgā iedzīvotāja statusa iegūšanai³⁵²). Atšķirīgās prasības valodas prasmes pārbaudēm pēc viena valodas līmeņa mācību pabeigšanas KM, NVA un SIF projektos skatīt 14. tabulā.

14. tabula

Valodas prasmes pārbaude pēc mācību beigām

Iestāde	Valodas prasmes pārbaude izglītības iestādē	Valodas prasmes pārbaude VISC
KM	Jā	Pārbaudes darbs VISC jānodrošina vismaz 60 % dalībnieku
NVA	Jā (noslēguma pārbaudījuma kārtēšanas dienā jādod iespēja piedalīties ar novērotāja tiesībām NVA, LM, IZM, IKVD pārstāvjiem un darba devējiem)	Pārbaudes darbs jākārtos visiem mācību dalībniekiem
SIF	Nē	Izglītības iestādei pārbaudes darbs jāorganizē sekmīgi kursu pabeigušajiem dalībniekiem, ja ir tāda nepieciešamība ³⁵³

Saskaņā ar VISC revīzijā sniegtajiem datiem 2024. gadā (līdz 31.08.) NVA projektos latviešu valodas pārbaudes darbu kārtēja 1269 dalībnieks, no kuriem nokārtoja 47 %, KM projektos kārtēja 389 dalībnieki, nokārtoja – 54 %, SIF projektos kārtēja 173 dalībnieks, nokārtoja – 91 %³⁵⁴. Salīdzinoši labākus rezultātus KM un SIF projektos, iespējams, ietekmē tas, ka tajos pārbaudes darbs visiem dalībniekiem nav obligāts, tādējādi var pieņemt, ka pārbaudes darbu izvēlas kārtot personas, kurām ir nepieciešamība saņemt VISC valsts valodas apliecību, attiecīgi arī lielāka motivācija mācīties.

Revīzijā pausti dažādi viedokļi par obligātu pārbaudes darba kārtēšanu VISC, taču netika sniegti apsvērumi, kas pamatotu nevienlīdzīgās prasības NVA, KM un SIF projektu mērķa grupām, īpaši tādēļ, ka mērķa grupas

var pārklāties. Revīzijā IZM un VISC pārstāvji norādīja, ka noslēguma pārbaudes darbs VISC jākārtoti visiem, kas piedalījušies valsts piedāvātās valsts valodas mācības pieaugušajiem. Šis ir izšķiršanās jautājums, vai valodas pārbaudes jākārtoti visiem, kas pabeiguši valsts vai ES fondu finansētas valsts valodas mācības, vai arī prasības tiek diferencētas, pieņemot, ka ne visiem mācību dalībniekiem ir vajadzība pēc VISC izsniegta oficiāli apliecināta valsts valodas dokumenta. Pēdējā gadījumā jāmeklē risinājumi, kā nodrošināt vienotu izglītības kvalitātes novērtējumu.

Pēc vienādiem standartiem vērtēti mācību rezultāti palīdz uzturēt valodas izglītības kvalitāti un uzticamību izglītības iestādēm. Neparedzot vienotu standartu, kā novērtēt iegūtās izglītības kvalitāti, nav iespējams novērtēt un salīdzināt izglītības kvalitāti starp projektiem, tajā skaitā izvērtēt KM, NVA un SIF projektu nolikumos izvirzīto atšķirīgo prasību ietekmi uz izglītības kvalitāti.

Papildus vēršam uzmanību, ka, Valsts kontroles ieskatā, vienots valsts valodas pārbaudes darbs būtu nodrošināms gan naturalizācijas procesa ietvaros, gan gadījumos, kad šādu pārbaudi normatīvajos aktos noteiktajā kārtībā nodrošina VISC. Šobrīd personas, kuras vēlas naturalizēties un iegūt Latvijas pilsonību, valsts valodas pārbaudi pēc citiem kritērijiem kārtoti citā iestādē – PMLP. 2023. gadā valsts valodas pārbaudi PMLP kārtoja 1968 personas³⁵⁵. VISC pārstāve revīzijā norādīja³⁵⁶, ka praksē var būt situācijas, kad cilvēkiem, kas kārtājuši valsts valodas prasmju pārbaudi VISC, var rasties nepieciešamība kārtot valsts valodas eksāmenu arī naturalizācijas ietvaros PMLP.

Mācību rezultātus un kvalitāti var raksturot arī dalībnieku aptaujas par savām prasmēm (pašnovērtējums), vērtējums par izglītības iestādi (mācību procesu, pedagogiem, mācību grafiku u. tml.) un atbildīgo iestādi (informācijas pieejamību, pieteikšanās kārtību u. tml.). Pozitīvi vērtējams, ka KM, NVA un SIF projekti paredz dalībnieku aptauju, taču, lai rezultāti būtu savstarpēji salīdzināmi un izmantojami kā viens no mācību kvalitātes kritērijiem, aptaujās bija nosakāms minimālais jautājumu skaits, kas vienādi bija noskaidrojams visu trīs iestāžu projektos.

Viena dalībnieka izmaksas – būtiski atšķirīgas, nav salīdzināmas un nav novērtējama to pamatotība

Revīzijā apkopotie dati liecina, ka KM, NVA un SIF projektos atšķiras viena mācību dalībnieka kopējās izmaksas un vienas vienības likmes vērtība, vienas vienības likme atšķiras trīs reizes. Viena dalībnieka vienas vienības likme NVA projektos mērķa grupā – darba meklētāji, bezdarba riskam pakļautas personas – ir 360 *euro*, KM projektos – 1080 *euro*. Vienlaikus atšķiras vienas vienības likmē iekļautās komponentes.

Revīzijā secināts, ka kopumā pastāv nepārskatāma un nesalīdzināma izmaksu aprēķinu sistēma, ņemot vērā arī konkrētā projekta finansējuma avota nosacījumus. Atšķirībā no SIF un NVA projektiem, KM projektos tiek izdalītas izglītības iestādes tiešās un netiešās attiecināmās izmaksas, papildus vienas vienības likmei paredzot arī projekta vadību un ar administrēšanu saistītās izmaksas³⁵⁷, kas citos projektos ir iekļautas vienas vienības likmē. Savukārt NVA projektos papildus vienas vienības likmei (kupona cena) tiek aprēķināts “dalībnieku atbiruma” koeficients. Starp projektiem atšķirīgi noteikta arī ir vienas stundas likmes mērvienība – SIF un NVA projektos izglītības iestādei maksājot par 120 akadēmiskām stundām, KM projektos par 120 stundām. Vienas vienības likmi un kopējās izmaksas KM, NVA un SIF projektos skatīt 17. pielikumā.

Revīzijā nebija iespējams salīdzinoši novērtēt vienas vienības likmes pamatotību katrā projektā. KM vienas vienības likme noteikta, pamatojoties uz EK pētījumu³⁵⁸, un likmē iekļauti papildu pasākumi – konsultācijas, bērnu pieskatīšanas pakalpojumi un iespēja piedalīties sarunu klubā. Taču izmaksas par šiem pakalpojumiem nav nodalītas, lai varētu salīdzināt vienas likmes vērtību bez šiem pakalpojumiem. SIF iesniedza vispārīgu vienas vienības likmes aprēķinu³⁵⁹, NVA kupona likme noteikta 2011. gadā. Būtiski atšķirīgā apmērā noteiktās vienas vienības likmes liecina par nevienlīdzīgu pieeju pret izglītības iestādēm un atšķirīgu ieguldītā finansējuma ekonomiskumu un produktivitāti.

Ņemot vērā iepriekš minēto, mērķa grupas dalībnieki projektos saņem atšķirīgu pakalpojumu grozu – bērnu pieskatīšanas pakalpojumu un iespēju piedalīties sarunu valodas klubā (KM projektā) vai stipendiju, reģionālās mobilitātes pabalstu (NVA projektā mērķa grupa – bezdarbnieki). KM projektā papildu pakalpojumi ir iekļauti vienas vienības likmē, taču NVA projektos viena dalībnieka valsts kopējās izmaksas mērķa grupai – bezdarbnieki – palielinās, jo papildus vienas vienības likmei bezdarbniekiem NVA maksā stipendiju un nepieciešamības gadījumā reģionālās mobilitātes atbalstu. 2023. gadā kopējās izmaksas NVA projektā vienam dalībniekam līdz ar to bija vidēji 966 euro³⁶⁰.

Samaksa izglītības iestādēm – par rezultātu vai procesu

KM, NVA un SIF paredz arī atšķirīgu finansēšanas pieeju izglītības iestādēm: NVA projektos izglītības iestādēm tiek veikta samaksa par dalībniekiem, kuri sekmīgi nokārtojuši VISC pārbaudes darbu, KM un SIF projektos – par mācību dalībnieku faktiski apmeklēto stundu skaitu.

Jānorāda, ka 2023. gadā NVA projektos latviešu valodas pārbaudi nokārtoja 53 % dalībnieku, attiecīgi izglītības iestādes par atlikušajiem dalībniekiem samaksu nesaņēma. Izglītības iestādes Valsts kontroles veiktajā aptaujā norādīja, ka *šāda pieeja ir zaudējumus nesoša*, jo nodarbības tika nodrošinātas un samaksa pedagogam izglītības iestādei jānodrošina neatkarīgi no NVA apmaksas. Tas attiecas arī uz zaudējumiem par mācību materiāliem, ja tie bija iegādāti drukātā versijā visiem dalībniekiem.

Situāciju raksturo izglītības iestāžu sniegtie piemēri – *no astoņiem mācības uzsākušajiem, seši laika gaitā atkrita, divi atteicās kārtot pārbaudes darbu VISC; no septiņiem dalībniekiem pārbaudes darbu VISC nokārtoja divi dalībnieki. Lai arī visi ir nākuši regulāri uz nodarbībām, rezultātā izglītības iestāde samaksu saņem par diviem dalībniekiem. NVA ieviestās paaugstinātās kupona likmes situāciju nerisina. Faktiski izglītības iestāde “sponsorē” šos dalībniekus, kuri jebkurā gadījumā zināšanas ir ieguvuši. Viena izglītības iestāde norādīja, ka, mainoties nosacījumiem, tai bija 17 tūkstoši zaudējumi un jaunas mācību grupas tā vairs neorganizēja. Norādāms, ka izglītības iestādēm nav arī iespējas veikt izdevumu piedziņu, piemēram, no dalībniekiem, kas neattaisnotu iemeslu dēļ izstājušies no mācībām.*

Valsts kontroles ieskatā, pozitīvi vērtējama uz rezultātu vērsta izglītības sistēmas finansēšanas ieviešana, vienlaikus atbildīgajām iestādēm ir jārod risinājumi, kā pēc iespējas sabalansēt izglītības iestāžu un mācību dalībnieka tiesības un pienākumus, vienlaikus nodrošinot labus mācību rezultātus.

Mācību dalībniekiem netiek noteikti atbildību veicinoši pasākumi, kas ļautu efektīvāk izmantot esošo finansējumu

Tikai NVA projektos ir iekļauti vairāki atbildību veicinoši instrumenti, piemēram, dalībnieks tiek atskaitīts, ja kavējis 20 % no nodarbību skaita, un bezdarbniekam ir pienākums atmaksāt stipendiju un mobilitātes atbalstu, ja 90 dienu laikā pēc mācību pabeigšanas bezdarbnieks bez attaisnojošiem iemesliem nekārto noslēguma pārbaudījumu.

KM, NVA, SIF projekti neparedz mācību dalībnieku līdzmaksājumu (piemēram, VIAA īstenotajās mācībās pieaugušajiem – profesionālās pilnveides izglītības programmās dalībniekiem jāveic līdzmaksājums 10 % apmērā (izņēmums ir strādājošas maznodrošinātas personas)³⁶¹). Neviena iestāde arī neparedz mācību dalībniekam pienākumu atmaksāt mācību maksu daļējā vai pilnā apmērā, ja persona bez attaisnota pamatojuma mācības nepabeidz. Dalībnieku atbildību var arī veicināt, paredzot mācību maksu noteiktā apmērā sākotnēji segt mācību dalībniekam, pēc mācībām saņemot ieguldītā finansējuma atmaksu, vienlaikus ņemot vērā personu maksātspēju.

Skaidri noteikti un vienoti mācību dalībnieku līdzatbildības veicināšanas instrumenti sekmētu gan atbildīgo iestāžu, gan izglītības iestāžu resursu racionālu izmantošanu.

Komunikācijas aktivitātes mērķu grupu piesaistei un mācību piedāvājums – iestāžu sadarbība ir būtiski jāuzlabo

KM, NVA un SIF informēšanai par iespējām piedalīties mācībās izmanto tām pieejamos resursus – klātienē konsultācijas filiālēs (NVA ir 19 filiāles un vairāki apkalpošanas centri, SIF Vienas pieturas aģentūras piecas filiāles), konsultācijas telefoniski, organizējot vispārīgus informatīvus pasākumus un publicējot informāciju iestāžu tīmekļvietnēs un sociālajos kontos. KM projektos pienākums informēt par valodas mācībām ir noteikts izglītības iestādēm. Tām ir pienākums informāciju (latviešu valodā un vismaz divās svešvalodās³⁶²) nosūtīt SIF publicēšanai no PMIF projekta Vienas pieturas aģentūras līdzekļiem uzturētā tīmekļvietnē www.livelatvia.lv, kā arī sociālajos tīklos un, ja nepieciešams, sagatavot citus materiālus par kursu īstenošanu³⁶³.

Kā trūkums norādāms, ka vienuviet nav pieejama kvalitatīva, ērti pieejama un viegli uztverama informācija par plānotajiem un pieejamiem valsts, ES fondu līdzfinansētu un pašvaldību finansētu valsts valodas mācību piedāvājumiem un mērķa grupu, kurai mācības ir pieejamas.

23 jeb 56,1 % pašvaldību Valsts kontroles veiktajā aptaujā norādīja, ka saņem informāciju par latviešu valodas kursiem pieaugušajiem, kas ir pieejami pašvaldības iedzīvotājiem. Deviņas jeb 22 % aptaujāto pašvaldību šādu informāciju nav saņēmušas, bet ir ieinteresētas tādu saņemt, sniedzot komentāru: *informācija tiek saņemta, taču neesam pārliecināti, ka to saņemam pilnā apmērā [...] būtu ļoti labi, ja šo informāciju varētu atrast centralizēti (piemēram, IZM tīmekļvietnē vai www.macibaspieaugusajiem.lv), jo daudzas izglītības iestādes organizē attālinātos kursus, kuros var mācīties jebkuras pašvaldības iedzīvotājs; [...] informācijas meklēšana dažādu institūciju tīmekļvietnēs apgrūtina pašvaldību darbu.*

Iepriekš minētais liecina, ka ir jāpalielina visu iesaistīto iestāžu (darbinieku, kuri konsultē mērķa grupu pārstāvjus) informētība par visām valsts, ES struktūrfondu un pašvaldību finansētām valsts valodas apguves iespējām, tajā skaitā jāinformē izglītības iestādes, pašvaldības un NVO, kam šī informācija būtu noderīga. Augsta informētība par visu iestāžu piedāvājumu sekmētu esošo resursu efektīvu izmantošanu, un persona vienā vietā iegūtu pēc iespējas izsmelošāku informāciju par piedāvājumu. Īpaši jāuzsver nepieciešamība sniegt informāciju par integrācijas pasākumiem un valsts valodas apguves iespējām iebraucējam brīdī, kad persona ierodas Latvijā vai saņem uzturēšanās dokumentu.

Tīmekļvietnē www.livelatvia.lv³⁶⁴ latviešu, angļu un krievu valodā tiek publicēta vispusīga informācija iebraucējiem, tajā skaitā publicēts apraksts par NVA piedāvātajiem pakalpojumiem un publicēta saite uz NVA tīmekļvietni. Savukārt informācija NVA tīmekļvietnē publicēta latviešu un angļu valodā. Mērķa grupai, kurai nav labas digitālās prasmes izmantot tulkošanas iespējas, informācija NVA tīmekļvietnē varētu būt grūti pieejama, līdz ar to ir jāmeklē veidi, kā vislabāk sasniegt un uzrunāt attiecīgās mērķa grupas.

Latviešu valodas mācību pieaugušajiem pārvaldība ir jāpārvērtē

Valsts pārvaldes iekārtas likums³⁶⁵ nosaka, ka valsts pārvaldi organizē pēc iespējas efektīvi. Proti, valsts pārvaldes institucionālo sistēmu pastāvīgi pārbauda un, ja nepieciešams, pilnveido, izvērtējot arī funkciju apjomu, nepieciešamību un koncentrācijas pakāpi, normatīvā regulējuma apjomu, detalizāciju u. c. Efektivitātes princips prasa arī novērst funkciju dublēšanos gan starp vairākām iestādēm, gan vienas iestādes ietvaros³⁶⁶.

Lai arī ar vairākiem atšķirīgiem aspektiem, KM, NVA un SIF veic vienus un tos pašus uzdevumus valsts valodas mācību vajadzību plānošanā (nosakot mērķa grupas, definējot sasniedzamos rādītājus, plānojot finansējumu), mācību plānošanā (izstrādājot projektu konkursu nolikumus, vērtējot projektu pieteikumus, veicot informatīvus pasākumus), īstenošanā (uzskaitot mācību dalībniekus, veicot pasākumus mācību procesa un kvalitātes uzraudzībai, veicot samaksu izglītības iestādēm) un rezultātu novērtēšanā (apkopojot un novērtējot rezultātus).

Jebkura šāda projekta īstenošana valsts iestādēm rada administratīvās izmaksas. Revīzijā iesniegtie dati neļauj tieši salīdzināt KM, NVA un SIF administratīvās izmaksas, tajā skaitā uz vienu mācību dalībnieku. Taču saskaņā ar aptuveniem aprēķiniem lielākais iesaistīto darbinieku skaits un projekta administrēšanas izmaksas bija NVA projektos. Tas būtu skaidrojams ne tikai ar to, ka NVA nodrošina pilnu *tradicionālo* pakalpojumu klāstu, ja mācību dalībnieks reģistrējas NVA kā bezdarbnieks vai darba meklētājs, bet arī ar to, ka, atšķirībā no SIF un KM, NVA darbinieki mācību pretendētus sākotnēji reģistrē, izvērtē to atbilstību projektu konkursa nolikumam, sazinās ar katru dalībnieku un konsultē, izsniedzot mācību kuponu, aprēķina un izmaksā stipendijas, reģionālās mobilitātes atbalstu. KM un SIF projektos mācību pretendētus atlasa un informāciju par tiem informācijas sistēmās ievada izglītības iestādes.

Ņemot vērā ziņojumā kopumā minēto, Valsts kontroles ieskatā, izvērtējot esošo procesu un izmaksu ekonomiskumu un produktivitāti, ir samazināms iestāžu skaits, kas organizē valsts un ES līdzfinansētus projektu konkursus latviešu valodas mācībām pieaugušajiem.

Ieteikums

Lai veicinātu Latvijas sabiedrības saliedētību, Kultūras ministrijai, Izglītības un zinātnes ministrijai, Labklājības ministrijai un Sabiedrības integrācijas fondam veidot vienotu latviešu valodas mācību pieaugušajiem sistēmu, izvērtējot veicamos uzdevumus latviešu valodas mācību pieaugušajiem plānošanā, organizēšanā, uzraudzībā un novērst to pārklāšanos.

Ir sagaidāms, ka ieteikuma ieviešanas rezultātā tiks nodrošināti priekšnoteikumi efektīvai un produktīvai latviešu valodas apguves sistēmai pieaugušajiem:

- *izveidojot efektīvu koordinācijas un uzraudzības instrumentu politiskā un/vai administratīvā līmenī, kamēr latviešu valodas apguvi pieaugušajiem organizē trīs iestādes;*
- *samazinot atbildīgo iestāžu skaitu, kas organizē valsts un ES līdzfinansētus projektu konkursus latviešu valodas mācībām pieaugušajiem, novēršot iestāžu uzdevumu un mērķa grupu pārklāšanos;*
- *latviešu valodas apguves politiku jauniebraucējiem īstenojot pēc skaidri noteiktiem principiem (tiks izstrādāta un virzīta apstiprināšanai MK/Saeimā agrīnās integrācijas programma);*
- *nodrošinot situācijas monitoringu, lai plānotu, organizētu un uzraudzītu vienotu latviešu valodas mācību sistēmu pieaugušajiem, iegūstot vienādā detalizācijā datus par visām valsts budžeta finansētām, ES fondu līdzfinansētām un pašvaldību finansētām latviešu valodas mācībām, novēršot mācību dalībnieku pārklāšanos;*
- *izstrādājot vienotu metodiku sistēmiskai latviešu valodas mācību pieaugušajiem izglītības kvalitātes nodrošināšanai un novērtēšanai un unificējot projektu nolikumos noteiktās prasības.*

Revīzijas raksturojums, kritēriji un metodes

Revīzijas mērķis

Revīzijas mērķis ir noskaidrot, vai politika sabiedrības saliedētības (integrācijas) jomā tiek mērķtiecīgi plānota un īstenota.

Juridiskais pamatojums

Lietderības revīzija “Vai politika sabiedrības saliedētības jomā tiek mērķtiecīgi plānota un īstenota?” ir veikta, pamatojoties uz Valsts kontroles Ceturtā revīzijas departamenta 05.06.2023. revīzijas grafiku Nr. 2.4.1-28/2023.

Revīziju veica revīzijas grupas vadītāja vecākā valsts revidente Antra Apsīte, vecākā valsts revidente Dace Teiviša, valsts revidentes Olga Kavliša un Sigita Siliņa, atbildīgā sektora vadītāja Nataļja Mihailova.

Revidentu un revidējamās vienības atbildība

Valsts kontroles revidenti ir atbildīgi par revīzijas ziņojuma sniegšanu, kas pamatojas uz revīzijas laikā gūtiem atbilstošiem un pietiekamiem revīzijas pierādījumiem.

Kultūras ministrija un Sabiedrības integrācijas fonds ir atbildīgi par normatīvo aktu ievērošanu un revidentiem sniegtās informācijas patiesumu.

Revīzijas apjoms un ierobežojums

Revīzija ir veikta saskaņā ar Latvijas Republikā atzītiem starptautiskajiem publiskā sektora revīzijas standartiem³⁶⁷. Revīzija plānota un veikta tā, lai iegūtu pietiekamu pārlicību par revīzijas apjomā iekļauto revidējamo vienību – Kultūras ministrija un Sabiedrības integrācijas fonds – veiktajām darbībām, lai nodrošinātu mērķtiecīgu politikas plānošanu un īstenošanu sabiedrības saliedētības jomā.

Revīzija veikta par laiku no 01.01.2021. līdz 31.12.2024. Pilnīga priekšstata iegūšanai par atsevišķiem jautājumiem informācija tika apkopota un vērtēta arī ārpus minētā posma.

Revīzijas apjomā iekļauta:

- Kultūras ministrija, kas izstrādā un īsteno valsts politiku sabiedrības saliedētības jomā, sekmē pilsoniskās sabiedrības attīstību un starpkultūru dialogu un koordinē atbalsta sistēmas pilnveidi, lai veicinātu imigrantu veiksmīgu iekļaušanos sabiedrībā³⁶⁸;
- Sabiedrības integrācijas fonds, kurš atbilstoši attīstības plānošanas dokumentiem finansiāli atbalsta un veicina sabiedrības integrāciju³⁶⁹.

Revīzijas apjomā netika iekļauti un vērtēti citās nozarēs vai jomās, kurām arī ir ietekme uz sabiedrības saliedētības jomu, izstrādātie attīstības plānošanas dokumenti un tajos ietvertie pasākumi. Valsts kontroles vērtējums par sabiedrības saliedētības jomā īstenotajiem pasākumiem ir balstīts uz Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam un to īstenošanas plānu analīzi.

Lai novērtētu latviešu valodas mācību sistēmas pieaugušajiem efektivitāti un priekšnoteikumus vienotas un koordinētas latviešu valodas mācību pieaugušajiem sistēmas izveidei, revīzijā tika vērtēta:

- IZM kā par valsts valodas jomu atbildīgās ministrijas darbība;
- salīdzinoša informācija un dati par NVA organizētajām latviešu valodas mācībām pieaugušajiem.

Revīzijas apjomā netika iekļauta un vērtēta valsts valodas politika kopumā, par kuru ir atbildīga IZM³⁷⁰.

Revīzijas apjoma ierobežojumi ir saistīti ar personalizētu datu pieejamību par latviešu valodas mācību dalībniekiem. Revīzijā nebija iespējams novērtēt latviešu valodas mācību pieaugušajiem efektivitāti, t. i., vai ir identificējamās pazīmes, ka personas pēc latviešu valodas mācību pabeigšanas integrējas Latvijas sabiedrībā. Personalizēti dati par KM un SIF organizēto mācību dalībniekiem ir pieejami tikai no 2023. gada beigām.

Revīzijas metodes

Revīzijā izmantotas šādas metodes un darbības:

- normatīvo aktu, attīstības plānošanas dokumentu, institūciju iekšējo normatīvo aktu un citas iestāžu iesniegtās un publiski pieejamās informācijas apkopošana un analīze;
- organizētas intervijas ar:
 - revidējamo vienību – KM, SIF – atbildīgajiem darbiniekiem;
 - citu sabiedrības saliedētības politikas īstenošanā iesaistīto iestāžu – IZM Valsts valodas politikas nodaļas, LM Sociālās politikas plānošanas un attīstības departamenta, LVA, NVA, VISC un Rīgas valstspilsētas pašvaldības – pārstāvjiem;
 - nevalstisko organizāciju – biedrību “Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS”, biedrību “Gribu palīdzēt bēgļiem”, biedrību “Latvijas Pilsoniskā alianse”, biedrību “*New East*”, biedrību “Patvērums “Drošā māja”” un *British Council* – pārstāvjiem;
 - pētniekiem un ekspertiem sabiedrības saliedētības veicināšanas jomā³⁷¹.
- analizēti publiski pieejami pētījumi sabiedrības saliedētības jomā (laikā no 2012. gada līdz 2023. gadam);
- veikta pašvaldību aptauja par situāciju sabiedrības saliedētības jomā pašvaldībās, valsts īstenoto sabiedrības saliedētības politiku un pašvaldību finansētajām latviešu valodas mācībām pieaugušajiem (atbildes sniedza 41 pašvaldība no 43);
- veikta izglītības iestāžu, kas īsteno latviešu valodas mācības pieaugušajiem, aptauja par latviešu valodas mācību organizēšanu un pārvaldību KM, NVA un SIF organizētajos projektu konkursos (atbildes saņemtas no 29 izglītības iestādēm, aptverot lielāko daļu mācību dalībnieku skaitu katrā no projektiem);
- analizēti NVA Bezdarbnieku uzskaites un reģistrēto vakanču informācijas sistēmas dati par personām, kurām laikā no 01.01.2021. līdz 31.12.2023. bija piešķirts bezdarbnieka, darba meklētāja vai bezdarba riskam pakļautās personas statuss un kuras ir piedalījušās kādā no NVA organizētajām latviešu valodas mācību programmām pieaugušajiem;
- analizēta SIF Integrācijas pasākumu uzskaites datubāzē pieejamā informācija par latviešu valodas mācību dalībniekiem SIF un KM organizētajās mācībās laikā no 2023. gada līdz 2024. gada pirmajam pusgadam;
- analizēti valsts statistikas pārskatu – CSP un PMLP – dati;
- analizēti KM un SIF sagatavotie prioritāro pasākumu pieteikumi un apstiprinātie prioritārie pasākumi.

Vērtēšanas kritēriji

Revīzijas jautājums	Noteiktais kritērijs	Kritērijs ir sasniegts / nav sasniegts / sasniegts daļēji
Vai politika sabiedrības saliedētības jomā tiek mērķtiecīgi plānota un īstenota?		
1. Vai politika sabiedrības saliedētības jomā ir mērķtiecīgi un uz rezultātu orientēti veidota?		
1.1. Vai KM ir apzinājuši sabiedrības saliedētības politikas tvērumu un ir noteikusi sadarbības institūcijas?	Ir apzinātas nozares/jomas, tajās apstiprinātie attīstības plānošanas dokumenti, šajos dokumentos plānotie uzdevumi un pasākumi, kuriem ir tieša ietekme uz sabiedrības saliedētības jomu, kā arī par to īstenošanu atbildīgās institūcijas ³⁷² .	<p>☉ Kritērijs ir sasniegts daļēji.</p> <p>Pamatnostādnēs 2021–2027 ir sniegts ieskaits citu institūciju kompetencē esošajos jautājumos, kuriem ir ietekme uz sabiedrības saliedētības jomu³⁷³, taču tas nav pilnīgs.</p> <p>Revīzijas laikā KM Valsts kontrolei sniedza uzskaitījumu par valsts pārvaldes institūcijām un to atbildībā esošajām nozarēm vai jomām, kuras, KM ieskatā, būtiski ietekmē sabiedrības saliedētības jomu³⁷⁴. Katrā no KM norādītajām nozarēm vai jomām, kuras ietekmē sabiedrības saliedētības jomu, arī tiek veikta attīstības plānošana – izstrādāti attīstības plānošanas dokumenti, nosakot prioritātes, izvirzot sasniedzamos mērķus un veicamos uzdevumus. KM nav veikusi detalizētāku citu institūciju, kuru kompetence arī skar sabiedrības saliedētības jomu, attīstības plānošanas dokumentu analīzi (tajos ietvertu uzdevumu līmenī) un sasaisti ar sabiedrības saliedētības jomu.</p>
KM sabiedrības saliedētības jautājumos sadarbojas ar pašvaldībām.	KM sabiedrības saliedētības jautājumos sadarbojas ar pašvaldībām.	<p>☉ Kritērijs ir sasniegts daļēji.</p> <p>KM sadarbība ar pašvaldībām sabiedrības saliedētības jautājumos pēc būtības ir formāla, bez praktiskas sadarbības ar pašvaldībām³⁷⁵. Latvijas Pašvaldību savienība ir Pamatnostādņu 2021–2027 īstenošanas uzraudzības padomes locekle, lai nodrošinātu regulāru informācijas apriti starp ministriju un pašvaldībām.</p> <p>Sadarbība ar pašvaldībām KM ir romu līdzdalības veicināšanas jautājumos, taču romu tautības pārstāvji ir tikai viena konkrēta mērķa grupa no visām sabiedrības saliedētības jomas mērķa grupām.</p> <p>Lai arī Valsts kontroles organizētās pašvaldību aptaujas rezultāti liecina, ka lielākā daļa pašvaldību (63 %) bija informētas par valsts attīstības plānošanas dokumentu sabiedrības saliedētības jomā – Pamatnostādnēm 2021–2027 –, tomēr vairāk nekā trešā daļa pašvaldību par šādu dokumentu nebija informētas (19 % pašvaldību atbildēja “Nē”, 18 % atbildēja “Tikko iepazīnos”). Pašvaldību informētība par Plānu 2022–2023, kurā ir iekļauti konkrēti pasākumi sabiedrības saliedētības jomā, ir sliktāka: nedaudz vairāk nekā puse bija informētas (56 %), savukārt gandrīz puse pašvaldību nebija informētas (32 % pašvaldību atbildēja “Nē”, 12 % atbildēja “Tikko iepazīnos”).</p> <p>Jāsecina, ka arī lielākā daļa, t. i., 66 %, pašvaldību nebija iesaistītas valsts attīstības plānošanas dokumentu sabiedrības saliedētības jomā izstrādē.</p>

Revīzijas jautājums	Noteiktais kritērijs	Kritērijs ir sasniegts / nav sasniegts / sasniegts daļēji
1.2. Vai KM sabiedrības saliedētības jomas attīstības plānošanā izmanto pētījumos ³⁷⁶ sniegtos secinājumus un ieteikumus?	Ir identificējama tālāka rīcība ar secinājumiem un ieteikumiem, kas ietverti KM pasūtītajos pētījumos par priekšlikumiem sabiedrības saliedētības jomas pasākumiem, politikas ietekmes rādītāju modeli ³⁷⁷ un sabiedrības saliedētības jomas politikas novērtējumu ³⁷⁸ .	<p data-bbox="792 363 1093 391">☉ Kritērijs ir sasniegts daļēji.</p> <p data-bbox="837 400 2119 539">Uzsākot Pamatnostādņu 2021–2027 izstrādi, KM rīcībā bija pētījumi: Pamatnostādņu 2012–2018 starpposma novērtējums par periodu no 2012. līdz 2014. gadam³⁷⁹, priekšlikumi politikas ietvaram laikā no 2019. līdz 2025. gadam³⁸⁰ un Pamatnostādņu 2012–2018 ietekmes izvērtējums³⁸¹. Minētajos pētījumos izvērtētas sabiedrības saliedētības jomas aktuālās problēmas, kā arī sabiedrības mērķa grupas, kuras tās vistiešāk skar, tomēr Pamatnostādņēs 2021–2027 nav skaidri uzskaitītas identificētās problēmas, kuru risināšanai nepieciešama noteiktas politikas īstenošana (tajā skaitā, sniedzot pamatojumu, ja atsevišķas problēmas netiks risinātas)³⁸².</p> <p data-bbox="837 549 1744 576">Nav konstatēta tālāka rīcība par šādiem pētījumos iekļautajiem secinājumiem/priekšlikumiem:</p> <ul data-bbox="837 585 2119 1305" style="list-style-type: none"> <li data-bbox="837 585 2119 692">▪ sabiedrības saliedētības jomas politika nākotnē plānojama, organizējama un administrējama kā horizontāla politikas joma, jau politikas plānošanas sākumā paredzot katras iesaistītās institūcijas aktivitātes un darbību, izvērtējot mijiedarbību starp iesaistītajām institūcijām un potenciālo pārklāšanos un/vai sinerģiju, pasākumu kopumu veidojot tīkla veidā, nevis hierarhiski lineāri³⁸³; <li data-bbox="837 702 2119 786">▪ pasākumu sadrumstalotība starp dažādām valsts institūcijām bieži vien rezultējas ar vāju un neprofesionālu uzraudzību, SIF un KM funkciju pārklāšanās saliedētības problēmu risināšanai veļtītu projektu konkursu administrēšanā un konkurence neveicina politikas veidotāja (KM) un ieviesēja – finansētāja (SIF) produktīvu sadarbību³⁸⁴; <li data-bbox="837 796 1744 823">▪ visus pasākumus grupēt atbilstoši mērķa grupu vajadzībām un vēlamajiem rezultātiem³⁸⁵; <li data-bbox="837 833 2119 917">▪ nav skaidri parādīta mijiedarbība starp definētajām problēmām, īstenotajiem pasākumiem un politiskajiem mērķiem, tiešā veidā netiek pievērsta pietiekama uzmanība riska grupām – iedzīvotāji ar zemiem ienākumiem, mazākumtautību pārstāvji, seniori, iedzīvotāji ar zemām tehnoloģiju prasmēm, Latvijas pierobežā dzīvojošie u. tml.³⁸⁶; <li data-bbox="837 927 2119 1034">▪ daudzu sabiedrības integrācijas rezultatīvo rādītāju izmērīšanai nepietiek ar publiski pieejamiem vai valsts institūciju pastāvīgi apkopotajiem datiem, līdz ar to, lai iegūtu regulāru informāciju par visām interesējošajām mērķa grupām, ieteicams veikt sekojošus monitoringa pētījumus: (1) sabiedrības integrācijas monitorings; (2) jauniebraucēju viedokļu un situācijas monitorings; (3) diasporas monitorings³⁸⁷; <li data-bbox="837 1043 2119 1128">▪ izveidot politikas aktivitāšu un rezultatīvo rādītāju uzraudzības sistēmu, piemēram, īstenojot pasākumus būtu nepieciešams uzskaitīt to dalībnieku skaitu (vēlams unikālo), finanšu resursu uzskaites nolūkā iesaistītajām institūcijām, kuras aktivitātes veic esošā budžeta ietvaros, būtu ieteicams nodalīt aktivitātēm izlietos naudas līdzekļus u. tml.³⁸⁸; <li data-bbox="837 1137 2119 1244">▪ rezultatīvo rādītāju vērtības ir norādītas statistiskās kļūdas ietvaros – rezultatīvo rādītāju mērķa vērtību atšķirības no bāzes vērtības ir nelielas un tās iekļaujas statistiskās kļūdas robežās; tādēļ Plāna 2022–2023 rezultatīvie rādītāji neļauj spriest par izmaiņu statisko nozīmību un īstenotās politikas ietekmi, jo statistisko kļūdu ietekmē, piemēram, atšķirīgs aptaujas izlases apjoms un veidošana, vai atšķirīgas aptaujas tehnikas³⁸⁹; <li data-bbox="837 1254 2119 1305">▪ ir apgrūtināta vai neiespējama datu ieguve rādītāju novērtēšanai³⁹⁰, pārskatīt izvēlētos rezultatīvos rādītājus un apsvērt iespēju tos papildināt vai aizvietot ar alternatīviem rādītājiem³⁹¹.
1.3. Vai KM ir noteikusi sabiedrības mērķa	Nosakot aktuālās problēmas un iespējamās	☉ Kritērijs nav sasniegts.

Revīzijas jautājums	Noteiktais kritērijs	Kritērijs ir sasniegts / nav sasniegts / sasniegts daļēji
<p>grupas, uz kurām būs vērsti sabiedrības saliedētības jomā plānotie uzdevumi un pasākumi, un nodrošina pilnvērtīgu mērķa grupu pārstāvju iesaisti jomas attīstības plānošanā?</p>	<p>risinājumus sabiedrības saliedētības jomā, ir noteiktas sabiedrības mērķa grupas, kuras tieši ietekmēs politikas uzdevumi/pasākumi³⁹², un mērķa grupu pārstāvji, tajā skaitā NVO, ir iesaistīti politikas izstrādē³⁹³.</p>	<p>Pamatnostādnēs 2021–2027 izvirzītie uzdevumi neatspoguļo ne risināmo problēmu, ne konkrētu mērķa grupu vai grupas, uz kurām īstenotā politika attieksies. Sabiedrības mērķa grupu uzskaitījumu, uz kuru vajadzību apmierināšanu/problēmu risināšanu vērsti Pamatnostādņu 2021–2027 uzdevumi, KM Valsts kontrolei sniedza revīzijas laikā.</p> <p>Pamatnostādnēs 2021–2027 izstrādāja KM izveidota darba grupa, kurā iekļauti tikai valsts institūciju pārstāvji³⁹⁴. Atbilstoši darba grupas noteiktajiem risināmajiem jautājumiem tika izstrādāts diskusiju dokuments konsultācijām ar Latvijas iedzīvotājiem un organizēti divi diskusiju cikli Latvijas reģionos. Informācija par to, kādi sabiedrības mērķa grupu pārstāvji un NVO piedalījās KM organizētajās diskusijās par Pamatnostādņu 2021–2027 projektu, nav pieejama. Taču PROVIDUS veiktajā pētījumā³⁹⁵ par sabiedrības līdzdalību valsts pārvaldē ir norādīts, ka šajās diskusijās lielākoties piedalījās cilvēki, kuri ir iesaistījušies kādās vietējās aktivitātēs vai NVO, t. i., jau ierasti aktīvākie cilvēki, NVO pārstāvji. PROVIDUS norāda, ja konsultāciju mērķa izpildei ir svarīgi aizsniegt pēc iespējas reprezentatīvāku sabiedrību, tas būtu mērķtiecīgi jārisina.</p> <p>Iepazīstoties ar iedzīvotāju priekšlikumiem, tie raksturojami kā konkrētas darbības vai pasākumu kopums katra Pamatnostādņu 2021–2027 uzdevuma ietvaros, savukārt Pamatnostādņu 2021–2027 rīcības virzienu un uzdevumu formulējums ir tik vispārīgs, ka iedzīvotāju izteiktajiem priekšlikumiem pēc būtības nav ietekmes uz to saturu.</p> <p>Plāna 2022–2023 izstrādē turpināja tā pati darba grupa, kura izstrādāja Pamatnostādnēs 2021–2027, papildus darba grupā tika iekļauti divi pārstāvji no NVO³⁹⁶, neiesaistot konkrētas mērķa grupas (piemēram, mazākumtautības, trešo valstu pilsoņi vai starptautiskās aizsardzības saņēmēji) vai to pārstāvjus. Plāna 2022–2023 pasākumiem nav identificējama arī sasaiste ar iedzīvotāju priekšlikumiem no diskusiju cikliem Latvijas reģionos Pamatnostādņu 2021–2027 izstrādē.</p> <p>Plāna 2024–2027 projekta izstrādē nodrošināja darba grupa³⁹⁷, kuru veidoja valsts pārvaldes sektors un divi pārstāvji no NVO. KM organizēja arī iedzīvotāju iesaisti pēc delīberatīvās metodes, taču šā plānā atspoguļotie rezultāti un KM revīzijā sniegtie paskaidrojumi liecina, ka šīm rekomendācijām pēc būtības nebija ietekmes uz Plāna 2024–2027 pasākumiem.</p> <p>Lai arī abi Pamatnostādņu 2021–2027 īstenošanas plānu projekti bija nodoti sabiedriskajai apspriešanai, tādējādi ļaujot vismaz kādai daļai no pasākumu mērķa grupas iesaistīties politikas izstrādē, sabiedriskās apspriedes rezultāti (par Plānu 2022–2023 KM tīmekļvietnē³⁹⁸ un Plānu 2024–2027 Tiesību aktu projektu publiskajā portālā³⁹⁹) liecina, ka faktiski tiem nebija ietekmes uz attīstības plānošanas dokumentu saturu.</p>
<p>Attīstības plānošanas dokumentu⁴⁰⁰ izstrādē ir caurskatāma – ir iespējams iepazīties ar iesaistīto pušu sniegtajiem viedokļiem, ir nodrošināta atgriezeniskā saite priekšlikumu sniedzējam, sabiedrības līdzdalība</p>	<p>🕒 Kritērijs ir sasniegts daļēji.</p>	<p>Iepazīstoties ar KM norādītajiem komentāriem par iedzīvotāju sniegtajiem priekšlikumiem Pamatnostādņu 2021–2027 izstrādē⁴⁰², secināms, ka netiek sniegts priekšlikumu izvērtējums vai atteikuma pamatojums pēc būtības, bet KM informē par to, kā iedzīvotājus interesējošā tēma, kuras ietvaros ir izteikti priekšlikumi, ir aprakstīta Pamatnostādņu 2021–2027 projektā, bieži vien pat pretēji iedzīvotāju priekšlikumos izteiktajam virzienam. Līdz ar to iedzīvotājiem nebija iespējas izsekot, vai un kādā veidā viedoklis ir ņemts vērā, sagatavojot Pamatnostādņu 2021–2027 projektu.</p> <p>Iepazīstoties ar Plānā 2024–2027 norādīto par iedzīvotāju sniegtajām rekomendācijām, kuras izstrādāja KM organizētajā iedzīvotāju iesaistē pēc delīberatīvās metodes, konstatēts, ka KM nav nodrošinājusi pietiekamu atgriezenisko saiti pasākuma dalībniekiem, jo par divām rekomendācijām KM iedzīvotājiem un Valsts kontrolei revīzijas laikā ir sniegusi pretrunīgu informāciju, trīs rekomendācijām</p>

Revīzijas jautājums	Noteiktais kritērijs	Kritērijs ir sasniegts / nav sasniegts / sasniegts daļēji
	<p> tiek izvērtēta un atspoguļota, t. sk. attīstības plānošanas dokumentos⁴⁰¹.</p>	<p> nav norādīti konkrēti Plāna 2024–2027 pasākumi, kuros tās tiks īstenotas, trīs rekomendācijām norādīts, ka tās attiecināmas uz citiem attīstības plānošanas dokumentiem, nenorādot konkrētus īstenotos vai plānotos pasākumus.</p> <p> Arī KM sniegtā atgriezeniskā saite par publiskajā apspriešanā saņemtajiem sabiedrības priekšlikumiem un iebildumiem par abiem Pamatnostādņu 2021–2027 īstenošanas plāniem ir uzlabojama, jo tā ne visos gadījumos ir pietiekama vai sniegta pēc būtības.</p>
<p>1.4. Vai KM sabiedrības saliedētības jomā ir izstrādājusi tādu politiku, kas nodrošina izvirzīto mērķu sasniegšanu, un ir noteikusi atbilstošus politikas rezultātīvos rādītājus?</p>	<p>Attīstības plānošanas dokumentu⁴⁰³ izstrādē ir nodrošināta institūciju, kuru kompetence ir tieši saistīta ar sabiedrības saliedētības jomu, iesaiste⁴⁰⁴.</p>	<p>⊖ Kritērijs ir sasniegts daļēji.</p> <p>Gan Pamatnostādņu 2021–2027, gan to īstenošanas plānu izstrādei tika izveidotas starpinstitucionālas darba grupas, kuru sastāvā bija iekļauti dažādu valsts institūciju pārstāvji. Pamatnostādņu 2021–2027 plānu izstrādei papildus tika iekļauti arī divu NVO pārstāvji. Darba grupās netika aptvertas pašvaldības, pārstāvis no LPS darba grupā bija iekļauts, izstrādājot Plāna 2024–2027 projektu.</p> <p>Revīzijas laikā KM Valsts kontrolei sniedza uzskaitījumu par valsts pārvaldes institūcijām un to atbildībā esošajām nozarēm vai jomām, kuras, KM ieskatā, būtiski ietekmē sabiedrības saliedētības jomu⁴⁰⁵. Iepazīstoties ar dokumentāciju par darba grupas izveidi Plāna 2024–2027 izstrādei, konstatēts, ka daļībai darba grupā tiek deleģēti tādu institūciju pārstāvji, kuri nav saistīti ar KM norādītajām nozarēm vai jomām. Piemēram, Plāna 2024–2027 projekta izstrādei EM deleģē pārstāvi no Uzņēmējdarbības konkurētspējas departamenta⁴⁰⁶, kaut ar sabiedrības saliedētības jomu KM saista cilvēkkapitāla attīstības un mājokļu pieejamības jautājumus. Savukārt TM darbam darba grupā deleģē VSIA “Latvijas Vēstnesis” pārstāvi⁴⁰⁷, lai arī ar sabiedrības saliedētības jomu ir saistīti vienlīdzīgu iespēju nodrošināšanas un nauda runas mazināšanas jautājumi.</p>
	<p>Plānotie uzdevumi un pasākumi izriet no jomā identificētajām problēmām, tie ir vērsti uz problēmu risināšanu, noteiktām mērķa grupām un saskaņoti ar saistīto jomu attīstības plānošanas dokumentiem⁴⁰⁸.</p>	<p>⊖ Kritērijs ir sasniegts daļēji.</p> <p>Pamatnostādņēs 2021–2027 nav skaidri uzskaitītas identificētās problēmas, kuru risināšanai nepieciešama noteiktas politikas īstenošana (tajā skaitā, sniedzot pamatojumu, ja atsevišķas problēmas netiks risinātas)⁴⁰⁹, arī Pamatnostādņēs 2021–2027 izvirzītie uzdevumi neatspoguļo ne risināmo problēmu, ne konkrētu mērķa grupu vai grupas, uz kurām īstenotā politika attieksies.</p> <p>Ar konkrētu problēmu uzskaitījumu, kuru risināšanai bija nepieciešams īstenot noteiktu valdības politiku, var iepazīties 2023. gadā KM pasūtītajā pētījumā par Plāna 2022–2023 ietekmes izvērtējumu⁴¹⁰, savukārt sabiedrības mērķa grupu uzskaitījumu, uz kuru vajadzību apmierināšanu / problēmu risināšanu vērsti Pamatnostādņu 2021–2027 uzdevumi, KM Valsts kontrolei sniedza revīzijas laikā⁴¹¹.</p> <p>Iepazīstoties ar Plāna 2022–2023 ietekmes novērtējumā iekļauto problēmu uzskaitījumu, kuru risināšanai ir izstrādāta sabiedrības saliedētības jomas politika⁴¹², konstatēts, ka ne visām problēmām ir identificējami pasākumi to risināšanai.</p> <p>Pamatnostādņu 2021–2027 īstenošanas plānos ir iekļauti pasākumi, kuri nerisina konkrētas sabiedrības saliedētības jomā identificētās problēmas, kā arī ir iekļauti tādi pasākumi, kas saistīti ar KM vai citu institūciju uzdevumiem, to izpilde ir noteikta normatīvajos aktos un to izpilde notiktu neatkarīgi no sabiedrības saliedētības jomā izvirzītajiem rīcības virzieniem un plānotajiem pasākumiem. Pamatnostādņu 2021–2027 īstenošanas plānos ietverti pasākumu efektīvitatī ietekmē arī tas, ka pasākumu ietvaros veicamo darbību rezultāts un pasākuma rezultatīvais rādītājs nav savstarpēji saskaņoti.</p> <p>No Plāna 2022–2023 un Plāna 2024–2027 pasākumiem lielākā finansējuma daļa ir paredzēta NVO fonda programmas īstenošanai. NVO fonda programmas īstenošana nav vērsta uz atbalsta sniegšanu konkrētām sabiedrības mērķa grupām, NVO fonda sasniedzamie rezultāti ir noteikti vispārīgi un nav skaidra to sasaiste ar NVO fonda darbības virzieniem. Vienlaikus būtu jāpārskata NVO fonda</p>

Revīzijas jautājums	Noteiktais kritērijs	Kritērijs ir sasniegts / nav sasniegts / sasniegts daļēji
		programmas atbalstāmo darbības virzienu saskaņošanas process. Ņemot vērā saskaņošanas procesā iesaistīto institucionālo struktūru skaitu, to dalībnieku pārklāšanos dažādos diskusiju formātos, kā arī to, ka NVO fonda programmas atbalstāmajos pasākumos un sasniedzamajos rezultātos būtiskas izmaiņas netiek veiktas, šis process vērtējams kā zemas produktivitātes un vienlaikus neekonomisks.
	Attīstības plānošanas dokumentos ⁴¹³ iekļautie sabiedrības saliedētības jomas attīstību raksturojošie politikas rezultāti, rezultatīvie rādītāji (tajā skaitā pasākumu) ir skaidri, precīzi, un vispusīgi atspoguļo noteiktās politikas mērķu sasniegšanu ⁴¹⁴ .	<p>☉ Kritērijs ir sasniegts daļēji.</p> <p>Latvijā nav noteikts rādītāju kopums, par kuriem periodiski būtu apkopoti salīdzināmi dati sabiedrības saliedētības novērtēšanai, t. i., situācijas apzināšanai un monitorēšanai ilgtermiņā. Arī īstenotās sabiedrības saliedētības jomas politikas rezultātos rādītājus starp attīstības plānošanas periodiem⁴¹⁵ nav iespējams salīdzināt, jo katrā periodā ir noteikti atšķirīgi politikas rezultatīvie rādītāji.</p> <p>Nav iespējams novērtēt trešdaļu no Plāna 2022–2023 rezultatīvajiem rādītājiem, jo trūkst datu vai ir mainīta datu ieguves metodoloģija⁴¹⁶. Plāna 2022–2023 rezultatīvie rādītāji neļauj spriest par īstenotās politikas ietekmi, jo to vērtības ir norādītas statistiskās kļūdas ietvaros jeb rezultatīvo rādītāju mērķa vērtību atšķirības no bāzes vērtības ir nelielas un tās iekļaujas statistiskās kļūdas robežās⁴¹⁷.</p> <p>Plānā 2024–2027 rezultatīvie rādītāji ir papildināti ar atsevišķiem PROVIDUS pārskatā “Sabiedrības saliedētības radara ziņojums: 2023”⁴¹⁸ piedāvātajiem rādītājiem, taču tiem nav noteiktas sasniedzamās vērtības, ir noteikta tikai tendence – sarūkoša vai pieaugoša salīdzinājumā ar bāzes vērtību.</p>
	Ir apzināts politikas ⁴¹⁹ īstenošanai nepieciešamais finansējums un tā avoti, kas nodrošinās politikas īstenošanu ilgtermiņā ⁴²⁰ .	<p>☉ Kritērijs nav sasniegts.</p> <p>Pamatnostādņu 2021–2027 īstenošanai aprēķinātais finansējums ir 42,1 milj. <i>euro</i> (6 milj. <i>euro</i> gadā), taču tas ir tikai KM administrēto valsts budžeta programmu un apakšprogrammu finansējums. Plānā 2022–2023 11 pasākumiem no 47 nebija noteikts to īstenošanai nepieciešamais finansējuma apmērs, līdz ar to, apstiprinot Plānu 2022–2023, nebija noteikts viss tā īstenošanai nepieciešamais finansējums. Nepieciešamais finansējums Plānā 2024–2027 nav noteikts deviņiem pasākumiem no 51.</p> <p>Būtiska daļa Pamatnostādņu 2021–2027 īstenošanas pasākumu KM plāno finansēt no ES fondiem, kur jāapzinās pasākumu nepārtrauktības un ilgtspējas risks, vai kā prioritāros pasākumus, kas rada nenoteiktību, vai vispār pasākumi tiks īstenoti.</p>
2. Vai tiek nodrošināta pilnvērtīga sabiedrības saliedētības politikas īstenošanas pārraudzība?		
2.1. Vai KM ir izveidota tāda sabiedrības saliedētības politikas īstenošanas pārvaldība, kas spēj nodrošināt definēto mērķu sasniegšanu?	Politikas ⁴²¹ īstenošanā iesaistītajām institūcijām ir iepriekš noteikta vienota atskaitīšanās kārtība (termiņi, forma, izlietotais finansējums).	<p>☉ Kritērijs nav sasniegts.</p> <p>Par Plāna 2022–2023 pasākumu īstenošanu atbildīgās institūcijas sniedza apkopojumu informāciju par īstenotajiem pasākumiem, kuru KM fiksēja vienotā dokumentā par Plāna 2022–2023 īstenoto pasākumu rezultātiem. KM apkopotā informācija par Plāna 2022–2023 īstenoto pasākumu rezultātiem nav pilnīga, tā netiek grupēta, strukturēta, lai to būtu iespējams analizēt, salīdzināt pa gadiem un izdarīt secinājumus par īstenotajiem pasākumiem kopumā, to ietekmi uz mērķu sasniegšanu. Piemēram, kāda veida pasākumi Pamatnostādņu 2021–2027 uzdevuma izpildei tika organizēti (informatīvi, pieredzes apmaiņas, izglītojoši), kādai mērķauditorijai pasākumi bija organizēti, cik personas pasākumu apmeklēja, kurā Latvijas reģionā pasākums notika, kāds finansējums izlietots pasākuma īstenošanai u. c.</p>

Revīzijas jautājums	Noteiktais kritērijs	Kritērijs ir sasniegts / nav sasniegts / sasniegts daļēji
	Pasākumi tiek īstenoti atbilstoši plānotajam termiņam un pasākumu noteiktajiem rezultativajiem rādītājiem.	<p>☉ Kritērijs ir sasniegts daļēji.</p> <p>Lielākajai daļai Plāna 2022–2023 pasākumu īstenošanas termiņš bija noteikts atbilstoši plāna darbības perioda beigām, t. i., 2023. gada otrais pusgads. Tas liedza pētniekiem pilnvērtīgi izvērtēt Plāna 2022–2023 pasākumu izpildi – Plāna 2022–2023 ietekmes izvērtējumā⁴²² ir sniegts vērtējums par pasākumu izpildi līdz 2023. gada pirmajam pusgadam. Pētnieki norādīja, ka daļā aktivitāšu paveiktā atbilstību plānotajam nevarēja izvērtēt, jo 2023. gadā to īstenošana nesen tikai sākusies vai vēl sāksies.</p> <p>Iepazīstoties ar Plāna 2022–2023 pasākumu izpildē norādīto⁴²³, konstatēts, ka atsevišķos pasākumos⁴²⁴ paveiktais ne vienmēr atbilst plānotajam, kas ietekmē rezultātīvā rādītāja izpildi pēc būtības. Kā arī ne visi pasākumi katru gadu tiek īstenoti plānotajā apjomā.</p>
	KM apkopo un vērtē informāciju par būtiskajiem pasākumiem sabiedrības saliedētības jomā, kas ir iekļauti citos attīstības plānošanas dokumentos.	<p>☉ Kritērijs nav sasniegts.</p> <p>Detalizētu citu institūciju, kuru kompetence arī skar sabiedrības saliedētības jomu, attīstības plānošanas dokumentu analīzi (tajos ietvertu uzdevumu līmenī) un sasaisti ar sabiedrības saliedētības jomu KM nav veikusi. KM revīzijā norādīja⁴²⁵, ka tā neveic citu politiku ietvaros īstenoto pasākumu uzraudzību vai pārbaudi, jo KM darbojas atbilstoši tās nolikumam⁴²⁶, kas neparedz citu ministriju vai nozaru politikas plānošanas dokumentu īstenošanas uzraudzību vai pārbaudi.</p>
	SIF darbība sekmē sabiedrības saliedētības politikas ⁴²⁷ rezultātīvo rādītāju sasniegšanu ⁴²⁸ .	<p>☉ Kritērijs ir sasniegts.</p> <p>SIF darbība aptver plašāku sabiedrības saliedētības jomas tvērumu, nekā tas ir Pamatnostādnēs 2021–2027. SIF stratēģijas mērķu kartes 2022.–2024. gadam snieguma rādītāji ir attiecināmi uz sabiedrības saliedētības jomu kopumā (īstenotie pasākumi ir saistīti ar sabiedrības saliedēšanu, iekļaušanu, pilsonisko aktivitāšu veicināšanu), līdz ar to arī sekmē Pamatnostādņu 2021–2027 rezultātīvo rādītāju sasniegšanu.</p>
2.2. Vai izveidotais sabiedrības saliedētības politikas īstenošanas uzraudzības modelis veicina vienotas politikas īstenošanu un iesaistīto pušu sadarbību politikas mērķu sasniegšanā?	Lai nodrošinātu saskaņotu sabiedrības saliedētības politikas īstenošanu, Uzraudzības padome veic tai normatīvajā aktā noteiktos uzdevumus un īsteno tai piešķirtās tiesības ⁴²⁹ .	<p>☉ Kritērijs ir sasniegts daļēji.</p> <p>Kopumā Uzraudzības padomes darbības formāts ir raksturojams kā informatīvs, pārsvārā informācija tiek pieņemta zināšanai, diskusijas tiek izvērstas par atsevišķiem sabiedrības saliedētības jomas pasākumiem. Nevienā no Uzraudzības padomes sēdēm netika diskutēts par Plāna 2022–2023 pasākumu kopumu, par to ietekmi uz Pamatnostādņu 2021–2027 politikas rezultātiem un rezultativajiem rādītājiem, to neizpildes cēloņiem un priekšlikumiem problēmu novēršanai.</p> <p>MK noteikumi paredz Uzraudzības padomes uzdevumus⁴³⁰. No sešiem uzdevumiem Uzraudzības padome daļēji ir izpildījusi trīs uzdevumus, nav izpildījusi divus uzdevumus un vienam uzdevumam nav iestājies izpildes termiņš.</p> <p>Uzraudzības padomei ir noteiktas plašas tiesības⁴³¹ (piemēram, saņemt dažāda rakstura informāciju, sagatavot priekšlikumus, sadarboties ar citām padomēm, komisijām, darba grupām), tomēr Uzraudzības padome apskatītajā laika periodā tās nav pilnvērtīgi izmantojusi.</p>
	Sabiedrības saliedētības jomas izskatāmie jautājumi Uzraudzības	<p>☉ Kritērijs ir sasniegts daļēji.</p> <p>Salīdzinot Uzraudzības padomes un Memoranda padomes darba kārtības, konstatēts, ka tajās izskatāmie jautājumi mēdz pārklāties, un tas liecina par darbības koordinācijas trūkumu. Vienlaikus Memoranda padomē tiek prezentēti pētījumi par sabiedrības līdzdalības</p>

Revīzijas jautājums	Noteiktais kritērijs	Kritērijs ir sasniegts / nav sasniegts / sasniegts daļēji
	padomē un Memoranda padomē ir savstarpēji koordinēti.	procesiem Latvijā (problēmas un to cēloņi), informācija par ES fondu projektiem, kas saistāmi ar sabiedrības saliedētības jomu, kas arī būtu noderīgi Uzraudzības padomes uzdevumu izpildē. Memoranda padomes sastāvā ⁴³² lielākoties iekļautie pārstāvji ir no institūcijām, kuras tiek pārstāvētas arī Uzraudzības padomē.
3. Vai iesaistītās institūcijas nodrošina vienotu un koordinētu latviešu valodas mācības sistēmu pieaugušajiem?		
–	Attīstības plānošanas dokumentos latviešu valodas mācībām pieaugušajiem ir noteikti skaidri mērķi, sasniedzamie rezultāti/rādītāji un attiecīgi veicamie uzdevumi/pasākumi, tie ir savstarpēji saistīti un papildinoši. Attīstības plānošanas dokumentos ir identificējamās latviešu valodas mācību mērķa grupas un to vajadzības.	<p>⊖ Kritērijs ir sasniegts daļēji.</p> <p>Latviešu valodas politiku, tajā skaitā valodas apguvi pieaugušajiem, regulē vairāki vidēja termiņa un tiem pakārtoti īstermiņa politikas plānošanas dokumenti un tiesību akti, veidojot sadrumstalotu un grūti pārskatāmu latviešu valodas apguves politiku pieaugušajiem. Nav izstrādāta imigrantu integrācijas politika, kas noteiktu Agrīnās integrācijas programmas (latviešu valodas mācības un ievadkursu par Latvijas valsti) tvērumu jauniebraucējiem, tādējādi veicinot latviešu valodas apguvi jauniebraucējiem.</p> <p>Attīstības plānošanas dokumentos ir norādītas mērķa grupas un dalībnieku skaits, kam tiek plānots nodrošināt latviešu valodas apguves vai pilnveides iespējas, taču nav sniegta informācija, cik personām katrā mērķa grupā būtu nepieciešamas latviešu valodas apguves iespējas, cik tiek plānots nodrošināt latviešu valodas mācības ar valsts un ES fondu līdzfinansējumu, netiek apzinātas pašvaldību vajadzības un to kapacitāte.</p>
	Ir izveidota un darbojas uzraudzības sistēma, kas nodrošina koordinētu atbildīgo iestāžu latviešu valodas mācību pieaugušajiem īstenošanu, tajā skaitā savlaicīgu problēmu identificēšanu un korektīvu darbību veikšanu.	<p>⊖ Kritērijs nav sasniegts.</p> <p>IZM ir noteikta funkcija izstrādāt, organizēt un koordinēt latviešu valodas politikas īstenošanu, taču revīzijā secinātais liecina, ka valsts valodas mācību pieaugušajiem pārvaldības koordinācija nav notikusi. Ne IZM kā atbildīgā ministrija par valsts valodas politiku, ne KM kā atbildīgā iestāde par sabiedrības saliedētības politiku un atbalsta sistēmas koordinēšanu imigrantu veiksmīgai iekļaušanai sabiedrībā sistemātiski neiegūst un neapkopo datus par latviešu valodas apguves iespējām un mērķa grupām, plānoto, nepieciešamo un izlietoto finansējumu. Lai gan IZM, KM ir iekļautas vairākās padomēs un komisijās⁴³³, revīzijā konstatētais liecina, ka procesi kopumā nav vienoti un pārskatāmi. Nav izmantota iespēja atbildīgajām iestādēm kopā ar pašvaldībām, rīkojoties koordinēti latviešu valodas apguves pieaugušajiem plānošanā, īstenošanā un uzraudzībā, efektīvāk izmantot pieejamos resursus.</p>
	Ir veiktas darbības, lai savlaicīgi un pilnvērtīgi	⊖ Kritērijs ir sasniegts daļēji.

Revīzijas jautājums	Noteiktais kritērijs	Kritērijs ir sasniegts / nav sasniegts / sasniegts daļēji
	<p>tiku īstenots valdības rīcības plānā iekļautais uzdevums – līdz 30.10.2026. vienotas un koordinētas latviešu valodas apguves sistēmas pieaugušajiem izveide.</p>	<p>Jautājums par koordinētas latviešu valodas apguves sistēmas pieaugušajiem izveidi skatīts ar Ministru prezidenta rīkojumu izveidotā Stratēģiskās vadības tematiskajā komitejā, tādējādi nodrošinot virsuzraudzību pār vairāku ministriju atbildībā esošajiem uzdevumiem latviešu valodas apguves pieaugušajiem īstenošanā un veicinot Valdības deklarācijā uzdevuma izpildi noteiktajā termiņā vai pirms noteiktā termiņa.</p> <p>Revīzijā netika gūta pārliecība, ka tiks veikts visaptverošs esošās latviešu valodas pārvaldības sistēmas efektivitātes, finansējuma ekonomiskuma un produktivitātes izvērtējums, novēršot, ka latviešu valodas mācības pieaugušajiem nodrošina trīs iestādes, tostarp par būtiski atšķirīgām vienas vienības likmes izmaksām un papildu labumiem, ko gūst mērķa grupas pārstāvji.</p>

Sektora vadītāja

Natalja Mihailova

Departamenta direktore

Inga Vilka

ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI
PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO
PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

Termini, saīsinājumi un skaidrojumi

Saīsinājums/termins	Skaidrojums
AiM	Aizsardzības ministrija
ANO	Apvienoto Nāciju Organizācija
ĀM	Ārlietu ministrija
CSP	Centrālā statistikas pārvalde
EM	Ekonomikas ministrija
EEZ	Eiropas Ekonomikas zona
EK	Eiropas Komisija
ES	Eiropas Savienība
ESS	Eiropas Sociālais pētījums
<i>Eurostat</i>	Eiropas Savienības Statistikas birojs
FES	Frīdriha Eberta fonds Baltijas valstīs
IeM	Iekšlietu ministrija
IZM	Izglītības un zinātnes ministrija
KM	Kultūras ministrija
LM	Labklājības ministrija
LNB	Latvijas Nacionālā bibliotēka
LNKBA	Itas Kozakēvičas Latvijas Nacionālo kultūras biedrību asociācija
LNKC	Latvijas Nacionālais kultūras centrs
LU	Latvijas Universitāte
LVA	Latviešu valodas aģentūra
LV2030	Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam ⁴³⁴
MK	Ministru kabinets
Memoranda padome	Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padome
NAP2020	Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2014.–2020. gadam ⁴³⁵

NAP2027	Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021.–2027. gadam ⁴³⁶
NEPLP	Nacionālā elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome
NVA	Nodarbinātības valsts aģentūra
NVO	Nevalstiska organizācija
NVO fonds	valsts budžeta programma “NVO fonds”
Pamatnostādnes 2012–2018	Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādnes 2012.–2018. gadam ⁴³⁷
Pamatnostādnes 2021–2027	Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam ⁴³⁸
PKC	Pārresoru koordinācijas centrs ⁴³⁹
Plāns 2022–2023	Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plāns 2022.–2023. gadam ⁴⁴⁰
Plāns 2024–2027	Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plāns 2024.–2027. gadam ⁴⁴¹
PMLP	Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde
PMIF	Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonds
PROVIDUS	Sabiedriskās politikas centrs “PROVIDUS”
RSU	Rīgas Stradiņa universitāte
SEPLP	Sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu padome
SIF	Sabiedrības integrācijas fonds
SKDS	Tirgus un sabiedriskās domas pētījumu centrs SKDS
TM	Tieslietu ministrija
UNESCO	Apvienoto Nāciju Izglītības, zinātnes un kultūras organizācija ⁴⁴²
Uzraudzības padome	Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu īstenošanas uzraudzības padome ⁴⁴³
Valodas pamatnostādnes 2021–2027	Valsts valodas politikas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam ⁴⁴⁴
VARAM	Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrija ⁴⁴⁵
VIAA	Valsts izglītības attīstības aģentūra
VISC	Valsts izglītības satura centrs
VPK	Valsts prezidenta kanceleja
VSIA	Valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību

1. pielikums. KM un SIF izdevumi sabiedrības saliedētības jomai⁴⁴⁶

Budžeta apakšprogramma	2021. gads		2022. gads		2023. gads		2024. gads	
	Plāns	Izpilde	Plāns	Izpilde	Plāns	Izpilde	Plāns	Izpilde
26.01.00 Sabiedrības integrācijas pasākumu īstenošana	1 832 232	1 809 384	788 235	2 603 509	2 682 392	5 733 314	882 392	874 958
26.02.00 Diasporas pasākumu īstenošana	788 235	778 705	797 435	832 323	797 435	712 912	797 435	787 639
70.18.00 Iekšējās drošības un PMIF projektu un pasākumu īstenošana	620 802	1 067 998	810 696	1 106 253	171 984	116 800	0	0
70.24.00 Iekšējās drošības un PMIF un finansiāla atbalsta instrumenta robežu pārvaldībai un vīzu politikai projektu un pasākumu īstenošana (2021– 2027)	0	0	0	0	0	1 602 348	1 539 574	1 939 078
Kopā KM	3 241 269	3 656 087	2 396 366	4 542 085	3 651 811	8 165 374	3 219 401	3 601 675
Kopā SIF valsts budžeta programmas	4 858 834	9 298 625	9 837 980	12 174 404	10 819 063	15 470 236	10 097 061	17 575 357
01.00.00 Sabiedrības integrācijas fonda vadība	1 517 992	1 807 480	2 718 735	2 912 429	3 482 077	7 555 842	709 852	709 852
02.00.00 Latvijas NVO fonda un latviešu valodas apguves programmas	1 500 000	1 485 292	2 000 000	2 029 169	2 605 000	2 585 749	0	0
03.00.00 Reemigrācijas atbalsta programma	389 687	252 973	389 687	412 584	389 687	398 630	0	0
04.00.00 Mediju projektu īstenošana	1 451 155	4 573 806	4 729 558	4 977 870	4 342 299	4 930 015	4 877 299	4 814 314
05.00.00 NVO atbalsta un sabiedrības saliedētības programma	0	0	0	0	0	0	4 475 761	8 013 037
06.00.00 Latviešu valodas apmācības programma	0	0	0	0	0	0	34 149	4 038 154
99.00.00 Līdzekļu neparedzētiem gadījumiem izlietojums	0	1 179 074	0	1 842 352	0	0	0	0
Kopā SIF Eiropas Savienības fondu programmas	8 193 939	10 648 149	8 883 564	14 183 098	17 729 282	21 303 663	11 004 660	18 245 939
Kopā SIF	13 052 773	19 946 774	18 721 544	26 357 502	28 548 345	36 773 899	21 101 721	35 821 296

2. pielikums. Pētnieciskie darbi, kas saistīti ar sabiedrības saliedētības jomu, laikā no 2014. līdz 2025. gadam

1. tabula

Publisko iestāžu pasūtītie pētnieciskie darbi, kas saistīti ar sabiedrības saliedētības jomu, laikā no 2014. līdz 2024. gadam

Nr.	Pētījuma pasūtītājs	Gads	Pētījuma nosaukums	Pētījuma īstenotājs	EUR, bez PVN	Finansējuma avots
1	KM	2015	Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam īstenošanu laika posmā no 2012.–2014. gada.	BISS	14 000	valsts budžets
2	KM	2015	Pētījums "Mazākumtautību līdzdalība demokrātiskajos procesos Latvijā".	BISS	19 000	valsts budžets
3	KM	2016	Sabiedrības integrācijas politikas organizatoriskā un tiesiskā ietvara pilnveides iespējas.	COBALT	10 000	valsts budžets
4	KM	2017	Vienojības nacionālās identitātes un Latvijas kultūrtelpas nostiprināšana. Priekšlikumi sabiedrības integrācijas politikas plānam 2019.–2025. gadam. Ekspertu ziņojums.	LU	19 970	valsts budžets
5	KM	2017	Trešo valstu pilsoņu situācijas izpēte Latvijā. 2017.	BISS	31 418	PMIF
6	KM	2017	Mazākumtautību līdzdalība demokrātiskajos procesos Latvijā. Analītiskais ziņojums.	LU	16 519	valsts budžets
7	KM	2018	Izvērtējums par Sabiedrības integrācijas fonda administrēto valsts budžeta programmu īstenošanas efektivitāti un lietderību 2016.–2018. gadā.	<i>Oxford Research</i>	8 800	valsts budžets
8	KM	2018	NVO sektors Latvijā – priekšstati, dalība.	Latvijas Fakti	3 040	valsts budžets
9	KM	2019	Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam ietekmes izvērtējums.	<i>Oxford Research / Agile & CO</i>	18 800	valsts budžets
10	KM	2019	Izvērtējuma ziņojums par Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonda 2014.–2020. gada plānošanas perioda mērķa grupas apmierinātības izvērtējumu par nacionālās programmas ietvaros sniegtajiem pakalpojumiem.	PROVIDUS	5 775	PMIF
11	KM	2020	Priekšlikumi Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam rezultātu un ietekmes rādītāju modelim.	BISS	21 800	valsts budžets
12	KM	2022	Pētnieciskā pakalpojuma sniegšana romu stratēģiskā ietvara īstenošanas monitoringa pilnveidošanai projekta "Latvijas romu platforma VI" ietvaros.	BISS	5 545	ES REC
13	KM	2022	Deliberatīvā pasākuma "Ko darīt, lai Latgales iedzīvotāji vairāk izmantotu Latvijas žurnālistu veidotu saturu?" pārskats.	PROVIDUS	23 700	valsts budžets
14	KM	2022	Pētījums par Latvijas mazākumtautību nevalstiskajām organizācijām.	LKA	12 526	valsts budžets
15	KM	2023	Deliberatīvā pasākuma "Kā Latvijas sabiedrībai kļūt saliedētākai un pilsoniski aktīvākai?" pārskats (2023).	PROVIDUS	24 700	valsts budžets
16	KM	2023	Pētījums par romu situāciju Latvijā.	CIVITTA	20 660	ES REC
17	KM	2023	Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plāna 2022.–2023. gadam ietekmes izvērtējums.	CIVITTA	20 730	valsts budžets
18	KM	2023	NVO sektora monitorings 2023.	LPA	n. i.	valsts budžets
19	KM	2024	Deliberatīvās metodēs balsītu sabiedrības rekomendāciju izstrāde un apkopošana par jaunienācēju Latvijas sabiedrībā iesaisti pilsoniskajā sabiedrībā un pilsoniskajās aktivitātēs.	LLF	24 753	valsts budžets
20	KM	2024	Plāna romu stratēģiskā ietvara pasākumu īstenošanai 2022.–2023. gadam izvērtējums.	BISS	9 200	valsts budžets
21	KM	2024	Plāna rasisma un antisemitisma mazināšanai 2023. gadam izvērtējums.	BISS	6 000	valsts budžets
22	SIF	2014	Situācijas testēšanas izmantošana diskriminācijas pierādīšanai. Salīdzinošās judikatūras analīzes veikšana starp dažādām Eiropas Savienības dalībvalstīm.	LCC	15 500	ES PROGRESS
23	SIF	2014	Statistikas datu izmantošana diskriminācijas gadījumu pierādīšanai. Salīdzinošās judikatūras analīzes veikšana starp dažādām Eiropas Savienības dalībvalstīm.			
24	SIF	2014	Sieviešu un vīriešu situācijas izpēte Latvijas lielajos uzņēmumos.	SAFEGE / ArtSmart	45 841	ES PROGRESS

Nr.	Pētījuma pasūtītājs	Gads	Pētījuma nosaukums	Pētījuma īstenotājs	EUR, bez PVN	Finansējuma avots
25	SIF	2014	Attieksme pret dzimumu līdztiesības jautājumiem sabiedrībā. Pētījuma rezultātu analīze.	Latvijas Fakti	8 470	ES PROGRESS
26	SIF	2015	Trešo valstu pilsoņu portrets Latvijā.	B. Zepa, E. Kļave un I. Šūpule	16 142	EIF
27	SIF	2015	Dažādības vadības situācijas izpēte uzņēmumos.	Corporate Consulting / PROVIDUS	22 900	ES PROGRESS
28	SIF	2015	Pētījums "Romi Latvijā".	Latvijas Fakti	32 996	ES PROGRESS
29	SIF	2017	Izpētes ziņojums par pašreizējo sabiedrības izpratnes un informētības līmeni un efektīvākajiem informācijas sniegšanas mehānismiem.	SAFEGE / Comperio / PROSPERO	29 580	ESF
30	SIF	2017	Motivācijas paaugstināšanas un atbalsta pakalpojumu potenciālās mērķa grupas profilēšana un vajadzību izpēte.	BISS	30 050	ESF
31	SIF	2017	Iekļaujošas darba vides un dažādības vadības principu ieviešana darbvietās Latvijā. Darba devēju aptaujas galarezultātu apkopojums.	Turn / InCSR / Kantar	20 900	ESF
32	SIF	2017	Dzimuma aspekta ietekmes analīze valsts un pašvaldību budžeta procesos.	Oxford Research	38 000	ESF
33	SIF	2019	Vidusposma izvērtējums par sociālās atstumtības un diskriminācijas riskam pakļauto personu situācijas izmaiņām.	SAFEGE	26 998	ESF
34	SIF	2019	Latvijas iedzīvotāju viedoklis par etniskajām attiecībām Latvijā.	SKDS	n. i.	ESF
35	SIF	2020	Valsts budžeta finansētās programmas "NVO fonds" darbības (rezultātu un ieguldījuma) izvērtēšana.	LKA / Laboratory	9 361	valsts budžets
36	SIF	2021	Valsts budžeta finansētās programmas "NVO fonds" darbības (rezultātu un ieguldījuma) izvērtēšana.		7 898	valsts budžets
37	SIF	2022	Iedzīvotāju attieksme pret dažādām sabiedrības grupām un informētība par rīcību diskriminācijas gadījumā. Latvijas iedzīvotāju aptaujas rezultāti. 2022. gada augusts.	Deep White / SKDS	5 400	ESF
38	SIF	2022	Bolderājas un Pļavnieku iedzīvotāji: starp pilsonisko aktīvismu un fatālismu.	PROVIDUS	9 926	valsts budžets
39	SIF	2022	Eiropa valstu prakses situācijas izvērtējums par diskrimināciju uz seksuālās orientācijas pamata.	Mozaīka	2 000	valsts budžets
40	SIF	2022	Pasaules valstu prakses situācijas izvērtējums par diskrimināciju uz invaliditātes pamata.	APEIRONS	9 750	valsts budžets
41	SIF	2022	Nīderlandes, Kanādas, Zviedrijas valstu izvērtējums: diskriminācijas novēršanas prakses par etniskās piederības diskriminācijas pamatu.	VATP / IMIN	6 125	valsts budžets
42	SIF	2023	Reliģiskā brīvība un iekļautība. Situācijas analīze: Somijas, Kanādas un Portugāles labās prakses.		6 125	valsts budžets
43	SIF	2022	Pasaules valstu prakses situācijas izvērtējums par dzimuma diskriminācijas pamatu.	PR KVADRĀTS/ HESPI	9 000	valsts budžets
44	SIF	2023	Pasaules valstu prakses situācijas izvērtējums par vecuma diskriminācijas pamatu.		9 000	valsts budžets
45	SIF	2023	Izvērtējums par rīcības plāna personu, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība, pārvietošanai un uzņemšanai Latvijā rīcības virzienu – sociālekonomiskā iekļaušana.	CIVITTA	22 304	valsts budžets
46	SIF	2023	Diskriminācijas situācijas izpēte Latvijā. "Dažādības kompass 2023": Pētījums par diskriminācijas situāciju darbvietās Latvijā.	Kantar / InCSR	45 930	valsts budžets
47	SIF	2023	Pētījums "Sabiedrības saliedētības indekss" (Sabiedrības saliedētības radara ziņojums).	ViA FONDS	49 000	valsts budžets
48	SIF	2024	Valsts budžeta finansētās programmas "NVO fonds" darbības (rezultātu un ieguldījuma) izvērtēšana.	Oxford Research	9 850	valsts budžets
49	SIF	2024*	Pētījumu pakalpojumi Sabiedrības saliedētības radara turpinājumam	PROVIDUS	95 700*	valsts budžets
SIF un NVO						
50	SIF / BISS	2014	Monogrāfija "Latvijas nepilsoņu integrācijas procesa analīze".	BISS	19 310	EEZ NVO
51	SIF / RTU SP / LSA	2014	Latvijā studējošo saliedētības veicināšana un ārzemju studentu diskriminēšanas mazināšana.	GfK	1 299	EEZ NVO
52	SIF / LPA / LAPAS	2014	Ziņojums par cilvēkdrošības koncepcijas ieviešanu kopienu līmenī.	LAPAS	26 000	EEZ NVO
53	SIF / LPA / LAPAS	2014	Pārskats par NVO sektoru Latvijā. 2013.	LPA	22 175	EEZ NVO

Nr.	Pētījuma pasūtītājs	Gads	Pētījuma nosaukums	Pētījuma īstenotājs	EUR, bez PVN	Finansējuma avots
54	SIF / PROVIDUS	2015	11. Saeimas diskusijas un lēmumi par pilsonisko līdzdalību.	PROVIDUS	n. i.	n. i.
55	SIF / LPA / LAPAS	2016	Pārskats par NVO sektoru Latvijā. 2015.	LPA	22 175	EEZ NVO
56	LM	2018	Iedzīvotāju informētība un izpratne par deinstitucionalizācijas procesu. Sabiedriskās domas izvērtējums.	Latvijas Fakti	3 630	ES SF KF
57	LM	2023	Sabiedriskās domas aptauja par sabiedrības izpratni par diskriminācijas aspektiem.	Berg Research	11 000	ESF
58	LM	2024	Iedzīvotāju informētība un izpratne par deinstitucionalizācijas procesu. Sabiedriskās domas izvērtējums.	Kantar	18 640	ES SF KF
59	VK	2014	Piederības sajūta Latvijai. Mazākumtautību Latvijas iedzīvotāju aptauja.	SKDS	n. i.	n. i.
60	VK	2022	Attieksme pret karu Ukrainā. Sabiedriskās domas aptauja.	LATVIJAS FAKTI	1 560	valsts budžets
61	VK	2022	Piedalīšanās Saeimas vēlēšanās un atbalsts piemiņķļa Uzvaras parkā demontāžai.	SKDS	420	valsts budžets
62	VK	2022	Mazākumtautību pētījums.	SKDS	13 770	valsts budžets
63	VK	2023	Dialoga aplī. Uzticēšanās. Sabiedrības viedokļa izpēte, izmantojot dialoga metodi, par savstarpējo uzticēšanos sabiedrībā un uzticēšanos valsts institūcijām.	LLF	9 881	valsts budžets
64	PKC	2021	Latvijas sabiedrības vērtības salīdzinošā skatījumā.	LU SPPI	36 720	EVSIG / LU / valsts budžets
65	PKC	2021	Uzticēšanās anatomija – ko Eiropas Sociālā pētījuma dati rāda par uzticēšanos Latvijā.	Docents, Dr. sc. soc. J. Ņikišins	8 003	valsts budžets
66	PKC	2022	Vēlētāju aktivitātes samazināšanās cēloņu un to ietekmējošo faktoru izvērtējums – 1. posms.	LU	17 061	valsts budžets
67	ĀM	2017	Latvijas diasporas jauniešu piesaistes iespējas Latvijas augstākās izglītības iestādēs un izglītības iestādēs, kurās īsteno profesionālās izglītības programmas.		22766**	
68	ĀM	2017	Diasporas zinātnieku piesaiste un sadarbības veicināšana.		16 522	valsts budžets
69	ĀM	2018	Latvijas darba tirgus informācijas nodrošinājums diasporai.			
70	ĀM	2018	Atgriešanās apstākļi un nosacījumi.			
71	ĀM	2019	Diasporas ieguldījums Latvijā un tā apzināšanas iespējas.		18 372	
72	ĀM	2020	Diasporas politikas attīstība.			
73	ĀM	2019	Diasporas satiklošana: iesaistīšanās prakse un sadarbības iespējas.		21 888	
74	ĀM	2020	Diasporas apjoma novērtējums.			
75	TM (IeVP)	2023	Pētījums par ieslodzīto un viņu ģimeņu sociālo stāvokli un integrāciju sabiedrībā Latvijā – problēmas un risinājumi.	KBLC	46 500	ESF
76	TM (IeVP)	2023	Pētījums par labās prakses popularizēšanas pasākumiem stereotipu mainīšanai par bijušajiem ieslodzītajiem, pasākumu plāna izstrāde informatīvo pasākumu organizēšanai un informatīvas komunikācijas kampaņas īstenošana.	Mediju tilts / SKDS	65 000	ESF
77	AiM	2023	Par Latvijas vērtībām un valsts ideju/ideoloģiju.	LZA EPPI	59 020	valsts budžets
78	Tiesībsargs	2020	Diskriminācijas izplatība nodarbinātības vidē Latvijā	Norstat / DDL	n. i.	n. i.
79	Tiesībsargs	2022	Romu situācija Latvijā	Tiesībsargs	n. i.	n. i.
80	Rīga	2015	Sabiedrības integrācija Rīgā: Rīgas iedzīvotāju aptauja.	SKDS	n. i.	n. i.
81	Rīga	2017	Sabiedrības integrācija Rīgā.	Kantar	n. i.	Rīgas budžets
82	Rīga (IKSD)	2021	Sabiedrības integrācija Rīgā.	Kantar	11 880	n. i.
83	Rīga (IKSD)	2022	Situācijas izpēti apkopojums par bērniem jaunatbraucējiem un reemigrantiem Rīgas izglītības iestādēs.	IAC	n. i.	n. i.
84	Rīga	2024	Sabiedrības integrācija Rīgā	Kantar	n. i.	Rīgas budžets

* Socioloģisko pētījumu pakalpojumu komplekss un izmaksas paredzēts trīs gadu periodam, 2024. gadā nodevumu vēl nav.

** Pakalpojumu kopuma izmaksu summa, kurā iekļautas arī izmaksas par attiecīgā pētnieciskā darba veikšanu

1. tabulā lietoto saīsinājumu atšifrējumi:

Pasūtītāji:

AiM – Aizsardzības ministrija
 ĀM – Ārlietu ministrija
 IeVP – Ieslodzījumu vietu pārvalde
 IKSD – Izglītības, kultūras un sporta departaments
 KM – Kultūras ministrija
 LAPAS – biedrība “Latvijas Platforma attīstības sadarbībai”
 LLF – biedrība “Latvijas Lauku forums”
 LM – Labklājības ministrija
 LPA – biedrība “Latvijas Pilsoniskā alianse”
 LSA – biedrība “Latvijas Studentu apvienība”
 PKC – Pārresoru koordinācijas centrs (likvidēts no 01.03.2023., pievienojot Valsts kancelejai)
 PROVIDUS – Sabiedriskās politikas centrs “PROVIDUS”
 Rīga – Rīgas Dome / Rīgas valstspilsētas pašvaldība
 RTU SP – biedrība “Rīgas Tehniskās universitātes Studentu parlaments”
 SIF – Sabiedrības integrācijas fonds
 SIF un NVO – Sabiedrības integrācijas fonds kā pētniecisko darbu līdzfinansētājs un/vai NVO sadarbības partneris
 Tiesībsargs – Latvijas Republikas Tiesībsarga birojs
 VK – Valsts kanceleja

Finansējuma avoti:

EEZ NVO – Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta 2009.–2014. gada perioda programma “Nevalstisko organizāciju projektu programma”
 EIF – Eiropas trešo valstu valstspiederīgo integrācijas fonds
 ES PROGRESS – Eiropas Savienības PROGRESS programma
 ES REC – Eiropas Savienības programma “Tiesības, vienlīdzība un pilsonība”
 ES SF KF – Eiropas Savienības struktūrfondi un Kohēzijas fonds
 ESF – Eiropas Sociālais fonds
 EVSIG – Eiropas vērtību sistēmu izpētes grupa
 LU – Latvijas Universitāte
 PMIF – Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonds
 Rīgas budžets – Rīgas Domes / Rīgas valstspilsētas pašvaldības budžets

Citi:

n. i. – publiski nav pieejama informācija par pētījuma izmaksām / nav identificējamas konkrētas izmaksas par pētījumu (pieejama informācija par kopējām sniegto pakalpojumu izmaksām, kurās iekļautas pētījuma izmaksas) / nav identificējams finansējuma avots

Pētījumu īstenotāji:

Agile & CO – SIA “Agile & Co”
 APEIRONS – nodibinājums Invalīdu un viņu draugu apvienība “APEIRONS”
 ArtSmart – SIA “ArtSmart”
 BISS – nodibinājums “Baltic Institute of Social Sciences”
 CIVITTA – SIA “CIVITTA LATVIJA”
 COBALT – Zvērinātu advokātu birojs “COBALT”
 Comperio – SIA “Comperio”
 Corporate Consulting – SIA “Corporate Consulting”
 DDL – Dentsu Data Labs
 GFK – SIA “GFK”
 HESPI – Vidzemes Augstskolas Sociālo, ekonomisko un humanitāro pētījumu institūts
 IAC – biedrība “Izglītības attīstības centrs”
 IMIN – biedrība “Integrācijas un Miera Institūts”
 InCSR – Korporatīvās ilgtspējas un atbildības institūts
 Kantar – SIA “TNS Latvia”
 KBLC – SIA “Kemers Business and Law Company”
 Laboratory – SIA “Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija”
 LAPAS – biedrība “Latvijas Platforma attīstības sadarbībai”
 LATVIJAS FAKTI – SIA “LATVIJAS FAKTI”
 LCC – biedrība “Latvijas Cilvēktiesību centrs”
 LKA – Latvijas Kultūras akadēmija
 LLF – biedrība “Latvijas Lauku forums”
 LPA – biedrība “Latvijas Pilsoniskā alianse”
 LU – Latvijas Universitāte
 LU DMPC – Latvijas Universitātes Diasporas un migrācijas pētījumu centrs
 LU SPPI – Latvijas Universitātes Sociālo un politisko pētījumu institūts
 LZA EPPI – Latvijas Zinātņu akadēmijas Eiropas politikas pētījumu institūts
 Mediju tilts – SIA “Mediju tilts”
 Mozaika – biedrība “LGBT un viņu draugu apvienība “MOZAĪKA””
 Norstat – AS “Norstat Latvija”
 Oxford Research – SIA “Oxford Research Baltics” / SIA “Oxford Research Baltics” un “Oxford Research AB” apvienība
 PROVIDUS – Sabiedriskās politikas centrs “PROVIDUS”
 PR Kvadrāts – SIA “PR KVADRĀTS”
 PROSPERO – SIA “PROSPERO”
 SAFEGE – SIA “Safege Baltija”
 SKDS – Tirgus un sabiedriskās domas pētījumu centrs SKDS
 Turn – SIA “Turn Digital”
 VATP – Ventspils Augsto tehnoloģiju parks
 ViA FONDS – nodibinājums “Vidzemes Augstskolas Fonds”

2. tabula

Latvijas Zinātnes padomes fundamentālie un lietišķie pētījumi, kas saistīti ar sabiedrības saliedētības jomu, laikā no 2018. līdz 2025. gadam⁴⁴⁷

Nr.	Pētījuma nosaukums	Sākuma gads	Noslēguma gads	Piešķirtais finansējums, EUR	Pētījuma īstenotājs
1	Kopienų līdzdalība kultūras mantojuma pārvaldībā: prakses, attīstība un izaicinājumi	2018	2020	199 340	LKA ZPC
2	Valsts īstenošana un biosociālās saiknes (RELATE.LV)	2018	2020	194 350	RSU
3	Latvijas iedzīvotāju subjektīvā drošības uztvere: ietekme uz drošības politikas veidošanu	2018	2021	208 833	LU
4	Remigrācija un intelektuālais ieguvums Latvijā	2018	2021	300 000	BSEPSC
5	Labklājības un sociālās integrācijas izpēte likvidās migrācijas kontekstā: longitudinālā pieeja	2018	2021	300 000	LU
6	Vēstures politizācija: postfaktuālās pieejas Latvijas un Krievijas attiecībām XX gadsimtā, instrumentālizācija, izaicinājumi demokrātijai, mācības un pretlīdzekļi	2018	2021	300 000	LU

7	Latviešu valodas apguvēju korpusa izveide: metodes, rīki un izmantojums	2018	2021	291 480	LU MII
8	Politiskās uzticēšanās psiholoģiska modeļa izstrāde un pārbaude	2018	2021	240 000	LU
9	Nacionālisma māksla: Sociālā solidaritāte un atstumtība mūsdienu Latvijā	2020	2021	100 389	LKA
10	Value (trans)formation in uncertain times: social cohesion and neoliberal ethos in Latvia	2020	2021	100 389	LU
11	Etnisko grupu izvietojuma iezīmes Latvijas lielajās pilsētās	2020	2021	100 389	LU
12	Diasporas diplomātija un globālā pandēmija	2020	2021	100 389	LU
13	Izglītības vērtības transformācija sociālās kopienas kultūras un ekonomiskajai izaugsmei (IzVeTSKKEI)	2021	2023	300 000	LiepU
14	Dažādaids pilsētvides mantojums: identitāte, noturība un sociālo pārmaiņu ģeogrāfija Latvijas industriālajās mazpilsētās	2022	2024	300 000	LU
15	Digitālajās platformās nodarbināto autonomijas izpratnes un prakse : Wolt un Bolt piegādes darbinieku pieredzes kultūrsocioloģiska analīze	2022	2024	299 614	LKA
16	Pārskatot radošo pilsētu konceptu: tīkli, starpnieki un attīstības virzieni/ RePrint	2022	2024	300 000	LKA
17	Folkloras kustība Latvijā: resursi, ideoloģijas un prakses	2022	2024	300 000	LU LFMI
18	Patriotisms un nacionālisms: domāšana, attieksmes un to ietekme uz demokrātiskas pilsoniskas sabiedrības attīstību	2022	2025	299 916	VA
19	Migrantu uzņemšana nenoteiktības apstākļos: pārvaldība un vietējā līmeņa iekļaušana	2024	2026	300 000	LU
20	Baltijas krievvalodīgā identitāte pārmaiņu gaidās: Politiskā uzvedība, robežu veidošana un mediju prakses pēc Krievijas pilna mēroga iebrukuma Ukrainā	2024	2026	300 000	LU
21	Rīgas Uzvaras laukuma pārstāstīšana (ReVi)	2024	2026	300 000	LU
22	Grāmata un sabiedrība Latvijā: Eiropas dimensija un kultūras pārmaiņas	2024	2026	300 000	LNB
23	Gatavojoties karam: Kara nozīmes Latvijas publiskajā diskursā un jauniešu uztverē	2025	2027	299 829	LKA
24	Latvijas teritorijā esošā Padomju okupācijas perioda militārā mantojuma sociālekonomiskā vērtība iesaistīto pušu skatījumā: Saglabāt vai aizmirst?	2025	2027	293 064	VA
25	Kā sociālais darbs var palīdzēt kopienu noturības stiprināšanā? Sociālais darbs kopienu noturībai starp globāliem izaicinājumiem un lokālu rīcību	2025	2027	287 052	LU
26	Ģeogrāfija, demogrāfiskais profils un pieredze mazāk populāros galamērķos: ārvalstu studentu mobilitāte uz Latviju	2025	2027	300 000	LU
27	Pēctrimdas fenomens: transformācijas un pielāgošanās latviešu trimdas kopienā pēc 1991. gada	2025	2027	300 000	LU
28	Metakognitīvo intervencu izstrāde un pārbaude iesaistes mazināšanai saskarsmē ar maldinošu informāciju	2025	2027	300 000	LU
29	StAR: Darba tirgus reakcija uz satricinājumiem: Pielāgošanās un noturības stratēģijas	2025	2027	300 000	BSEPSC
Kopā				7 515 034	

2. tabulā lietoto saīsinājumu atšifrējumi:

BSEPSC – Baltijas Starptautiskais ekonomikas politikas studiju centrs
 LKA – Latvijas Kultūras akadēmija
 LKA ZPC – Latvijas Kultūras akadēmijas Zinātniskās pētniecības centrs
 LiepU – Liepājas Universitāte
 LNB – Latvijas Nacionālā bibliotēka
 LU – Latvijas Universitāte
 LU LFMI – Literatūras, folkloras un mākslas institūts
 LU MII – Latvijas Universitātes Matemātikas un informātikas institūts
 RSU – Rīgas Stradiņa universitāte
 VA – Vidzemes Augstskola

3. tabula

 Valsts pētījumu programmas pētījumi, kas saistīti ar sabiedrības saliedētības jomu, laikā no 2018. līdz 2024. gadam⁴⁴⁸

Nr.	Pētījuma nosaukums	Sākuma gads	Noslēguma gads	Piešķirtais finansējums, EUR	Pētījuma īstenotājs
1	Indivīda, sabiedrības un valsts mijiedarbība kopējā Latvijas vēstures procesā: vērtību konflikti un kopīgu vērtību veidošanās vēsturiskos lūzumu punktos	2018	2021	600 000	LU, DU
2	Ilgspējīgas un saliedētas Latvijas sabiedrības attīstība: risinājumi demogrāfijas un migrācijas izaicinājumiem	2018	2021	600 000	LU, RTA, LLU
3	Latvijas valsts un sabiedrības izaicinājumi un risinājumi starptautiskā kontekstā	2018	2021	600 000	LZA, LLU, LU, AEI, RSU
4	Vērtības darbībā: atbildīgas, drošas un izglītotas pilsoniskās sabiedrības attīstība ar pētniecību un rīcības modeļu izstrādes palīdzību	2018	2021	599 839	VA, RSU
5	Latviešu valoda	2018	2021	3 008 915	LU, LiepU, DU, VENTA, RTA, RTU, LVA
6	Dzīve ar COVID – 19: Novērtējums par koronavīrusa izraisītās krīzes pārvarēšanu Latvijā un priekšlikumi sabiedrības noturībai nākotnē	2020	2021	497 580	RSU, LU, VA, EDI, RTA
7	Jauni risinājumi demogrāfijas un migrācijas procesu izpētē latviskas un eiropiskas zināšanu sabiedrības attīstība	2021	2024	641 000	LU, RTA, LBTU
8	Inovatīva un iekļaujoša pārvaldība sabiedrības iesaistes, uzticības, komunikācijas veicināšanai	2021	2024	427 000	LU
9	Mūsdienu latviešu valodas lietojums un attīstība	2022	2024	427 000	LU, LiepU, RTA, LVA
10	Sabiedrības saliedētības vektori: no saliedētības ap valstsnaģiju (2012-2018) uz saliedēto pilsonisko kopienu valsts, sabiedrības un indivīdu drošības labā (2024-2025)	2023	2025	1 162 500	LU
Kopā				8 563 834	

3. tabulā lietoto saīsinājumu atšifrējumi:

AEI – Agroresursu un ekonomikas institūts
 DU – Daugavpils Universitāte
 EDI – Elektronikas un datorzinātņu institūts
 LBTU – Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitāte
 LKA – Latvijas Kutūras akadēmija
 LiepU – Liepājas Universitāte
 LLU – Latvijas Lauksaimniecības universitāte
 LU – Latvijas Universitāte
 LVA – Latviešu valodas aģentūra
 LZA – Latvijas Zinātņu akadēmija
 RSU – Rīgas Stradiņa universitāte
 RTA – Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija
 RTU – Rīgas Tehniskā universitāte
 VA – Vidzemes Augstskola
 VENTA – Ventspils Augstskola
 BSEPSC – Baltijas Starptautiskais ekonomikas politikas studiju centrs

4. tabula

Citi pētnieciskie darbi, kas saistīti ar sabiedrības saliedētības jomu, laikā no 2018. līdz 2024. gadam

Nr.	Pētījuma pasūtītājs / īstenotājs / autors	Gads	Pētījuma nosaukums
1	PMLP / EMT LK/ Siliņa-Osmāne I.	2018	Ziņojums par migrācijas un patvēruma situāciju Latvijā 2017.gadā.
2	PMLP / EMT LK/ Siliņa-Osmāne I.	2019	Ziņojums par migrācijas un patvēruma situāciju Latvijā 2018.gadā.
3	LU / Auers D.	2020	Pārskats par tautas attīstību 2019/2020. Latvijas eiropēizācija.
4	PMLP / EMT LK/ Siliņa-Osmāne I., Ieviņa I.	2020	Ziņojums par migrācijas un patvēruma situāciju Latvijā 2019.gadā.
5	LU / Kaprāns M., Mieriņa I., Saulītis A.	2021	Starpkultūru stereotipi un aizspriedumi Latvijā.
6	LU / Kaprāns M., Saulītis A., Mieriņa I.	2021	Latvijas iedzīvotāju attieksme pret imigrāciju un imigrantiem. Ziņojums par aptaujas eksperimenta rezultātiem.

Nr.	Pētījuma pasūtītājs / īstenošanas / autors	Gads	Pētījuma nosaukums
7	PMLP / EMT LK/ Siliņa-Osmāne I.	2021	Ziņojums par migrācijas un patvēruma situāciju Latvijā 2020.gadā.
8	LPA	2021	Sabiedriskā līdzdalība lēmumu pieņemšanas procesā. Izpētes ziņojums.
9	PMLP / EMT LK/ Siliņa-Osmāne I., Ieviņa I.	2022	Ziņojums par migrācijas un patvēruma situāciju Latvijā 2021.gadā.
10	PMLP / EMT LK/ Siliņa-Osmāne I., Ieviņa I.	2023	Ziņojums par migrācijas un patvēruma situāciju Latvijā 2022.gadā.
11	BRITISH COUNCIL / PROVIDUS	2023	Vai Latvijas krieviski runājošo iedzīvotāju pilsoniskā apātija ir mīts vai realitāte?
12	LNAA DSPC / Bērziņa I.	2023	Latvijas sabiedrības un valsts attiecības Krievijas – Ukrainas kara kontekstā.
13	PMLP / EMT LK/ Siliņa-Osmāne I., Ieviņa I.	2024	Ziņojums par migrācijas un patvēruma situāciju Latvijā 2023.gadā.

4. tabulā lietoto saīsinājumu atšifrējumi:

BRITISH COUNCIL – *British Council* pārstāvniecības Latvijā budžets

EMT LK – Eiropas migrācijas tīkla Latvijas kontaktpunkts

LNAA DSPC – Latvijas Nacionālās aizsardzības akadēmijas Drošības un stratēģiskās pētniecības centrs

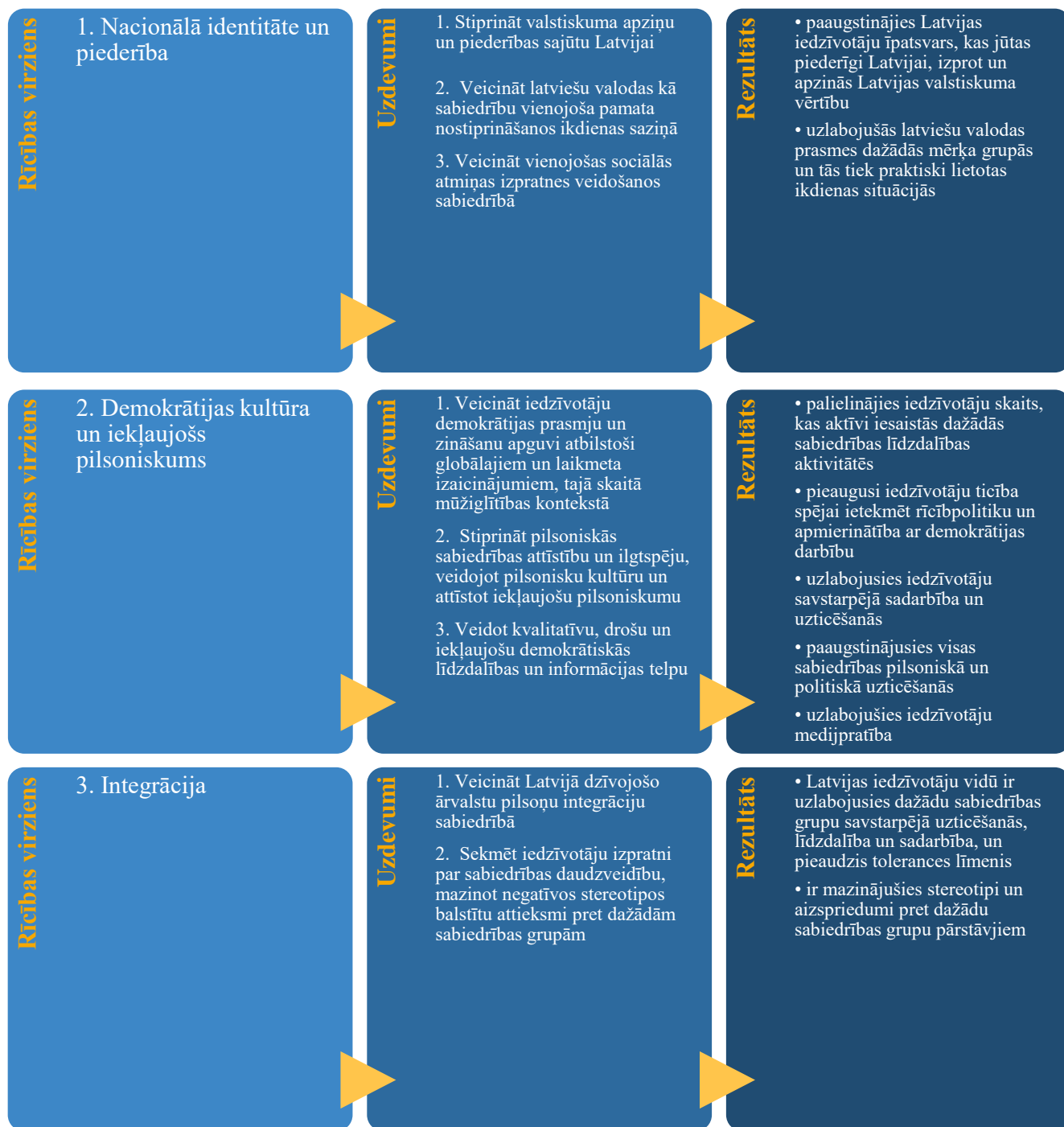
LPA – biedrība “Latvijas Pilsoniskā alianse”

LU – Latvijas Universitāte

PMLP – Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde

PROVIDUS – Sabiedriskās politikas centrs “PROVIDUS”

3. pielikums. Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam rīcības virzieni, uzdevumi un sasniedzamie rezultāti

4. pielikums. Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plāna 2022.–2023. gadam un plāna 2024.–2027. gadam pasākumi

Plāns	Pasākums	Darbības rezultāts	Pasākuma rezultatīvais rādītājs
Pasākumi mazākumtautību atbalstam			
2022–2023	Mazākumtautību un latviešu jauniešu sadarbības programma (SIF)	Stiprināta Latvijā dzīvojošo mazākumtautību bērnu un jauniešu piederības sajūta Latvijas valstij. Veicināta Latvijas mazākumtautību etniskās unikalitātes apzināšanās.	Īstenoti vismaz 5 projekti gadā. Aktivitātēs iesaistīti vismaz 400 bērni/jaunieši.
2024–2027	Mazākumtautību un sabiedrības saliedētības programma (SIF)		Īstenoti vismaz 5 projekti gadā. Aktivitātēs iesaistīti vismaz 400 bērni, jaunieši un viņu ģimenes.
2022–2023 2024–2027	Mazākumtautību NVO līdzdalības veicināšanas programma (KM)	Veicināta pilsoniskās sabiedrības attīstība un ilgtspēja. Stiprināta pilsoniskās sabiedrības organizāciju kapacitāte, tādējādi veicinot mazākumtautību NVO līdzdalību.	Katru gadu sniegts atbalsts vismaz 16 mazākumtautību nevalstiskajām organizācijām.
2022–2023 2024–2027	Latvijas mazākumtautību festivāls (KM)	Nodrošināts atbalsts mazākumtautību kultūras saglabāšanai un attīstībai. Nodrošināta mazākumtautību kultūras biedrību dalība nacionālajā kultūras telpā.	Katru otro gadu organizēts 1 mazākumtautību kultūras festivāls, iesaistītas vismaz 50 mazākumtautību biedrības un vismaz 500 dalībnieki.
2022–2023 2024–2027	Ģimeņu sadarbības programma latviešu, mazākumtautību un ārvalstu pilsoņu bērniem un jauniešiem (KM)	Veicināta izpratnes veidošanās par starpkultūru komunikāciju un koprades iespējām.	Katru gadu katrā Latvijas reģionā organizēts vismaz 1 ģimeņu sadarbības pasākums.
2022–2023 2024–2027	Atbalsts mazākumtautību kultūras savpatnības saglabāšanai (KM, LNKČ, LNKBA)	Nodrošināts atbalsts mazākumtautību kultūras saglabāšanai un attīstībai. Nodrošināta mazākumtautību kultūras biedrību dalība nacionālajā kultūras telpā, tostarp piedaloties Dziesmu un deju svētkos.	Ik gadu organizēta vismaz 1 radošā nometne vai profesionālās pilnveides seminārs mazākumtautību kolektīvu vadītājiem. Ik gadu sniegts atbalsts vismaz 10 mazākumtautību kolektīvu profesionālajai pilnveidei katrā reģionā. Ik gadu kultūras vēstnieku programmā iesaistīti vismaz 20 dažādu kultūru pārstāvji, tai skaitā Latgales reģiona dažādu kultūras nozaru pārstāvji.

Plāns	Pasākums	Darbības rezultāts	Pasākuma rezultatīvais rādītājs
Pasākumi NVO atbalstam			
2022–2023 2024–2027	Programma “NVO fonds” (KM, SIF)	Sekmēta iedzīvotāju sadarbība, solidaritāte un savstarpēja uzticēšanās. Nodrošināts atbalsts aktivitātēm, kas ietver pilsoniskās un politiskās līdzdalības, pilsoniskās izglītības un sabiedrības izpratnes par demokrātiskiem procesiem valstī, brīvprātīgā darba, filantropijas un citu svarīgu demokrātisku un sociālu kopienu veicināšanas pasākumus. Veicināta pilsoniskās sabiedrības attīstība un ilgtspēja.	Katru gadu NVO fonda ietvaros sniegts pielāgots atbalsts (atbalsts, kas pieejams dažādām mērķa grupām un dažāda profila organizācijām) vismaz 75 nevalstisko organizāciju projektiem. Īstenota mērķtiecīga pilsoniskās sabiedrības attīstības politika pilsoniskās sabiedrības stiprināšanai.
2022–2023 2024–2027	Reģionu NVO atbalsta programma (KM)	Nodrošināts pastāvīgs atbalsts pilsoniskās sabiedrības attīstībai reģionos.	Katru gadu nodrošināta viena reģiona līmeņa NVO atbalsta centra kā pilsoniskās kompetences centra/inkubatora darbība katrā reģionā.
2022–2023 2024–2027	NVO līdzfinansējuma programma (KM)	Nodrošināta Latvijas NVO līdzdalība starptautiskos projektos. Nodrošināts līdzfinansējums Eiropas Komisijas atbalstītajiem projektiem Eiropas Savienības programmās “Radošā Eiropa” un “Pilsoni, Vienlīdzība, Tiesības un Vērtības”, veicinot Latvijas organizāciju līdzdalību starptautiskos projektos.	Katru gadu atbalstīti vismaz 25 projekti.
2022–2023 2024–2027	Mazākumtautību NVO līdzdalības veicināšanas programma (KM)	Veicināta pilsoniskās sabiedrības attīstība un ilgtspēja. Stiprināta pilsoniskās sabiedrības organizāciju kapacitāte, tādējādi veicinot mazākumtautību NVO līdzdalību.	Katru gadu sniegts atbalsts vismaz 16 mazākumtautību nevalstiskajām organizācijām. Katru gadu sniegts atbalsts vismaz 16 dažādām mazākumtautību nevalstiskajām organizācijām.
2024–2027	NVO inkubatoru programmas modulis par finanšu vadību un avotu dažādošanu (KM)	Spēcināta NVO kapacitāte un finanšu prasība visos Latvijas reģionos. Nodrošināts mentoru atbalsts NVO attīstības veicināšanai.	Katru gadu NVO inkubatoru programmā piedalījušās vismaz 10 nevalstiskās organizācijas katrā Latvijas reģionā.
2022–2023 2024–2027	Pilsoniskās sabiedrības attīstību, iekļaujošu līdzdalību un brīvprātīgo darbu veicinoši informatīvi un izglītojoši pasākumi, tai skaitā pastāvīgs atbalsts reģionos NVO (SIF)	Uzlabojusies iedzīvotāju izpratne par pilsoniskās sabiedrības būtību un līdzdalības formu daudzveidību, kā arī par brīvprātīgo darbu, iekļaujošu līdzdalību, sadarbību un solidaritāti. (2022–2023) Veicināta brīvprātīgā darba attīstība, tajā skaitā sabiedrības izpratne par brīvprātīgā darba nozīmi. (2024–2027)	Katru gadu nodrošināts vismaz viens informatīvu pasākumu kopums par pilsoniskās līdzdalības formu daudzveidību un iekļaujošas līdzdalības būtību. Katru gadu nodrošināts pastāvīgs atbalsts vismaz piecu reģionālo NVO atbalsta centru darbībai. Katru gadu sniegts atbalsts brīvprātīgā darba un ziedošanas tradīciju attīstībai, veicinot iedzīvotāju sadarbību un solidaritāti. Katru gadu īstenoti vismaz 15 projekti. Katru gadu aktivitātēs iesaistīti vismaz 1000 brīvprātīgie.
2024–2027		Veicināta brīvprātīgā darba attīstība, tajā skaitā sabiedrības izpratne par brīvprātīgā darba nozīmi.	Katru gadu nodrošināts vismaz viens informatīvu pasākumu kopums par pilsoniskās līdzdalības formu daudzveidību un iekļaujošas līdzdalības būtību.

Plāns	Pasākums	Darbības rezultāts	Pasākuma rezultatīvais rādītājs
			<p>Katru gadu sniegts atbalsts brīvprātīgā darba un ziedošanas tradīciju attīstībai, veicinot iedzīvotāju sadarbību un solidaritāti.</p> <p>Katru gadu īstenoti vismaz 15 projekti.</p> <p>Katru gadu aktivitātēs iesaistīti vismaz 500 brīvprātīgie.</p>
2022–2023	Pilsoniskās sabiedrības organizāciju izaugsmes sekmēšana, stiprinot dialogu ar sabiedrību un veicinot tās līdzdalību publiskās pārvaldes lēmumu pieņemšanas procesos (VK , jaunajā plānā – SIF)	Pilnveidots kvalitatīvāks un iesaistošs ietvars sabiedrības līdzdalībai lēmumu pieņemšanas procesos dažādās platformās un visos pārvaldības līmeņos, lai nodrošinātu mūsdienīgu pilsonisko dialogu starp publisko pārvaldi un nevalstisko sektoru, veicinot pārstāvniecību, kas sekmētu, ka sabiedrības intereses tiek uzklautas un ņemtas vērā rīcībpolitikas plānošanas un īstenošanas procesā.	<p>Katru gadu organizētas domnīcas un forumi līdzdalības jautājumu risināšanai.</p> <p>Katru gadu noorganizēti semināri un kapacitātes stiprināšanas pasākumi pilsoniskā dialoga partneru organizāciju, līderu apmācību interešu pārstāvniecībā, atbalstīta pārstāvniecības mehānisma izveide atsevišķās nozarēs, sekmēta izpratne par pārstāvniecības iespējām un līdzdalību lēmumu pieņemšanā.</p> <p>Pilnveidota NVO un MK sadarbības memoranda padomes darbības efektivitāte, dodot iespēju NVO līdzorganizēt tās darbu, veikt izvērtējumus, pētījumus, ekspertīzes, piesaistīt ekspertus un konsultantus par nozaru rīcībpolitikas plānošanas dokumentiem.</p>
2024–2027		Uzlabojusies trešo valstu pilsoņu, tai skaitā starptautiskās aizsardzības saņēmēju, līdzdalība.	<p>Atbalstu saņēmušas 250 biedrības un nodibinājumi.</p> <p>50 NVO sniegušas atzinumus par rīcībpolitikas plānošanas dokumentiem un normatīvajiem aktiem sešu mēnešu laikā pēc iesaistes pasākuma darbībās.</p> <p>Ieviestas un attīstītas līdzdalības platformas (sadarbības domnīcas, 4 NVO reģionālo inkubatoru izveide un attīstība), izstrādāts un attīstīts digitālais risinājums interešu pārstāvības koordinēšanai, veikts politikas plānošanas dokumentu un tiesību aktu monitorings.</p>
2024–2027	Mazo grantu programma <i>ad hoc</i> situāciju risināšanai pilsoniskās sabiedrības iesaistei (pilotprojekts) (SIF)	Stiprināta NVO kapacitāte krīzes situāciju risināšanā. Veicināta pilsoniskās sabiedrības aktivitāte. Veicināta iedzīvotāju uzticēšanās Latvijas institūcijām.	Katru gadu atbalstīti vismaz 20 NVO projekti, kas reaģē uz notikumiem sabiedrībā – pilsoniskā iesaiste, sociālās problēmas u. tml.
2024–2027	Atbalsta programma iedzīvotāju sadarbībai kopienās (pilotprojekts) (SIF)	Veicināts to iedzīvotāju īpatsvara palielinājums, kas Latvijā jūtas pieņemti. Veicināta visu Latvijas iedzīvotāju kopības izjūta.	Katru gadu atbalstīti vismaz 25 NVO projekti, ietverot starpreģionālu sadarbību, iesaistot dažādu tautību un sociālo grupu (tostarp personas ar zemiem ienākumiem) pārstāvjus.
2024–2027	Sabiedrības saliedēšana, veicinot sabiedrības pašorganizēšanos un paplašinot sadarbības un līdzdarbības prasmes un iespējas (KM)	Uzlabotas iedzīvotāju pašorganizēšanās spējas, attīstot aktīvas un iekļaujošas līdzdalības tradīcijas.	Atbalstīti 5 reģionu NVO centri. Vismaz 70 NVO gadā stiprinātas sadarbības un līdzdarbības prasmes un iespējas, lai veicinātu NVO darbības paplašināšanu un iespēju veicināšanu.
Pasākumi, kuri nav vērsti uz konkrētu problēmu risināšanu sabiedrības saliedētības jomā			
2022–2023	Pētījumus balstītas saliedētas sabiedrības politikas attīstība	Sekmēta pētījumu veikšana par saliedētas sabiedrības politikas jautājumiem. Nodrošināta saliedētas sabiedrības politikas izvērtējumu veikšana.	Veikti vismaz divi pētījumi, izvērtējumi vai sabiedriskās domas aptaujas par saliedētas sabiedrības politikas jautājumiem. Veikta sabiedriskās domas aptauja par Latvijas iedzīvotāju zināšanām, prasmēm un attieksmēm diskriminācijas novēršanas un iecietības jomā.

Plāns	Pasākums	Darbības rezultāts	Pasākuma rezultatīvais rādītājs
2024–2027		Nodrošināta juridiskās ekspertīzes pieejamība par saliedētas sabiedrības politikas jautājumiem. Veicināta objektīvas informācijas sagatavošana dialogam ar sabiedrību par demokrātijas un informācijas telpas kopsakarībām. Izpētīti diskriminācijas novēršanas un iecietības faktori Latvijā.	Veikts diskriminācijas novēršanas situācijas novērtējums ar rekomendācijām pretdiskriminācijas pārraudzības sistēmas uzlabošanai. Veikti vismaz divi pētījumi, izvērtējumi vai sabiedriskās domas aptaujas par saliedētas sabiedrības politikas jautājumiem.
2024–2027	Datos balstītas saliedētas sabiedrības politikas īstenošana – Sabiedrības saliedētības radara pētījuma turpinājums	Nodrošināta konsekventa salīdzināmu datu ieguve, lai īstenotu mērķētus pasākumus sabiedrības saliedētības uzlabošanai.	Veikts sabiedrības saliedētības vidusposma izvērtējums. Veikta vismaz 1 sabiedriskās domas aptauja. Veikta vismaz 1 padziļināta izpēte par sabiedrības saliedētības radarā konstatēto. Veikts atkārtots sabiedrības saliedētības radara mērījums un izpēte 2026. gadā.
2022–2023 2024–2027	Saliedētas sabiedrības politikas veidošanas līdzdalības pasākumi (sabiedriskās domas izziņāšana, semināri, fokusgrupas, dizaina domāšanas darbnīcas u. c.)	Veicināta sabiedrības izpratnes veidošanās par pilsonisko līdzdalību. Nodrošināta sabiedrības iesaiste saliedētas sabiedrības politikas veidošanas procesos.	Katru gadu norisinājies vismaz viens pasākums.
2022–2023 2024–2027	Atbalsts pētniekiem un mediju profesionāļiem mediju monitoringa nodrošināšanai	Sekmēta regulāras un drošicamas informācijas pieejamība un analīze par Latvijas informācijas telpu.	Veikts vismaz viens pētījums vai mediju monitoringa pasākums.
2022–2023	Sekmēt līdzdalības budžeta īstenošanu pašvaldībās	Sagatavots līdzdalības budžeta īstenošanai nepieciešamais tiesiskais regulējums, metodisks materiāls (vadlīnijas) un nodrošināta līdzdalības platformas darbība, kas ir būtiski priekšnosacījumi uzlabotai sabiedrības līdzdalībai pašvaldību darbā, īstenojot līdzdalības budžetu.	Izstrādāts, Saeimā pieņemts un izsludināts Pašvaldību likums. Izstrādātas vadlīnijas pašvaldībām līdzdalības budžeta ieviešanai. Nodrošināta līdzdalības platformas izveide, darbība un uzturēšana.
2022–2023	Kvalitatīva, ērti pieejama un viegli saprotama informācija par naturalizācijas procedūru	Uzlabota informācijas pieejamība par naturalizācijas procedūru. Veicināta izpratnes veidošanās par Latvijas Republikas pilsonības iegūšanas un zaudēšanas jautājumiem.	Regulāri organizētas informācijas dienas Rīgā, Daugavpilī, Liepājā un Ventspilī par pilsonības iegūšanas jautājumiem. Pilnveidotas PMLP pārziņā esošās informācijas sistēmas, kas satur datus par pilsonības iegūšanas un zaudēšanas jautājumiem.
2022–2023 2024–2027	Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu īstenošanas uzraudzības padomes darbība	Nodrošināta saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības pamatnostādņu īstenošanas uzraudzība.	Katru gadu organizētas vismaz divas Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu īstenošanas uzraudzības padomes sēdes. Izveidota pilsoniskās sabiedrības un demokrātiskas informatīvās telpas apakšgrupa.
2022–2023 2024–2027	Mazākumtautību un romu konsultatīvās padomes	Veicināta mazākumtautību, t. sk. romu, līdzdalība valsts politikas izstrādē un īstenošanā.	Katru gadu organizētas vismaz divas mazākumtautību NVO pārstāvju konsultatīvo komiteju sēdes.

Plāns	Pasākums	Darbības rezultāts	Pasākuma rezultatīvais rādītājs
			Katru gadu organizētas vismaz trīs Romu integrācijas politikas īstenošanas konsultatīvās padomes sēdes.
2024–2027	Kvalitatīvas un literārajām normām atbilstīgas latviešu valodas lietojums elektroniskajos plašsaziņas līdzekļos.	Nostiprinājusies izpratne par kvalitatīvas un literārajām normām atbilstīgas latviešu valodas nepieciešamību mediju vidē.	Rīkota gadskārtējā Latvijas mediju valodas balva un īstenotas mediju profesionāļu mācības, kā arī vismaz divu secīgi veiktu pētījumu par latviešu valodas kvalitāti medijos rezultāti liecina par sabiedrības apmierinātības ar valodas kvalitāti pieaugumu.
Pasākumi, kuros nav saskaņoti darbības rezultāti un rezultatīvie rādītāji			
2022–2023	Naida runas mazināšanas atbalsta programma projekta “Kapacitātes veidošana un izpratnes paaugstināšana neiecietības novēršanai un apkarošanai Latvijā – CALDER” ietvaros	Veicināta sabiedrības izglītošana par naida runu internetā, riskiem ar ko saskaras jaunieši internetā un mediju izglītošana. Veicināta iedzīvotāju spēja identificēt naida runu, ziņot par to un izmantot konstruktīvas metodes, lai ar to cīnītos. Sabiedrības tolerances pret naida runu mazināšana.	Veikts pētījums par tiesisko regulējumu cīņai pret naida noziegumiem un ksenofobiju, ieskaitot homofobiju un naida runu tiešsaistē un tā ieviešana praksē Latvijā. Atbilstoši pētījuma rezultātiem izstrādāti un prezentēti likuma grozījumu priekšlikumi. Izstrādātas vadlīnijas juristiem un citām saistītajām pusēm par pareizu un efektīvu tiesību normu piemērošanu praksē. Izstrādāta un pārbaudīta apmācību programma profesionāļiem, kas tieši iesaistīti naida noziegumu apkarošanā. Apmācīti 16 policisti, 16 prokurori, 16 tiesneši, 16 SIF darbinieki un apmācīti 3 darbinieki no katras partneriestādes, kas pēc tam pasniegs mācības (kopā 12).
2022–2023	Tiek veidoti LR Satversmes lasījumi video un audio formātā. Plašā sabiedrībā tiek popularizēta Latvijas konstitūcija un tajā noteiktais demokrātijas funkcionēšanas mehānisms, tiek stiprināta izpratne par valsts pamatiem un uzticēšanās Latvijai.	Žurnāla “Jurista Vārds” autori (Latvijas labākie tiesību zinātnieki un praktiķi, tiesību politikas veidotāji) piedalās Satversmes teksta lasījumos, kas bez maksas pieejami video un audio formātā. Ierakstus var izmantot dažādos publiskos pasākumos, izglītības iestādēs, kā arī noklausīties jebkurš interesents.	Satversmes lasījumi, kas bez maksas pieejami video un audio formātā – ar subtitriem.
2022–2023	Agrīnās integrācijas atbalsta pasākumi starptautiskās aizsardzības saņēmējiem	Uzlabojusies starptautiskās aizsardzības saņēmēju piekļuve pakalpojumiem. Uzlabojusies dažādu jomu speciālistu zināšanas par kultūru daudzveidību un uzlabojusies starpkultūru dialoga prasmes, kā arī pilnveidota spēja īstenot integrācijas pasākumus.	Reto valodu tulku pakalpojumus izmantojušas vismaz 200 personas. Konsultāciju pakalpojumus izmantojušas vismaz 200 personas. Starpkultūru komunikācijas kursu apguvuši vismaz 140 dažādu jomu speciālisti. Nodrošināti integrācijas kursi vismaz 200 personām. Nodrošināti latviešu valodas kursi vismaz 200 personām.
2022–2023	Valsts valodas prasmes pārbaude un ar to saistītie atbalsta pasākumi, tai skaitā pārbaude un atbalsta pasākumi tiešsaistē	Nodrošināta valsts valodas prasmes pārbaude Latvijas iedzīvotājiem un ārvalstu pilsoņiem, lai personas varētu konkurēt Latvijas darba tirgū, iegūt pastāvīgā iedzīvotāja statusu un sekmīgāk integrēties sabiedrībā.	Līdz 2024. gadam valsts valodas prasmes pārbaudes kārtojušo personu skaits palielinājies par aptuveni 20 % (salīdzinot ar 2018., 2019. gada rādītājiem).
2022–2023	Latviešu valodas lietošanas veicināšanas programma “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija”	Uzlabojusies attieksme pret latviešu valodas lietošanu ikdienas saziņā dažādās sabiedrības grupās, nodrošināta kvalitatīvas literatūras pieejamība, tai skaitā mazākumtautību auditorijā.	Katru gadu organizēts konkurss “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija”, iesaistot vismaz 600 institūcijas un vismaz 20 000 dalībnieku.

Plāns	Pasākums	Darbības rezultāts	Pasākuma rezultatīvais rādītājs
2024–2027	Lasišanas veicināšanas un valodas pilnveides programma “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija”		
2024–2027	Konsultatīvais mehānisms trešo valstu pilsoņu līdzdalībai	Uzlabojusies trešo valstu pilsoņu, tai skaitā starptautiskās aizsardzības saņēmēju, līdzdalība.	Attīstīts starpsektoru sadarbības koordinācijas un uzraudzības konsultatīvs mehānisms starp valsts pārvaldi, pašvaldībām, privāto sektoru, augstskolām un NVO, kas ir iesaistītas mērķa grupas integrācijas procesā vai ir paudušas vēlmi iesaistīties atbalsta sniegšanā mērķa grupai.
2024–2027	Kvalitatīvas un literārajām normām atbilstīgas latviešu valodas lietojums elektroniskajos plašsaziņas līdzekļos.	Nostiprinājusies izpratne par kvalitatīvas un literārajām normām atbilstīgas latviešu valodas nepieciešamību mediju vidē.	Rīkota gadskārtējā Latvijas mediju valodas balva un īstenotas mediju profesionāļu mācības, kā arī vismaz divu secīgi veiktu pētījumu par latviešu valodas kvalitāti medijos rezultāti liecina par sabiedrības apmierinātības ar valodas kvalitāti pieaugumu.
2024–2027	Latviešu valodas izmantošanas nostiprināšana elektroniskajos plašsaziņas līdzekļos	Palielinājies to TV programmu skaits, kuru saturs tiek nodrošināts ar subtitriem latviešu valodā.	2024. gads – 13 %; 2027. gads – 15 %.

5. pielikums. Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plāna 2022.–2023. gadam pasākumi, kuri nav izpildīti pēc būtības

Pasākums	Darbības rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Izpilde
Atbalsts Latgales kultūras tradīciju saglabāšanai un popularizēšanai	Nodrošināts atbalsts Latgales kultūrvēsturiskā mantojuma un identitātes saglabāšanai un attīstībai. Stiprināta nacionālā identitāte un piederības sajūta.	Katru gadu īstenots vismaz 10 pasākumu kopums Latgales reģionā.	<p>Lai arī Plānā 2022–2023 norādīts, ka tajā ietvertie pasākumi tika īstenoti arī 2021. gadā valsts budžeta ietvaros, 2021. gadā pasākums netika īstenots.</p> <p>2022. gadā noslēgts sadarbības līgums ar biedrību “Upītes jauniešu folkloras kopa” un organizēti pieci pasākumi Upītē, Balvu novadā, lai arī rezultatīvais rādītājs ir noteikts 10 pasākumu kopums Latgales reģionā.</p> <p>2023. gadā organizēti divi semināri Latgalē sadarbībā ar biedrību “LgSC”: “Latgales kultūras dzīves organizatoru un nevalstisko kultūras organizāciju kapacitātes stiprināšana” un “Jauniešu iesaistīšana radošo semināru organizēšanā Latgales reģionā”. Noslēgts sadarbības līgums ar biedrību “Upītes jauniešu folkloras kopa” Latgales reģiona Upītes kultūrtelpas kapacitātes stiprināšanai un kultūrtelpas ilgtspējas nodrošināšanas pasākumu īstenošanai.</p> <p>! Pasākuma īstenošana nenotiek plānotajā apjomā, t. i., vismaz 10 pasākumu kopums Latgales reģionā. Pasākumi, kas tieši saistīti ar Latgales kultūru, tradīcijām un to popularizēšanu, notikuši vienā vietā (Upītē, Balvu novadā). Nav informācijas par biedrības “LgSC” organizēto pasākumu aptveri.</p>
Pilsoniskās sabiedrības attīstību, iekļaujošu un līdzdalību un brīvprātīgo darbu veicinoši informatīvi un izglītojoši pasākumi, tai skaitā pastāvīgs atbalsts reģionu NVO	Uzlabojusies iedzīvotāju izpratne par pilsoniskās sabiedrības būtību un līdzdalības formu daudzveidību, kā arī par brīvprātīgo darbu, iekļaujošu līdzdalību, sadarbību un solidaritāti.	Katru gadu nodrošināts vismaz viens informatīvs pasākumu kopums par pilsoniskās līdzdalības formu daudzveidību un iekļaujošas līdzdalības būtību. Katru gadu nodrošināts pastāvīgs atbalsts vismaz piecu reģionālo NVO atbalsta centru darbībai. Katru gadu sniegts atbalsts brīvprātīgā darba un ziedošanas tradīciju attīstībai, veicinot iedzīvotāju sadarbību un solidaritāti. Katru gadu īstenoti vismaz 15 projekti, aktivitātēs iesaistīti vismaz 1000 brīvprātīgie.	<p>Lai arī Plānā 2022–2023 norādīts, ka tajā ietvertie pasākumi tika īstenoti arī 2021. gadā valsts budžeta ietvaros, 2021. gadā pasākums netika īstenots.</p> <p>2022. gadā faktiski viss atbalsts tika novirzīts projektiem, kas saistīti ar palīdzības sniegšanu Ukrainas civiliedzīvotājiem. SIF īstenoja divas programmas: “Atbalsts brīvprātīgo darbam” (tika atbalstīti seši projekti) un “Nevalstisko organizāciju darbība Ukrainas civiliedzīvotāju atbalstam” (tika atbalstīti 11 projekti).</p> <p>2023. gadā pasākuma īstenošanai netika piešķirts finansējums.</p> <p>! Programmā “Atbalsts brīvprātīgo darbam” faktiski fokusējās uz atbalstu Ukrainas civiliedzīvotājiem, lai gan tam bija izveidota atsevišķa programma. Informatīvais pasākumu kopums par pilsoniskās līdzdalības formu daudzveidību un iekļaujošas līdzdalības būtību netika norādīts nevienā no programmas “Atbalsts brīvprātīgo darbam” vai “Nevalstisko organizāciju darbība Ukrainas civiliedzīvotāju atbalstam” mērķiem⁴⁹, kas ir norādīti atbalstīto projektu vizītkartēs.</p> <p>! Pieci no sešiem NVO, kas saņēma finansējumu programmas “Atbalsts brīvprātīgo darbam” ietvaros, ir reģistrēti Rīgā, lai arī projekta norises vieta ir norādīta visa Latvija vai konkrētas pilsēta/novads. Finansiāli tika atbalstīts tikai viens NVO, kas reģistrēts ārpus Rīgas.</p>
Atbalsts mazākumtautību	Nodrošināts atbalsts mazākumtautību kultūras saglabāšanai un attīstībai.	Ik gadu organizēta vismaz 1 radošā nometne vai profesionālās pilnveides seminārs mazākumtautību kolektīvu vadītājiem.	2021. gadā lielāko daļu finansējuma (attiecīgi 74 % jeb 40 000 euro) saņēma LNKBA. Pārējais finansējums tika novirzīts LNKBC – 8000 euro Latvijas kultūras vēstnieku programmas īstenošanai (īstenoti četri pasākumi, kopējais dalībnieku

Pasākums	Darbības rezultāts	Rezultatīvais rādītājs	Izpilde
kultūras savpatnības saglabāšanai	Nodrošināta mazākumtautību kultūras biedrību dalība nacionālajā kultūras telpā, tostarp piedaloties Dziesmu un deju svētkos.	Ik gadu sniegts atbalsts vismaz 10 mazākumtautību kolektīvu profesionālajai pilnveidei katrā reģionā. Ik gadu kultūras vēstnieku programmā iesaistīti vismaz 20 dažādu kultūru pārstāvji, tai skaitā Latgales reģiona dažādu kultūras nozaru pārstāvji.	<p>skaitis 334) un 5840 <i>euro</i> mazākumtautību kolektīvu vadītāju radošām nometnēm (viena meistarklase – 40 dalībnieki, viens seminārs – 30 dalībnieki).</p> <p>2022. gadā 14 000 <i>euro</i> novirzīti mazākumtautību kolektīvu vadītāju radošās nometnes un profesionālās kompetences pilnveides pasākumu organizēšanai (īstenota piecu dienu mācību programma trīs vietās Latvijā un divi semināri Latgalē), taču šo pasākumu sasaiste ar mazākumtautību pārstāvjiem nav norādīta. Tika atbalstīta lībiešu, suitu un latgaļu pasākumu organizēšana.</p> <p>2023. gadā lielāko daļu finansējuma (attiecīgi 67 % jeb 60 000 <i>euro</i>) saņēma LNKBA. Latvijas kultūras vēstnieku programmas īstenošanai tika novirzīts 16 000 <i>euro</i> un mazākumtautību kolektīvu vadītāju radošām nometnēm (semināru cikls trīs vietās Latvijā, 63 dalībnieki) un profesionālās kompetences pilnveides pasākumu organizēšanai 14 000 <i>euro</i> (apmācības – 60 dalībnieki, nodrošināts atbalsts mazākumtautību kolektīviem dalībai Vispārējos latviešu Dziesmu un Deju svētkos – 98 kolektīvi, 1241 dalībnieks).</p> <p>! Ne visos gadījumos pie pasākuma izpildes ir norādīts dalībnieku skaits, nav informācijas par to, vai tika sasniegti vismaz 10 mazākumtautību kolektīvu gadā.</p> <p>! 2022. gadā pasākumā, kas paredzēts mazākumtautību kultūras savpatnības saglabāšanai, tika finansēta lībiešu, suitu un latgaļu pasākumu organizēšana.</p> <p>! Atbilstoši KM noslēgtajam līdzdarbības līgumam ar LNKBA⁴⁵⁰ konstatēts, ka būtiska finansējuma daļa (80 %) ir paredzēta telpu uzturēšanas un komunālo maksājumu veikšanai.</p> <p>! Nav informācijas, vai ik gadu kultūras vēstnieku programmā ir iesaistīti vismaz 20 dažādu kultūru pārstāvji, tajā skaitā Latgales reģiona dažādu kultūras nozaru pārstāvji.</p>

6. pielikums. NVO fonda programmas darbības virzienu un programmas rezultātu 2023. gadā sasaistes novērtējums⁴⁵¹

Programmas darbības virzieni					
	NVO darbības stiprināšana	NVO interešu aizstāvības stiprināšana	Atbalsts NVO pilsoniskās sabiedrības aktivitātēm	NVO un iedzīvotāju savstarpējās sadarbības stiprināšana	
	<i>Aktivitātes, kas vērstas uz NVO institucionālās un cilvēkresursu kapacitātes stiprināšanu, ar mērķi nodrošināt tām finansiālu atbalstu regulārai un ilglaicīgai NVO līdzdalībai valsts pārvaldes lēmumu pieņemšanas procesā un/vai līdzdarbībai valsts pārvaldes rīcībpolitikas plānošanā, ieviešanā un uzraudzībā.</i>	<i>Atbalstīt NVO, kas veic interešu aizstāvību sabiedriskā labuma darbības jomās, sekmējot pilsoniskas sabiedrības attīstību Latvijā un veicinot NVO interešu aizstāvības darbības neatkarību no publiskās pārvaldes nozares pārraugošās ministrijas ietekmes.</i>	<i>Stiprināt demokrātiskās vērtības un cilvēktiesību ievērošanu Latvijā, veicināt pilsonisko līdzdalību un sociālo atbildību kopienā, nepastarpinātu dažādu sociālo grupu iesaisti pilsoniskajās aktivitātēs.</i>	<i>Stiprināt un veicināt NVO savstarpējās sadarbības aktivitāti reģionālajā, nacionālajā, Eiropas Savienības un pasaules līmenī.</i>	
Programmas rezultāti	Veicināta sabiedrības aktivitāte un iesaistīšanās sabiedrībai būtisku problēmu risināšanā ar mērķi stiprināt Satversmē noteiktās demokrātiskās vērtības un cilvēktiesību ievērošanu Latvijā un veicināt sociālo atbildību, sadarbību un solidaritāti sabiedrībā.		Tieši saistīts	Daļēji saistīts	
	Veicināta sabiedrības izpratne par iekļaujošu pilsonisko līdzdalību un līdzdalības veidiem.	Daļēji saistīts		Tieši saistīts	
	Veicināta sabiedrības līdzdalība rīcībpolitikas veidošanas un lēmumu pieņemšanas procesos, kā arī NVO sadarbība ar publisko sektoru.	Daļēji saistīts		Tieši saistīts	
	Veicināta NVO savstarpējā sadarbība reģionu, Latvijas, Eiropas Savienības līmenī un globāli.				Tieši saistīts
	Veicināta dažādu sabiedrības grupu savstarpējā uzticēšanās, līdzdalība un sadarbība, iedzīvotāju iesaiste NVO un veicināts brīvprātīgais darbs.	Tieši saistīts		Tieši saistīts	Daļēji saistīts
	Veicināta uzticēšanās nevalstiskajam sektoram.	Daļēji saistīts	Daļēji saistīts	Daļēji saistīts	Daļēji saistīts
	Nodrošināta datu pierādījumos balstītu priekšlikumu un politikas iniciatīvu izstrāde.	Daļēji saistīts	Tieši saistīts		
	Nodrošināta sabiedrības interešu aizstāvība konkrētā NVO pamatdarbības jomā.		Tieši saistīts		
	Veicināta piederība Latvijai un latviešu valodai.			Tieši saistīts	
	Veicināta NVO kapacitāte un veikspēja.	Tieši saistīts			

7. pielikums. Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plāna 2022.–2023. gadam un plāna 2024.–2027. gadam īstenošanai plānotais finansējums un faktiskā izpilde 2022. un 2023. gadā.

	Plāns 2022–2023										Plāna 2022–2023 izpilde		Plāna 2024–2027 projekts									
	Valsts budžets				ES fondi				Kopā	Īpatsvars no kopējā finansējumā	Kopā	Īpatsvars no plānotā	Valsts budžets				ES fondi				Kopā	Īpatsvars no kopējā finansējumā
	Plānots budžetā	Prioritārie pasākumi	Kopā	Prioritāro pasākumu īpatsvars	Plānots budžetā	Papildus jāpiesaista	Kopā	Īpatsvars no kopējā finansējumā					Plānots budžetā	Prioritārie pasākumi	Kopā	Prioritāro pasākumu īpatsvars	Plānots budžetā	Papildus jāpiesaista	Kopā	Īpatsvars no kopējā finansējumā		
euro	euro	euro	%	euro	euro	euro	%	euro	%	euro	%	euro	euro	euro	%	euro	euro	euro	%	euro	%	
KM	7 197 016	929 622	8 126 638	11	2 316 765	941 340	3 258 105	29	11 384 743	74	10 823 894	95	2 831 176	5 404 634	8 235 810	66	5 967 874	7 495 315	13 463 189	82	21 698 999	42
SIF	493 909	280 000	773 909	36	33 534	281 571	315 105	29	1 089 014	7	858 582	79	9 493 909	17 062 754	26 556 663	64	1 967 697	n/a	1 967 697	7	28 524 360	55
KM un SIF kopā	7 690 925	1 209 622	8 900 547	14	2 350 299	1 222 911	3 573 210	29	12 473 757	81	11 682 476	94	12 325 085	22 467 388	34 792 473	65	7 935 571	7 495 315	15 430 886	31	50 223 359	97
Citas institūcijas	1 519 173	10 060	1 529 233	1	641 832	773 223	1 415 055	48	2 944 288	19	6 440 633	219	159 000	307 824	466 824	66	n/a	1 021 542	1 021 542	69	1 488 366	3
Kopā	9 210 098	1 219 682	10 429 780	12	2 992 131	1 996 134	4 988 265	32	15 418 045	100	18 123 108	118	12 484 085	22 775 212	35 259 297	65	7 935 571	8 516 857	16 452 428	32	61 711 725	100

Pamatnostādņa 2022–2027 īstenošanas rezultātu rādītāji	Īstenošanas gads		Sasniedzamā vērtība		Pamatnostādņa 2022–2027 īstenošanas plāna rezultātu rādītāji	Īstenošanas gads		Sasniedzamā vērtība	
	2024	2027	2024	2027		2024	2027		
2. Demokrātijas kultūra un iekļaujošs pilsoniskums									
					Iedzīvotāju savstarpējā uzticēšanās, ESS, %	2020	19,8	22	24
					Iedzīvotāju apmierinātība ar demokrātijas sistēmu, ESS, %	2020	18,6	21	23
					Līdzdalība Saņemšanas vērtības, CVK, %	2018	53,8	55	65
					Iedzīvotāju uzticēšanās līmenis medijos:	2019	augsts: 21 vidējs: 49	augsts: 25-28 vidējs: 49-51	augsts: 28-31 vidējs: 51-53
					Iedzīvotāju iesaistīšanās sabiedriskajās organizācijās (ir darbojies kādā organizācijā vai apvienībā, neskatot politiskās partijas vai apvienības), ESS, %	2020	6,3	8,3	10,3
					Iedzīvotāju uzticēšanās reģionālās un vietējās līmeņa institūcijām, Eurobarometrs, %	2019	49	49-53	49-53
					<i>Rādītāji no pārskatu "Sabiedrības uzticēšanās rādītāji 2023"</i>				
					Latvijas pilsoņu īpatnība, kuri uzskata, ka ir pieņemami neuzskatīt savu iedzīvotāju, lai izvairītos no nodekļu nomaksas, <i>Nedeklarētā darba Eurobarometrs, 2019, %</i>	2019	18	n/a	Sārtoša tendence
					Latvijas pilsoņu īpatnība, kuri uzskata, ka par valsts pakalpojumiem ir pieņemami dot kukuļus, <i>Korupcijas Eurobarometrs, %</i>	2023	23	n/a	
					Latvijas pilsoņu īpatnība, kuri pēdējo 12 mēnešu laikā pieredzējuši korupciju, <i>Korupcijas Eurobarometrs, %</i>	2023	7	n/a	
3. Integrācija									
Subjektīvā diskriminācijas pieredze, ESS, %	2015	7,4	7,2	7	Subjektīvā diskriminācijas pieredze, ESS, %	2020	9,8	7,2	7,1
					Trešo valstu pilsoņi, kas pirmsējā ieguvuši PUA, īpatnība gadā, <i>PNLP, %</i>	2019	1,1	1,7	2,2
					Mazākumtautību kolektīvu skaits, kas piedalās Dzinēju un deju svētku procesā, skaits	2018	108	110	95
					MIPEX indeksa (Uzlābati apstākļi visaptverošai migrantu integrācijai politikā), punkti	2019	37	39	41
					<i>Rādītāji no pārskatu "Sabiedrības uzticēšanās rādītāji 2023"</i>				
					Latvijas iedzīvotāju īpatnība, kuri uzskata, ka lielākajai daļai cilvēku var uzticēties, <i>Sabiedrības uzticēšanās indeksa aptauja, %</i>	2023	39	n/a	Pieaugoša tendence
					Latvijas iedzīvotāju īpatnība, kasem ir uz ko palūgties (oti cilvēki), ja eastos nopietnas personiska rakstura problēmas, <i>Sabiedrības uzticēšanās indeksa aptauja, %</i>	2023	75	n/a	

* *Sabiedrības un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plāna 2024–2027. gadam projektā precizēta rādītāja bāzes gada (2020. g. 79,7 %) un sasniežamā vērtība (2027. g. 82 %). Rādītāji, kuri atbilst Sabiedrības un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plāna 2022–2023. gadam ietekmes novērtējumam nevar novērtēt.*

9. pielikums. Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam rezultātīvo rādītāju novērtējums 2024. gadā⁴⁵²

Pamatnostādņu 2021–2027 rīcības virzienu rezultātīvie rādītāji	Bāzes vērtība		Sasniedzamā vērtība		NAP2027 novērtējums		
	gads	vērtība	2024	2027	gads	vērtība	vērtējums
1. Nacionālā identitāte un piederība							
Lepnums par piederību Latvijai (ļoti tuvs, tuvs), ESS, %	2015	88,9	92	95	2024–12.2023.	75,2*	Nav pieejami dati
Pieaugušo iedzīvotāju īpatsvars, kuri prot latviešu valodu un kuru dzimtā valoda nav latviešu valoda (25–64 g. v.), CSP, %	2016	81,5	82,5	84	2022	89,3**	Nav pieejami dati
2. Demokrātijas kultūra un iekļaujošs pilsoniskums							
Iedzīvotāju savstarpējais atbalsts, ESS, skala 0–10	2015	4,77	4,9	5,5	2022	4,86	Pozitīvs, tomēr nepietiekama virzība
Savstarpējā uzticēšanās (no 16 g.), CSP, Eurostat, skala 0–10	2018	6,4	6,8	>7	2022	6,4	Svārstība ap bāzes vērtību
Iesaistīšanās sabiedriskajās organizācijās, respondenti, kuri atbild “nekur”, SKDS, %	2019	71,5	70	68	2024–12.2023.	74,7	Mērķi nesasniegs
Iedzīvotāju pilsoniskā uzticēšanās NVO/arodbiedrībām (pilnībā uzticas vai drīzāk uzticas), SKDS, %	2018	37,6/ 37,1	39,3/ 43,3	42,2/ 45,8	2024–12.2023.	36,5/34,8	Zema varbūtība, ka mērķi sasniegs
Apmierinātība ar to, kā darbojas demokrācija (pilnīgi apmierināts, drīzāk apmierināts), SKDS, %	2019	41	43	45	2024 sākums	34,8	Mērķi nesasniegs
Iedzīvotāju pilsoniskās līdzdalības indekss, ESS, %	2015	10	25	30	2022	10,07	Svārstība ap bāzes vērtību
Iedzīvotāju uztvere par iespēju ietekmēt rīcībpolitiku, ESS, skala 0–10	2015	1,51	2,8	3,5	2020	1,73***	Nav pieejami dati
Iedzīvotāju politiskās uzticēšanās indekss (Saeima, tiesību aizsardzības sistēma, policija, politiskās partijas, Eiropas Parlaments, ANO), ESS, skala 0–10	2015	3,3	3,5	4,1	2022	3,87	Atbilst plānotajam
Politiskās uzticēšanās indekss, SKDS, %:							
Saeima		18,2	23,1	25	2024 sākums	25,4	Atbilst plānotajam
Ministru kabinets	2018	21,4	25,5	28	2024 sākums	27,9	Atbilst plānotajam
Jūsu novada/ pilsētas pašvaldība		56,3	59,6	62,2	2024 sākums	51,1	Zema varbūtība, ka mērķi sasniegs
politiskās partijas		10,8	13,8	15,4	2024 sākums	12,9	Pozitīvs, tomēr nepietiekama virzība
Medijpratības pieredze (pārbauda, ar ko dalās sociālajos medijos / pārliecinās par informācijas avotu uzticamību), RSU medijpratības pētījums, %	2019	11,3	15	20	2024–12.2023.	45,4/ 40,9*	Nav pieejami dati
3. Integrācija							
Subjektīvā diskriminācijas pieredze, ESS, %	2015	7,4	7,2	7	2022	18,31	Mērķi nesasniegs

* SKDS aptaujas rezultāti, 2024

** CSP “Pieaugušo izglītības apsekojums”, 2022

*** mainījies ESS metodoloģija rādītāja noteikšanā

10. pielikums. Sabiedriskās politikas centrs “PROVIDUS” pārskata “Sabiedrības saliedētības radara ziņojums: 2023” rādītāju novērtējums⁴⁵³

Dimensija	Rādītājs	Vērtējums	
		gads	vērtība
Piederības sajūta	Militāra uzbrukuma gadījumā esmu gatavs aizstāvēt Latviju ar ieročiem rokās, Drošības un stratēģiskās pētniecības centrs, %	2022	28 %
Migrācijas procesi	Labprāt pārceltos uz dzīvi citā valstī, 18–24 gadi, Sabiedrības saliedētības indeksa aptauja, %	2023	52 %
	Tādu cilvēku imigrācija, kuri ierodas no tām valstīm, kas nav Eiropas Savienībā, izraisa negatīvas emocijas, Standarta Eurobarometrs 99, %	2023	57 %
Dzīvotgriba	Jūt aizvainojumu pret Latvijas valsti, PROVIDUS aptauja, %		
	- ģimenē runā krieviski - zemi ienākumi	2022	55 % 44 %
Iedzīvotāju sociālās un politikās prakses	Pilsoņi, kuri pēdējos gados vai nu vispār nav piedalījušies vēlēšanās, vai tajās piedalās reti, Eurobarometra aptauja, %	2023	17 %
	Pilsoņi, kas uzskata, ka piedalīties vēlēšanās būtu svarīgi, Eurobarometra aptauja, %	2023	56 %
	Jaunieši, kuri neiesaistās pilsoniskās aktivitātēs, PROVIDUS aptauja, % 18–24 gadi 25–34 gadi	2020	93 % 82 %
Uzticēšanās institūcijām	Iedzīvotāji, kas neuzticas (nemas vai daļēji) nevienai no demokrātijas pamatinstitūcijām, PROVIDUS aptauja, %	2020	35 %
	Piekrīt apgalvojumam: esmu vīlies Latvijas politikā, PROVIDUS aptauja, %	2022	59 %
Vērtējums par likumu ieviešanu, godīgumu un korupciju sabiedrībā	Pieļaujami tad, ja vēlas ko panākt no valsts pārvaldes, dot naudu, Korupcijas Eurobarometrs, %	2023	23 %
Diskriminācija un cilvēktiesību ieviešana	Piekrīt apgalvojumam, ka Latvijā pastāv diskriminācija pret cilvēkiem, kuri nezina vai slikti zina latviešu valodu, FES aptauja, %		
	- ģimenēs sarunājas krieviski, LV pilsonis, zem 30 gadu vecuma - ģimenēs sarunājas krieviski, LV pilsonis, virs 50 gadu vecuma	2023	67 % 70 %
	Piekrīt viedoklim, ka Latvijā jebkurš cilvēks var brīvi un bez bailēm paust savus uzskatus par politiskiem jautājumiem. Sarunvaloda ģimenē: krievu, PROVIDUS aptauja, %	2022	23 %
Attieksme pret dažādību un citādā pieņemšanu	Ar kādu personu grupu pārstāvjiem nevēlētos dzīvot kaimiņos, PROVIDUS aptauja, %		
	- musulmaņi - romi	2020	37 % 36 %
	- geji, lesbietes, transpersonas		30 %
Starpgrupu attiecības	Uzskata, ka asi etniskie konflikti starp latviešiem un Latvijā dzīvojošajiem krievvalodīgajiem nākotnē nav iespējami, FES aptauja, %		
	- ģimenē sarunājas latviski		18 %
	- ģimenēs sarunājas krieviski, LV pilsonis, zem 30 gadu vecuma - ģimenēs sarunājas krieviski, LV pilsonis, virs 50 gadu vecuma	2023	9 % 14 %

11. pielikums. Vērtējums par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu īstenošanas uzraudzības padomes uzdevumu izpildi un tiesību izmantošanu laikā no 2022. gada līdz 2024. gada jūlijam

Uzraudzības padomes uzdevumi ⁴⁵⁴	Izpilde	Izpildes vērtējums pamatojums
1. uzrauga Pamatnostādņu 2021–2027 īstenošanu un iesaista to īstenošanā valsts institūcijas, pašvaldības, biedrības un nodibinājumus, augstākās izglītības un pētniecības institūcijas un ekspertus	daļēji	<p>Padomē izskatāmie jautājumi aptvēra šauru Pamatnostādņu 2021–2027 īstenošanas Plāna 2022–2023 pasākumu loku, piemēram, jautājumu par latviešu valodas mācībām pieaugušajiem. Pārējo Plānā 2022–2023 iekļauto pasākumu izpilde netika vērtēta, neraugoties uz atsevišķu pasākumu neizpildi (13 % no pasākumiem).</p> <p>Nevienā no padomes sēdēm netika diskutēts par Pamatnostādņu 2021–2027 īstenošanu kopumā, politikas rezultātiem, rezultatīvajiem rādītājiem un to neizpildes cēloņiem.</p>
2. izskata KM sagatavoto ikgadējo progresa pārskatu par Pamatnostādņu 2021–2027 īstenošanu, tostarp par pamatnostādņu īstenošanā izlieto valsts budžeta finansējumu	daļēji	<p>Plāna 2022–2023 progresu pirmo reizi padomē izskatīja tikai dažus mēnešus pēc apstiprināšanas – 2022. gada aprīlī⁴⁵⁵.</p> <p>Nākamā reize, kad Plāna 2022–2023 progresu skatīja padomē, bija tā ietekmes izvērtējums⁴⁵⁶ – 2023. gada decembrī⁴⁵⁷.</p> <p>Abās sēdēs pēc Plāna 2022–2023 progresa izskatīšanas tālākas rīcības nesekoja, t. i., padome pieņēma zināšanai un diskusijas pēc būtības par progresu, identificētajām problēmām nenotika.</p> <p>Nevienā no padomes sēdēm netika skatīts jautājums par pamatnostādņu un plāna īstenošanā izlieto valsts budžeta finansējumu.</p>
3. izskata KM sagatavotos informatīvos ziņojumus par Pamatnostādņu 2021–2027 īstenošanas plānu izpildi pirms to iesniegšanas MK	nav iestājies termiņš	KM līdz 01.07.2025. ir jāsagatavo informatīvs ziņojumu par Pamatnostādņu 2021–2027 īstenošanas starpposma novērtējumu ⁴⁵⁸ .
4. identificē problēmas, kas kavē Pamatnostādņu 2021–2027 īstenošanu, un sniedz KM priekšlikumus šo problēmu novēršanai un pamatnostādņu pasākumu aktualizēšanai	nav izpildīts	Vairākās padomes sēdēs tika skatīts jautājums par latviešu valodas mācībām pieaugušajiem. Plānā 2022–2023 tikai trīs no 47 pasākumiem ir saistīti ar latviešu valodas mācībām. Latviešu valodas mācību pasākumu aktualitāte netiek apšaubīta, taču tas liecina, ka galvenokārt tiek skatīti atsevišķi jautājumi, bet ne problēmjaudājumi, kas kavē Pamatnostādņu 2021–2027 īstenošanu kopumā.
5. sniedz priekšlikumus par sabiedrības integrācijas attīstības politikas īstenošanai nepieciešamo finansējumu (tai skaitā valsts budžeta līdzekļiem)	daļēji	Dažās padomes sēdēs tika diskutēts par “NVO fonda” darbības prioritātēm ⁴⁵⁹ un par padomes darbā iesaistīto institūciju prioritārajiem pasākumiem ⁴⁶⁰ .
6. apstiprina ikgadējo Uzraudzības padomes darba plānu un nodrošina darba plāna izpildes kontroli	Nav izpildīts	Apskatītajā laika periodā nav apstiprināts neviens Uzraudzības padomes darba plāns.

Uzraudzības padomes tiesības ⁴⁶¹	Izmanto/ neizmanto	Izpildes vērtējums pamatojums
1. sniegt KM priekšlikumus par pamatnostādņu īstenošanai nepieciešamo politikas plānošanas dokumentu un tiesību aktu izstrādi, grozījumiem spēkā esošajos tiesību aktos un politikas plānošanas dokumentos	neizmanto	Uzraudzības padomes sēžu protokolos netika konstatēta šāda rakstura priekšlikumi, kā arī KM, kas pilda Uzraudzības padomes sekretariāta funkcijas, norādīja, ka atsevišķi rakstveida priekšlikumi, ieteikumi vai ierosinājumi no padomes nav saņemti ⁴⁶² .
2. atbilstoši kompetencei pieprasīt un bez maksas saņemt no valsts pārvaldes un pašvaldību iestādēm to rīcībā esošo padomes funkciju izpildei nepieciešamo informāciju	neizmanto	KM revīzijā sniedza informāciju, ka Uzraudzības padome tās funkciju izpildei nav pieprasījusi informāciju no valsts pārvaldes un pašvaldību iestādēm ⁴⁶³ .
3. veidot darba grupas un iesaistīt padomes darbā neatkarīgus ekspertus	izmanto	Uzraudzības padome 16.12.2022. diskutēja par pilsoniskas sabiedrības un demokrātiskās informatīvās telpas apakšgrupas izveidi. Diskusija par apakšgrupas izveidi atsākās pēc vairāk nekā gada – 10.04.2024., kā rezultātā padomes locekļiem ir jāiesniedz idejas par apakšgrupas darbiem, funkcijām un citiem priekšlikumiem.
4. sadarboties ar citām padomēm, komisijām un darba grupām, kuras izveidotas, lai īstenotu politiku atsevišķās pamatnostādnēs ietvertajās jomās	neizmanto	KM vērs uzmanību ⁴⁶⁴ : <i>Uzraudzības padomei ir konsultatīva funkcija. Uzraudzības padomes sastāvā ir dažādu institūciju un NVO sektora pārstāvji, kas jau pēc būtības veido sadarbības formātu. Ņemot vērā plašo iesaistīto pušu loku, šis formāts ir veiksmīga platforma dialogam, viedokļu un informācijas apmaiņai.</i>

12. pielikums. Iedzīvotāju sniegtās rekomendācijas⁴⁶⁵ Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plāna 2024.–2027. gadam projekta izstrādei

Nr.	Rekomendācija	KM komentārs (atgriezeniskā saite)	Valsts kontroles komentārs
1	Jāatbalsta iedzīvotāju iniciatīva pašiem organizēt saliedējošus pasākumus – piemēram, kaimiņu dienas, talkas, festivāli, svētki, apkaimju svētki, ekskursijas. Atbalsts var izpausties kā valsts vai pašvaldības līdzfinansējums, informācijas platforma, palīdzība ar komunikāciju. Šādos pasākumos jābūt iespējai satikt dažādu tautību cilvēkus, sazināties, draudzēties, iepazīt apkārtni, neparastas vietas. Svarīgi, lai tie būtu klātienes pasākumi, turklāt tiem jānotiek ne tikai Rīgā, bet arī reģionos.	Valsts kanceleja sadarībā ar biedrību “Latvijas Lauku forums” 2023. gada septembrī un oktobrī organizēja dialoga apļus par uzticēšanos 25 vietās visā Latvijā. Dialoga apļos gūtās atziņas par uzticēšanos tika prezentētas konferencē “Uzticēšanās sabiedrībā un uzticēšanās valsts varas institūcijām Latvijā” 27.10.2023., kas tika rīkota kopā ar Saeimu.	Nav saprotams KM skaidrojums, jo rekomendācijā norādītie pasākumi ir saistāmi ar Plāna 2024–2027 pasākumiem. KM revīzijā Valsts kontrolei skaidroja, kā šī rekomendācija tiek īstenota NVO fonda, Reģionu NVO atbalsta programmas un Mazākumtautību NVO līdzdalības veicināšanas programmas ietvaros. KM Plānā 2024–2027 un Valsts kontrolei revīzijā sniegtā informācija ir pretrunīga.
2	Dažādās līdzdalības iespējas vairāk jāpopularizē caur masu informācijas līdzekļiem – tajā valodā, kādā šis informācijas līdzeklis strādā. Piemēram, pie raksta vai video jāiedod saite uz attiecīgo līdzdalības platformu (Manabalss, Tiesību aktu portāls vai cita platforma). Zem rakstiem var ievietot iespēju novērtēt attiecīgā raksta noderīgumu, lietderīgumu (piemēram, skalā no 1 līdz 10).	Plānā paredzēts sekmēt dažādu sabiedrības grupu savstarpējo sadarbību un uzticēšanos, veicināt izpratnes veidošanos par demokrātiju un pilsonisko sabiedrību, kā arī uzlabot iedzīvotāju zināšanas par līdzdalību.	KM nesniedz konkrētu atbildi, kuri Plāna 2024–2027 pasākumi, sniegtā rekomendācija ir reāli īstenojams pasākums. Savukārt revīzijas laikā KM norādīja, ka rekomendācija ir risināta Mediju politikas pamatnostādņu 2024.–2027. gadam ietvaros, līdz ar to KM Plānā 2024–2027 un Valsts kontrolei revīzijā sniegtā informācija ir pretrunīga.
3	Vajadzīga oficiāla interneta vietne (piemēram, LV portāls), kur valsts publicē iedzīvotājiem īpaši nozīmīgu informāciju, kurai var uzticēties. Šai informācijai jābūt pieejamai dažādās valodās. Šai informācijas vietai jābūt pieejamai arī cilvēkiem, kuri ir neredzīgi vai vājredzīgi.	Latvijas mediju politikas pamatnostādnes 2024.–2027. gadam (projekts) un Konceptuālais ziņojums par valsts stratēģisko komunikāciju un informatīvās telpas drošību 2023.–2027. gadam ir noteicošie politikas plānošanas dokumenti mediju politikas un stratēģiskās komunikācijas un informatīvās telpas drošības jomā. Tāpēc Plāna ietvaros īstenotie pasākumi uzskatāmi par papildinošiem un ir vērsti uz pētījumu veikšanu par saliedētas sabiedrības attīstības un demokrātijas jautājumiem un sabiedrības iesaistes politikas veidošanas pasākumos veicināšanu.	Rekomendācija attiecināma uz citiem attīstības plānošanas dokumentiem, taču KM nenorāda konkrētus īstenotos vai plānotos pasākumus.

Nr.	Rekomendācija	KM komentārs (atgriezeniskā saite)	Valsts kontroles komentārs
4	<p>Īpaši atbalsta pasākumi vajadzīgi tam, lai arī cilvēkiem, kuri nedzīvo Rīgā, būtu plašas līdzdalības iespējas (piemēram, atbalsts interešu pulciņiem, tikšanās telpām, mentoriem, kuri palīdzētu veidot biedrības, iesaistīties lēmumu pieņemšanā). Sevišķi ar iesaisti jāpalīdz tiem reģionu iedzīvotājiem, kuri ir sociāli mazaizsargāti.</p>	<p>Plānā paredzēts sekmēt dažādu sabiedrības grupu savstarpējo sadarbību un uzticēšanos, veicināt izpratnes veidošanos par demokrātiju un pilsonisko sabiedrību, kā arī uzlabot iedzīvotāju zināšanas par līdzdalību.</p>	<p>KM iedzīvotājiem nenorāda konkrētus Plāna 2022–2027 pasākumus. KM revīzijā skaidro, kā šī rekomendācija tiek īstenota NVO fonda, Reģionu NVO atbalsta programmas un Mazākumtautību NVO līdzdalības veicināšanas programmas ietvaros.</p>
5	<p>Plašāk jāizmanto interneta sniegtās iespējas tam, lai iesaistītu cilvēkus valsts un pašvaldību lēmumu pieņemšanā – piemēram, pašvaldībām jāveido līdzdalības platformas internetā, kur iedzīvotājs var ērti piedalīties visās tobrīd notiekošajās konsultācijās, it sevišķi par jautājumiem, kas skar pašvaldības teritorijas attīstību un tās labiekārtojumus. Tāpat svarīgi, lai iedzīvotājs var ne tikai izvēlēties kādu no vairākiem atbilžu variantiem aptaujās, bet arī brīvā tekstā ierakstīt sev svarīgu komentāru.</p>	<p>Plānā paredzēts sekmēt dažādu sabiedrības grupu savstarpējo sadarbību un uzticēšanos, veicināt izpratnes veidošanos par demokrātiju un pilsonisko sabiedrību, kā arī uzlabot iedzīvotāju zināšanas par līdzdalību.</p>	<p>KM nenorāda konkrētus Plāna 2022–2027 pasākumus, kuros rekomendācija tiks īstenota, netiek skaidrota pašvaldību loma iedzīvotāju līdzdalības nodrošināšanā. Revīzijā KM Valsts kontrolei norādīja, ka digitālās iesaistes jautājumi tiek risināti Latvijas Piektajā atvērtās pārvaldības plānā 2022.–2025. gadam, tostarp ar TAP portālā risinājumiem, taču iedzīvotājiem atgriezeniskajā saitē šāda informācija netiek sniegta (tajā skaitā, norādot konkrētus pasākumus).</p>
6	<p>Kādam no institūcijām jāklūst par Latvijas jaunpienācēju integrācijas centru. Šim centram jānodrošina:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) konsultācijas ārvalstniekiem par praktiskām problēmām un to risinājumiem. Konsultanti vai mentori var būt arī brīvprātīgie – piemēram, NVO, studenti, kuri grib praktizēt valodu, kultūras kolektīvi. Šiem konsultantiem ir jāpalīdz ārzemniekiem aizpildīt sarežģītās anketas. Tāpat šīm konsultācijām jānotiek ne tikai Rīgā, bet arī reģionos; 2) mājaslapa (teiksim – lv.info, latvia.info), kur dažādās valodās būtu informācija par ārzemniekiem svarīgāko – piemēram, darba sludinājumiem, valsts un pašvaldību pakalpojumiem, likumu izklāstiem vienkāršā valodā, padomiem dažādās dzīves situācijās. Mājaslapai jābūt virtuālā asistenta (čata) pakalpojumam; 3) aplikācija, kur ārzemnieks var saņemt koncentrētu pamata informāciju, kā arī brīdinājumus (piemēram, ja iet uz beigām vīza). Mājaslapai jābūt dažādās valodās. 	<p>Lai veicinātu Latvijā dzīvojošo ārvalstu pilsoņu integrāciju sabiedrībā, Plāna īstenošanā tiks turpināta pasākumu īstenošana, kas vērsti uz latviešu valodas apguves un kultūrorientācijas kursu pieejamību trešo valstu pilsoņiem un starptautiskās aizsardzības saņēmējiem, kā arī tiks turpināta Vienas pieturas aģentūras darbība.</p>	<p>Trūkst detalizētāka skaidrojuma par Vienas pieturas aģentūras sniegtajiem pakalpojumiem, lai iedzīvotājiem būtu skaidrs, kas no sniegtās rekomendācijas jau faktiski notiek.</p>

Nr.	Rekomendācija	KM komentārs (atgriezeniskā saite)	Valsts kontroles komentārs
7	<p>Jāizveido mūsdienīga latviešu valodas mācīšanās aplikācija. Šajā aplikācijā jāiestrādā šāda funkcionalitāte:</p> <p>1) saturam jābūt interesantam, ar humoru veidotam (piemēram, par reālās dzīves situācijās balstītiem pārpratumiem). Saturā var tikt iestrādāti īsi stāsti vai audiogrāmatas. Tāpat saturs jāpiemēro aktuālajiem notikumiem;</p> <p>2) jābūt iespējai praktizēt runāšanu – piemēram, savedot kopā valodas apguvējus ar latviešu valodas pratējiem, kuri vēlas mācīt latviešu valodu;</p> <p>3) jāiestrādā latviešu valodas eksāmens un testi – lai var izmēģināt un saprast savu līmeni. Šādas aplikācijas popularizēšanai vajadzīga īpaša mārketinga kampaņa, uzsverot, ka latviešu valodu mācīties ir stilīgi un noderīgi, un kā bonusus piedāvājot dažādu muzeju bezmaksas apmeklējumus. Reklamēšanā jāiesaista influenceri. Šo aplikāciju varētu izmantot arī bērni, bet saturam nav jābūt bērnišķīgam.</p>	<p>Deliberatīvās demokrātijas pasākumā izteiktais priekšlikums saskan arī ar Valsts valodas politikas pamatnostādņēs 2021.–2027. gadam iekļautajiem pasākumiem.</p>	<p>Rekomendācija attiecināma uz citu attīstības plānošanas dokumentu, taču KM nenorāda konkrētus īstenotos vai plānotos pasākumus.</p>

13. pielikums. Latviešu valodas mācību pieaugušajiem mērķa grupu pazīmes un definīcijas

Mērķa grupa	Mērķa grupas raksturojums
Trešo valstu pilsoņi	Trešās valsts pilsonis ir persona, kura nav Latvijas Republikas pilsonis vai nepilsonis, kā arī citas ES dalībvalsts, Eiropas Ekonomikas zonas valsts vai Šveices Konfederācijas pilsonis, tostarp bezvalstnieks vai persona bez noteiktas valstspiederības. ⁴⁶⁶
Bēgļi, personas, kurām piešķirts alternatīvais statuss	Bēglim izsniedz pastāvīgās uzturēšanās atļauju. Bēglis reģistrē pastāvīgās uzturēšanās atļauju reizi piecos gados. Alternatīvo statusu ieguvušai personai izsniedz termiņuzturēšanās atļauju uz vienu gadu, ko ar pagarināt uz vienu gadu. ⁴⁶⁷
Patvēruma meklētāji, kuri likumīgi uzturas Latvijas teritorijā	Patvēruma meklētājs ir trešās valsts valstspiederīgais vai bezvalstnieks, kas Patvēruma likumā noteiktajā kārtībā ir izteicis vēlmi iegūt bēgļa vai alternatīvo statusu, līdz brīdim, kad noslēdzies administratīvais process par viņa iesniegumu par bēgļa vai alternatīvā statusa piešķiršanu. ⁴⁶⁸
Bezdarbnieks un darba meklētājs: ⁴⁶⁹	<p>Persona:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ nestrādā (nav uzskatāma par darba ņēmēju vai pašnodarbināto); ✓ meklē darbu; ✓ ir darbspējīga un gatava nekavējoties stāties darba attiecībās; ✓ ir sasniegusi 15 gadu vecumu, nav sasniegusi vecumu, kas dod tiesības saņemt valsts vecuma pensiju, vai kurai valsts vecuma pensija nav piešķirta (t. sk. priekšlaicīgi); ✓ nav uzņemta pamatizglītības vai vidējās izglītības programmā klātienē; ✓ neveic komercdarbību vai tās komercdarbība apturēta saskaņā ar normatīvajiem aktiem. <p>Darba meklētāja statuss tiek piešķirts, ja nav piešķirts statuss “bezdarbnieks”.</p>
Bezdarba riskam pakļauta persona ⁴⁷⁰	<ul style="list-style-type: none"> ✓ nodarbinātā persona vai pašnodarbinātais: <ul style="list-style-type: none"> - kurš sasniedzis 50 gadu vecumu; - kuram ir darba tirgus prasībām nepietiekama izglītība vai prasmes; - kuram noteikta invaliditāte vai prognozējama invaliditāte, vai persona pēc pārejošas darbnespējas, kas nepārtraukti ilgusi vismaz četrus mēnešus; ✓ nodarbinātā persona, kuras dzīvesvieta atrodas teritorijā ar zemu ekonomisko aktivitāti; ✓ persona: <ul style="list-style-type: none"> - kura nestrādā un iegūst izglītību pamatizglītības vai vidējās izglītības pakāpē neatkarīgi no izglītības veida; - kurai nav darba pieredzes; - kurai uzteikts darba līgums.
Reemigranti un/vai viņu ģimenes locekļi – gan pieaugušie, gan bērni un jaunieši, kā arī reemigranti un/vai viņu ģimenes locekļi, kas plāno reemigrēt uz Latviju	Reemigrants ir persona (diasporas pārstāvis), kura ir atgriezies vai pārcēlusies, vai plāno atgriezties vai pārcelties no mītnes valsts uz pastāvīgu dzīvi Latvijā pēc ilgstošas prombūtnes un ir Latvijas pilsonis, Latvijas nepilsonis, persona, kurai piešķirts repatrianta statuss, vai persona, kas ir tiesīga iegūt Latvijas pilsonību reģistrācijas kārtībā Pilsonības likuma izpratnē, kā arī minētās personas ģimenes locekļi (bērns, mazbērns, vecāks, vecvecāks vai laulātais), ja tie atgriežas vai pārcēlas no mītnes valsts uz pastāvīgu dzīvi Latvijā kopā ar minēto personu. ⁴⁷¹
Ukrainas civiliedzīvotāji	Pieaugušie Ukrainas civiliedzīvotāji, t. sk. arī nepilngadīgie Ukrainas civiliedzīvotāji ar iegūtu vidējo izglītību. ⁴⁷² Ukrainas civiliedzīvotāji Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likuma izpratnē ir Ukrainas pilsoņi un viņu ģimenes locekļi, kā arī personas, kuras Ukrainā saņēmušas pastāvīgās uzturēšanās atļauju un nevar atgriezties savas pilsonības valstī, bezvalstnieka statusu vai starptautiskās aizsardzības statusu, un to ģimenes locekļi. ⁴⁷³

14. pielikums. Nodarbinātības valsts aģentūras latviešu valodas mācību pieaugušajiem mērķa grupas raksturojums

Mērķa grupas (Latvijas pilsoņi, nepilsoņi) raksturojums – vecums, iegūtā izglītība

Personu skaits pēc vecuma ⁴⁷⁴	Skaits	Īpatsvars	Personas iegūtā izglītība	Skaits	Īpatsvars
Līdz 19	43	2%	Nav iegūta vai nav informācijas	122	5 %
20-29	206	8%	Pamata izglītība (t. sk. profesionālā)	564	22 %
30-39	522	20%	Vidēja izglītība (t. sk. profesionālā)	1441	56 %
40-49	636	24%	Augstākā izglītība	469	18 %
50-59	887	34%			
Virs 60	295	11%			
nav zināms vecums	7	0%			
Kopā	2596		Kopā	2596	

Mērķa grupas (Latvijas pilsoņi, nepilsoņi) raksturojums – apgūtais valsts valodas līmenis, VISC pārbaudes darba rezultāti 2023. gadā

Personas NVA apgūtais valsts valodas līmenis	Skaits	Īpatsvars
Pamata līmenis (A1, A2)	857	33 %
Vidējais līmenis (B1, B2)	1051	41 %
Augstākais līmenis (C1, C2)	688	26 %
Kopā	2596	

Mērķa grupas (trešo valstu pilsoņi, ES/EEZ pilsoņi) raksturojums pēc valstiskās piederības

Trešās valsts pilsoņi pēc valstiskās piederības	Skaits	Īpatsvars no trešo valstu pilsoņu skaita	ES/EEZ valstu pilsoņu pēc nacionālās piederības	Skaits	Īpatsvars no ES /EEZ valstu pilsoņu skaita
Krievijas Federācijas pilsoņi	1012	56%	Lietuvas pilsoņi	31	52%
Ukrainas pilsoņi	154	8%	Polijas pilsoņi	6	10%
Baltkrievijas pilsoņi	90	5%	Igaunijas pilsoņi	6	10%

15. pielikums. Vienotas latviešu valodas mācību sistēmas izveide valdības rīcības plānā un attīstības plānošanas dokumentos

Valdības rīcības plānu Deklarācijas par Evikas Siliņas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai

Deklarācijā dotais uzdevums (pasākums nr. 8.1.)	Rīcības plāna pasākums	Darbības rezultāts	Atbildīgā institūcija	Līdzatbildīgās institūcijas	Izpildes termiņš (dd.mm.gggg.)
Atbalstīsim latviešu valodas apguvi kā vienotas sabiedrības pamatu un pilnībā pāriesim uz vispārējo izglītību valsts valodā līdz 2025.gadam. Nodrošināsim vienotu sistēmu, kas piedāvā iespējas apgūt latviešu valodu katram pieaugušajam.	Izveidots vienots latviešu valodas apguves mehānisms atbilstoši piešķirtajam valsts budžeta finansējumam: valsts valodas apguves pieaugušajiem kursu piedāvājuma vienotas sistēmas izstrāde, atbalsts kursu kvalitātes nodrošināšanai, pedagogu pieaugušajiem sagatavošanai un mācību procesa nodrošināšanai.	1. Īstenoja latviešu valodas apguves kursu pieaugušajiem situācijas analīze, uz kuru balstoties izstrādātas vadlīnijas latviešu valodas apguves kursu pieaugušajiem īstenošanai un piedāvāti iespējamie risinājumi efektīvam mācību procesa atbalstam.	IZM	1. IZM (LVA), KM, SIF, LM	1. 30.06.2025.
		2. Nodrošināta sistēmiska mācību un metodisko materiālu izstrāde (2 izdevumi gadā); izstrādāta un licencēta latviešu valodas kā svešvalodas skolotāju studiju programma; sagatavoti latviešu valodas kā svešvalodas skolotāji pieaugušajiem – vismaz 120; profesionālās prasmes pilnveidojuši 80 pieaugušo latviešu valodas pedagogu.		2. IZM (LVA)	2.–5. 30.10.2026.
		3. Izstrādāta latviešu valodas mācību koordinācijas un kvalitātes novērtēšanas sistēma; nodrošināta starpinstiūciju sadarbība mācību kursu kvalitātes regulārā uzraudzībā.		3. IZM (LVA), KM, SIF, LM (NVA)	
		4. Nodrošināta informācija par kursu piedāvājuma pieejamību e-vidē, uzturēta valodas apguvēju datubāze, izveidojot valstiski vienotu un koordinētu latviešu valodas apguves kursu sistēmu pieaugušajiem.		4. IZM (LVA), KM, SIF	
		5. Pieaugušajiem ir pieejami latviešu valodas kursi visos apmācību līmeņos.		5. IZM (LVA), KM, SIF, LM (NVA)	

Valsts valodas politikas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam plāna 2024.–2027. gadam projekts

Pasākums	2.3.1.	Valsts valodas apguves sistēmas pieaugušajiem pilnveide, pakāpeniska ieviešana un mācību procesa atbalsts	Atbildīgā institūcija	Līdzatbildīgās institūcijas	Izpildes termiņš
Darbības rezultāts		Rezultatīvais rādītājs			
Apzināts latviešu valodas apguves pieaugušajiem piedāvājums un piedāvāti iespējamie risinājumi efektīvam valsts valodas mācību procesa atbalstam		1. veikta valodas apguves kursu pieaugušajiem situācijas analīze: apzinātas esošās latviešu valodas apguves sistēmas, veikta publiski finansēto latviešu valodas kursu kritēriju un normatīvo aktu izpēte, apzinātas oficiālo valodu apguves sistēmas citās valstīs; 2. izstrādātas vadlīnijas latviešu valodas apguves kursu pieaugušajiem īstenošanai; 3. piedāvāti iespējamie risinājumi efektīvam mācību procesa atbalstam.	IZM	1.–2. LVA 3. KM, LM, LVA, SIF	2025. gada 1. pusgads
Latviešu valodas apguves sistēmas pilnveide.		1. vienotas pieteikšanās un informācijas sistēmas, t.sk. valodas apguvēju datubāzes un valodas prasmes līmeņa e-diagnostikas izveide; 2. latviešu valodas kā svešvalodas apguves programmu pilnveide B un C prasmes līmenim; 3. latviešu valodas kā svešvalodas pedagogu pieaugušajiem tālākizglītošana; 4. latviešu valodas kā svešvalodas apguves kursu kvalitātes novērtēšanas kritēriju izstrāde (t.sk. ekspertu sagatavošana un procesa norise); 5. testu un diagnosticējošo darbu izstrāde valodas apguvēju prasmju noteikšanai mācību procesā un ieviešana praksē; 6. izstrādāta latviešu valodas apguves tālmācības vide (B1; B2 līmenim); izstrādāts un aprobēts mācību kurss pieaugušajiem B1 līmenī; 7. jaunas interaktīvas latviešu valodas apguves pašmācības lietotnes izveide un uzturēšana;	IZM	1. LVA, KM 2.–7. LVA; LVA, KM 8. LVA, KM	2027. gada 2. pusgads

8. valodas apguves sistēmas pieaugušajiem administrēšana un konsultatīvais atbalsts, valodas kursu organizēšana un koordinēšana (latviešu valodas mācību kursu apguvuši:
 1) 2500 imigranti/jauniebraucēji) ik gadu,
 2) 6 375 Ukrainas civiliedzīvotāji (2024. gadā);
 3) 2 930 trešo valstu pilsoņi un starptautiskās aizsardzības saņēmēji.

Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plāns 2024.–2027. gadam

Pasākums	1.2.2.	Veicināt latviešu valodas lietojumu ikdienas saziņā un nodrošināt iespēju Latvijas iedzīvotājiem un ārzemniekiem apgūt latviešu valodu noteiktā zināšanu līmenī, izveidojot efektīvu, koordinētu un vadītu valsts valodas apguves sistēmu.			
Darbības rezultāts		Rezultatīvais rādītājs	Atbildīgā institūcija	Līdzatbildīgās institūcijas	Izpildes termiņš
Izveidots vienots latviešu valodas apguves piedāvājuma mehānisms sabiedrības integrācijas nodrošināšanai, tajā skaitā, izveidota valstiski vienota un koordinēta latviešu valodas apguves sistēma pieaugušajiem, ietverot vienotu piekļuvi un novērtēšanu: Latvijas pastāvīgajiem iedzīvotājiem, Ukrainas civiliedzīvotājiem, Eiropas Savienības, Eiropas Ekonomikas zonas, Šveices konfederācijas un trešo valstu pilsoņiem, kas likumīgi apmetušies uz dzīvi Latvijā.		<ol style="list-style-type: none"> 1. izstrādāts ieviešanas mehānisms, tajā skaitā, pilnveidots normatīvais regulējums; 2. pilnveidota starpinstiūciju sadarbība; 3. izveidota vienota metodika pakalpojumu sniedzēju atlasei un pakalpojuma sniegšanas kvalitātes uzraudzībai, mazināts birokrātiskais slogs un atvieglots kursu process gan apmācības veicējam, gan dalībniekam; 4. nodrošināta informācijas par kursiem un nosacījumiem pieejamība vienā tīmekļa vietnē; 5. izveidota un ieviesta IT sistēma; 6. latviešu valodu apguvušas personas (skaits gadā) – 3000; 7. personas, kas kārtojušas valodas prasmes pārbaudes eksāmenu VISC un paaugstinājuši valsts valodas prasmes līmeni par vienu pakāpi (skaits gadā) – 60 %. 	SIF	IZM, LVA, VISC, NVA	2027. gada 2. pusgads

16. pielikums. Kultūras ministrijas, Nodarbinātības valsts aģentūras un Sabiedrības integrācijas fonda organizēto projektu konkursu par latviešu valodas mācībām pieaugušajiem nosacījumi

	Sabiedrības integrācijas fonda ⁴⁷⁵	Nodarbinātības valsts aģentūra ⁴⁷⁶	Kultūras ministrija ⁴⁷⁷
Nosacījumi pieteikuma iesniedzējam – izglītības iestādei dalībai konkursā			
Izglītības iestādei jāveic darbība izglītības vai tai pielīdzinātā jomā	Jā Izglītības iestāde darbojas saliedētas sabiedrības attīstības, izglītības vai sociālās iekļaušanās jomā.	Nē	Jā Izglītības iestāde darbojas kādā no intervences jomām: “Integrācijas pasākumi: informēšana un orientācija, vienoti kontaktpunkti”; “Integrācijas pasākumi: valodas apmācība; pilsoniskās ievirzes kursi un cita apmācība; integrācija uzņēmējās valsts sabiedrībā (ievads, līdzdalība, apmaiņa)”.
Izglītības iestādei jābūt pieredzei latviešu valodas kursu organizēšanā	Nē	Nē	Jā Izglītības iestādei jābūt vismaz viena gada pieredzei latviešu valodas mācību nodrošināšanai KM projektu mērķa grupai.
Citi būtiski nosacījumi	Nē	Jā Ja izglītības iestāde atkārtoti piesakās dalībai konkursā, pēc tās organizēto mācību pabeigšanas valsts valodas noslēguma pārbaudi VISC pēdējā gada laikā sekmīgi nokārtojuši ne mazāk kā 60% no izglītības iestādes apmācīto personu skaita.	Nē
Iesniedzamie dokumenti			
Plānoto izdevumu tāme	Jā	Nē	Jā
Izglītības programmas satura apraksts/ kursa programma	Jā	Jā	Jā
Projekta administrēšanā iesaistītā personāla CV	Nē	Nē	Jā
Iesaistīto pedagogu personāla CV	Nē	Nē	Jā
Pedagoga nodoma apliecinājums	Nē	Nē	Jā Vismaz 50% plānoto pedagogiem
Nosacījumi iesaistītā personāla kvalifikācijai			
Prasības projektā iesaistītā pedagoģiskā personāla kvalifikācijai un pieredzei	Izglītības iestāde ir atbildīga, ka projektā iesaistītajam pedagoģiskajam personālam ir atbilstošas kvalifikācijas augstākā izglītība vai cita veida kvalifikācija, kas saistīta ar baltu filoloģiju, humanitārām zinībām, svešvalodu mācīšanas metodikas un valodas struktūras zināšanu apguvi, un pieredze latviešu valodas kā svešvalodas mācīšanā pieaugušajiem.	Izglītības iestāde nodrošina normatīvo aktu prasībām un izglītības programmā noteiktajam atbilstošas kvalifikācijas pedagogus.	Izglītības iestāde nodrošina, ka mācības nodrošina pedagogi ar augstāko izglītību humanitāro zinātņu baltu filoloģijā vai ar augstāko izglītību ar filologa vai latviešu valodas un literatūras pasniedzēja kvalifikāciju – un ne mazāk kā divu gadu pieredzi latviešu valodas mācīšanā cittautiešiem, kas iegūta pēdējo piecu gadu laikā izglītības iestādē, vai organizējot mācības kā juridiskai vai fiziskai personai, kas saņēmusi licenci pašvaldībā par neformālās izglītības programmas īstenošanu.
Prasības attiecībā uz citu projekta īstenošanā iesaistīto personālu (neskaitot pedagogus)	Nē	Nē	Jā Izglītības iestāde nodrošina šāda personāla iesaisti: projekta vadītājs, projekta pedagoģiskais vadītājs,

	Sabiedrības integrācijas fonds ⁴⁷⁵	Nodarbinātības valsts aģentūra ⁴⁷⁶	Kultūras ministrija ⁴⁷⁷
			mācību kursu koordinators, informācijas tehnoloģiju atbalsta personāls, nosakot arī nepieciešamo kvalifikāciju.
Nosacījumi mācību procesa organizācijai			
Mācību dalībnieku minimālā vai maksimālā skaita ierobežojums	Nē	Jā Izglītojamo skaits nepārsniedz 12	Jā Latviešu valodas mācību kursu grupas ne vairāk kā 15 dalībnieku sastāvā. Ne vairāk kā 5, ja dalībniekiem ir nepieciešams papildu atbalsts mācību programmas apguvei, veselības, izglītības vai citu objektīvu apstākļu dēļ.
Stundu skaits vienā mācību līmenī	Jā 2023. gadā – 120 akadēmiskās stundas, 2024. gadā – vismaz 120, bet nepārsniedzot 150 akadēmiskās stundas	Jā 120 akadēmiskās stundas	Jā Ne mazāk kā 120 stundas
Nodarbību skaits nedēļā / stundu skaits dienā	Nē	Jā <i>Bezdarbniekiem un darba meklētājiem</i> mācības katru darba dienu laikā no plkst. 8:00 līdz plkst. 18:00, 4 mācību stundas dienā. <i>Bezdarba riskam pakļautām personām</i> mācības valsts valodā vismaz astoņas mācību stundas nedēļā laikā no plkst. 8.00 līdz plkst. 22.00, ar iespēju mācīties arī brīvdienās.	Jā Nodarbības tiek plānotas ne biežāk kā divas reizes nedēļā, un vienā reizē mācības nepārsniedz 4 stundas.
Vai noteikti dalībnieku atbildību veicinoši pasākumi?	Nē	Jā Dalībnieks tiek atskaitīts, ja kavējis 20 % no kopējā mācību stundu skaita, ja nav apguvis izglītības programmu pilnā apmērā un nav pielaists pie noslēguma pārbaudījuma kārtošanas. Ja bezdarbnieks 90 dienu laikā pēc apmācības pabeigšanas bez attaisnojošiem iemesliem nekārto noslēguma pārbaudījumu, viņš atlīdzina NVA saņemto stipendiju un mobilitātes atbalstu. Ja darba meklētājs vai bezdarba riskam pakļautā persona 90 dienu laikā nekārto noslēguma pārbaudījumu, NVA turpmāko 24 mēnešu laikā vai līdz minētā eksāmena vai noslēguma pārbaudījuma nokārtošanai neiesaista darba meklētāju citos apmācību pasākumos. Ja bezdarba riskam pakļautā persona pēc apmācības pabeigšanas nav nokārtojusi noslēguma pārbaudījumu, tā par saviem līdzekļiem kārto noslēguma pārbaudījumu, kā arī apmaksā papildu apmācību, ja tāda nepieciešama.	Nē
Papildu nosacījumi un pakalpojumi			
Nosacījumi, kas paredz mācību pieejamību personām ar kustību vai cita veida ierobežojumiem		Jā Ja tiek iesaistīts klients ar invaliditāti, izglītības iestāde nodrošina atbilstošus vides,	Jā Mācību programmām jābūt izstrādātām un pasniegtām pieklūstamos formātos (t.sk. audiāli

	Sabiedrības integrācijas fonds ⁴⁷⁵	Nodarbinātības valsts aģentūra ⁴⁷⁶	Kultūras ministrija ⁴⁷⁷
		materiāltehniskās bāzes, izdales materiālu un darba rīku pielāgojumus, t.sk. ērtu piekļūšanu apmācības vietai, kā arī nepieciešamības gadījumā, pamatojoties uz NVA finansēta ergoterapeita atzinumu, veic mācību vietas pielāgojumus. Ja apmācībā tiek iesaistīta persona ar dzirdes invaliditāti, nodrošināt iespēju NVA finansētam surdotulkam Apmācības vietā sniegt surdotulka pakalpojumus.	un elektroniski), piemēram, ar burtu palielinājuma iespēju personām ar redzes traucējumiem. Ja plānots izstrādāt digitālo materiālu, tā saturam jābūt pieejamam cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem, izmantojot vairākus sensoros (redze, dzirde, tauste) kanālus, t.sk. programmatūrai jābūt savietojamai ar ES atzītām IT palīgierīcēm cilvēkiem ar funkcionāliem traucējumiem piemēram, Braila printeris, screenreader u.c.)
Īpaši nosacījumi mācību telpu atbilstībai	Nē	Nē	Jā
Īpaši nosacījumi tehniskajam aprīkojumam	Nē	Nē	Jā
Papildu pakalpojumi mācību dalībniekiem (piemēram, sarunu klubs u.tml.), kas pieejami latviešu valodas mācību programmas ietvaros.	Nē	Jā	Jā
		Mērķa grupai “bezdarbnieki” tiek maksāta stipendija 5 euro par vienu apmācību dienu un pieejams reģionālās mobilitātes atbalsts .	Izglītības iestādei jānodrošina: <ul style="list-style-type: none"> - bērnu uzraudzības pakalpojums; - individuālas konsultācijas; - sarunu valodas klubs.

17. pielikums. Latviešu valodas mācību pieaugušajiem vienas vienības likmes un kopējās izmaksas

Iestāde	Vienas vienības likme un kopējās izmaksas par vienu dalībnieku		Piezīmes
	Likme par 1 stundu / akad. stundu	Kopējās izmaksas par 120 stundu valsts valodas līmeņa kursu	
KM	10,17 <i>euro</i> (9 <i>euro</i> + 13 % vadības un administrēšanas izmaksas) par vienu stundu (45 min mācības un 15 pauze).	Vidēji 1239,84 <i>euro</i> , kas ietver: <ul style="list-style-type: none"> - 1080 <i>euro</i> vienas vienības likmi; - vidēji 159,84 <i>euro</i> izglītības iestādes projekta vadības un administrēšanas izmaksas (t. sk. netiešās attiecināmās izmaksas) 	Izglītības iestādei papildus jānodrošina mērķa grupas pārstāvjiem: <ul style="list-style-type: none"> - bērnu uzraudzības pakalpojums; - individuālas konsultācijas; - sarunvalodas kluba nodarbības. <p>Izglītības iestāde sedz ne mazāk kā 60% kursu dalībnieku valodas pārbaudes darba izmaksas VISC.</p>
SIF	<ul style="list-style-type: none"> - Ne vairāk kā 6,19 <i>euro</i> par vienu akadēmisko stundu latviešu valodas programmā reemigrantiem un viņu ģimenes locekļiem; - ne vairāk kā 5,70 <i>euro</i> latviešu valodas programmā Ukrainas civiliedzīvotājiem par akadēmisko stundu. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ne vairāk kā 742,40 <i>euro</i> latviešu valodas programmā reemigrantiem un viņu ģimenes locekļiem; - ne vairāk kā 684 <i>euro</i> latviešu valodas programmā Ukrainas civiliedzīvotājiem. 	
NVA	<p>4,50 <i>euro</i> par vienu akadēmisko stundu⁴⁷⁸.</p> <p>Vienas stundas likme noteikta MK noteikumos,⁴⁷⁹ tā ir nemainīga no 2011. gada. Attiecinot vienas stundas likmi pret minētajos MK noteikumos noteikto kupona bāzes likmi, mācībām paredzētas 80 stundas. Faktiski NVA projekti paredz izglītības iestādēm nodrošināt mācības 120 stundu apmērā, tādejādi vienas stundas likme ir 3 <i>euro</i>.</p> <p>Vienas vienība likme kopā ar “dalībnieku atbiruma” koeficientu 7,45 <i>euro</i>⁴⁸⁰.</p>	596,70 <i>euro</i> , kas ietver: <ul style="list-style-type: none"> - 360 <i>euro</i> vienas vienības likmi (kupona bāzes vērtība); - “dalībnieku atbiruma” koeficientu (64,57 %)⁴⁸¹, jo izglītības iestādei tiek segtas izmaksas tikai par dalībniekiem, kas sekmīgi nokārtojuši pārbaudes darbu VISC. 	<p>Papildus apmācību laikā mērķa grupai “bezdarbnieki” tiek maksāta stipendija 5 <i>euro</i> par vienu apmācību dienu un pieejams reģionālās mobilitātes atbalsts.⁴⁸²</p> <p>Visās mērķa grupās NVA pārskaita VISC finansējumu par trešo valstu personu pārbaudes darba kārtošānu VISC.⁴⁸³</p> <p>Ņemot vērā minēto, 2023. gadā mērķa grupā “bezdarbnieki” saskaņā ar NVA aprēķiniem valsts kopējas izmaksas par vienu personu, kas sekmīgi nokārtojuši VISC pārbaudes darbu, vidēji bija 554 <i>euro</i> vai 966 <i>euro</i>⁴⁸⁴ (ieskaitot izmaksas par nenokārtojušiem vai tiem, kas nav kārtājuši eksāmenu).</p>

Atsauces

- ¹ Ārzemnieki, kuri likumīgi uzturas Latvijas teritorijā un ieradušies Latvijā pēdējo piecu gadu laikā.
- ² Produktivitātes princips nosaka nepieciešamību iegūt pēc iespējas vairāk no pieejamajiem resursiem. Ja ir vairākas savstarpēji līdzīgas organizācijas, no kurām dažas spēj veikt attiecīgās darbības lētāk, saglabājot nemainīgu kvalitāti, ātrāk, augstākā kvalitātē vai vairāk, tas var tikt izmantots par kritēriju, pēc kura tiek ties arī citiem. Ekonomiskuma princips nozīmē resursu izmaksu samazināšanu, saglabājot kvalitāti. Izmantotajiem resursiem ir jābūt savlaicīgi pieejamiem, atbilstošā apmērā un kvalitātē par labāko cenu. *ISSAI 3910* "Lietderības revīzijas veikšanas vispārējo principu vadlīnijas" 8. punkta a), b) apakšpunkts, 38., 41. punkts.
- ³ PMLP. Latvijas iedzīvotāju sadalījums pēc valstiskās piederības, Fizisko personu reģistrs. <https://www.pmlp.gov.lv/lv/fizisko-personu-registra-statistika-2024gada> (skatīts 10.10.2024.).
- ⁴ CSP. Iedzīvotāju skaits gada sākumā, tā izmaiņas un dabiskās kustības galvenie rādītāji 1920–2024. <https://stat.gov.lv/lv/statistikas-temas/iedzivotaji/iedzivotaju-skaitis/tabulas/irs010-iedzivotaju-skaitis-gada-sakuma-ta?themeCode=IR> (skatīts 10.12.2024.).
- ⁵ PMLP. Fizisko personu reģistra statistika 01.01.2024., Latvijas valstspiederīgo personu skaits ārvalstīs. <https://www.pmlp.gov.lv/lv/media/11049/download?attachment> (skatīts 10.10.2024.).
- ⁶ CSP. Iedzīvotāji pēc tautības gada sākumā (01.01.2024.) https://data.stat.gov.lv:443/api/v1/lv/OSP_PUB/START/POP/IR/IRE/IRE010 (skatīts 10.10.2024.).
- ⁷ CSP. Iedzīvotāju starptautiskā ilgtermiņa migrācija pa valstu grupām 1990 – 2023. <https://stat.gov.lv/lv/statistikas-temas/iedzivotaji/migracija/8807-starptautiska-iedzivotaju-ilgtermina-migracija?themeCode=IB> (skatīts 10.12.2024.).
- ⁸ PMLP. Fizisko personu reģistra statistika 01.01.2024., Latvijas valstspiederīgo personu skaits ārvalstīs <https://www.pmlp.gov.lv/lv/media/11049/download?attachment> (skatīts 10.10.2024.).
- ⁹ CSP. Iedzīvotāji pēc dzimuma un vecuma reģionos un republikas pilsētās gada sākumā (01.01.2024.) https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START/IRD040 (skatīts 10.10.2024.).
- ¹⁰ CSP. Iedzīvotāji pēc tautības gada sākumā (01.01.2024.) https://data.stat.gov.lv:443/api/v1/lv/OSP_PUB/START/POP/IR/IRE/IRE010 (skatīts 10.10.2024.).
- ¹¹ PMLP. Latvijas iedzīvotāju sadalījums pēc valstiskās piederības 01.01.2024. <https://www.pmlp.gov.lv/lv/media/11046/download?attachment> (skatīts 10.10.2024.).
- ¹² MK 29.04.2003. noteikumu Nr. 241 "Kultūras ministrijas nolikums" 4.7.¹ punkts.
- ¹³ MK 29.04.2003. noteikumu Nr. 241 "Kultūras ministrijas nolikums" 5.1.⁶ un 5.1.⁷ punkts.
- ¹⁴ Iekšējās drošības fonda, Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonda un Finanšiāla atbalsta instrumenta robežu pārvaldībai un vīzu politikai 2021.—2027. gada plānošanas perioda vadības likuma 9. panta pirmā daļa, Iekšējās drošības fonda un Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonda 2014.—2020. gada plānošanas perioda vadības likuma 8. panta pirmā daļa.
- ¹⁵ Valsts programma "Sabiedrības integrācija Latvijā", apstiprināta MK 06.02.2001. sēdē (prot. Nr. 6 34. §).
- ¹⁶ MK 07.12.2010. sēdes protokola Nr. 71 44. §, MK 22.02.2011. sēdes protokola Nr. 11 41. §.
- ¹⁷ Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādnes 2012.—2018. gadam, apstiprinātas ar MK 20.10.2011. rīkojumu Nr. 542 "Par Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņēm 2012.—2018. gadam".
- ¹⁸ Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2021.—2027. gadam, atbalstītas ar MK 05.02.2021. rīkojumu Nr. 72 "Par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņēm 2021.—2027. gadam".
- ¹⁹ Levits, E. Valsts valodas statuss valstij un pilsoņiem ir jāsteno ikdienā. "Valstsgriba. Idejas un domas Latvijai. 1985.—2018." Rīga: Latvijas Vēstnesis. 2019, 799. lpp.
- ²⁰ Latvijas izaugsmes modelis: Cilvēks pirmajā vietā, apstiprināts ar Saeimas 26.10.2005. paziņojumu "Paziņojums par konceptuālā dokumenta apstiprināšanu".
- ²¹ Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam, pieņemta ar Saeimas 10.06.2010. paziņojumu "Paziņojums par uzdevumiem, kas veicami saistībā ar Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam apstiprināšanu".
- ²² Latvijas Nacionālais attīstības plāns 2021.—2027. gadam, pieņemts ar Saeimas 02.07.2020. paziņojumu "Par Latvijas Nacionālo attīstības plānu 2021.—2027. gadam (NAP2027)".
- ²³ Atbalstītas ar MK 05.02.2021. rīkojumu Nr. 72 "Par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņēm 2021.—2027. gadam".
- ²⁴ MK 05.02.2021. rīkojuma Nr. 72 "Par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņēm 2021.—2027. gadam" 2. punkts.
- ²⁵ Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu 2021.—2027. gadam izpratnē tā ir sabiedrība, kas ciena un ir motivēta saglabāt Latvijas nacionālās vērtības, pieaugošas sabiedrības diversifikācijas apstākļos (migrācijas radīta kultūru un valodu daudzveidība).
- ²⁶ Apstiprināts ar MK 18.01.2022. rīkojumu Nr. 32 "Par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plānu 2022.—2023. gadam".
- ²⁷ Apstiprināts ar MK 17.12.2024. rīkojumu Nr. 1195 "Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plāns 2024.—2027. gadam".
- ²⁸ Apstiprināts ar MK 13.04.2023. rīkojumu Nr. 209 "Plāns rasisma un antisemitisma mazināšanai 2023. gadam".
- ²⁹ Plāna rasisma un antisemitisma mazināšanai 2024.—2027. gadam projekts (nodots iebildumu/priekšlikumu sniegšanai) https://tapportals.mk.gov.lv/legal_acts/5e555608-0a70-4b6d-9580-bc59779597d7 (skatīts 14.10.2024.).
- ³⁰ Apstiprināts ar MK 03.05.2022. rīkojumu Nr. 310 "Par plānu romu stratēģiskā ietvara pasākumu īstenošanai 2022.—2023. gadam".
- ³¹ Apstiprināts ar MK 27.08.2024. rīkojumu Nr. 709 "Plāns romu stratēģiskā ietvara pasākumu īstenošanai 2024.—2027. gadam".
- ³² Nacionālās drošības koncepcija, apstiprināta ar Saeimas 26.09.2019. paziņojumu "Par Nacionālās drošības koncepcijas apstiprināšanu".
- ³³ Nacionālās drošības koncepcija 2023, apstiprināta ar Saeimas 28.09.2023. paziņojumu "Par Nacionālās drošības koncepcijas apstiprināšanu".
- ³⁴ MK 07.05.2019. rīkojums Nr. 210 "Par Valdības rīcības plānu Deklarācijas par Artura Krišjāņa Kariņa vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai", MK 20.04.2023. rīkojums Nr. 200 "Par Valdības rīcības plānu Deklarācijas par Artura Krišjāņa Kariņa vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai".
- ³⁵ MK 20.01.2024. rīkojums Nr. 55 "Par Valdības rīcības plānu Deklarācijas par Evikas Siliņas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai".
- ³⁶ Valsts kanceleja, Ilgtspējīgas attīstības mērķu kartējums, 2022. <https://www.mk.gov.lv/lv/iam-istenosana-latvija> (skatīts 14.10.2024.).
- ³⁷ ANO Ģenerālās asamblejas 25.09.2015. rezolūcijas Nr. 70/1 "Pārveidosim mūsu pasauli: ilgtspējīgas attīstības programma 2030. gadam" 5. punkts, *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development | Department of Economic and Social Affairs (un.org)* (skatīts 10.10.2024.).
- ³⁸ Valsts kanceleja, Ilgtspējīgas attīstības mērķu kartējums, 2022. <https://www.mk.gov.lv/lv/iam-istenosana-latvija> (skatīts 14.10.2024.).
- ³⁹ Valsts kanceleja, Ilgtspējīgas attīstības mērķu kartējums, 2022. <https://www.mk.gov.lv/lv/iam-istenosana-latvija> (skatīts 14.10.2024.).

- ³⁷ Departamenta reglamentā norādītas Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādnes 2012.–2018. gadam, nav aktualizēts.
- ³⁸ Departamenta reglamentā norādīta PMIF ieviešana laikā no 2014. līdz 2020. gadam, nav aktualizēts.
- ³⁹ 22.09.2016. Kultūras ministrijas Sabiedrības integrācijas departamenta reglamenta 5. punkts.
- ⁴⁰ KM struktūrvienības. <https://www.km.gov.lv/lv/strukturvieniba/saliedetas-sabiedrības-politikas-departaments> (skatīts 27.01.2025.).
- ⁴¹ Sabiedrības integrācijas fonda likums, Saeima pieņēmusi 05.07.2001., spēkā no 01.09.2001.
- ⁴² Sabiedrības integrācijas fonda likuma 3. panta pirmā daļa.
- ⁴³ Sabiedrības integrācijas fonda likuma 3. panta pirmā daļa.
- ⁴⁴ Sabiedrības integrācijas fonda likuma 3. panta otrās daļas 1.–4. apakšpunkts un 9. apakšpunkts.
- ⁴⁵ Sabiedrības integrācijas fonda likuma 2. panta trešā daļa.
- ⁴⁶ Sabiedrības integrācijas fonda likuma 2. panta piektā daļa.
- ⁴⁷ MK 09.06.2020. noteikumi Nr. 379 “Sabiedrības integrācijas fonda nolikums”.
- ⁴⁸ Sabiedrības integrācijas fonda likuma 8. pants.
- ⁴⁹ Sabiedrības integrācijas fonda likuma 9. pants.
- ⁵⁰ Sabiedrības integrācijas fonda likuma 11. panta pirmā daļa.
- ⁵¹ SIF Pārskats par amatpersonu (darbinieku) atlīdzību par 2024. gada augustu.
- ⁵² Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plāns 2022.–2023. gadam, apstiprināts ar MK 18.01.2022. rīkojumu Nr. 32 “Par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plānu 2022.–2023. gadam”, Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plāns 2024.–2027. gadam, apstiprināts ar MK 17.12.2024. rīkojumu Nr. 1195 “Par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plānu 2024.–2027. gadam”.
- ⁵³ KM 29.07.2024. elektroniskā pasta vēstule “RE: Informācijas pieprasījums Valsts kontroles revīzijā” pielikums “Informācijas pieprasījums KM_29072024.docx”.
- ⁵⁴ MK 01.03.2022. rīkojums Nr. 143 “Par Kultūrpolitikas pamatnostādņēm 2021.–2027. gadam “Kultūrvalsts””.
- ⁵⁵ MK 23.12.2023. rīkojums Nr. 927 “Par Pasākumu plānu atbalsta sniegšanai Ukrainas civiliedzīvotājiem Latvijas Republikā 2024. gadam”.
- ⁵⁶ MK 26.08.2020. rīkojums Nr. 476 “Par Valsts civilās aizsardzības plānu”.
- ⁵⁷ MK 02.12.2015. rīkojums Nr. 759 “Rīcības plāns personu, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība, pārvietošanai un uzņemšanai Latvijā”.
- ⁵⁸ MK 22.06.2021. rīkojums Nr. 436 “Par Izglītības attīstības pamatnostādņēm 2021.–2027. gadam”.
- ⁵⁹ MK 25.08.2021. rīkojums Nr. 601 “Par Valsts valodas politikas pamatnostādņēm 2021.–2027. gadam”.
- ⁶⁰ MK 01.09.2021. rīkojums Nr. 616 “Par Sociālās aizsardzības un darba tirgus politikas pamatnostādņēm 2021.–2027. gadam”.
- ⁶¹ MK 21.12.2022. rīkojums Nr. 967 “Par Bēmu, jaunatnes un ģimenes attīstības pamatnostādņēm 2022.–2027. gadam”.
- ⁶² MK 18.06.2024. rīkojums Nr. 500 “Par Sieviešu un vīriešu vienlīdzīgu tiesību un iespēju veicināšanas plānu 2024.–2027. gadam”.
- ⁶³ MK 21.05.2024. rīkojums Nr. 396 “Plāns personu ar invaliditāti vienlīdzīgu iespēju veicināšanai 2024.–2027. gadam”.
- ⁶⁴ MK 24.01.2024. rīkojums Nr. 70 “Plāns darbam ar diasporu 2024.–2026. gadam”.
- ⁶⁵ MK 07.07.2021. rīkojums Nr. 490 “Par Digitālās transformācijas pamatnostādņēm 2021.–2027. gadam”.
- ⁶⁶ MK 26.11.2019. rīkojums Nr. 587 “Par Reģionālās politikas pamatnostādņēm 2021.–2027. gadam”.
- ⁶⁷ MK 10.02.2022. rīkojums Nr. 78 “Par Latvijas Piekto nacionālo atvērtās pārvaldības rīcības plānu 2022.–2025. gadam”.
- ⁶⁸ MK 30.01.2023. rīkojums Nr. 51 “Par konceptuālo ziņojumu “Konceptuālais ziņojums par valsts stratēģisko komunikāciju un informatīvās telpas drošību 2023.–2027. gadam””.
- ⁶⁹ Saeimas Pilsonības, migrācijas un sabiedrības saliedētības komisija. “Pilsonības, migrācijas un sabiedrības saliedētības komisijas mērķi, funkcijas un kompetence”. <https://saliedetiba.saeima.lv/par-komisiju> (skatīts 22.11.2024.).
- ⁷⁰ Latvijas Republikas Saeimas komisiju sēžu darba kārtības. <https://titania.saeima.lv/livs/saeimasnotikumi.nsf/webcomiscat?openview&restricttocategory=14/pilson%C4%ABbas,%20migr%C4%81cijas%20un%20sabiedr%C4%ABbas%20salied%C4%93t%C4%ABbas%20komisija&count=1000> (skatīts 22.11.2024.).
- ⁷¹ Atbalstītas ar MK 05.02.2021. rīkojumu Nr. 72 “Par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņēm 2021.–2027. gadam”.
- ⁷² Likuma “Par valsts budžetu 2022. gadam un budžeta ietvaru 2022., 2023. un 2024. gadam” paskaidrojumi, likuma “Par valsts budžetu 2023. gadam un budžeta ietvaru 2023., 2024. un 2025. gadam” paskaidrojumi un likuma “Par valsts budžetu 2024. gadam un budžeta ietvaru 2024., 2025. un 2026. gadam” paskaidrojumi.
- ⁷³ Valsts kase. *ePārskatu* sistēma, veidlapa Nr. 2 “Budžeta izpildes pārskats” par 2021., 2022. un 2023. pārskata periodu, veidlapa Nr. MKP_PB “Kopsavilkums pārskats par budžeta izpildi” par 2024. gadu.
- ⁷⁴ Saskaņā ar KM sniegto informāciju valsts budžeta apakšprogrammas 26.01.00 “Sabiedrības integrācijas pasākumu īstenošana” 2023. gada izpildes summa 2023. gadā ir 5 519 343 *euro*, jo programmas “Latviešu valodas mācības Ukrainas civiliedzīvotājiem” īstenotājs 2023. gada pēdējās darba dienas beigās kļūdaini iemaksāja atlikumu 213 971 *euro* valsts budžeta programmas 27.00.00 “Mediju politikas īstenošana” Valsts kases kontā.
- ⁷⁵ Saskaņā ar KM sniegto informāciju valsts budžeta apakšprogrammas 70.24.00 “Tekšējās drošības un PMIF un finansiāla atbalsta instrumenta robežu pārvaldībai un vīzu politikai projektu un pasākumu īstenošana (2021-2027)” 2023. gada izpildes summa 2023. gadā ir 1 090 249 *euro*, jo programmas īstenotājs 2023. gada pēdējās darba dienas beigās 512 099 *euro* projekta Nr. PMIF/13.1./2022/1/01 “Vienas pieturas aģentūra” īstenošanai neizlietoja finansējumu atmaksāja programmas 27.00.00 “Mediju politikas īstenošana” Valsts kases kontā.
- ⁷⁶ Valsts kase. *ePārskatu* sistēma, veidlapa Nr. 2 “Budžeta izpildes pārskats” par 2021., 2022. un 2023. pārskata periodu, veidlapa Nr. MKP_PB “Kopsavilkums pārskats par budžeta izpildi” par 2024. gadu.
- ⁷⁷ Sabiedrības integrācijas fonda likuma 5. panta pirmā daļa.
- ⁷⁸ Valsts kases datu bāze. SIF 2021., 2022. un 2023. gada pārskata veidlapa “2_PB (Min) Budžeta izpildes pārskats”, <https://e2.kase.gov.lv/min-publicesana/> (skatīts 18.12.2024.), Finanšu ministrija. Valsts budžeta izdevumu izmaiņas 2024. gadā (janvāris–septembris), <https://www.fm.gov.lv/lv/budzets2024> (skatīts 13.12.2024.).
- ⁷⁹ Finanšu ministrija. Interaktīvais budžets (2021., 2022., 2023. un 2024. gads), <https://www.fm.gov.lv/lv/atputa-un-kultura-0>, <https://www.fm.gov.lv/lv/atputa-un-kultura-1>, <https://www.fm.gov.lv/lv/atputa-un-kultura-2>, <https://www.fm.gov.lv/lv/atputa-un-kultura-3> (skatīts 17.12.2024.).
- ⁸⁰ Sabiedriskās politikas centrs “PROVIDUS”, Sabiedrības saliedētības radara ziņojums, 2023. <https://www.sif.gov.lv/lv/sabiedrības-saliedetības-radars> (skatīts 23.10.2024.).
- ⁸¹ Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam, atbalstītas ar MK 05.02.2021. rīkojumu Nr. 72 “Par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņēm 2021.–2027. gadam”.

- ⁸² Sabiedriskās politikas centrs “PROVIDUS”, Sabiedrības saliedētības radara ziņojums, 2023. <https://www.sif.gov.lv/lv/sabiedribas-saliedetibas-radars> (skatīts 23.10.2024.).
- ⁸³ MK 17.10.2023. rīkojums Nr. 677 “Par valsts pētījumu programmu “Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstība” 2023.–2025. gadam”.
- ⁸⁴ LU Ekonomikas un sociālo zinātņu fakultāte. Latvijas zinātniece Inta Mieriņa saņēmusi Eiropas nozīmīgāko pētniecības grantu, <https://eszf.lu.lv/par-mums/zinas/zina/t/100925/> (skatīts 08.01.2025.).
- ⁸⁵ MK 25.10.2005. sēdes protokola Nr. 61 38. §, PMLP apstiprināts par Eiropas migrācijas tīkla Latvijas kontaktpunktu.
- ⁸⁶ Nacionālās drošības koncepcija, apstiprināta ar Saeimas 26.09.2019. paziņojumu “Par Nacionālās drošības koncepcijas apstiprināšanu”.
- ⁸⁷ Nacionālās drošības koncepcija, apstiprināta ar Saeimas 26.09.2019. paziņojumu “Par Nacionālās drošības koncepcijas apstiprināšanu”.
- ⁸⁸ Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam, atbalstītas ar MK 05.02.2021. rīkojumu Nr. 72 “Par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņēm 2021.–2027. gadam”.
- ⁸⁹ MK 16.09.2003. noteikumu Nr. 528 “Izglītības un zinātnes ministrijas nolikums” 1. punkts.
- ⁹⁰ MK 18.12.2012. noteikumu Nr. 938 “Latviešu valodas aģentūras nolikums” 3.2. apakšpunkts.
- ⁹¹ Ne unikālo personu skaits. Tas nozīmē, ka viena persona, iespējams, pabeigusi vairāk nekā vienu no sešiem (A1, A2, B1, B2, C1, C2) valsts valodas līmeņiem.
- ⁹² Valsts kontroles 2024. gada pašvaldību aptaujas dati. Aptaujā atbildes sniedza 41 pašvaldība.
- ⁹³ Attīstības plānošanas sistēmas likuma 5. panta otrās daļas 2. punkts.
- ⁹⁴ Pārresoru koordinācijas centrs, Politikas veidošanas rokasgrāmata, 34. lp. (Pārresoru koordinācijas centrs ir likvidēts no 01.03.2023., pievienojot to Valsts kancelejai, MK 15.11.2022. rīkojums Nr. 808 “Par Pārresoru koordinācijas centra likvidāciju”).
- ⁹⁵ Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam I sadaļa “Pamatnostādņu kopsavilkums”, 8. un 9. lpp., apstiprinātas ar MK 05.02.2021. rīkojumu Nr. 72 “Par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņēm 2021.–2027. gadam”.
- ⁹⁶ Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam I sadaļa “Pamatnostādņu kopsavilkums”, 9. lpp. un 2. pielikums, apstiprinātas ar MK 05.02.2021. rīkojumu Nr. 72 “Par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņēm 2021.–2027. gadam”.
- ⁹⁷ MK 04.03.2020. rīkojums Nr. 95 “Par nozaru politiku pamatnostādņēm 2021.–2027. gada plānošanas periodam”.
- ⁹⁸ KM 29.07.2024. elektroniskā pasta vēstules “RE: Informācijas pieprasījums Valsts kontroles revīzijā” pielikums “Informācijas pieprasījums KM_29072024.docx”.
- ⁹⁹ KM 29.07.2024. elektroniskā pasta vēstules “RE: Informācijas pieprasījums Valsts kontroles revīzijā” pielikums “Informācijas pieprasījums KM_29072024.docx”.
- ¹⁰⁰ KM 29.07.2024. elektroniskā pasta vēstules “RE: Informācijas pieprasījums Valsts kontroles revīzijā” pielikums “Informācijas pieprasījums KM_29072024.docx”, KM 17.01.2025. vēstule Nr. 5.3-1/76 “Par revīzijas ziņojuma projektu revīzijā Nr. 2.4.1-28/2023”.
- ¹⁰¹ Satversmes tiesas 21.12.2007. sprieduma lietā Nr. 2007-12-03 26. punkts.
- ¹⁰² Valsts pārvaldes iekārtas likuma 54. panta pirmā daļa.
- ¹⁰³ Briede, J., Danovskis, E., Kovaļevska, A. “Administratīvās tiesības”. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016. 141. lpp.
- ¹⁰⁴ Attīstības plānošanas sistēmas likuma 5. panta otrās daļas 4. punkts.
- ¹⁰⁵ MK 21.11.2018. ieteikumu Nr. 1 “Valsts pārvaldes vērtības un ētikas pamatprincipi” 5. punkts, 5.7.1. un 5.7.4. apakšpunkts.
- ¹⁰⁶ 04.10.2023. apspriedes protokols ar Latvijas Universitātes Filozofijas un socioloģijas institūta vadošo pētnieku Mārtiņu Kaprānu.
- ¹⁰⁷ KM 17.01.2025. vēstule Nr. 5.3-1/76 “Par revīzijas ziņojuma projektu revīzijā Nr. 2.4.1-28/2023”.
- ¹⁰⁸ Valsts valodas politikas pamatnostādņu 2021.–2027. gadam īstenošanas plāna 2024.–2027. gadam projekts (nodots iebildumu/priekšlikumu sniegšanai), https://tapportals.mk.gov.lv/legal_acts/c53ceeb-2e02-4102-bb7d-965c9a186bc8 (skatīts 12.08.2024.).
- ¹⁰⁹ Apstiprināts ar MK 19.12.2023. rīkojumu Nr. 921 “Jaunatnes politikas īstenošanas plāns 2023.–2024. gadam”.
- ¹¹⁰ Apstiprināts ar MK 10.02.2022. rīkojumu Nr. 78 “Par Latvijas Piekto nacionālo atvērtās pārvaldības rīcības plānu 2022.–2025. gadam”.
- ¹¹¹ KM 29.07.2024. elektroniskā pasta vēstules “RE: Informācijas pieprasījums Valsts kontroles revīzijā” pielikums “Informācijas pieprasījums KM_29072024.docx”.
- ¹¹² Apstiprināts ar MK 19.01.2021. rīkojumu Nr. 33 “Par Plānu darbam ar diasporu 2021.–2023. gadam”.
- ¹¹³ Apstiprināts ar MK 24.01.2024. rīkojumu Nr. 70 “Plāns darbam ar diasporu 2024.–2026. gadam”.
- ¹¹⁴ Apstiprināts ar MK 15.03.2022. rīkojumu Nr. 181 “Par Valsts valodas politikas pamatnostādņu 2021.–2027. gadam īstenošanas plānu 2022.–2023. gadam”.
- ¹¹⁵ Apstiprināts ar MK 18.06.2024. rīkojumu Nr. 500 “Par Sieviešu un vīriešu vienlīdzīgu tiesību un iespēju veicināšanas plānu 2024.–2027. gadam”.
- ¹¹⁶ MK 04.07.2023. noteikumu Nr. 358 “Valsts kancelejas nolikums” 3.6. apakšpunkts.
- ¹¹⁷ 16.10.2023. apspriedes protokols ar *British Council* pārstāvēniecības Latvijā vadītāju Zani Matesoviču un programmu vadītāju Aneti Blūmu.
- ¹¹⁸ Nacionālās drošības koncepcija 2023, apstiprināta ar Saeimas 28.09.2023. paziņojumu “Par Nacionālās drošības koncepcijas apstiprināšanu”.
- ¹¹⁹ Saeimas 28.09.2023. paziņojums “Par Nacionālās drošības koncepcijas apstiprināšanu”.
- ¹²⁰ KM 29.07.2024. elektroniskā pasta vēstules “RE: Informācijas pieprasījums Valsts kontroles revīzijā” pielikums “Informācijas pieprasījums KM_29072024.docx”.
- ¹²¹ Latvijas Pašvaldību savienības 03.12.2024. atzinums <https://tapportals.mk.gov.lv/reviews/resolutions/e20f4498-a0e0-4863-8e22-7ee358dc681c>
- ¹²² Apstiprināts ar MK 18.01.2022. rīkojumu Nr. 32 “Par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plānu 2022.–2023. gadam”.
- ¹²³ Apstiprināts ar MK 17.12.2024. rīkojumu Nr. 1195 “Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plāns 2024.–2027. gadam”.
- ¹²⁴ KM 03.07.2023. elektroniskā pasta vēstules “RE: Informācija revīzijā” pielikums “SPASAP_2021-2022_izpilde.xlsx”.
- ¹²⁵ Pasākums “Konsultatīvā padome trešo valstu pilsoņu līdzdalībai” – padomes darbības nepieciešamība tiks skatīta kontekstā ar Vienas pieturas aģentūras koncepcijas attīstību.
- ¹²⁶ KM 14.06.2024. elektroniskā pasta vēstules “RE: Par revīziju” pielikums “SPASAP_2023_veidlapa_KM_visas_institucijas_29042024.docx”.
- ¹²⁷ MK 05.02.2021. rīkojums Nr. 72 “Par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņēm 2021.–2027. gadam” 5.2. apakšpunkts.
- ¹²⁸ Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plāna 2024.–2027. gadam projekts (nodots iebildumu/priekšlikumu sniegšanai) https://tapportals.mk.gov.lv/legal_acts/43b7b616-9902-4008-96d7-e8082abc4973 (skatīts 11.12.2024.).
- ¹²⁹ MK 17.12.2024. rīkojums Nr. 1195 “Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plāns 2024.–2027. gadam”.
- ¹³⁰ Nodibinājums “Ekspozīcijas “Sirdsapziņas uguns” atbalsta fonds”, nodibinājums “Komunistiskā terora upuru atbalsta un palīdzības fonds “Sibirijas bērni””, biedrība “Latvijas Okupācijas muzeja biedrība”, biedrība “ŠAMIR”, biedrība “Romu Kultūras Centrs”, biedrība “Žaņa Lipkes memoriāls”, biedrība “Latvijas Pilsoniskā alianse”, biedrība “Kurzemes NVO centrs”, biedrību “Dienvidlatgales NVO atbalsta centrs”, nodibinājums “Valmieras novada fonds”, biedrība “Zemgales NVO Centrs”.
- ¹³¹ MK 29.04.2003. noteikumu Nr. 241 “Kultūras ministrijas nolikums” 5.1.⁶ apakšpunkts.

- ¹³² Zvērinātu advokātu birojs "COBALT", Atzinums "Sabiedrības integrācijas politikas organizatoriskā un tiesiskā ietvara pilnveides iespējas", 2016. https://www.km.gov.lv/sites/km/files/media_file/cobalt20petijums1.pdf (skatīts 18.12.2023.).
- ¹³³ Sabiedrības integrācijas fonda likuma 3. panta pirmā daļa.
- ¹³⁴ Ekspertu ziņojums. Vienojošas nacionālās identitātes un Latvijas kultūrtelpas nostiprināšana, priekšlikumi sabiedrības integrācijas politikas plānam 2019.–2025. gadam, 2017. *Microsoft Word - Ekspertu zinojums FINAL4 (km.gov.lv)* (skatīts 23.10.2024.).
- ¹³⁵ Sabiedrības integrācijas fonda likuma 3. panta otrās daļas 2. apakšpunkts.
- ¹³⁶ Sabiedrības integrācijas fonda likuma 10. panta piektās daļas 6. apakšpunkts.
- ¹³⁷ Valsts budžeta programmu un apakšprogrammu aktivitātes, kas noteiktas likumā "Par valsts budžetu 2022. gadam" un likumā "Par valsts budžetu 2023. gadam un budžeta ietvaru 2023., 2024. un 2025. gadam".
- ¹³⁸ SIF 25.09.2024. elektroniskā pasta vēstules "RE: Informācija Valsts kontroles revīzijas ietvaros" pielikums "SIF_informacija_11092024 1.xlsx".
- ¹³⁹ Nodibinājums "Baltic Institute of Social Sciences", Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam īstenošanu laika posmā no 2012.–2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus, 2015. *rez-rad_biss1.pdf (km.gov.lv)* (skatīts 23.10.2024.).
- ¹⁴⁰ Ekspertu ziņojums. Vienojošas nacionālās identitātes un Latvijas kultūrtelpas nostiprināšana, priekšlikumi sabiedrības integrācijas politikas plānam 2019.–2025. gadam, 2017. *Microsoft Word - Ekspertu zinojums FINAL4 (km.gov.lv)* (skatīts 23.10.2024.).
- ¹⁴¹ SIA "Oxford Research Baltics", Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam ietekmes izvērtējums, 2019. https://www.km.gov.lv/sites/km/files/media_file/nipsipp20ietekmes20izvertejums1.pdf (skatīts 23.10.2024.).
- ¹⁴² MK 02.12.2014. noteikumu Nr. 737 "Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes un ietekmes izvērtēšanas noteikumi" 19. punkts.
- ¹⁴³ SIA "CIVITTA LATVIJA". Ietekmes izvērtējums par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plānu 2022.–2023. gadam, 2023 (30., 41. un 61. lpp). <https://www.km.gov.lv/lv/media/44313/download?attachment> (skatīts 20.09.2024.).
- ¹⁴⁴ KM 29.07.2024. elektroniskā pasta vēstules "RE: Informācijas pieprasījums Valsts kontroles revīzijā" pielikums "Informācijas pieprasījums KM 29072024.docx".
- ¹⁴⁵ SIA „Oxford Research Baltics”, Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018.gadam ietekmes izvērtējums, 2019. <https://ppdb.mk.gov.lv/wp-content/uploads/2023/09/Gala-zinojums-FINAL.docx> (skatīts: 24.10.2024.).
- ¹⁴⁶ 04.10.2023. apspriedes protokols ar Latvijas Universitātes Filozofijas un socioloģijas institūta vadošo pētnieku Mārtiņu Kaprānu, 16.10.2023. apspriedes protokols ar biedrības "New East" vadītāju Jorenu Dobkeviču, 29.09.2023. apspriedes protokols ar biedrības "Latvijas Platforma attīstības sadarbībai" direktori Kristīni Zonbergu.
- ¹⁴⁷ 04.10.2023. apspriedes protokols ar Latvijas Universitātes Filozofijas un socioloģijas institūta vadošo pētnieku Mārtiņu Kaprānu.
- ¹⁴⁸ 16.10.2023. apspriedes protokols ar biedrības "New East" vadītāju Jorenu Dobkeviču.
- ¹⁴⁹ 29.09.2023. apspriedes protokols ar biedrības "Latvijas Platforma attīstības sadarbībai" direktori Kristīni Zonbergu, 04.10.2023. apspriedes protokols ar Latvijas Universitātes Filozofijas un socioloģijas institūta vadošo pētnieku Mārtiņu Kaprānu.
- ¹⁵⁰ SIA "CIVITTA LATVIJA". Ietekmes izvērtējums par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plānu 2022.–2023. gadam, 2023 (30., 41. un 61. lpp). <https://www.km.gov.lv/lv/media/44313/download?attachment> (skatīts 25.09.2024.).
- ¹⁵¹ SIA "Oxford Research Baltics". Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam ietekmes izvērtējums, 2019. <https://ppdb.mk.gov.lv/wp-content/uploads/2023/09/Gala-zinojums-FINAL.docx> (skatīts 24.10.2024.).
- ¹⁵² KM. "E. Siliņas valdībai aprit 1. gads – būtiskākie veikumi KM atbildības jomās". 13.09.2024. <https://www.km.gov.lv/jaunums/esilinas-valdibai-aprit-1-gads-butiskakie-veikumi-km-atbildibas-jomas> (skatīts 22.11.2024.).
- ¹⁵³ SIA "CIVITTA LATVIJA". Ietekmes izvērtējums par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plānu 2022.–2023. gadam, 2023 (30., 41. un 61. lpp). <https://www.km.gov.lv/lv/media/44313/download?attachment> (skatīts 25.09.2024.).
- ¹⁵⁴ SIA "CIVITTA LATVIJA". Ietekmes izvērtējums par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plānu 2022.–2023. gadam, 2023. <https://www.km.gov.lv/lv/media/37467/download?attachment> (skatīts 21.11.2023.).
- ¹⁵⁵ Apstiprināts ar MK 18.01.2022. rīkojumu Nr. 32 "Par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plānu 2022.–2023. gadam".
- ¹⁵⁶ SIA "CIVITTA LATVIJA". Ietekmes izvērtējums par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plānu 2022.–2023. gadam, 2023. <https://www.km.gov.lv/lv/media/37467/download?attachment> (skatīts 21.11.2023.).
- ¹⁵⁷ KM 17.01.2025. vēstule Nr. 5.3-1/76 "Par revīzijas ziņojuma projektu revīzijā Nr. 2.4.1-28/2023".
- ¹⁵⁸ MK 21.12.2021. noteikumu Nr. 851 "Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu īstenošanas uzraudzības padomes nolikums" 3.1. apakšpunkts.
- ¹⁵⁹ LR Valsts kontroles iebildumi/priekšlikumi, saskaņojumi "LRVK-05.08.2024.", https://tapportal.mk.gov.lv/legal_acts/43b7b616-9902-4008-96d7-e8082abc4973 (skatīts 11.12.2024.).
- ¹⁶⁰ KM 03.07.2023. elektroniskā pasta vēstules "RE: Informācija revīzijā" pielikums "SPASAP_2021-2022_izpilde.xlsx".
- ¹⁶¹ Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plāna 2022.–2023. gadam pasākumi Nr. 1.1.3., 2.2.2., un 3.2.1., apstiprināts ar MK 18.01.2022. rīkojumu Nr. 32 "Par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plānu 2022.–2023. gadam".
- ¹⁶² MK 16.12.2015. rīkojums Nr. 792 "Par konceptuālo ziņojumu "Par valsts finansēta nevalstisko organizāciju fonda izveidi"".
- ¹⁶³ MK 09.06.2020. noteikumi Nr. 379 "Sabiedrības integrācijas fonda nolikums", 2.9. punkts.
- ¹⁶⁴ Sabiedrības integrācijas fonda likuma 9. panta pirmā daļa.
- ¹⁶⁵ Konceptuālais ziņojums "Par valsts finansēta nevalstisko organizāciju fonda izveidi", atbalstīts ar MK 16.12.2015. rīkojumu Nr. 792 "Par konceptuālo ziņojumu "Par valsts finansēta nevalstisko organizāciju fonda izveidi"".
- ¹⁶⁶ Pārstāvēts SIF sekretariāts, Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padomes ievēlēti pārstāvji un SIF padomes pārstāvji no ministrijām.
- ¹⁶⁷ SIF 23.01.2025. elektroniskā pasta vēstules "FW: Par plānoto tikšanos par ieteikumu par latviešu valodas mācību koordināciju lietderības revīzijā" pielikums "Par NVOF 2025.docx".
- ¹⁶⁸ MK 07.01.2014. noteikumi Nr. 14 "Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padomes nolikums", MK 21.12.2021. noteikumi Nr. 851 "Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu īstenošanas uzraudzības padomes nolikums", MK 09.06.2020. noteikumi Nr. 379 "Sabiedrības integrācijas fonda nolikums".
- ¹⁶⁹ SIF 23.01.2025. elektroniskā pasta vēstules "FW: Par plānoto tikšanos par ieteikumu par latviešu valodas mācību koordināciju lietderības revīzijā" pielikums "Par NVOF 2025.docx".
- ¹⁷⁰ MK 16.12.2015. rīkojums Nr. 792 "Par konceptuālo ziņojumu "Par valsts finansēta nevalstisko organizāciju fonda izveidi"".
- ¹⁷¹ MK 16.12.2015. rīkojums Nr. 792 "Par konceptuālo ziņojumu "Par valsts finansēta nevalstisko organizāciju fonda izveidi"".

- ¹⁷² SIF 02.10.2020. Latvijas valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” atklātā projektu pieteikumu konkursa nolikums (identifikācijas Nr. 2021.LV/NVOF); SIF 03.09.2021. Latvijas valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” atklātā projektu pieteikumu konkursa nolikums (identifikācijas Nr. 2022.LV/NVOF); SIF 02.09.2022. Latvijas valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” atklātā projektu pieteikumu konkursa nolikums (identifikācijas Nr. 2023.LV/NVOF); SIF 08.09.2023. Latvijas valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” atklātā projektu pieteikumu konkursa nolikums (identifikācijas Nr. 2024.LV/NVOF); SIF 05.09.2024. Latvijas valsts budžeta finansētā programmas “NVO fonds” atklāta projektu konkursa nolikums (identifikācijas Nr. 2025.LV/NVOF).
- ¹⁷³ MK 16.12.2015. rīkojums Nr. 792 “Par konceptuālo ziņojumu “Par valsts finansēta nevalstisko organizāciju fonda izveidi””.
- ¹⁷⁴ Mērķis ir stiprināt organizēto pilsonisko sabiedrību Latvijā un atbalstīt NVO darbību, stiprinot NVO institucionālo un cilvēkresursu kapacitāti un nodrošinot finansiālu atbalstu regulārai un ilglaicīgai NVO līdzdalībai valsts pārvaldes lēmumu pieņemšanas procesā un līdzdarbību valsts pārvaldes rīcīpolitikas plānošanā, ieviešanā un uzraudzībā.
- ¹⁷⁵ Mērķis ir stiprināt demokrātiskās vērtības un cilvēktiesību ieviešanu Latvijā, veicināt pilsonisko līdzdalību, spēcīnāt Latvijas iedzīvotāju cilvēkdrošību un uzlabot dzīves kvalitāti, veicināt sociālo atbildību kopienā, finansiāli atbalstot NVO projektus attiecīgās apakšprogrammas atbalsta jomās.
- ¹⁷⁶ Mērķis ir veicināt Latvijas NVO spēju organizēt un līdzdarboties starptautisku projektu īstenošanā, kuru norises vieta ir arī Latvijas teritorijā. Tādējādi NVO piesaista ārvalstu finansējumu Latvijas iedzīvotāju dzīves kvalitātes uzlabošanai, nereti piesaistot arī ārvalstu ekspertīzi, lai pilnveidotu Latvijā notiekošos procesus sabiedrības līdzdalības demokrātijā, sociālā kapitāla attīstībā un citās jomās.
- ¹⁷⁷ Mērķis ir stiprināt un veicināt NVO savstarpējās sadarbības aktivitāti reģionālajā, nacionālajā, Eiropas Savienības un pasaules līmenī.
- ¹⁷⁸ Mērķis ir atbalstīt NVO, kas veic interešu aizstāvības darbību sabiedriskā labuma darbības jomās, sekmējot pilsoniskas sabiedrības attīstību Latvijā un veicinot NVO interešu aizstāvības darbības neatkarību no publiskās pārvaldes nozares pārraugošās ministrijas ietekmes.
- ¹⁷⁹ Latvijas Kultūras akadēmija. Izvērtējuma rezultātu ziņojums “Valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” darbības (rezultātu un ieguldījuma) izvērtēšana 2022”, 2022. <https://www.sif.gov.lv/lv/media/5754/download?attachment> (skatīts 01.10.2024.).
- ¹⁸⁰ SIF 05.09.2024. Latvijas valsts budžeta finansētā programmas “NVO fonds” atklāta projektu konkursa nolikums (identifikācijas Nr. 2025.LV/NVOF).
- ¹⁸¹ Kvalitātes vērtēšanas kritērijs Nr. 5.7.1 “Projekta nepieciešamības pamatojums – situācijas/problēmas aktualitāte, sabiedrības vai mērķa grupas vajadzības un problēmas, organizācijas stratēģiskais redzējums par identificētās problēmas risinājumu”.
- ¹⁸² Latvijas Kultūras akadēmija un SIA “Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija”. Izvērtējuma rezultātu ziņojums “Valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” darbības (rezultātu un ieguldījuma) izvērtēšana”, 2021. <https://www.sif.gov.lv/lv/media/2549/download?attachment> (skatīts 05.11.2024.). Latvijas Kultūras akadēmija. Izvērtējuma rezultātu ziņojums “Valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” darbības (rezultātu un ieguldījuma) izvērtēšana 2022”, 2022. <https://www.sif.gov.lv/lv/media/5754/download?attachment> (skatīts 01.10.2024.). SIA “Oxford Research Baltics”. Gala ziņojums “Valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” darbības (rezultātu un ieguldījuma) izvērtēšana”, 2024. <https://www.sif.gov.lv/lv/media/6543/download?attachment> (skatīts 06.11.2024.).
- ¹⁸³ Latvijas Kultūras akadēmija un SIA “Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija”. Izvērtējuma rezultātu ziņojums “Valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” darbības (rezultātu un ieguldījuma) izvērtēšana”, 2021. <https://www.sif.gov.lv/lv/media/2549/download?attachment> (skatīts 05.11.2024.).
- ¹⁸⁴ Latvijas Kultūras akadēmija. Izvērtējuma rezultātu ziņojums “Valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” darbības (rezultātu un ieguldījuma) izvērtēšana 2022”, 2022. <https://www.sif.gov.lv/lv/media/5754/download?attachment> (skatīts 01.10.2024.).
- ¹⁸⁵ SIF atklāta projektu pieteikumu konkursa nolikums “Latvijas valsts budžeta finansētā programma “NVO fonds””, apstiprināts ar SIF padomes 02.09.2022. lēmumu (Protokols Nr. 8., 3. punkts).
- ¹⁸⁶ Latvijas Kultūras akadēmija un SIA “Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija”. Izvērtējuma rezultātu ziņojums “Valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” darbības (rezultātu un ieguldījuma) izvērtēšana”, 2021. <https://www.sif.gov.lv/lv/media/2549/download?attachment> (skatīts 05.11.2024.).
- ¹⁸⁷ Latvijas Kultūras akadēmija. Izvērtējuma rezultātu ziņojums “Valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” darbības (rezultātu un ieguldījuma) izvērtēšana 2022”, 2022. <https://www.sif.gov.lv/lv/media/5754/download?attachment> (skatīts 01.10.2024.).
- ¹⁸⁸ SIA “Oxford Research Baltics”. Gala ziņojums “Valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” darbības (rezultātu un ieguldījuma) izvērtēšana”, 2024. <https://www.sif.gov.lv/lv/media/6543/download?attachment> (skatīts 06.11.2024.).
- ¹⁸⁹ Latvijas Kultūras akadēmija un SIA “Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija”. Izvērtējuma rezultātu ziņojums “Valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” darbības (rezultātu un ieguldījuma) izvērtēšana”, 2021. <https://www.sif.gov.lv/lv/media/2549/download?attachment> (skatīts 04.11.2024.). Latvijas Kultūras akadēmija. Izvērtējuma rezultātu ziņojums “Valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” darbības (rezultātu un ieguldījuma) izvērtēšana 2022”, 2022. <https://www.sif.gov.lv/lv/media/5754/download?attachment> (skatīts 04.11.2024.).
- ¹⁹⁰ MK 16.12.2015. rīkojums Nr. 792 “Par konceptuālo ziņojumu “Par valsts finansēta nevalstisko organizāciju fonda izveidi””.
- ¹⁹¹ Valsts kanceleja, Ziņojums par Latvijas ilgtspējas attīstības stratēģijas līdz 2030.gadam un Nacionālā attīstības plāna 2021.–2027.gadam īstenošanu un valsts ilgtspējīgu attīstību, 2024.
- ¹⁹² SIA “CIVITTA LATVIJA”, Ietekmes izvērtējums par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plānu 2022.–2023.gadam, 2023 (30., 41. un 61.lpp). <https://www.km.gov.lv/lv/media/44313/download?attachment>
- ¹⁹³ SIF 16.01.2025. vēstules Nr. 1-40.1/2025/72N “Par revīzijas ziņojuma projektu” 1. pielikums.
- ¹⁹⁴ Latvijas Pilsoniskā alianse, “Potenciālā finansējuma kartējums”, https://view.officeapps.live.com/op/view.aspx?src=https%3A%2F%2Ffno.lv%2Fuploads%2Ffinansu_avotu_kartejums.xlsx&wdOrigin=BROWSELINK (skatīts 04.10.2024.).
- ¹⁹⁵ Latvijas Pilsoniskā alianse. “Pašvaldību pieejamo resursu apkopojums”, https://nvo.lv/uploads/apkopojums_pasvaldibu_resursi_nvo_lpa_2023.pdf (skatīts 04.10.2024.).
- ¹⁹⁶ Latvijas Pilsoniskā alianse. “Pilsoniskās sabiedrības organizāciju sektors Latvijā”, https://nvo.lv/uploads/pso_sektors_latvija_versija_29.pdf (skatīts 04.10.2024.).
- ¹⁹⁷ SIA “Oxford Research Baltics”. Gala ziņojums “Valsts budžeta finansētās programmas “NVO Fonds” darbības (rezultātu un ieguldījuma) izvērtēšana”, 2024. <https://www.sif.gov.lv/lv/media/5754/download?attachment> (skatīts 04.10.2024.).
- ¹⁹⁸ KM un biedrības “Kurzemes NVO centrs” līgums Nr.2.5-8-22 “Līdzdarbības līgums par atsevišķu valsts pārvaldes uzdevumu veikšanu pilsoniskās sabiedrības un starpkultūru sadarbības attīstības un mazākumtautību nevalstisko organizāciju līdzdalības veicināšanas jomā Kurzemes reģionā” <https://www.km.gov.lv/lv/media/26255/download?attachment>, KM un biedrības “Dienvidlatgales NVO atbalsta centrs” līgums Nr. Nr.2.5-8-23 “Līdzdarbības līgums par atsevišķu valsts pārvaldes uzdevumu veikšanu pilsoniskās sabiedrības un starpkultūru sadarbības attīstības un mazākumtautību nevalstisko organizāciju līdzdalības veicināšanas jomā Latgales reģionā” <https://www.km.gov.lv/lv/media/26258/download?attachment>, KM un biedrības “Zemgales NVO Centrs” Nr.2.5-8-24 “Līdzdarbības līgums par atsevišķu valsts pārvaldes uzdevumu veikšanu pilsoniskās sabiedrības un starpkultūru sadarbības attīstības un mazākumtautību nevalstisko organizāciju līdzdalības veicināšanas jomā Zemgales reģionā” <https://www.km.gov.lv/lv/media/26267/download?attachment>, KM un nodibinājuma “Valmieras novada fonds” līgums Nr.2.5-8-25 “Līdzdarbības līgums par atsevišķu valsts pārvaldes uzdevumu veikšanu pilsoniskās

sabiedrības un starpkultūru sadarbības attīstības un mazākumtautību nevalstisko organizāciju līdzdalības veicināšanas jomā Vidzemes reģionā” <https://www.km.gov.lv/lv/media/26264/download?attachment>, KM un biedrības “Latvijas Pilsoniskā alianse” līgums Nr. 2.5-8-20 “Līdzdarbības līgums par atsevišķu valsts pārvaldes uzdevumu veikšanu pilsoniskās sabiedrības un starpkultūru sadarbības attīstības un mazākumtautību nevalstisko organizāciju līdzdalības veicināšanas jomā Rīgas reģionā” <https://www.km.gov.lv/lv/media/26261/download?attachment> (skatīts 30.10.2024.).

¹⁹⁹ Biedrība “Latvijas Pilsoniskā alianse” (<https://nvo.lv/lv/>), biedrība “Kurzemes NVO centrs” (<https://kurzemesnvo.lv/>), biedrība “Dienvidlatgales NVO atbalsta centrs” (<https://www.nvoc.lv/>), nodibinājums “Valmieras novada fonds” (<https://www.vnf.lv/>), biedrība “Zemgales NVO Centrs” (<https://zemgalei.lv/lv/>).

²⁰⁰ Līdzdarbības līgumi par atsevišķu valsts pārvaldes uzdevumu veikšanu pilsoniskās sabiedrības un starpkultūru sadarbības attīstības un mazākumtautību nevalstisko organizāciju līdzdalības veicināšanas jomā reģionos (pieci atsevišķi līgumi, skatīt 1.pielikuma 1.1.2.2.punktu). <https://www.km.gov.lv/lv/noslegtie-lidzdarbības-līgumi> (skatīts 09.10.2024.).

²⁰¹ Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2021.–2027. gadam indikatīvais investīciju projektu kopums, *MS Excel* datne <https://www.mk.gov.lv/lv/latvijas-nacionalais-attīstības-plans> (skatīts 22.10.2024.).

²⁰² Latvijas Nacionālā attīstības plāna 2021.–2027. gadam indikatīvais investīciju projektu kopums, *MS Excel* datne <https://www.mk.gov.lv/lv/latvijas-nacionalais-attīstības-plans> (skatīts 22.10.2024.).

²⁰³ KM 14.06.2024. elektroniskā pasta vēstule “RE: Par revīziju”, KM 23.09.2024. elektroniskā pasta vēstule “RE: Informācija Valsts kontroles revīzijas ietvaros” pielikums “Plans_2022_2023_finansejums.docx”.

²⁰⁴ FM 20.08.2020. informatīvais ziņojums “Par ministriju un citu centrālo valsts iestāžu prioritārajiem pasākumiem 2021., 2022. un 2023. gadam”, izskatīts 02.09.2020. MK sēdē, protokols Nr. 51, 54.§, FM 18.08.2021. informatīvais ziņojums “Par ministriju un citu centrālo valsts iestāžu prioritārajiem pasākumiem 2022., 2023. un 2024. gadam”, izskatīts 24.08.2021. MK sēdē, protokols Nr. 57, 53. §, FM 22.12.2022. informatīvais ziņojums “Par ministriju un citu centrālo valsts iestāžu prioritārajiem pasākumiem 2023., 2024. un 2025. gadam”, izskatīts 22.12.2022. MK sēdē, protokols Nr. 67, 2. §.

²⁰⁵ FM 23.09.2021. informatīvais ziņojums “Par priekšlikumiem valsts budžeta ieņēmumiem un izdevumiem 2022. gadam un ietvaram 2022.–2024. gadam”, izskatīts 24.09.2024. MK sēdē, protokols Nr. 63, 1. §, FM 12.01.2023. informatīvais ziņojums “Par priekšlikumiem valsts budžeta prioritārajiem pasākumiem 2023.gadam un budžeta ietvaram 2023.–2025. gadam”, izskatīts 13.01.2023. MK sēdē, protokols Nr. 2, 1. §.

²⁰⁶ KM 24.09.2024. elektroniski sniegtā informācija.

²⁰⁷ KM 17.01.2025. vēstule Nr. 5.3-1/76 “Par revīzijas ziņojuma projektu revīzijā Nr. 2.4.1-28/2023”.

²⁰⁸ IeM. “Apstiprinātie Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonda (2014.–2020.) projekti”. 01.02.2023. <https://www.iem.gov.lv/lv/projekts/apstiprinatie-patveruma-migrācijas-un-integrācijas-fonda-2014-2020-projekti> (skatīts 27.05.2024.).

²⁰⁹ KM 17.01.2025. vēstule Nr. 5.3-1/76 “Par revīzijas ziņojuma projektu revīzijā Nr. 2.4.1-28/2023”.

²¹⁰ SIF. “Vienas pieturas aģentūra jaunpienācējiem”. 05.01.2023. <https://www.sif.gov.lv/lv/treso-valstu-pilsoniem-un-starptautiskas-palīdzības-sanemejiem> (skatīts 18.09.2024.).

²¹¹ KM un SIF 23.03.2023. līgums Nr. PMIF/13.1./2022/1/01.

²¹² KM 29.07.2024. elektroniskā pasta vēstule “RE: Informācijas pieprasījums Valsts kontroles revīzijā” pielikums “Informācijas pieprasījums KM_29072024.docx”.

²¹³ KM 29.07.2024. elektroniskā pasta vēstule “RE: Informācijas pieprasījums Valsts kontroles revīzijā” pielikums “Informācijas pieprasījums KM_29072024.docx”.

²¹⁴ KM 29.07.2024. elektroniskā pasta vēstule “RE: Informācijas pieprasījums Valsts kontroles revīzijā” pielikums “Informācijas pieprasījums KM_29072024.docx”.

²¹⁵ IeM informatīvais ziņojums “Par koordinējošās iestādes izveidi personu, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība, sociālekonomiskās iekļaušanas jomā”, pieņemts zināšanai MK 07.12.2021. sēdē, protokols Nr. 79, 37.§.

²¹⁶ MK 07.12.2021. sēdes protokola Nr. 79 37. § 2. punkts.

²¹⁷ MK 07.12.2021. sēdes protokola Nr. 79 37. § 5. punkts.

²¹⁸ MK 11.01.2022. rīkojums Nr. 15 “Par finanšu līdzekļu piešķiršanu no valsts budžeta programmas “Līdzekļi neparedzētiem gadījumiem””.

²¹⁹ MK 07.12.2021. sēdes protokola Nr. 79 37. § 7. punkts.

²²⁰ KM. Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonda (2014–2020). Apstiprinātie projekti. <https://www.km.gov.lv/lv/media/20746/download?attachment> (skatīts 04.11.2024.).

²²¹ KM un SIF 23.03.2023. līgums Nr. PMIF/13.1./2022/1/01.

²²² KM. “Informēs par ES līdzfinansētā projekta “Nacionālais integrācijas centrs” pakalpojumiem”. LV portāls. 17.12.2012. <https://lvportals.lv/dienaskartiba/252815-informes-par-es-lidzfinanseta-projekta-nacionalais-integrācijas-centrs-pakalpojumiem-2012> (skatīts 01.11.2024.).

²²³ SIF 16.01.2025. vēstule Nr. 1-40.1/2025/72N “Par revīzijas ziņojuma projektu” 1. pielikums.

²²⁴ SIA “Oxford Research Baltics”. Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam ietekmes izvērtējums, 2019. *Izvērtējums par Sabiedrības integrācijas fonda administrēto valsts budžeta programmu īstenošanas efektivitāti, ietekmi un lietderību 2016.–2018.gadā* (skatīts 28.11.2023.).

²²⁵ Zvērinātu advokātu birojs “COBALT”. Sabiedrības integrācijas politikas organizatoriskā un tiesiskā ietvara pilnveides iespējas (ATZINUMS), 2016. https://www.km.gov.lv/sites/km/files/media_file/cobalt20petijums1.pdf (skatīts 24.10.2024.).

²²⁶ 04.10.2023. apspriedes protokols ar Latvijas Universitātes Filozofijas un socioloģijas institūta vadošo pētnieku Mārtiņu Kaprānu.

²²⁷ Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādnes 2012.–2018. gadam, apstiprinātas ar MK 20.10.2011. rīkojumu Nr. 542 “Par Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņēm 2012.–2018. gadam”;

Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam, atbalstītas ar MK 05.02.2021. rīkojumu Nr. 72 “Par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņēm 2021.–2027.gadam”.

²²⁸ Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam, atbalstītas ar MK 05.02.2021. rīkojumu Nr. 72 “Par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņēm 2021.–2027. gadam”.

²²⁹ Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādnes 2012.–2018. gadam, apstiprinātas ar MK 20.10.2011. rīkojumu Nr. 542 “Par Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņēm 2012.–2018. gadam”.

²³⁰ Periods 2012.–2018. gads: Emocionālā piederības sajūta Latvijai atkarībā no tautības (%), B. Zepa, Nacionālās identitātes dimensijas dažādu sabiedrības grupu skatījumā, 2011. Periods 2021.–2027. gads: Lepnums par piederību Latvijai (ļoti tuvs, tuvs, %), ESS.

²³¹ Nodibinājums “Baltic Institute of Social Sciences”, Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam īstenošanu laika posmā no 2012.–2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus, 2015. *rez-rad_biss1.pdf (km.gov.lv)* (skatīts 23.10.2024.).

- ²³² KM 24.09.2024. elektroniskā pasta vēstule "RE: Informācija Valsts kontroles revīzijas ietvaros" pielikums "Petījumi_politika.docx".
- ²³³ Ekspertu ziņojums. Vienojošas nacionālās identitātes un Latvijas kultūrtelpas nostiprināšana, priekšlikumi sabiedrības integrācijas politikas plānam 2019.–2025. gadam, 2017. *Microsoft Word - Ekspertu zinojums FINAL4 (km.gov.lv)* (skatīts 23.10.2024.).
- ²³⁴ Izziņa par atzinumos sniegtajiem iebildumiem par pamatnostādņu projektu "Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam", <https://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40490048> (skatīts 08.01.2025.).
- ²³⁵ KM 12.12.2023. elektroniskā pasta vēstule "RE: Datu apmaiņa revīzijā" pielikums "Jautajumi_VK_KM_intervija_111223_SID.docx".
- ²³⁶ SIA "CIVITTA LATVIJA". Ietekmes izvērtējums par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plānu 2022.–2023. gadam, 2023. <https://www.km.gov.lv/lv/media/44313/download?attachment> (skatīts 21.11.2023.).
- ²³⁷ Izziņa par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plāna 2024.–2027.gadam projektu, 24-TA-1016, https://tapportals.mk.gov.lv/legal_acts/43b7b616-9902-4008-96d7-e8082abc4973 (skatīts 09.12.2024.).
- ²³⁸ Sabiedriskās politikas centrs "PROVIDUS". Sabiedrības saliedētības radara ziņojums, 2023. <https://www.sif.gov.lv/lv/sabiedribas-saliedetibas-radars> (skatīts 18.09.2024.).
- ²³⁹ Sabiedriskās politikas centrs "PROVIDUS". Sabiedrības saliedētības radara ziņojums, 2023. <https://www.sif.gov.lv/lv/sabiedribas-saliedetibas-radars> (skatīts 18.09.2024.).
- ²⁴⁰ SIF 15.01.2025. elektroniskā pasta vēstule "RE Informācijas pieprasījums Valsts kontroles revīzijā" pielikums "SIF_pētījumi.xlsx".
- ²⁴¹ Pakalpojuma līgums Nr. 1-32/2024/57, 2024. <https://www.eis.gov.lv/EKEIS/Supplier/Procurement/118904> (skatīts 29.01.2025.).
- ²⁴² MK 17.10.2023. rīkojums Nr. 677 "Par valsts pētījumu programmu "Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstība" 2023.–2025. gadam".
- ²⁴³ MK 17.10.2023. rīkojuma Nr. 677 "Par valsts pētījumu programmu "Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstība" 2023.–2025. gadam" 8.2. apakšpunkts.
- ²⁴⁴ *Integration Monitoring of the Estonian Society | European Union Agency for Fundamental Rights (europa.eu), Estonian social integration monitoring | Ministry of Culture (kul.ee)* (skatīts 18.10.2024.).
- ²⁴⁵ Nodibinājums "Baltic Institute of Social Sciences". Priekšlikumi Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam rezultātu un ietekmes rādītāju modelim, 2020. https://ppdb.mk.gov.lv/wp-content/uploads/2020/12/biss_zinojums_raditaju_sistema_prec.pdf (skatīts 18.09.2024.).
- ²⁴⁶ Nodibinājums "Baltic Institute of Social Sciences". Priekšlikumi Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam rezultātu un ietekmes rādītāju modelim, 2020. https://ppdb.mk.gov.lv/wp-content/uploads/2020/12/biss_zinojums_raditaju_sistema_prec.pdf (skatīts 18.09.2024.).
- ²⁴⁷ SIA "CIVITTA LATVIJA". Ietekmes izvērtējums par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plānu 2022.–2023. gadam, 2023. <https://www.km.gov.lv/lv/media/44313/download?attachment> (skatīts 21.11.2023.).
- ²⁴⁸ Sabiedriskās politikas centrs "PROVIDUS". Sabiedrības saliedētības radara ziņojums, 2023. <https://www.sif.gov.lv/lv/sabiedribas-saliedetibas-radars> (skatīts 18.09.2024.).
- ²⁴⁹ LR Valsts kontroles iebildumi/priekšlikumi, saskaņojumi "LRVK-05.08.2024.", https://tapportals.mk.gov.lv/legal_acts/43b7b616-9902-4008-96d7-e8082abc4973 (skatīts 11.12.2024.).
- ²⁵⁰ Valsts kanceleja. Ziņojums par Latvijas ilgtspējas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam un Nacionālā attīstības plāna 2021.–2027. gadam īstenošanu un valsts ilgtspējīgu attīstību, 2024.
- ²⁵¹ Saeima, tiesību aizsardzības sistēma, policija, politiskās partijas, Eiropas Parlaments, ANO.
- ²⁵² Valsts kanceleja, 2024. Ziņojums par Latvijas Ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam un Nacionālā attīstības plāna 2021.–2027. gadam īstenošanu un valsts ilgtspējīgu attīstību. <https://www.mk.gov.lv/lv/media/19212/download?attachment>, 71.lpp.
- ²⁵³ SIA "CIVITTA LATVIJA". Ietekmes izvērtējums par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plānu 2022.–2023. gadam, 2023. <https://www.km.gov.lv/lv/media/44313/download?attachment> (skatīts 23.09.2024.).
- ²⁵⁴ <https://www.mk.gov.lv/lv/iam-istenosana-latvija>, Ilgtspējīgas attīstības mērķu kartējums, 2022.
- ²⁵⁵ ANO Ģenerālās asamblejas 25.09.2015. rezolūcijas Nr. 70/1 "Pārveidosim mūsu pasauli: ilgtspējīgas attīstības programma 2030. gadam" 5. punkts, *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development | Department of Economic and Social Affairs (un.org)* (skatīts 22.02.2024.).
- ²⁵⁶ Valsts kanceleja, Ziņojums par Latvijas ilgtspējas attīstības stratēģijas līdz 2030.gadam un Nacionālā attīstības plāna 2021.–2027.gadam īstenošanu un valsts ilgtspējīgu attīstību, 2024.
- ²⁵⁷ Valsts kanceleja. Ziņojums par Latvijas ilgtspējas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam un Nacionālā attīstības plāna 2021.–2027. gadam īstenošanu un valsts ilgtspējīgu attīstību, 2024.
- ²⁵⁸ Sabiedriskās politikas centrs "PROVIDUS". Sabiedrības saliedētības radara ziņojums, 2023. <https://www.sif.gov.lv/lv/sabiedribas-saliedetibas-radars> (skatīts 18.09.2024.).
- ²⁵⁹ Sabiedriskās politikas centrs "PROVIDUS". Sabiedrības saliedētības radara ziņojums, 2023. <https://www.sif.gov.lv/lv/sabiedribas-saliedetibas-radars> (skatīts 18.09.2024.).
- ²⁶⁰ Sabiedriskās politikas centrs "PROVIDUS". Sabiedrības saliedētības radara ziņojums, 2023. <https://www.sif.gov.lv/lv/sabiedribas-saliedetibas-radars> (skatīts 18.09.2024.).
- ²⁶¹ 10.10.2023. apspriedes protokols ar biznesa, mākslas un tehnoloģiju augstskolas "RISEBA" starpkultūru psiholoģijas un komunikācijas docētāju Liesmu Osi, 04.03.2024. apspriedes protokols ar Latvijas Universitātes profesoru sociālajā psiholoģijā Ivaru Austeru.
- ²⁶² 04.03.2024. apspriedes protokols ar Latvijas Universitātes profesoru sociālajā psiholoģijā Ivaru Austeru.
- ²⁶³ MK 16.09.2003. noteikumu Nr. 528 "Izglītības un zinātnes ministrijas nolikums" 1. punkts.
- ²⁶⁴ MK 04.07.2023. noteikumu Nr. 358 "Valsts kancelejas nolikums" 3.9. apakšpunkts.
- ²⁶⁵ MK 21.12.2021. noteikumi Nr. 851 "Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu īstenošanas uzraudzības padomes nolikums".
- ²⁶⁶ MK 21.12.2021. noteikumu Nr. 851 "Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu īstenošanas uzraudzības padomes nolikums" 2. punkts.
- ²⁶⁷ MK 21.12.2021. noteikumu Nr. 851 "Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu īstenošanas uzraudzības padomes nolikums" 5. un 6. punkts.
- ²⁶⁸ MK 16.07.2024. noteikumi Nr. 459 "Grozījumi Ministru kabineta 2021. gada 21. decembra noteikumos Nr. 851 "Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu īstenošanas uzraudzības padomes nolikums"".
- ²⁶⁹ MK 21.12.2021. noteikumu Nr. 851 "Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu īstenošanas uzraudzības padomes nolikums" 5. un 6. punkts.
- ²⁷⁰ KM 29.07.2024. elektroniskā pasta vēstule "RE: Informācijas pieprasījums Valsts kontroles revīzijā" pielikums "Informācijas pieprasījums KM_29072024.docx", KM 12.12.2023. elektroniskā pasta vēstule "RE: Datu apmaiņa revīzijā" pielikums "Jautajumi_VK_KM_intervija_111223_SID.docx".

- ²⁷¹ Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu īstenošanas uzraudzības padomes sēžu protokoli: 27.04.2022. Nr. 2022/1, 31.08.2022. Nr. 2022/2, 16.12.2022. Nr. 2022/3, 11.01.2023. Nr. 2023/1, 19.01.2023. Nr. 2023/2, 18.10.2023. Nr. 2023/3, 15.12.2023. Nr. 2023/4, 10.04.2024. Nr. 2024/1, 21.05.2024. Nr. 2024/2.
- ²⁷² Aktīva dalība padomes sēdēs: piedalījās vairāk nekā pusē no Uzraudzības padomes sēdēm un vismaz pusē no šīm sēdēm pauda viedokli/komentēja kādu no aplūkotojumiem.
- ²⁷³ Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu īstenošanas uzraudzības padomes sēžu protokoli: 27.04.2022. Nr. 2022/1, 31.08.2022. Nr. 2022/2, 16.12.2022. Nr. 2022/3, 11.01.2023. Nr. 2023/1, 19.01.2023. Nr. 2023/2, 18.10.2023. Nr. 2023/3, 15.12.2023. Nr. 2023/4, 10.04.2024. Nr. 2024/1, 21.05.2024. Nr. 2024/2.
- ²⁷⁴ No 01.03.2023. pievienots Valsts kancelejai, MK 15.11.2022. rīkojums Nr. 808 “Par Pārresoru koordinācijas centra likvidāciju”.
- ²⁷⁵ MK 21.12.2021. noteikumu Nr. 851 “Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu īstenošanas uzraudzības padomes nolikums” 3. punkts.
- ²⁷⁶ MK 21.12.2021. noteikumu Nr. 851 “Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu īstenošanas uzraudzības padomes nolikums” 4. punkts.
- ²⁷⁷ MK 07.01.2014. noteikumu Nr. 14 “Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padomes nolikums” 1. punkts.
- ²⁷⁸ 04.01.2014. Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memorands.
- ²⁷⁹ Apstiprināts 31.01.2024. Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padomes sēdē.
- ²⁸⁰ MK. “Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padome”. 10.12.2020. <https://www.mk.gov.lv/lv/nevalstisko-organizaciju-un-ministru-kabineta-sadarbibas-memoranda-istenosanas-padome#nevalstisko-organizaciju-un-ministru-kabineta-sadarbibas-memoranda-istenosanas-padomes-locekli> (skatīts 03.10.2024.).
- ²⁸¹ Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu īstenošanas uzraudzības padomes 15.12.2023. sēdes protokols Nr. 2023/4, Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padomes 31.01.2024. sēdes protokols Nr. 1.
- ²⁸² Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu īstenošanas uzraudzības padomes 15.12.2023. sēdes protokols Nr. 2023/4, Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padomes 31.01.2024. sēdes protokols Nr. 1.
- ²⁸³ Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu īstenošanas uzraudzības padomes 21.05.2024. sēdes protokols Nr. 2024/2, Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padomes 25.05.2024. sēdes protokols Nr. 5.
- ²⁸⁴ Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu īstenošanas uzraudzības padomes 10.04.2024. sēdes protokols Nr. 2024/1.
- ²⁸⁵ MK 25.08.2009. noteikumu Nr. 970 “Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā” 2. punkts (spēkā līdz 16.10.2024.), MK 15.10.2024. noteikumu Nr. 639 “Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā” 2. punkts (spēkā no 17.10.2024.). Valsts kanceleja. “Līdzdalības iespējas valsts pārvaldē”. 10.12.2020. *Līdzdalības iespējas valsts pārvaldē | Ministru kabinets (mk.gov.lv)* (skatīts 04.10.2024.).
- ²⁸⁶ Valsts kanceleja. “Līdzdalības iespējas valsts pārvaldē”. 10.12.2020. *Līdzdalības iespējas valsts pārvaldē | Ministru kabinets (mk.gov.lv)* (skatīts 04.10.2024.).
- ²⁸⁷ Valsts kanceleja. “Līdzdalības iespējas valsts pārvaldē”. 10.12.2020. *Līdzdalības iespējas valsts pārvaldē | Ministru kabinets (mk.gov.lv)* (skatīts 04.10.2024.).
- ²⁸⁸ KM 18.07.2019. rīkojums Nr. 2.5-1-119 “Par darba grupas izveidi saliedētas sabiedrības politikas plānošanas dokumentu projekta nākamajam plānošanas periodam izstrādei”.
- ²⁸⁹ Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam, atbalstītas ar MK 05.02.2021. rīkojumu Nr. 72 “Par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņēm 2021.–2027. gadam”.
- ²⁹⁰ Biedrība “Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS”, Sabiedrības līdzdalība valsts pārvaldē: labo un sliktu gadījumu analīze”, 2022. https://providus.lv/wp-content/uploads/2022/07/Parskats_final.pdf (skatīts 15.01.2024.).
- ²⁹¹ KM. “Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības pamatnostādņu 2021.–2027.gadam izstrādes process. Iedzīvotāju diskusijas Latvijas reģionos”. <https://www.km.gov.lv/lv/media/11353/download?attachment> (skatīts 08.01.2024.).
- ²⁹² Valsts kanceleja. Vadlīnijas sabiedrības līdzdalības nodrošināšanai valsts pārvaldē, 2022. Efektīvi organizētas sabiedrības līdzdalības principi, 41. lpp. <https://www.mk.gov.lv/lv/media/13835/download?attachment> (skatīts 12.01.2024.).
- ²⁹³ KM. “Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības pamatnostādņu 2021.–2027.gadam izstrādes process. Iedzīvotāju diskusijas Latvijas reģionos”. <https://www.km.gov.lv/lv/media/11353/download?attachment> (skatīts 08.01.2024.).
- ²⁹⁴ KM. “Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības pamatnostādnes 2021.–2027.gadam” <https://www.km.gov.lv/lv/media/11367/download?attachment> (skatīts 08.01.2024.).
- ²⁹⁵ KM 12.11.2020. rīkojums Nr. 2.5-1-179 “Par grozījumiem Kultūras ministrijas 2019. gada 18. jūlija rīkojumā Nr. 2.5-1-119 “Par darba grupas izveidi saliedētas sabiedrības politikas plānošanas dokumentu projekta nākamajam plānošanas periodam izstrādei””.
- ²⁹⁶ SIA “CIVITTA LATVIJA”. Ietekmes izvērtējums par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plānu 2022.–2023. gadam, 2023. <https://www.km.gov.lv/lv/media/44313/download?attachment> (skatīts 21.11.2023.).
- ²⁹⁷ Biedrība “Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS”. Informatīvs materiāls “Kā noorganizēt delibratīvu pasākumu?”, 2022. <https://providus.lv/raksti/informativs-materials-ka-noorganizet-deliberativu-pasakumu/> (skatīts 11.12.2024.).
- Delibratīvajiem pasākumiem ir divas svarīgas raksturojošas iezīmes, kuras kā kopums tās nošķir no citiem pasākumiem (konferences, prāta vētras, darbnīcas):
- (1) Reprerentativitāte. Dalībnieku loks ir attiecīgās sabiedrības (piemēram, pašvaldības, reģiona vai valsts) minipublika – proti, apzināti atlasīti tādi dalībnieki, kuri ir līdzīgi sabiedrībai kopumā. Ideālā gadījumā viņi ir atlasīti pēc nejaušas atlasēšanas principa tā, lai katram attiecīgās sabiedrības loceklim būtu bijusi (kaut teorētiska) iespēja attiecīgajā pasākumā piedalīties. Reprerentativitāte ir svarīga tādēļ, ka katrā sabiedrībā ir cilvēku grupas, kuri reti izmanto parastās iesaistes formas. Piemēram, Latvijā šādas grupas ir sociāli maznodrošinātie cilvēki, nepilsoņi, cilvēki ar vājām latviešu valodas zināšanām, no Rīgas tālāku reģionu iedzīvotāji. Delibratīvo pasākumu prasība pēc reprerentativitātes liek to organizētājiem atrast veidus, kā šo grupu pārstāvjus iesaistīt pasākumā, ļaujot iepazīt arī viņu pieredzes un viedokļus.
- (2) Deliberācija. Delibratīvie pasākumi ir augsti strukturēti un secīgs process, kur dalībniekiem ir skaidrs uzdevums (piemēram, izstrādāt rekomendācijas pilsētas Domei par gaisa kvalitātes uzlabošanu) un kur ir paredzēta vieta un laiks tam, lai dalībnieki iepazītos ar tēmu, to pārdomātu, savstarpēji strādātu pie risinājumiem, meklētu kompromisus un beigu beigās izpildītu doto uzdevumu. Līdz ar to pēc formas šie pasākumi nedaudz atgādina ideju attīstīšanas darbnīcas, inovāciju laboratorijas vai hakatonus.
- ²⁹⁸ Biedrība “Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS”. Kā Latvijas sabiedrībai kļūt saliedētākai un pilsoniski aktīvākai, 2023. Pasākums tika organizēts pēc KM pasūtījuma, izmantojot delibratīvās demokrātijas metodes. <https://www.km.gov.lv/lv/media/35067/download?attachment> (skatīts 10.09.2024.).
- ²⁹⁹ KM 25.05.2023. rīkojums Nr. 2.5-1-96 “Par darba grupas izveidi Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plāna 2024.–2027. gadam projekta izstrādei”.

³⁰⁰ Kādiem institūcijām jāklūst par Latvijas jaunpienācēju integrācijas centru. Šim centram jānodrošina: (1) konsultācijas ārvalstniekiem par praktiskām problēmām un to risinājumiem; (2) mājaslapa (teiksim – lv.info, latvia.info), kur dažādās valodās būtu informācija par ārzemniekiem svarīgāko; (3) aplikācija, kur ārzemnieks var saņemt koncentrētu pamata informāciju, kā arī brīdinājumus (piemēram, ja iet uz beigām vīza). Mājaslapai jābūt dažādās valodās.

³⁰¹ Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plāna 2024.–2027. gadam III sadaļa “Situācijas raksturojums”, KM 24.09.2024. elektroniski sniegtā informācija.

³⁰² KM 24.09.2024. elektroniskā pasta vēstules “RE: Informācija Valsts kontroles revīzijas ietvaros” pielikums “SID_PPkartinas_VK.xlsx”.

³⁰³ KM. “Paziņojums 15.04.2021”. 15.04.2021. <https://www.km.gov.lv/lv/pazinojums-15042021> (skatīts 21.11.2023.).

³⁰⁴ https://tapportals.mk.gov.lv/public_participation/b575582c-c6b5-40d7-aeec-c56a8e8dde06 (skatīts 20.05.2024.).

³⁰⁵ KM komentārs par sabiedriskajā apspriešanā rezonansi raisījušajiem Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plāna datiem. <https://www.km.gov.lv/lv/jaunums/km-komentars-par-sabiedriskaja-apspriesana-rezonansi-raisijusajiem-saliedetas-un-pilsoniski-aktivas-sabiedrības-attistības-plana-datiem> (skatīts 08.08.2024.).

³⁰⁶ OECD. *Introduction Measures for Newly-Arrived Migrants*, 2023. https://www.oecd.org/en/publications/introduction-measures-for-newly-arrived-migrants_5aeddbfe-en.html (skatīts 12.10.2024.).

³⁰⁷ Efektivitātes princips paredz plānoto mērķu sasniegšanu un vēlamu rezultātu iegūšanu. Produktivitātes princips nosaka nepieciešamību iegūt pēc iespējas vairāk no pieejamajiem resursiem. Ja ir vairākas savstarpēji līdzīgas organizācijas, no kurām dažas spēj veikt attiecīgās darbības lētāk, saglabājot nemainīgu kvalitāti, ātrāk, augstākā kvalitātē vai vairāk, tas var tikt izmantots par kritēriju, pēc kura tiek ties arī citiem. Ekonomiskuma princips nozīmē resursu izmaksu samazināšanu, saglabājot kvalitāti. Izmantotajiem resursiem ir jābūt savlaicīgi pieejamiem, atbilstošā apmērā un kvalitātē par labāko cenu. *ISSAI 3910* “Lietderības revīzijas veikšanas vispārējo principu vadlīnijas” 8., 40., 41., 42. punkts.

³⁰⁸ Valsts valodas politikas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam, apstiprinātas ar MK 25.08.2021. rīkojumu Nr. 601 “Par Valsts valodas politikas pamatnostādnēm 2021.–2027. gadam”.

³⁰⁹ Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plāns 2022.–2023. gadam, Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plāns 2024.–2027. gadam, PMIF 2021.–2027. gada plānošanas perioda nacionālā programma, Rīcības plāns personu, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība, pārvietošanai un uzņemšanai Latvijā, Plāns darbam ar diasporu 2024.–2026. gadam, Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likums, Pasākumu plāns atbalsta sniegšanai Ukrainas civiliedzīvotājiem Latvijas Republikā 2023. gadam un 2024. gadam.

³¹⁰ IZM noteikts izdevumus izstrādāt valsts valodas politiku, kā arī organizēt un koordinēt valsts valodas politikas īstenošanu. MK 16.09.2003. noteikumu Nr. 528 “Izglītības un zinātnes ministrijas nolikums” 1. punkts, 4.1., 4.2. apakšpunkts.

³¹¹ Neieklājot SIF finansējumu līdz 2021. gadam.

³¹² Tas nozīmē, ka viena persona, iespējams, pabeigusi vairāk nekā vienu no sešiem (A1, A2, B1, B2, C1, C2) valsts valodas līmeņiem.

³¹³ Kas pabeidza vismaz vienu valsts valodas līmeni.

³¹⁴ Iekļaujot mācību maksu un izdevumus par dalībnieka pārbaudes darba kārtošānu VISC un stipendijas. Piemēram, 2023. gadā izdevumi par mācību maksu bija 339 461 euro, par pārbaudes darba kārtošānu - 68 250 euro, stipendiju izmaksas bija - 129 130 euro.

³¹⁵ Faktiski 2014.–2020. gada plānošanas perioda ietvaros, jo mācības jaunā perioda ietvaros sāktas tikai 2023. gada rudenī un 2023. gadā nebija pabeigtas.

³¹⁶ Patvēruma likuma 1. panta deviņā daļa.

³¹⁷ Informācija par patvēruma meklētāju statistiku Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes tīmekļvietnē. <https://www.pmlp.gov.lv/lv/patveruma-mekletaju-statistika> (skatīts 23.10.2024.).

³¹⁸ Pētnieki/eksperti aicinājuši latviešu valodas kursus diferencēt atkarībā no personas statusa – pirms un pēc lēmuma par statusa piešķiršanu Patvēruma meklētājiem būtu piedāvājams vienkāršs kurss pamatprasmi – latīņu alfabēta, lasīt un rakstītprasmes, vienkāršu ikdienas frāžu – apguvei. Izvērtējums par rīcības plānu personu, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība, pārvietošanai un uzņemšanai Latvijā rīcības virzienu – sociālekonomiskā iekļaušana, SIA “CIVITTA LATVIJA”. Ietekmes izvērtējums par Rīcības plānu personu, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība aizsardzība, pārvietošanai un uzņemšanai Latvijā rīcības virzienu – sociālekonomiskā iekļaušana. 110. lpp. 2023. <https://www.sif.gov.lv/lv/petijumi> (skatīts 10.10.2024.).

³¹⁹ SIA “CIVITTA LATVIJA”. Ietekmes izvērtējums par Rīcības plānu personu, kurām nepieciešama starptautiskā aizsardzība aizsardzība, pārvietošanai un uzņemšanai Latvijā rīcības virzienu – sociālekonomiskā iekļaušana. 2023. 7. lp. <https://www.sif.gov.lv/lv/petijumi> (skatīts 03.10.2024.).

³²⁰ SIF 16.01.2025. elektroniski sniegtā informācija Valsts kontrolei.

³²¹ 2021. gadā izsniegta 28 041 termiņuzturēšanās atļauja, 2023. gadā – 7266 termiņuzturēšanās atļaujas. Vienlaikus norādāms, ka pirmreizējās termiņuzturēšanās atļaujas 2024. gada I pusgadā piešķirtas par 45 % mazāk, nekā šādā periodā 2023. gadā. Saskaņā ar PMLP datiem 2024. gada I pusgadā izsniegtas 7653 pirmreizējās termiņuzturēšanās atļaujas, 2023. gada I pusgadā – 13 994 pirmreizējās termiņuzturēšanās atļaujas.

³²² Valsts valodas plāna projekts 2021.–2027., 6. lp. https://tapportals.mk.gov.lv/legal_acts/c53ceeb-2e02-4102-bb7d-965c9a186bc8 (skatīts 12.11.2024.).

³²³ Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam, atbalstītas ar MK 05.02.2021. rīkojumu Nr. 72 “Par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnēm 2021.–2027. gadam”.

³²⁴ Valsts valodas likuma 6. panta pirmā, otrā, trešā daļa, MK 08.03.2022. noteikumu Nr. 157 “Noteikumi par valsts valodas zināšanu apjomu, valsts valodas prasmes pārbaudes kārtību un valsts nodevu par valsts valodas prasmes pārbaudi” 4., 6. punkts, 1. pielikums, Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likuma 16. panta pirmā daļa.

³²⁵ Pastāvīgās uzturēšanās atļauju piešķir pēc pieciem kalendāra gadiem, kuru laikā bijusi izsniegta termiņuzturēšanās atļauja.

³²⁶ Likumprojekts “Imigrācijas likums”, <https://titania.saeima.lv/LIVS13/saeimalivs13.nsf/webSasaiste?OpenView&restricttcategory=1176/Lp13>, skatīts 21.11.2024.

³²⁷ MK 18.12.2012. noteikumu Nr. 876 “Nodarbinātības valsts aģentūras nolikums” 2. punkts.

³²⁸ Pašnodarbinātas personas, kuras sasniegušas 50 gadu vecumu vai kurām ir darba tirgus prasībām nepietiekama izglītība vai prasmes, vai arī kurām ir noteikta invaliditāte vai prognozējama invaliditāte.

³²⁹ Tajā skaitā citu valstu pilsoņi (pamatā Ukrainas pilsoņi), kuriem Latvijā piešķirts pagaidu aizsardzības statuss.

³³⁰ 22.09.2022. Saeimā pieņemtais likums “Grozījumi Imigrācijas likumā”.

³³¹ Minēto apliecina arī tas, ka 77 % no Krievijas Federācijas pilsoņiem mācību ietvaros kārtoja valsts pārbaudes darbu.

³³² Piemēram, sarunvalodas attīstīšana par tādām tēmām kā mana izglītība un darba pieredze, mani hobiji un brīvais laiks, ģimene, aktuālie notikumi Latvijā, Latvijas daba un kultūra, pilsēta, kurā dzīvoju, darba meklēšana un intervija (praktiskās nodarbības); rakstības prasmi pilnveide: CV un motivācijas vēstules sagatavošana latviešu valodā (praktiskās nodarbības).

³³³ Ekonomikas ministrijas 2024. gada informatīvais ziņojums “Par darba tirgus vidēja un ilgtermiņa prognozēm līdz 2040. gadam”. <https://www.em.gov.lv/lv/media/19926/download?attachment> (skatīts 27.09.2024.).

³³⁴ KM 02.10.2024. elektroniski sniegtā informācija IZM “Par informācijas sniegšanu”.

- ³³⁵ OECD. *Introduction Measures for Newly-Arrived Migrants*, 2023. https://www.oecd.org/en/publications/introduction-measures-for-newly-arrived-migrants_5aeddbfe-en.html (skatīts 27.09.2024.).
- ³³⁶ Sabiedriskās politikas centrs "PROVIDUS". "Ukrainas bēgļi Latvijā: pieejamie dati, pieredze un sabiedrības attieksme". 2024. <https://providus.lv/raksti/petijums-ukrainas-begli-latvija-pieejamie-dati-vajadzibas-sabiedrības-attieksme/> (skatīts 10.10.2024.).
- ³³⁷ Daugavpils valstspilsētas Izglītības pārvaldes 26.09.2024. elektroniski sniegtā informācija Valsts kontrolei. Rīgas valstspilsētas pašvaldības 03.05.2024. elektroniski sniegtā informācija Valsts kontrolei.
- ³³⁸ MK 20.01.2024. rīkojums Nr. 55 "Par Valdības rīcības plānu Deklarācijas par Evikas Siliņas vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību īstenošanai".
- ³³⁹ Fiziskas personas digitāls konts, kuru var izveidot personas no 18 gadiem, kas vēlas pilnveidot darbam nepieciešamās prasmes vai pārkvalificēties.
- ³⁴⁰ Ministru prezidenta 09.11.2023. rīkojums Nr. 2023/1.2.1.-286 "Par Stratēģiskās vadības tematisko komiteju".
- ³⁴¹ Stratēģiskās vadības tematiskās komitejas 02.07.2024. sēdes protokols Nr. 6 (2. §, 5. punkts).
- ³⁴² NVA 14.12.2024. elektroniski sniegtā informācija Valsts kontrolei.
- ³⁴³ Rīgas dome. "Bezmaksas latviešu valodas kursu grupas pirmajam pusgadam Rīgā nokomplektētas". 08.01.2024. <https://www.riga.lv/lv/jaunums/bezmaksas-latviešu-valodas-kursu-grupas-pirmajam-pusgadam-rīgā-nokomplektētas> (skatīts 10.10.2024.), Retv.lv. "Dažu stundu laikā Rīgā nokomplektē grupas bezmaksas latviešu valodas kursiem". 09.01.2023. <https://www.retvlv/raksts/dazu-stundu-laika-riga-nokomplektē-grupas-bezmaksas-latviešu-valodas-kursiem> (skatīts 10.10.2024.).
- ³⁴⁴ Daugavpils pilsētas Izglītības pārvaldes 26.09.2024. elektroniski sniegtā informācija Valsts kontrolei.
- ³⁴⁵ NVA pārstāvju sniegtā informācija Valsts kontroles pārstāvjiem 17.09.2024. tikšanās laikā.
- ³⁴⁶ "Valodas situācija Latvijā. Sabiedrības aptaujas (2023) rezultāti". Rīga. Latviešu valodas aģentūra, 2024. Aptauju pēc Latviešu valodas aģentūras pasūtījuma veica sabiedriskās domas pētījumu centrs "SKDS". Apaujas norises laiks 2023. gada septembris–oktobris. Sasniegtais respondentu skaits – 1113.
- ³⁴⁷ Informācija Igaunijas Integrācijas fonda tīmekļvietnē <https://www.integratsioon.ee/en/estonian-language-studies> (skatīts 04.11.2024.).
- ³⁴⁸ Pamata līmenis – A, vidējais līmenis – B, augstākais līmenis – C, zemākā – 1. pakāpe, augstākā – 2. pakāpe.
- ³⁴⁹ KM 14.06.2024. elektroniski sniegtā informācija Valsts kontrolei.
- ³⁵⁰ MK 23.12.2023. rīkojums Nr. 927 "Par Pasākumu plānu atbalsta sniegšanai Ukrainas civiliedzīvotājiem Latvijas Republikā 2024. gadam".
- ³⁵¹ Valsts kontroles veiktā izglītības iestāžu aptauja.
- ³⁵² MK 30.06.2024. noteikumu Nr. 682 "Valsts izglītības satura centra nolikums" 2.10. apakšpunkts.
- ³⁵³ Normatīvie akti neparedz visiem mācību dalībniekiem kārtot pārbaudes darbu VISC.
- ³⁵⁴ VISC 27.09.2024. elektroniski sniegtā informācija Valsts kontrolei.
- ³⁵⁵ Informācija PMLP tīmekļvietnē. <https://www.pmlp.gov.lv/lv/naturalizacija> (skatīts 14.10.2024.). 2023. gadā eksāmenu nokārtoja gandrīz puse, proti, kārtoja 1968 cilvēki, nokārtoja 988 cilvēki.
- ³⁵⁶ VISC 16.09.2024. elektroniski sniegtā informācija Valsts kontrolei.
- ³⁵⁷ Projekta vadības un administrēšanas izmaksas nedrīkst pārsniegt 20 % no tiešajām attiecināmajām izmaksām, projekta netiešās attiecināmās izmaksas ir vienotas likmes izmaksas un tās nedrīkst pārsniegt 7 % no projekta tiešajām attiecināmajām izmaksām.
- ³⁵⁸ *European Comision Directorate-General for Migration and Home Affairs. Study to develop simplified cost options (SCOs) for AMIF, BMVI and ISF for the 2021- 2027 programming period*. 2022. https://home-affairs.ec.europa.eu/whats-new/publications/study-develop-simplified-cost-options-amif-bmvi-and-isf-2021-2027-programming-period_en (skatīts 06.05.2024.).
- ³⁵⁹ SIF 17.04.2024. elektroniski sniegtā informācija Valsts kontrolei.
- ³⁶⁰ Saskaņā ar NVA aprēķiniem vidējās izmaksas uz vienu veiksmīgi pabeigšu, ieskaitot izmaksas par nenokārtojumiem vai tiem, kas nav kārtojuši eksāmenu un iekļaujot izmaksas par stipendijām, reģionālo mobilitātes atbalstu, VISC pārbaudes darba kārtošanu par trešo valstu pilsoņiem.
- ³⁶¹ Mācību izmaksas profesionālās pilnveides izglītības programmu un studiju kursa apgūvē 90 % apmērā sedz ES fondi un valsts, 10 % ir strādājošā līdzmaksājums.
- ³⁶² Atbilstoši statistiski reģistrēto lielāko trešo valstu pilsoņu grupām un tajās lietotajām valodām vai viņu vidū izplatītākajās starpniekvalodās.
- ³⁶³ Piemēram, ar PMIF 2021.–2027. gada plānošanas perioda uzraudzības komitejas 30.03.2023. lēmumu Nr. 3 apstiprināts PMIF 2021.–2027. gada plānošanas perioda aktivitātes "13.2. Trešo valstu pilsoņu iekļaušana vietējā sabiedrībā, veicinot latviešu valodas lietošanas un apguves iespējas" atklātas projektu iesniegumu atlases "Latviešu valodas kursi un sarunu valodas klubi (1. posms)" konkursa nolikums. <https://www.km.gov.lv/lv/media/31424/download?attachment> (skatīts 14.10.2024.).
- ³⁶⁴ Iepriekš tīmekļvietne www.integration.lv.
- ³⁶⁵ Valsts pārvaldes iekārtas likuma 10. panta desmitā daļa.
- ³⁶⁶ Briede, J., Danovskis, E., Kovaļevska, A. "Administratīvās tiesības". Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2016. 76. lpp.
- ³⁶⁷ Valsts kontrole. Revīziju standarti, pieejami: <https://rvk.gov.lv/lv/par-mums/valsts-kontrole/normatīvie-akti/reviziju-standarti>.
- ³⁶⁸ MK 29.04.2003. noteikumu Nr. 241 "Kultūras ministrijas nolikums" 4.7.¹, 5.1.⁶ un 5.1.⁷ apakšpunkts.
- ³⁶⁹ Sabiedrības integrācijas fonda likuma 3.panta pirmā daļa.
- ³⁷⁰ MK 16.09.2003. noteikumu Nr.528 "Izglītības un zinātnes ministrijas nolikums" 1.punkts.
- ³⁷¹ Biznesa, mākslas un tehnoloģiju augstskolas "RISEBA" starpkultūru psiholoģijas un komunikācijas docētāju Liesmu Osī; Latvijas Universitātes Filozofijas un socioloģijas institūta vadošo pētnieku Mārtiņu Kaprānu; Latvijas Universitātes profesoru sociālajā psiholoģijā Ivaru Austeru; Latvijas Universitātes un Rīgas Juridiskās augstskolas lektoru, valsts pārstāvi sociālajā uzņēmumā "Sayara International" Mārtiņu Hiršu; Rīgas Stradiņa universitātes profesoru, zinātnu doktoru informācijas un komunikācijas nozarē, mediju ekspertu Sergeju Kruku.
- ³⁷² Attīstības plānošanas sistēmas likuma 5.panta otrās daļas 2. un 4. punkts.
- ³⁷³ Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu 2021.–2027.gadam sadaļa "I Pamatnostādņu kopsavilkums", 8. un 9.lpp., apstiprinātas ar MK 05.02.2021. rīkojumu Nr.72 "Par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņēm 2021.–2027. gadam".
- ³⁷⁴ KM 29.07.2024. elektroniskā pasta vēstule "RE: Informācijas pieprasījums Valsts kontroles revīzijā" pielikums "Informācijas pieprasījums KM_29072024.docx".
- ³⁷⁵ KM 29.07.2024. elektroniskā pasta vēstule "RE: Informācijas pieprasījums Valsts kontroles revīzijā" pielikums "Informācijas pieprasījums KM_29072024.docx".
- ³⁷⁶ Nodibinājums "Baltic Institute of Social Sciences". "Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot "Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam" īstenošanu laika posmā no 2012.–2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus", 2015. Ekspertu ziņojums "Vienojošas nacionālās identitātes un Latvijas kultūrtelpas nostiprināšana", priekšlikumi sabiedrības integrācijas politikas plānam 2019.–2025. gadam, 2017.

- SIA "Oxford Research Baltics". "Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam ietekmes izvērtējums", ziņojums, 2019.
- Nodibinājums "Baltic Institute of Social Sciences". Priekšlikumi Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam rezultātu un ietekmes rādītāju modelim, 2020.
- Biedrība "Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS". Kā Latvijas sabiedrībai kļūt saliedētākai un pilsoniski aktīvākai, 2023. Pasākums tika organizēts pēc KM pasūtījuma, izmantojot delibēratīvās demokrātijas metodes.
- SIA "CIVITTA LATVIJA". Ietekmes izvērtējums par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plānu 2022.–2023. gadam, 2023.
- ³⁷⁷ Ekspertu ziņojums "Vienojošas nacionālās identitātes un Latvijas kultūrtelpas nostiprināšana", priekšlikumi sabiedrības integrācijas politikas plānam 2019.–2025. gadam, 2017.
- Nodibinājums "Baltic Institute of Social Sciences", Priekšlikumi Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam rezultātu un ietekmes rādītāju modelim, 2020.
- Biedrība "Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS". Kā Latvijas sabiedrībai kļūt saliedētākai un pilsoniski aktīvākai, 2023. Pasākums tika organizēts pēc KM pasūtījuma, izmantojot delibēratīvās demokrātijas metodes.
- ³⁷⁸ Nodibinājums "Baltic Institute of Social Sciences". "Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot "Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam" īstenošanu laika posmā no 2012.–2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus", 2015.
- SIA "Oxford Research Baltics". "Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam ietekmes izvērtējums", ziņojums, 2019.
- SIA "CIVITTA LATVIJA". Ietekmes izvērtējums par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plānu 2022.–2023. gadam, 2023.
- ³⁷⁹ Nodibinājums "Baltic Institute of Social Sciences". Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas jomu analīze Latvijā, novērtējot Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam īstenošanu laika posmā no 2012.–2014. gadam, ņemot vērā pamatnostādņu 5. sadaļā noteiktos politikas rezultātus un rezultatīvos rādītājus", 2015. *rez-rad_biss1.pdf* (*km.gov.lv*) (skatīts 18.09.2024.).
- ³⁸⁰ Ekspertu ziņojums. Vienojošas nacionālās identitātes un Latvijas kultūrtelpas nostiprināšana, priekšlikumi sabiedrības integrācijas politikas plānam 2019.–2025. gadam, 2017. *Microsoft Word - Ekspertu zinojums FINAL4 (km.gov.lv)* (skatīts 18.09.2024.).
- ³⁸¹ SIA "Oxford Research Baltics". Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam ietekmes izvērtējums, 2019. *Izvērtējums par Sabiedrības integrācijas fonda administrēto valsts budžeta programmu īstenošanas efektivitāti, ietekmi un lietderību 2016.–2018. gadā* (skatīts 18.09.2024.).
- ³⁸² MK 02.12.2014. noteikumu Nr. 737 "Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes un ietekmes izvērtēšanas noteikumi" 19. punkts.
- ³⁸³ SIA "Oxford Research Baltics". Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam ietekmes izvērtējums, 2019. <https://ppdb.mk.gov.lv/wp-content/uploads/2023/09/Gala-zinojums-FINAL.docx> (skatīts 24.10.2024.).
- ³⁸⁴ Ekspertu ziņojums. Vienojošas nacionālās identitātes un Latvijas kultūrtelpas nostiprināšana, priekšlikumi sabiedrības integrācijas politikas plānam 2019.–2025. gadam, 2017. *Microsoft Word - Ekspertu zinojums FINAL4 (km.gov.lv)* (skatīts 10.09.2024.).
- ³⁸⁵ SIA "Oxford Research Baltics". Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam ietekmes izvērtējums, 2019. <https://ppdb.mk.gov.lv/wp-content/uploads/2023/09/Gala-zinojums-FINAL.docx> (skatīts 24.10.2024.).
- ³⁸⁶ SIA "CIVITTA LATVIJA". Ietekmes izvērtējums par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plānu 2022.–2023. gadam, 2023 (30., 41. un 61. lpp). <https://www.km.gov.lv/lv/media/44313/download?attachment> (skatīts 23.09.2024.).
- ³⁸⁷ Ekspertu ziņojums. Vienojošas nacionālās identitātes un Latvijas kultūrtelpas nostiprināšana, priekšlikumi sabiedrības integrācijas politikas plānam 2019.–2025. gadam, 2017. *Microsoft Word - Ekspertu zinojums FINAL4 (km.gov.lv)* (skatīts 18.09.2024.).
- ³⁸⁸ SIA "Oxford Research Baltics". Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādņu 2012.–2018. gadam ietekmes izvērtējums, 2019. *Izvērtējums par Sabiedrības integrācijas fonda administrēto valsts budžeta programmu īstenošanas efektivitāti, ietekmi un lietderību 2016.–2018. gadā* (skatīts: 28.11.2023.).
- ³⁸⁹ Nodibinājums "Baltic Institute of Social Sciences". Priekšlikumi Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam rezultātu un ietekmes rādītāju modelim, 2020. https://ppdb.mk.gov.lv/wp-content/uploads/2020/12/biss_zinojums_raditaju_sistema_prec.pdf (skatīts 18.09.2024.).
- SIA "CIVITTA LATVIJA". Ietekmes izvērtējums par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plānu 2022.–2023. gadam, 2023. <https://www.km.gov.lv/lv/media/44313/download?attachment> (skatīts 21.11.2023.).
- ³⁹⁰ Nodibinājums "Baltic Institute of Social Sciences". Priekšlikumi Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam rezultātu un ietekmes rādītāju modelim, 2020. https://ppdb.mk.gov.lv/wp-content/uploads/2020/12/biss_zinojums_raditaju_sistema_prec.pdf (skatīts 18.09.2024.).
- SIA "CIVITTA LATVIJA". Ietekmes izvērtējums par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plānu 2022.–2023. gadam, 2023. <https://www.km.gov.lv/lv/media/44313/download?attachment> (skatīts 21.11.2023.).
- ³⁹¹ SIA "CIVITTA LATVIJA". Ietekmes izvērtējums par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plānu 2022.–2023. gadam, 2023. <https://www.km.gov.lv/lv/media/44313/download?attachment> (skatīts: 21.11.2023.).
- ³⁹² Pamatnostādnes 2021–2027, Plāns 2022–2023 un Plāns 2024–2027.
- ³⁹³ MK 25.08.2009. noteikumu Nr. 970 "Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā" 12.1. apakšpunkts (spēkā līdz 16.10.2024.), MK 15.10.2024. noteikumu Nr. 639 "Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā" 22.1. apakšpunkts.
- ³⁹⁴ KM 18.07.2019. rīkojums Nr. 2.5-1-119 "Par darba grupas izveidi saliedētas sabiedrības politikas plānošanas dokumentu projekta nākamajam plānošanas periodam izstrādei".
- ³⁹⁵ Biedrība "Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS". Sabiedrības līdzdalība valsts pārvaldē: labo un slikto gadījumu analīze", 2022. https://providus.lv/wp-content/uploads/2022/07/Parskats_final.pdf (skatīts 15.01.2024.).
- ³⁹⁶ KM 12.11.2020. rīkojums Nr. 2.5-1-179 "Par grozījumiem Kultūras ministrijas 2019. gada 18. jūlija rīkojumā Nr. 2.5-1-119 "Par darba grupas izveidi saliedētas sabiedrības politikas plānošanas dokumentu projekta nākamajam plānošanas periodam izstrādei"".
- ³⁹⁷ KM 25.05.2023. rīkojums Nr. 2.5-1-96 "Par darba grupas izveidi Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plāna 2024.–2027. gadam projekta izstrādei".
- ³⁹⁸ KM. "Paziņojums 15.04.2021." 15.04.2021. <https://www.km.gov.lv/lv/pazinojums-15042021> (skatīts 21.11.2023.).
- ³⁹⁹ Valsts kanceleja. "Sabiedrības līdzdalība". https://tapportals.mk.gov.lv/public_participation/b575582c-c6b5-40d7-aeec-c56a8e8dde06 (skatīts 20.05.2024.).
- ⁴⁰⁰ Pamatnostādnes 2021–2027, Plāns 2022–2023 un Plāns 2024–2027.
- ⁴⁰¹ MK 25.08.2009. noteikumi Nr. 970 "Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā" 8.¹ punkts (spēkā līdz 16.10.2024.), MK 15.10.2024. noteikumi Nr. 639 "Sabiedrības līdzdalības kārtība attīstības plānošanas procesā" 10. punkts (spēkā no 17.10.2024.).

- ⁴⁰² K. "Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības pamatnostādņu 2021.–2027. gadam izstrādes process. Iedzīvotāju diskusijas Latvijas reģionos" <https://www.km.gov.lv/lv/media/11353/download?attachment> (skatīts 08.01.2024.).
- ⁴⁰³ Pamatnostādnes 2021–2027, Plāns 2022–2023 un Plāns 2024–2027.
- ⁴⁰⁴ Attīstības plānošanas sistēmas likuma 5. panta otrās daļas 2., 3. un 4. punkts, MK 02.12.2014. noteikumu Nr. 737 "Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes un ietekmes izvērtēšanas noteikumi" 15. punkts.
- ⁴⁰⁵ KM 29.07.2024. elektroniskā pasta vēstules "RE: Informācijas pieprasījums Valsts kontroles revīzijā" pielikums "Informācijas pieprasījums KM 29072024.docx".
- ⁴⁰⁶ EM 22.03.2023 vēstule Nr.3.3-24/2023/2018N "Par institūciju pārstāvju deleģēšanu".
- ⁴⁰⁷ TM 31.03.2023. vēstule Nr. 1-13.7/1015 "Par institūciju pārstāvju deleģēšanu".
- ⁴⁰⁸ Attīstības plānošanas sistēmas likuma 5. panta otrās daļas 2. punkts un 9. panta ceturtdaļa. MK 02.12.2014. noteikumu Nr. 737 "Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes un ietekmes izvērtēšanas noteikumi" 18.3. un 25.2. apakšpunkts. Pārresoru koordinācijas centrs "Politikas veidošanas rokasgrāmata". 34. lp. (Pārresoru koordinācijas centrs ir likvidēts no 01.03.2023., pievienojot to Valsts kancelejai, MK 15.11.2022. rīkojums Nr. 808 "Par Pārresoru koordinācijas centra likvidāciju").
- ⁴⁰⁹ MK 02.12.2014. noteikumu Nr. 737 "Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes un ietekmes izvērtēšanas noteikumi" 19. punkts.
- ⁴¹⁰ SIA "CIVITTA LATVIJA". Ietekmes izvērtējums par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plānu 2022.–2023. gadam, 2023 (30., 41. un 61. lpp). <https://www.km.gov.lv/lv/media/37467/download?attachment> (skatīts 16.09.2024.).
- ⁴¹¹ KM 29.07.2024. elektroniskā pasta vēstules "RE: Informācijas pieprasījums Valsts kontroles revīzijā" pielikums "Informācijas pieprasījums KM 29072024.docx".
- ⁴¹² SIA "CIVITTA LATVIJA". Ietekmes izvērtējums par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plānu 2022.–2023. gadam, 2023 (30., 41. un 61. lpp). <https://www.km.gov.lv/lv/media/37467/download?attachment> (skatīts 16.09.2024.).
- ⁴¹³ Pamatnostādnes 2021–2027, Plāns 2022–2023 un Plāns 2024–2027.
- ⁴¹⁴ MK 17.11.2009. instrukcijas Nr. 16 "Ministriju un citu centrālo valsts iestāžu rezultātu un to rezultatīvo rādītāju izstrādes un novērtēšanas metodika" 11. un 12. punkts.
- ⁴¹⁵ Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādnes 2012.–2018. gadam, apstiprinātas ar MK 20.10.2011. rīkojumu Nr. 542 "Par Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādnēm 2012.–2018. gadam"; Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam, atbalstītas ar MK 05.02.2021. rīkojumu Nr.72 "Par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnēm 2021.–2027. gadam".
- ⁴¹⁶ SIA "CIVITTA LATVIJA". Ietekmes izvērtējums par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plānu 2022.–2023. gadam, 2023. <https://www.km.gov.lv/lv/media/37467/download?attachment> (skatīts 21.11.2023.).
- ⁴¹⁷ SIA "CIVITTA LATVIJA". Ietekmes izvērtējums par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plānu 2022.–2023. gadam, 2023. <https://www.km.gov.lv/lv/media/37467/download?attachment> (skatīts 21.11.2023.).
- ⁴¹⁸ Sabiedriskās politikas centrs "PROVIDUS". Sabiedrības saliedētības radara ziņojums, 2023. <https://www.sif.gov.lv/lv/sabiedrības-saliedētības-radars> (skatīts 23.09.2024.).
- ⁴¹⁹ Pamatnostādnes 2021–2027, Plāns 2022–2023 un Plāns 2024–2027.
- ⁴²⁰ MK 02.12.2014. noteikumu Nr. 737 "Attīstības plānošanas dokumentu izstrādes un ietekmes izvērtēšanas noteikumi" 18.8. un 25.6. apakšpunkts. Pārresoru koordinācijas centrs. "Politikas veidošanas rokasgrāmata". 43. lp. (Pārresoru koordinācijas centrs ir likvidēts no 01.03.2023., pievienojot to Valsts kancelejai, MK 15.11.2022. rīkojums Nr. 808 "Par Pārresoru koordinācijas centra likvidāciju").
- ⁴²¹ Plāns 2022–2023 un Plāns 2024–2027.
- ⁴²² SIA "CIVITTA LATVIJA". Ietekmes izvērtējums par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plānu 2022.–2023. gadam, 2023. <https://www.km.gov.lv/lv/media/37467/download?attachment> (skatīts: 21.11.2023.).
- ⁴²³ KM 03.07.2023. elektroniskā pasta vēstules "RE: Informācija revīzijā" pielikums "SPASAP_2021-2022_izpilde.xlsx".
- ⁴²⁴ Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plāna 2022.–2023. gadam pasākumi Nr. 1.1.3., 2.2.2., un 3.2.1., apstiprināts ar MK 18.01.2022. rīkojumu Nr. 32 "Par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plānu 2022.–2023. gadam".
- ⁴²⁵ KM 29.07.2024. elektroniskā pasta vēstules "RE: Informācijas pieprasījums Valsts kontroles revīzijā" pielikums "Informācijas pieprasījums KM 29072024.docx".
- ⁴²⁶ MK 29.04.2003. noteikumi Nr. 241 "Kultūras ministrijas nolikums".
- ⁴²⁷ Pamatnostādnes 2021–2027, Plāns 2022–2023 un Plāns 2024–2027.
- ⁴²⁸ Sabiedrības integrācijas fonda likuma 2. panta piektā daļa un 3. panta pirmā daļa.
- ⁴²⁹ MK 21.12.2021. noteikumu Nr. 851 "Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu īstenošanas uzraudzības padomes nolikums" 3. un 4. punkts.
- ⁴³⁰ MK 21.12.2021. noteikumu Nr. 851 "Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu īstenošanas uzraudzības padomes nolikums" 3. punkts.
- ⁴³¹ MK 21.12.2021. noteikumu Nr. 851 "Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu īstenošanas uzraudzības padomes nolikums" 4. punkts.
- ⁴³² MK. "Nevalstisko organizāciju un Ministru kabineta sadarbības memoranda īstenošanas padome". 30.11.2024. <https://www.mk.gov.lv/lv/nevalstisko-organizaciju-un-ministru-kabineta-sadarbibas-memoranda-istenosanas-padome#nevalstisko-organizaciju-un-ministru-kabineta-sadarbibas-memoranda-istenosanas-padomes-loekli> (skatīts 03.10.2024.).
- ⁴³³ IZM un LM pārstāvis Pamatnostādņu 2021–2027 Uzraudzības padomē. IZM, KM un LM pārstāvji ir pārstāvēti Patvēruma, migrācijas un integrācijas fonda (2021.–2027. gadam) uzraudzības komitejā un ES fondu un Kohēzijas fonda Uzraudzības komitejā. Divi IZM pārstāvji, divi KM pārstāvji un viens no LVA ir SIF projektu pieteikumu atlases vērtēšanas komisijas locekļi.
- ⁴³⁴ Pieņemta ar Saeimas 10.06.2010. paziņojumu "Paziņojums par uzdevumiem, kas veicami saistībā ar Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģijas līdz 2030. gadam apstiprināšanu".
- ⁴³⁵ Pieņemts ar Saeimas 20.12.2012. paziņojumu "Par Latvijas Nacionālo attīstības plānu 2014.–2020. gadam".
- ⁴³⁶ Pieņemts ar Saeimas 02.07.2020. paziņojumu "Par Latvijas Nacionālo attīstības plānu 2021.–2027. gadam (NAP2027)".
- ⁴³⁷ Apstiprinātas ar MK 20.10.2011. rīkojumu Nr. 542 "Par Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un integrācijas politikas pamatnostādnēm 2012.–2018. gadam".
- ⁴³⁸ Atbalstītas ar MK 05.02.2021. rīkojumu Nr. 72 "Par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnēm 2021.–2027. gadam".

- ⁴³⁹ Pārresoru koordinācijas centrs ir likvidēts no 01.03.2023., pievienojot to Valsts kancelejai, MK 15.11.2022. rīkojums Nr. 808 “Par Pārresoru koordinācijas centra likvidāciju”.
- ⁴⁴⁰ Apstiprināts ar MK 18.01.2022. rīkojumu Nr. 32 “Par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plānu 2022.–2023. gadam”.
- ⁴⁴¹ Apstiprināts ar MK 17.12.2024. rīkojumu Nr. 1195 “Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plāns 2024.–2027. gadam”.
- ⁴⁴² *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*.
- ⁴⁴³ MK 21.12.2021. noteikumi Nr. 851 “Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu īstenošanas uzraudzības padomes nolikums”.
- ⁴⁴⁴ MK 25.08.2021. rīkojums Nr. 601 “Par Valsts valodas politikas pamatnostādņēm 2021.–2027.gadam”.
- ⁴⁴⁵ Līdz 30.06.2024. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Ministru kabineta iekārtas likuma 5. panta pirmās daļas 14. punkts.
- ⁴⁴⁶ Valsts kase. *ePārskatu sistēma*, veidlapa Nr. 2 “Budžeta izpildes pārskats” par 2021., 2022. un 2023. pārskata periodu, veidlapa Nr. MKP_PB “Kopsavilkums pārskats par budžeta izpildi” par 2024.gadu.
- ⁴⁴⁷ Latvijas Zinātnes padome. Projekti, Fundamentālo un lietišķo pētījumu projekti, [https://www.lzp.gov.lv/lv/projekti?project_categories\[160\]=160](https://www.lzp.gov.lv/lv/projekti?project_categories[160]=160) (skatīts 06.01.2025.)
- ⁴⁴⁸ Latvijas Zinātnes padome. Projekti, Valsts pētījumu programma, [https://www.lzp.gov.lv/lv/projekti?project_categories\[144\]=144](https://www.lzp.gov.lv/lv/projekti?project_categories[144]=144) (skatīts 07.01.2025.)
- ⁴⁴⁹ SIF programmas “Atbalsts brīvprātīgo darbam” noslēgto projektu īstenošanas līgumi 2022. gadā, <https://www.sif.gov.lv/lv/atbalsts-brivpratigo-darbam> (skatīts 04.11.2024.), SIF programmas “Nevalstisko organizāciju pasākumi Ukrainas civiliedzīvotāju atbalstam” noslēgto projektu īstenošanas līgumi 2022. gadā, <https://www.sif.gov.lv/lv/nevalstisko-organizaciju-pasakumi-ukrainas-civiliedzivotaju-atbalstam> (skatīts 04.11.2024.).
- ⁴⁵⁰ KM Līdzdarbības līgums par valsts pārvaldes uzdevuma – mazākumtautību kultūras savpatnības saglabāšana un attīstība – veikšanu Nr. 2.5-8-1, <https://www.km.gov.lv/lv/media/30762/download?attachment> (skatīts 23.10.2024.).
- ⁴⁵¹ Valsts budžeta finansētās programmas “NVO fonds” darbības (rezultātu un ieguldījuma) izvērtēšana, 2024. <https://www.sif.gov.lv/lv/media/6543/download?attachment> (skatīts 06.11.2024.).
- ⁴⁵² Valsts kanceleja. Ziņojums par Latvijas ilgtspējas attīstības stratēģijas līdz 2030.gadam un Nacionālā attīstības plāna 2021.–2027. gadam īstenošanu un valsts ilgtspējīgu attīstību, 2024.
- ⁴⁵³ Sabiedriskās politikas centrs “PROVIDUS”. Sabiedrības saliedētības radara ziņojums, 2023. <https://www.sif.gov.lv/lv/sabiedribas-saliedetibas-radars> (skatīts 10.09.2024.).
- ⁴⁵⁴ MK 21.12.2021. noteikumu Nr. 851 “Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu īstenošanas uzraudzības padomes nolikums” 3. punkts.
- ⁴⁵⁵ Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu īstenošanas uzraudzības padomes sēdes 27.04.2022. protokols Nr. 2022/1.
- ⁴⁵⁶ SIA “CIVITTA LATVIJA”. Ietekmes izvērtējums par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plānu 2022.–2023. gadam, 2023. <https://www.km.gov.lv/lv/media/44313/download?attachment> (skatīts 06.08.2024.).
- ⁴⁵⁷ SIA “CIVITTA LATVIJA”. Ietekmes izvērtējums par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības plānu 2022.–2023. gadam, 2023. <https://www.km.gov.lv/lv/media/44313/download?attachment> (skatīts 03.10.2024.).
- ⁴⁵⁸ MK 05.02.2021. rīkojums Nr. 72 “Par Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņēm 2021.–2027.gadam”, 6. punkts.
- ⁴⁵⁹ Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu īstenošanas uzraudzības padomes sēdes 31.08.2022. protokols Nr. 2022/2 un 21.05.2024. protokols Nr. 2024/2.
- ⁴⁶⁰ Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu īstenošanas uzraudzības padomes sēdes 31.08.2022. protokols Nr. 2022/2 un 10.04.2024. protokols Nr. 2024/1.
- ⁴⁶¹ MK 21.12.2021. noteikumu Nr. 851 “Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņu īstenošanas uzraudzības padomes nolikums” 4. punkts.
- ⁴⁶² KM 24.09.2024. elektroniskā pasta vēstule “RE: Informācija Valsts kontroles revīzijas ietvaros” pielikums “Uzraudzības_padome.docx”.
- ⁴⁶³ KM 24.09.2024. elektroniskā pasta vēstule “RE: Informācija Valsts kontroles revīzijas ietvaros” pielikums “Uzraudzības_padome.docx”.
- ⁴⁶⁴ KM 24.09.2024. elektroniskā pasta vēstule “RE: Informācija Valsts kontroles revīzijas ietvaros” pielikums “Uzraudzības_padome.docx”.
- ⁴⁶⁵ Biedrība “Sabiedriskās politikas centrs PROVIDUS”. Kā Latvijas sabiedrībai kļūt saliedētai un pilsoniski aktīvākai, 2023. Pasākums tika organizēts pēc KM pasūtījuma, izmantojot delibērātīvās demokrātijas metodes. <https://www.km.gov.lv/lv/media/35067/download?attachment> (skatīts 18.10.2024.).
- ⁴⁶⁶ KM. “Trešo valstu pilsoņi”. <https://www.km.gov.lv/lv/treso-valstu-pilsoni> (skatīts 18.10.2024.); Regulas 2. panta 11. punkts.
- ⁴⁶⁷ Patvēruma likuma 52. panta otrā daļa.
- ⁴⁶⁸ Patvēruma likuma 1. panta devītā daļa.
- ⁴⁶⁹ Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likuma 10. panta pirmās daļas 2.–8. punkts.
- ⁴⁷⁰ Bezdarbnieku un darba meklētāju atbalsta likuma 15.¹ pants.
- ⁴⁷¹ Latvijas valsts budžeta finansētā programmas “Latviešu valodas apguve reemigrantiem un viņu ģimenes locekļiem” atklāta projektu pieteikumu konkursa nolikuma, apstiprināts ar SIF fonda padomes 05.04.2024. lēmumu (Protokols Nr. 4, 3.3. punkts), 1.6. punkts.
- ⁴⁷² Latvijas valsts budžeta finansētā programmas “Latviešu valodas mācības Ukrainas civiliedzīvotājiem” atklāta projektu pieteikumu konkursa nolikuma, apstiprināts ar SIF fonda padomes 01.03.2024. lēmumu (Protokols Nr. 3, 2. punkts) 1.6. punkts.
- ⁴⁷³ Ukrainas civiliedzīvotāju atbalsta likuma 1. panta pirmā daļa.
- ⁴⁷⁴ Personu (unikālo) skaits, kas apguva latviešu valodu NVA atkarībā no vecuma grupas (Latvijas pilsoņi, Latvijas nepilsoņi) par periodu 2021., 2022., 2023. Dati ar divu gadu nobīdi, jo persona brīdī, kad piedalījās valsts valodas mācībās, nebija sasniegusi pensija vecumu.
- ⁴⁷⁵ Latvijas valsts budžeta finansētā programma “Latviešu valodas mācības Ukrainas civiliedzīvotājiem” atklāta projektu pieteikumu konkursa nolikums, apstiprināts ar SIF padomes 01.03.2024. lēmumu (Protokols Nr. 3, 2. punkts).
- ⁴⁷⁶ Valsts valodas izglītības programmu īstenošanu izvēles kārtība (4.pielikums Nodarbinātības valsts aģentūras 02.04.2024. rīkojumam Nr.1.1-1/94), Valsts valodas izglītības programmu īstenošanu nosacījumi (KRG 4.2.14.2_23.pielikums_1.versija 23.01.2024.), Valsts valodas izglītības programmu īstenošanu izvēles kārtība (4.pielikums Nodarbinātības valsts aģentūras 06.06.2023. rīkojumam Nr. 1.1-1/190), Apliecinājums par Valsts valodas izglītības programmu īstenošanu nosacījumu ieviešanu bezdarba riskam pakļautām personām (KRG 4.2.14.1_10.pielikums_2.versija 31.07.2023.).
- ⁴⁷⁷ PMIF 2021.–2027. gada plānošanas perioda aktivitātes “13.2. Trešo valstu pilsoņu iekļaušana vietējā sabiedrībā, veicinot latviešu valodas lietošanu un apguves iespējas” atklātas projektu iesniegumu atlases “Latviešu valodas kursi un sarunu valodas klubi (1. posms) konkursa nolikums, 3. pielikums PMIF 2021.–2027. gada plānošanas perioda uzraudzības komitejas 30.03.2023. lēmumam Nr. 3.
- ⁴⁷⁸ Likme spēkā no 01.09.2023. Līdz 31.08.2023. likme bija 404,32 euro.
- ⁴⁷⁹ MK 25.01.2011. noteikumu Nr. 75 “Noteikumi par aktīvo nodarbinātības pasākumu un preventīvo bezdarba samazināšanas pasākumu organizēšanas un finansēšanas kārtību un pasākumu īstenošanu izvēles principiem” 46. punkts.
- ⁴⁸⁰ Spēkā no 01.09.2023.

⁴⁸¹ Koeficients no 01.09.2023. Līdz tam koeficients bija 12,31% . Koeficients tiek aprēķināts, lai kompensētu izglītības iestādei izdevumus, kas rodas, nesāņemot samaksu par dalībniekiem, kas ir mācījušies, bet nav kārtojuši vai nav nokārtojuši VISC pārbaudes darbu. Koeficients tiek aprēķināts, ņemot vērā iepriekšējā gada vidējo mācību dalībnieku atbiruma procentu.

⁴⁸² Transporta izdevumu segšanai (nepārsniedzot 10 *euro* dienā), dzīvojamās telpas īres vai dienesta viesnīcu izdevumu kompensācijai.

⁴⁸³ 90 dienu laikā. Pēc šī termiņa persona kārto pārbaudi par saviem līdzekļiem.

⁴⁸⁴ Iekļaujot izmaksas par stipendijām, reģionālo mobilitātes atbalstu, VISC pārbaudes darba kārtošanu par trešo valstu pilsoņiem.